/ გონერ ურიდია

კორპორაციული დაბეგვრა

გამომცემლობა „მერიდიანი“
თბილისი – 2013

უაკ (UDC) 336.221
უ-59

ნიგნში გადმოცემულია კორპორაციული ოპერაციების (აქციების და კაპიტალში წილების დანაწევრება, კონსოლიდაცია, კაპიტალის გაზრდა/შემცირება (მათ შორის, კაპიტალის გაზრდაში მონაწილეობის უფლებების ემისია, შეძენა/გასხვისება და მიმოქცევა), ორი ან ორზე მეტი იურიდიული პირის შერწყმა/იურიდიული პირის ორ ან ორზე მეტ იურიდიულ პირად დაყოფა, ლიკვიდაცია, დივიდენდების დარიცხვასთან/აღრიცხვასთან და გადახდასთან დაკავშირებული მომსახურება (ფულადი ან კანონით დაშვებული ნებისმიერი სხვა ფორმით) დაბეგვრასთან დაკავშირებული საკითხების ფართო სპექტრი.

ნიგნი განკუთვნილია დაბეგვრის საკითხებით დაინტერესებულ პირთა ფართო ნრისათვის.

რედაქტორი: ეკონომიკის დოქტორი, შემოსავლების სამსახურის აუდიტის დეპარტამენტის მთავარი ექსპერტ-აუდიტორი **ნარიმან ტერაშვილი**

რედაქტორი: ეკონომიკის დოქტორი, თბილისის ღია სასწავლო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი **ნუგზარ ხუჭუა**

© გონერ ურიდია

© გამომცემლობა „მერიდიანი“, 2013

ISBN 978-9941-10-762-7

შესავალი

ნაშრომი კორპორაციული დაბეგვრის შესახებ საქართველოში ამ საკითხებზე კომპაქტური სახელმძღვანელოს შექმნის პირველი ცდაა. თვით ცნება „კორპორაციული დაბეგვრა" ახალია იმდენად, რამდენადაც მასზე ჯერ ამ ფორმით წიგნი არ გამოცემულა.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მიხედვით (მუხ.15 (2.ზ) კორპორაციული ოპერაციები (და არა „კორპორატიული", როგორც ეს კანონში შეცდომით არის მოცემული. სიტყვა „კორპორაცია" გვიანლათინური სიტყვაა „Corporatio" და ნიშნავს „გაერთიანებას". სიტყვა „კორპორაცია"-დან იწარმოება „კორპორაციული") ფინანსური ოპერაციებია და მოიცავს: აქციების და კაპიტალში წილების დანაწევრებას, კონსოლიდაციას, კაპიტალის გაზრდას(შემცირებას), მათ შორის კაპიტალის გაზრდაში მონაწილეობის უფლებების ემისიას, შეძენა-გასხვისებას და მიმოქცევას, ორი ან ორზე მეტი იურიდიული პირის შერწყმას, იურიდიული პირის ორ ან ორზე მეტ იურიდიულ პირად დაყოფას, ლიკვიდაციას, დივიდენდების დარიცხვასთან(აღრიცხვასთან) და გადახდასთან დაკავშირებულ მომსახურებას ფულადი ან კანონით დაშვებული ნებისმიერი ფორმით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, წიგნში საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობის საფუძველზე განხილულია ასეთ ოპერაციებთან დაკავშირებული დაბეგვრის ნიუანსები. გადმოცემულია კორპორაციული დაბეგვრის სუბიექტების ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმების არსი. განხილულია შესაბამისი პრაქტიკული მაგალითები. ამასთან განხილულია საზღვარგარეთის რიგი ქვეყნების კორპორაციული დაბეგვრის სისტემის ზოგიერთი საკითხი და განვითარებული ქვეყნების კორპორაციული დაბეგვრის ზოგიერთი გამოცდილება. შესაბამისად წიგნში შერწყმულია აკადემიური და ნორმატიული მომენტები.

წიგნს ბოლოში ახლავს კორპორაციულ დაბეგვრასთან დაკავშირებული ტერმინების არანორმატიული და ნორმატიული განსაზღვრებები. ნორმატიული ტერმინების განსაზღვრებებს ბოლოში ფრჩხილებში მითითებული აქვს – (ნ).

ვფიქრობთ, რომ წიგნი დახმარებას გაუწევს საგადასახადო თემატიკით დაინტერესებულ პირებს.

თავი 1. კორპორაციული დაბეგვრის ეკონომიკური სუბიექტების სამართლებრივი ფორმები

1.1. ზოგადი დებულებები

კორპორაციული დაბეგვრის მიზნებისათვის კორპორაციის ქვეშ მოიაზრება, არა მხოლოდ სააქციო საზოგადოება, როგორც ასეთი, არამედ ყველა ორგანიზებული საქმიანობა(ინდივიდუალური მეწარმეობის გარდა, თუმცა ფიზიკური პირი ან ინდივიდუალური მეწარმე შეიძლება იყოს კორპორაციული დაბეგვრის სუბიექტი), რომელიც ხორციელდება სამეწარმეო ამ ზოგადად ეკონომიკური საქმიანობის სახით.

სამეწარმეო საქმიანობად მიიჩნევა მართლზომიერი და არაერთჯერადი საქმიანობა, რომელიც ხორციელდება მოგების მიზნით, დამოუკიდებლად და ორგანიზებულად.

სამეწარმეო საქმიანობად არ ითვლება ფიზიკური პირების სახელოვნებო, სამეცნიერო, სამედიცინო, არქიტექტურული, საადვოკატო ან სანოტარო, სააუდიტო, საკონსულტაციო (მათ შორის, საგადასახადო კონსულტანტთა), სასოფლო-სამეურნეო ან სატყეო-სამეურნეო საქმიანობა.

მეწარმე სუბიექტები არიან: ინდივიდუალური მეწარმე, სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (სპს), კომანდიტური საზოგადოება (კს), შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (შპს), სააქციო საზოგადოება (სს, კორპორაცია) და კოოპერატივი.

სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, კომანდიტური საზოგადოება, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, სააქციო საზოგადოება და კოოპერატივი არიან იურიდიული პირის სტატუსის მქონე საწარმოები (კომპანიები). ინდივიდუალური მეწარმე არ არის იურიდიული პირი. ინდივიდუალური მეწარმე საქმიან ურთიერთობებში თავის უფლებებს ახორციელებს და მოვალეობებს ასრულებს, როგორც ფიზიკური პირი.

სამეწარმეო საქმიანობის ცნება განსხვავდება ეკონომიკური საქმიანობის ცნებისაგან. ეკონომიკური საქმიანობის ცნება განსაზღვრულია საქართველოს საგადასახადო კოდექსში და იგი უფრო ფართო ცნებაა, ვიდრე სამეწარმეო საქმიანობა. კერძოდ, ეკონომიკურ საქმიანობად ითვლება ნებისმიერი საქმიანობა, რომელიც ხორციელდება მოგების, შემოსავლის ან კომპენსაციის მისაღებად, მიუხედავად ასეთი საქმიანობის შედეგებისა. კანონმდებლობა ადგენს გამონაკლისებს, რომლებიც არ განიხილება ეკონომიკურ საქმიანობად. ამდენად, საგადასახადო კანონმდებლობა ერთ სიბრტყეზე განიხილავს ყველა სუბიექტს: მეწარმე პირებს, ორგანიზაციებს და ფიზიკურ პირებს, რომელიც ახორციელებენ რაიმე სახის ეკონომიკურ საქმიანობას-ერთჯერადს, თუ მრავალჯერადს, რამდენადაც იბეგრება ყველა, გათავისუფლებული პირების გარდა. ამასთან, დაბეგვრისაგან გათავისუფლებული პირებიც გარკვეულ საგადასახადო რეგულაციებს და ადმინისტრირებას ექვემდებარებიან.

კერძო სამართლის იურიდიულ პირს (სამეწარმეოს თუ არასამეწარმეოს (არაკომერციულს)) უფლება აქვს განახორციელოს კანონით აუკრძალავი ნებისმიერი საქმიანობა, მიუხედავად იმისა, არის თუ არა ეს საქმიანობა მისი სადამფუძნებლო დოკუმენტებით გათვალისწინებული.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე მეწარმე სუბიექტებში ჩვენ ვიხილავთ გადასახადის გადამხდელებს მათი სამართლებრივ-ორგანიზაციული ფორმის მიუხედავად, რამდენადაც ყველა მათგანი მონაწილეობს კორპორაციულ ოპერაციებში და კორპორაციულ დაბეგვრაში.

1.2. ინდივიდუალური მეწარმე

ინდივიდუალური მეწარმე, როგორც სამართლებრივი სუბიექტი, წარმოიშობა მხოლოდ მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან.

ინდივიდუალური მეწარმე თავისი სამეწარმეო საქმიანობიდან წარმოშობილი ვალდებულებებისათვის კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებს პირადად, მთელი თავისი ქონებით.

თუ რეგისტრაციამდე მეწარმე სუბიექტის სახელით რაიმე მოქმედება შესრულდა, ამ მოქმედების შემსრულებლები და საწარმოს დამფუძნებლები პასუხს აგებენ პერსონალურად, როგორც სოლიდარული მოვალეები, მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ, ამ მოქმედებიდან წარმოშობილი ყველა ვალდებულებისათვის. ეს პასუხისმგებლობა ძალაში რჩება მეწარმე სუბიექტის რეგისტრაციის შემდეგაც.

1.3. სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება

სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება არის საზოგადოება, რომელშიც რამდენიმე პირი (პარტნიორი) ერთობლივად, ერთიანი საფირმო სახელწოდებით ეწევა სამეწარმეო საქმიანობას და საზოგადოების ვალდებულებისათვის კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებს, როგორც სოლიდარული მოვალეები, – მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ.

პარტნიორს შეუძლია უარი თქვას კრედიტორის მოთხოვნათა დაკმაყოფილებაზე, სანამ საზოგადოება უფლებამოსილია იდავოს გარიგებაზე, რომელიც საფუძვლად უდევს საზოგადოების ვალდებულებას. იგივე უფლება აქვს პარტნიორს მანამ, სანამ კრედიტორის მოთხოვნა შეიძლება დაკმაყოფილდეს საზოგადოების ვადამოსული საპირისპირო მოთხოვნის შესრულებით (შემხვედრი მოთხოვნების ურთიერთჩათვლით).

პარტნიორის ქონებაზე იძულებითი გადახდევინების მიქცევის მიზნით კრედიტორი ვალდებულია, საზოგადოების წინააღმდეგ მიმართულ სააღსრულებო ფურცელთან ერთად მოიპოვოს ასევე სააღსრულებო ფურცელი პარტნიორების მიმართ.

საზოგადოების ხელმძღვანელობაზე უფლებამოსილი პირები და მათი უფლებამოსილების ფარგლები განისაზღვრება საზოგადოების წესდებით.

ნებისმიერ პარტნიორს (მათ შორის, იმ პარტნიორს, რომელიც არ მონაწილეობს საზოგადოების ხელმძღვანელობაში) შეუძლია პირადად გაეცნოს საზოგადოების საქმეებს და ამ მიზნით შეამოწმოს საზოგადოების წიგნები და საბუთები. მას უფლება აქვს, მოსთხოვოს სხვა პარტნიორებს საზოგადოების მიმართ არსებულ ვალდებულებათა შესრულება და ამ შესრულების გამო საკუთარი სახელით წარადგინოს სარჩელი.

თუ წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ყოველი სამეურნეო წლის ბოლოს ბალანსის საფუძველზე დგინდება წლიური მოგება ან ზარალი და გამოითვლება მასში ყოველი პარტნიორის წილი.

თუ წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ერთ-ერთი პარტნიორის წილის მოგება მიემატება მისსავე შენატანს, თუ ის არ იყო სრულად შეტანილი. პარტნიორის ზიარი ზარალი და სამეურნეო წლის განმავლობაში შენატანიდან გახარჯული ფული ჩამოიწერება მოგებიდან.

პარტნიორის საზოგადოებიდან გასვლის წესი განისაზღვრება საწარმოს წესდებით და კანონმდებლობის დაცვით.

თუ პარტნიორი გამოთქვამს საწარმოდან გასვლის სურვილს, ან საწარმოს მიმართ იხსნება გადახდისუუნარობის საქმის წარმოება, ან საწარმოში შედის ახალი პარტნიორი, საწარმოს მიმართ ხორციელდება საწარმოს რეორგანიზაციის ღონისძიებები.

საზოგადოებიდან პარტნიორის გასვლის შემთხვევაში მისი წილი საზოგადოების ქონებაში ნაწილდება სხვა დანარჩენ პარტნიორებზე.

დანარჩენი პარტნიორები ვალდებული არიან, საზოგადოებიდან გამსვლელი პარტნიორი გაათავისუფლონ საზოგადოების ვალებისაგან და გადაუხადონ ის, რასაც იგი საზოგადოების ლიკვიდაციის შემთხვევაში მიიღებდა.

პარტნიორის გარდაცვალებისას ყოველ მემკვიდრეს შეუძლია გახდეს საზოგადოების პარტნიორი, თუ ეს გათვალ-

ისწინებულია საზოგადოების წესდებით, ან თუ ყველა პარტნიორი თანახმაა.

საზოგადოების წესდება შეიძლება ითვალისწინებდეს, რომ ერთ ან რამდენიმე მემკვიდრეს შეუძლია გახდეს პარტნიორი. ასეთ შემთხვევაში საზოგადოებაში პარტნიორად შემსვლელი პირი ვალდებულია, სხვა მემკვიდრეებს გადაუხადოს შესაბამისი კომპენსაცია. საზოგადოების წესდება შეიძლება არ ითვალისწინებდეს კომპენსაციის ვალდებულებას.

ამრიგად:

სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება არის იურიდიული პირი, რომლის პარტნიორები კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებენ ერთობლივად-მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ.

საზოგადოების პარტნიორები, მსგავსად შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებისა, იყოფენ საზოგადოების წილებს და წლის ბოლოს ადგენენ წლიურ მოგებას და ზარალს, რომელიც ნაწილდება პარტნიორებს შორის ამ წილების შესაბამისად. იმ შემთხვევაში, თუ პარტნიორს მისი წილის შესაბამისი შენატანი არ ჰქონდა სრულად შეტანილი კაპიტალში, მაშინ პარტნიორის წილის მოგება შეიტანება და მიემატება(შეავსებს) შესაბამის კაპიტალს. ანალოგიურად, პარტნიორის წილი ზარალი ან შენატანიდან გახარჯული ფული ჩამოიწერება მოგებიდან.

თუ პარტნიორი გავიდა საზოგადოებიდან, მისი წილი საზოგადოების ქონებაში ნაწილდება სხვა დანარჩენ პარტნიორებზე. ამ შემთხვევაში, გამსვლელი პარტნიორი უნდა გათავისუფლდეს საზოგადოების ვალებისაგან და მან უნდა მიიღოს ის ქონება, რასაც იგი მიიღებდა ამ საზოგადოების ლიკვიდაციის შემთხვევაში.

1.4. კომანდიტური საზოგადოება

კომანდიტური საზოგადოება არის საზოგადოება, რომელშიც რამდენიმე პირი ერთიანი საფირმო სახელწოდებით ეწევა

სამეწარმეო საქმიანობას, თუ საზოგადოების კრედიტორების წინაშე ერთი ან რამდენიმე პარტნიორის პასუხისმგებლობა განსაზღვრული საგარანტიო თანხის გადახდით შემოიფარგლება – შეზღუდული პარტნიორები (კომანდიტები), ხოლო სხვა პარტნიორების პასუხისმგებლობა შეზღუდული არ არის – სრული პარტნიორები (კომპლემენტარები).

სრული პარტნიორები (კომპლემენტარები) საზოგადოების კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებენ, როგორც სოლიდარული მოვალეები, – მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ. კომანდიტური საზოგადოების მიმართ ზოგადი ნაწილის წესებთან ერთად გამოიყენება სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების შესაბამისი წესები.

კომანდიტური საზოგადოების პარტნიორი შეიძლება იყოს როგორც ფიზიკური, ისე იურიდიული პირი.

კომანდიტური საზოგადოების წესდების მიღების, მასში და სარეგისტრაციო მონაცემებში ცვლილებების შეტანის უფლება აქვთ მხოლოდ სრულ პარტნიორებს (კომპლემენტარებს).

თუ სრული პარტნიორი (კომპლემენტარი) გამოთქვამს საწარმოდან გასვლის სურვილს, ან საწარმოს მიმართ იხსნება გადახდისუუნარობის საქმის წარმოება, ან საწარმოდან გადის ყველა შეზღუდული პარტნიორი (კომანდიტი), ან საწარმოში შედის ახალი პარტნიორი, საწარმოს მიმართ ხორციელდება საწარმოს რეორგანიზაციის ღონისძიებები.

შეზღუდულ პარტნიორებს (კომანდიტებს) უფლება აქვთ, მოითხოვონ წლიური ანგარიშის ასლი და საზოგადოების ფინანსური დოკუმენტაციის გაცნობით შეამოწმონ წლიური ანგარიშის სისწორე.

მნიშვნელოვანი საფუძვლების არსებობისას სასამართლოს შეუძლია ერთ-ერთი შეზღუდული პარტნიორის (კომანდიტის) განცხადების საფუძველზე ნებისმიერ დროს მოითხოვოს საბალანსო და წლიური ანგარიშის მონაცემების, სხვა მსგავსი ინფორმაციის, საზოგადოების ფინანსური დოკუმენტების წარდგენა.

შეზღუდული პარტნიორები (კომანდიტები) არ მონაწილეობენ საზოგადოების ხელმძღვანელობაში. მათ არ შეუძლიათ

გამოვიდნენ ჩვეულებრივი საწარმოო საქმიანობის ფარგლებში სრული პარტნიორების (კომპლემენტარების) მიერ განხორციელებული მოქმედების წინააღმდეგ. შეზღუდული პარტნიორები ხმის უფლებით სარგებლობენ მხოლოდ საზოგადოების წესდებით განსაზღვრულ შემთხვევებში.

ყოველი სამეურნეო წლის ბოლოს ბალანსის საფუძველზე დგინდება წლიური მოგება ან ზარალი და გამოითვლება მასში ყოველი პარტნიორის წილი.

მოგებისა და ზარალის გაანგარიშების, პერიოდულობის და განაწილების წესი განისაზღვრება საზოგადოების წესდებით.

შეზღუდული პარტნიორი (კომანდიტი) ზარალის ანაზღაურებაში მონაწილეობს მხოლოდ თავისი შენატანით, ხოლო თუ პასუხისმგებლობა დადგება შესატანის სრულად შეტანამდე, – ჯერ კიდევ შეუტანელი შესატანითაც.

თუ წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი, შეზღუდულ პარტნიორს (კომანდიტს) აქვს მხოლოდ კუთვნილი მოგების მიღების მოთხოვნის უფლება. მას არ შეუძლია ამ მოგების მოთხოვნა, ვიდრე მისი შენატანი დათქმულ თანხაზე ნაკლებია.

შეზღუდული პარტნიორი (კომანდიტი) ვალდებული არ არის, დააბრუნოს მიღებული მოგება შემდგომი ზარალის გამო.

შეზღუდული პარტნიორის (კომანდიტის) საგარანტიო თანხა საზოგადოების კრედიტორების მიმართ განისაზღვრება წესდებაში მითითებული თანხის ოდენობით, თუ ეს თანხა უკვე შეტანილია.

შეზღუდული პარტნიორის (კომანდიტის) წილი შეიძლება გასხვისდეს ან მემკვიდრეობით გადაეცეს სხვა პარტნიორების თანხმობის გარეშე, თუ წესდება სხვა რამეს არ ითვალისწინებს.

წილის დათმობისას საჭიროა ნოტარიალურად დამოწმებული წერილობითი ხელშეკრულება.

ამრიგად:

კომანდიტური საზოგადოება წარმოადგენს იურიდიულ პირს. მისი პარტნიორები არიან, კომანდიტები და კომპლემენტარები. კომანდიტები საზოგადოების კრედიტორებზე პასუხს აგებენ იმ განსაზღვრული თანხის გადახდით, რომელსაც საგა-

რანტიო თანხა ეწოდება. ამ თანხის გადამხდელ პირებს კომანდიტები ანუ შეზღუდული პარტნიორები ეწოდებათ. სხვა პარტნიორების ანუ კომპლემენტარების პასუხისმგებლობა კრედიტორების წინაშე შეზღუდული არ არის და მათ სრული პარტნიორები ეწოდებათ. ისინი კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებენ სოლიდარულად(ერთობლივად) მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ.

წილები ნაწილდება მხოლოდ კომანდიტებს შორის, თუ პარტნიორთა შეთანხმებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

1.5. შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება არის საზოგადოება, რომლის პასუხისმგებლობა მისი კრედიტორების წინაშე შემოიფარგლება მთელი მისი ქონებით. ასეთი საზოგადოების დაფუძნება შეუძლია ერთ პირსაც.

საწარმოს პარტნიორთა შეთანხმება პასუხისმგებლობის შემცირებაზე ბათილია მესამე პირებისათვის.

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების კაპიტალი დაყოფილია წილებად. წილი არის მიმოქცევადი უფლება.

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების კაპიტალი შეიძლება განისაზღვროს ნებისმიერი ოდენობით.

პარტნიორთა უფლება-მოვალეობები და წილების თავდაპირველი განაწილების წესი განისაზღვრება საწარმოს წესდებით (პარტნიორთა შეთანხმებით).

წესდებით შეიძლება განისაზღვროს, რომ გადაწყვეტილების მიღებისას პარტნიორთა ხმის უფლება ან/და პარტნიორთა შორის მოგების/ზარალის განაწილება არ არის მათი წილების პროპორციული.

შპს-ის პარტნიორებს უფლება აქვთ, გაასხვისონ ან დატვირთონ (დააგირავონ) წილი საზოგადოების კაპიტალში, თუ წესდებით შეზღუდვა არ არის დაწესებული.

დირექტორებმა პარტნიორის მოთხოვნის საფუძველზე დაუყოვნებლივ უნდა მიაწოდონ მას ინფორმაცია საზოგადოების საქმიანობის შესახებ და ნება დართონ, გაეცნოს საზოგადოების წიგნებსა და ჩანაწერებს.

საწარმოს პარტნიორები მმართველობით უფლებამოსილებას ახორციელებენ პარტნიორთა საერთო კრების მეშვეობით, თუ წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

პარტნიორთა კრების კომპეტენცია, კრების ჩატარების წესი და გადაწყვეტილების მიღების პროცედურა განისაზღვრება კანონით ან/და საწარმოს წესდებით.

დირექტორის კომპეტენცია და პასუხისმგებლობის მოცულობა განისაზღვრება კანონით ან/და საწარმოს წესდებით.

მართვის ორგანოების სტრუქტურა, შემადგენლობა და საქმიანობის წესი განისაზღვრება საწარმოს წესდებით.

წელიწადში ერთხელ მართვაზე ან/და წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილი პირი მარეგისტრირებელ ორგანოში წარადგენს ინფორმაციას (წინა წლის 31 დეკემბრისათვის არსებული მდგომარეობით) საწარმოში პარტნიორების წილობრივი მონაწილეობის შესახებ.

ამრიგად:

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება არის იურიდიული პირი. მისი დაფუძნება შეუძლია, როგორც რამდენიმე პირს, ასევე ერთ პირსაც. დამფუძნებელი პირი(პირები) შეიძლება იყოს, როგორც ფიზიკური პირი, ასევე იურიდიული პირი ან იურიდიული პირის არმქონე პირი. ტერმინი „შეზღუდული პასუხისმგებლობა" ნიშნავს, იმ ფაქტს, რომ საზოგადოება, როგორც იურიდიული წარმონაქმნი, მისი კრედიტორების (მევალეების) მიმართ პასუხს აგებს მხოლოდ მისი, როგორც იურიდიული პირის ქონებით. საზოგადოების დამფუძნებლები ანუ პარტნიორები პასუხს არ აგებენ კრედიტორების წინაშე საზოგადოების ვალდებულებების გამო.

საზოგადოების კაპიტალი იყოფა წილებად. წილი წარმოადგენს პარტნიორის უფლებას დივიდენდების მიღებაზე და იგი შეიძლება გასხვისებულ (ან დაგირავებულ) იქნას წილის

მფლობელი პარტნიორის მიერ, თუ წესდებით რაიმე შეზღუდვა არ არის დადგენილი. კაპიტალის ოდენობა შეიძლება იყოს ნებისმიერი თანხა ანუ მისი ქვედა ან ზედა ზღვარი კანონმდებლობით განსაზღვრული არ არის.

საზოგადოებაში წილები თავდაპირველად ნაწილდება წესდებით ანუ პარტნიორთა შეთანხმებით. აღსანიშნავია, რომ პარტნიორებს შორის მოგების ან ზარალის განაწილება შეიძლება არ შეესაბამებოდეს მათ წილებს, რაც დაფიქსირებულ უნდა იქნეს წესდებაში.

საზოგადოებას, როგორც საწარმოს, მართავს დირექტორი, რომელსაც ნიშნავს პარტნიორთა კრება. თუ, დირექტორის ქმედების გამო საზოგადოებას მიადგა ზიანი, დირექტორი ვალდებულია აუნაზღაუროს მას მიყენებული ზარალი. დირექტორი საზოგადოების წინაშე პასუხს აგებს მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ.

1.6. სააქციო საზოგადოება

სააქციო საზოგადოება არის საზოგადოება, რომლის კაპიტალი დაყოფილია წესდებით განსაზღვრული კლასისა და რაოდენობის აქციებად. აქცია არის არამატერიალიზებული სახელობითი ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს სააქციო საზოგადოების ვალდებულებებს პარტნიორის (აქციონერის) მიმართ და აქციონერის უფლებებს სააქციო საზოგადოებაში. სააქციო საზოგადოების წესდებით შეიძლება განისაზღვროს ის ღირებულება, რომელზე ნაკლები ღირებულებითაც დაუშვებელია ამ კლასის აქციების პირველადი განთავსება (აქციების ნომინალური ღირებულება). სააქციო საზოგადოების პასუხისმგებლობა მისი კრედიტორების წინაშე შემოიფარგლება მთელი მისი ქონებით. სააქციო საზოგადოების აქციონერი პასუხს არ აგებს სააქციო საზოგადოების ვალდებულებებისათვის. სააქციო საზოგადოების დაფუძნებისას კაპიტალი შეიძლება განისაზღვროს ნებისმიერი ოდენობით.

აქციონერის საკუთრების უფლება აქციაზე დასტურდება სააქციო საზოგადოების აქციათა რეესტრში ჩანაწერით ან ნომინალური მფლობელის ჩანაწერით. აქციონერს უნდა მიეცეს ამონაწერი საზოგადოების აქციათა რეესტრიდან ან ნომინალური მფლობელის ამონაწერი.

თუ წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი, აქციები შეიძლება იყოს ჩვეულებრივი და პრივილეგირებული. ერთი ჩვეულებრივი აქცია უზრუნველყოფს ერთი ხმის უფლებას აქციონერთა საერთო კრებაზე, ხოლო პრივილეგირებული აქცია არ იძლევა ხმის უფლებას. პრივილეგირებული აქცია უზრუნველყოფს დივიდენდის მიღებას დადგენილი განაკვეთით. დივიდენდის ოდენობა და მიღების წესი განისაზღვრება საწარმოს წესდებით. წესდებით შეიძლება დადგინდეს განსხვავებული წესი, რომელიც უზრუნველყოფს ჩვეულებრივი და პრივილეგირებული აქციების უფლებათა სხვაგვარად განსაზღვრას. ერთი კლასის აქციები თანაბარი უფლებებით უზრუნველყოფენ მათ მფლობელებს. დივიდენდების უცილობლად გაცემის შეპირება ბათილია.

სააქციო საზოგადოებას შეუძლია კანონით დადგენილი წესით გამოუშვას აქციებში კონვერტირებადი ფასიანი ქაღალდები.

აქციონერების წილი მოგებაში განისაზღვრება აქციათა რაოდენობისა და კლასის შესაბამისად. შესატანები, რომლებიც სრულად არ არის შეტანილი, მონაწილეობენ მოგების განაწილებაში შენატანის სიდიდის პროპორციულად, თუ წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

აქციონერს უფლება აქვს საზოგადოებას მოსთხოვოს თავისი აქციების შეფასება და გამოსყიდვა, თუ მან საერთო კრებაზე მხარი არ დაუჭირა ისეთ გადაწყვეტილებას, რომელიც არსებითად ლახავს აქციონერის უფლებებს, ან ეხება საწარმოს რეორგანიზაციას. საზოგადოების წესდება შეიძლება დეტალურად აწესრიგებდეს აქციების შეფასებასა და გამოსყიდვასთან დაკავშირებულ საკითხებს.

აქცია, როგორც წესი, გამოსყიდული უნდა იქნეს მისი საბაზრო ღირებულებით.

აქციონერს, რომელიც არ ეთანხმება სამეთვალყურეო საბჭოს გადაწყვეტილებით განსაზღვრულ გამოსყიდვის პირობებს, უფლება აქვს, მიმართოს სასამართლოს ამ გადაწყვეტილების შეტყობინებიდან 14 დღის განმავლობაში.

აქციების გამოსყიდვა არ დაიშვება, თუ:

ა) აქციების გამოსყიდვისთვის გადასახდელი თანხა აღემატება საკუთარი კაპიტალის 25%-ს;

ბ) გამოსყიდვის მომენტში საწარმო აკმაყოფილებს „გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების შესახებ" საქართველოს კანონით დადგენილ პირობებს, ან ასეთი პირობები შეიძლება წარმოიშვას აქციათა გამოსყიდვის შედეგად.

საზოგადოებას უფლება აქვს, შეიძინოს საკუთარი განთავსებული აქციები (სახაზინო აქციები) და შემდგომში გაასხვისოს თავისი შეხედულებისამებრ. სახაზინო აქციების რაოდენობა არც ერთ მომენტში არ უნდა აღემატებოდეს განთავსებული აქციების 25%-ს, თუ წესდებით უფრო მცირე ზღვარი არ არის გათვალისწინებული. ხმის დათვლის, დივიდენდის განაწილების, ლიკვიდაციის დროს და აქციების ფლობიდან გამომდინარე სხვა უფლებების რეალიზაციის მიზნებისთვის (შემთხვევებში) საზოგადოების მფლობელობაში არსებული სახაზინო და შვილობილი საწარმოს კუთვნილი აქციები მხედველობაში არ მიიღება.

თუ აქციების შეძენის შედეგად აქციონერს საკუთრებაში აქვს სააქციო საზოგადოების ხმების 95%-ზე მეტი, მაშინ ამ აქციონერს უფლება აქვს, სამართლიან ფასად გამოისყიდოს სხვა აქციონერთა აქციები.

აქციათა სავალდებულო მიყიდვის შესახებ გადაწყვეტილება გამოაქვს სასამართლოს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით და განსაზღვრავს აქციათა გამოსყიდვის სამართლიან ფასსა და თარიღს.

თუ სააქციო საზოგადოება „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ" საქართველოს კანონის მიხედვით არის ანგარიშვალდებული საწარმო, რომლის ფასიანი ქაღალდები სავაჭროდ არის დაშვებული ფასიანი ქაღალდების ბირჟაზე, ან სააქციო

საზოგადოება საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ არის ლიცენზირებული, ან სააქციო საზოგადოების აქციონერთა რაოდენობა აღემატება 100-ს, სავალდებულოა სამეთვალყურეო საბჭოს შექმნა არანაკლებ 3 და არა უმეტეს 21 წევრისაგან. ყველა სხვა შემთხვევაში სამეთვალყურეო საბჭოს შექმნა არ არის სავალდებულო.

სამეთვალყურეო საბჭოს აქვს შემდეგი კომპენტენციები:

ა) სამეთვალყურეო საბჭო კონტროლს უწევს თითოეული დირექტორის საქმიანობას;

ბ) სამეთვალყურეო საბჭოს ნებისმიერ დროს შეუძლია მოითხოვოს დირექტორებისაგან საზოგადოების საქმიანობის ანგარიში;

გ) სამეთვალყურეო საბჭოს შეუძლია გააკონტროლოს და შეამოწმოს საზოგადოების ფინანსური დოკუმენტაცია, ასევე ქონებრივი ობიექტები, კერძოდ, საზოგადოების სალარო და ფასიანი ქაღალდებისა და საქონლის მდგომარეობა; მას შეუძლია ეს დაავალოს ცალკეულ წევრებს ან განსაზღვრულ ექსპერტებს;

დ) სამეთვალყურეო საბჭო იწვევს საერთო კრებას, თუ ამას საზოგადოების აუცილებლობა მოითხოვს;

ე) სამეთვალყურეო საბჭო ამოწმებს წლიურ ანგარიშებს, მოგების განაწილების წინადადებას და ამის თაობაზე მოახსენებს საერთო კრებას; ცნობაში სამეთვალყურეო საბჭომ უნდა მიუთითოს, თუ როგორ და რა მოცულობით შეამოწმა მან საზოგადოების ხელმძღვანელობა გასული სამეურნეო წლის განმავლობაში, წლიური ანგარიშისა და საქმიანობის ანგარიშის რომელი ნაწილი შეამოწმა და გამოიწვია თუ არა ამ შემოწმებებმა საბოლოო შედეგების არსებითი ცვლილებები;

ვ) ნიშნავს და ნებისმიერ დროს გამოიწვევს დირექტორებს, ასევე მათთან დებს და წყვეტს ხელშეკრულებებს;

ზ) იმ საზოგადოებაში, რომელშიც სახელმწიფო ფლობს ხმათა საერთო რაოდენობის 50%-ზე მეტს, დირექტორების დანიშვნა და მათი გამოწვევა სამეთვალყურეო საბჭომ უნდა შეუთანხმოს საზოგადოების ხმების 50%-ზე მეტის მფლობელ

აქციონერს. სამეთვალყურეო საბჭოსა და აქციონერებს შორის შეუთანხმებლობის შემთხვევაში დირექტორის დანიშვნისა და გამოწვევის გადაწყვეტილებას იღებს საერთო კრება.

თ) სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარეს არ შეუძლია შეიტანოს სარჩელი ამ საზოგადოების დირექტორების წინააღმდეგ, თუ იგი თავად არის დირექტორი. ასეთი სარჩელის შეტანა შეუძლია სამეთვალყურეო საბჭოს იმ წევრს, რომელიც არ არის ამ საზოგადოების დირექტორი.

ი) თუ წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი, მხოლოდ სამეთვალყურეო საბჭოს თანხმობით შეიძლება განხორციელდეს შემდეგი საქმიანობა:

- საწარმოს 50%-ზე მეტი წილის შეძენა და გასხვისება;
- ფილიალების დაარსება და ლიკვიდაცია;
- ნლიური ბიუჯეტისა და გრძელვადიანი ვალდებულებების მიღება;
- ვალდებულებათა აღება და უზრუნველყოფა, რომლებიც აღემატება სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ დადგენილ ოდენობას; დაუშვებელია სამეთვალყურეო საბჭოს წევრებისა და დირექტორების ვალდებულებათა უზრუნველყოფა, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ამის თაობაზე გადაწყვეტილება მიღებულია საერთო კრების მიერ;
- დირექტორთა უფლებამოსილების ფარგლების დადგენა;
- ახალი სახის ეკონომიკური საქმიანობის დაწყება ან არსებული სახის საქმიანობის შეწყვეტა;
- სამეურნეო პოლიტიკის ზოგადი პრინციპების დადგენა;
- სავაჭრო წარმომადგენლების (პროკურისტების) დანიშვნა და გამონვევა;
- საზოგადოების აქციებისა და სხვა ფასიანი ქაღალდების საფონდო ბირჟაზე სავაჭროდ დაშვების შესახებ გადაწყვეტილების მიღება;
- ხელმძღვანელი პირებისათვის მოგებასა და მსგავს ურთიერთობებში მონაწილეობის განსაზღვრა, მათი საპენსიო უზრუნველყოფის პრინციპების დადგენა და საერთო კრებისთვის დასამტკიცებლად წარდგენა;

საზოგადოების ქონების შეძენის ან გასხვისების (ან ერთმანეთთან დაკავშირებული ასეთი გარიგებების) შესახებ გადაწყვეტილებების მიღება, რომელთა ღირებულება აღემატება სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ დადგენილ ოდენობას;

- იმ საკითხზე გადაწყვეტილების მიღება, რომელიც კანონით არ განეკუთვნება საერთო კრებისა და დირექტორის კომპეტენციას.

დირექტორები ადგენენ წლიურ ანგარიშს და ანგარიშს სამეურნეო მდგომარეობის შესახებ, ასევე წმინდა მოგების განაწილების წინადადებას სამეთვალყურეო საბჭოსთვის წარსადგენად. წმინდა მოგების განაწილების მოწონებულ წინადადებას სამეთვალყურეო საბჭო დასამტკიცებლად წარუდგენს საერთო კრებას. თუ დირექტორები და სამეთვალყურეო საბჭო ვერ შეთანხმდებიან წმინდა მოგების განაწილებაზე, მაშინ მათი წმინდა მოგების განაწილების ორივე წინადადება უნდა აცნობონ საერთო კრებას. საერთო კრების გადაწყვეტილებით შეიძლება მთელი წმინდა მოგება დარჩეს საწარმოში და გათვალისწინებულ იქნეს ახალი ანგარიშის დროს.

არ შეიძლება აქციონერებს მიეცეთ სხვა საზღაური, გარდა საზოგადოების დივიდენდებისა. ამ წესის დარღვევის შემთხვევაში აქციონერი, რომელმაც ეს საზღაური მიიღო, ვალდებულია უკან დააბრუნოს იგი ან ფულადი სახით აანაზღაუროს წარმოშობილი ქონებრივი ზარალი. დირექტორები და სამეთვალყურეო საბჭო ამ პრინციპის დარღვევისათვის საზოგადოების წინაშე პასუხს აგებენ სოლიდარულად, მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ. საერთო კრებას არ შეუძლია უარი თქვას ამ უფლების გამოყენებაზე. ეს უფლება შეიძლება გამოიყენონ საზოგადოების კრედიტორებმა, თუ საზოგადოებისაგან არ მიუღიათ თავიანთი მოთხოვნების კომპენსაცია.

აქციონერს შეუძლია სახელშეკრულებო ურთიერთობა ჰქონდეს საზოგადოებასთან (მათ შორის, იყოს დირექტორი ან/და სამეთვალყურეო საბჭოს წევრი) და მიიღოს მისგან ამ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე საზღაური, რომელიც არ წარმოადგენს დივიდენდს.

ამრიგად:

სააქციო საზოგადოება არის იურიდიული პირი, რომლის კაპიტალი შედგება აქციებისაგან. აქციის მფლობელს უფლება აქვს მიიღოს დივიდენდი. სააქციო საზოგადოება კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებს მთელი მისი ქონებით. სააქციო საზოგადოების აქციონერი პასუხს არ აგებს საზოგადოების ვალდებულებებზე. სააქციო საზოგადოების დაფუძნებისას კაპიტალის ოდენობა რეგლამენტირებული არ არის.

აქციონერი შეიძლება იყოს ნებისმიერი პირი: ფიზიკური, იურიდიული ან იურიდიული პირის არმქონე პირი. აქციების ფლობა დასტურდება სააქციო საზოგადოების აქციათა რეესტრში ჩანაწერით ან ნომინალური მფლობელის ჩანაწერით. ასეთ შემთხვევაში აქციონერს ეძლევა შესაბამისი ამონაწერი.

აქციები შეიძლება იყოს ჩვეულებრივი და პრივილეგირებული. პრივილეგირებული აქცია, დივიდენდის მიღების თვალსაზრისით, იმით განსხვავდება ჩვეულებრივი აქციისაგან, რომ პრივილეგირებული აქცია უზრუნველყოფს დივიდენდის მიღებას წინასწარ დადგენილი განაკვეთით. მაგ, მიღებული მოგების 5 პროცენტის ოდენობით. საზოგადოებას შეუძლია ასევე გამოუშვას სხვა სახის ფასიანი ქაღალდები.

კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში და წესით აქციონერს უფლება აქვს საზოგადოებას მოსთხოვოს მის ხელთ არსებული აქციების გამოსყიდვა. აქცია, შესაბამის შემთხვევებში, გამოსყიდულ უნდა იქნეს საბაზრო ფასით ან სამართლიანი ფასით. აქციონერსაც აქვს უფლება გამოისყიდოს საზოგადოების აქციები, თუ მას უკვე აქვს ამ საზოგადოების აქციების 95 პროცენტზე მეტი. ასეთ შემთხვევაში აქციების გამოსყიდვა მას შეუძლია სამართლიან ფასად. სამართლიან ფასს განსაზღვრავს სასამართლო.

საზოგადოების დირექტორები სამეთვალყურეო საბჭოს წარუდგენენ წმინდა მოგების განაწილების წინადადებებს, ხოლო ეს უკანასკნელი მას წარუდგენს დასამტკიცებლად საერთო კრებას. იმ შემთხვევაში, თუ დირექტორები და სამეთვალყ-

ურეო საბჭო ვერ შეთანხმდება წმინდა მოგების განაწილების საკითხებზე, მაშინ ისინი მათ მიერ წარმოდგენილ ორივე წინადადებას წარუდგენენ საერთო კრებას. საერთო კრებას უფლება აქვს საერთოდ არ გაანაწილოს წმინდა მოგება და დატოვოს საწარმოში.

აქციონერებს ეძლევათ მხოლოდ დივიდენდი. სხვა საზღაური, აქციონერმა შეიძლება მიიღოს მხოლოდ მაშინ, თუ ის ამავე დროს არის ამ საზოგადოების დაქირავებული პირი ან სამეთვალყურეო საბჭოს წევრი და იღებს ხელფასს. სხვა ანაზღაურების მიღების შემთხვევაში აქციონერი ვალდებულია დაუბრუნოს საზოგადოებას ეს ანაზღაურება. პასუხისმგებლობა ამ საკითხთან დაკავშირებით სოლიდარულად ეკისრებათ დირექტორებს და სამეთვალყურეო საბჭოს წევრებს მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ.

გამოსაშვები აქციების ოდენობა, ფასი და სახე ასახვას პოვებს საზოგადოების წესდებაში. იმ შემთხვევაში, როდესაც ახალი აქციების გამოშვებით იზრდება საზოგადოების კაპიტალი ან უქმდება განუთავსებელი აქციები, ცვლილებები შედის საზოგადოების წესდებაში.

1.7. კოოპერატივი

კოოპერატივი არის წევრთა შრომით საქმიანობაზე დაფუძნებული ან წევრთა მეურნეობის განვითარებისა და შემოსავლის გადიდების მიზნით შექმნილი საზოგადოება, რომლის ამოცანაა წევრთა ინტერესების დაკმაყოფილება და იგი მიმართული არ არის უპირატესად მოგების მიღებაზე.

კოოპერატივებს მიეკუთვნება:

- ნედლეულის მომპოვებელი კოოპერატივები, რომლებიც ამ ფორმით ნედლეულს მოპოვებენ საკუთარი წევრებისათვის;
- სასოფლო-სამეურნეო ან სარეწაო პროდუქციის ერთობლივი გასაღების კოოპერატივები:
- სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მწარმოებელი და სხ-

ვადასხვა საგნების დამამზადებელი და ერთობლივი ხარჯებით მათი რეალიზაციის კოოპერატივები (სასოფლო-სამეურნეო და სანარმოო კოოპერატივები);

მასობრივი მოხმარების საქონლის საბითუმო წესით შემძენი და საცალო ვაჭრობით მათი სარეალიზაციო კოოპერატივები;

- სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ან სარეწებისათვის აუცილებელი მატერიალურ-ტექნიკური რესურსების შეძენა-წარმოებისა და მათი ერთობლივი გამოყენების კოოპერატივები;

- სასოფლო-საკრედიტო კოოპერატივები;

- არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებები – საკრედიტო კავშირები;

- სამომხმარებლო (მრავალდარგოვანი) კოოპერატივები, რომელთა სამართლებრივი, ეკონომიკური და სოციალური საფუძვლები რეგულირდება „სამომხმარებლო კოოპერაციის შესახებ" საქართველოს კანონით.

კოოპერატივი თავისი ვალდებულებების გამო კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებს მხოლოდ თავისი ქონებით.

კოოპერატივის წევრის მინიმალური პაის ოდენობას განსაზღვრავენ დამფუძნებლები. კოოპერატივის ერთ წევრს შეიძლება ჰქონდეს რამდენიმე პაი.

განცხადება არაორაზროვნად უნდა ასახავდეს კოოპერატივის წევრის ვალდებულებას, რომ იგი წესდების შესაბამისად შეიტანს დადგენილ შესატანს (პაის). თუ წესდებით განსაზღვრულია, რომ კოოპერატივის წევრებმა შეუზღუდავად ან შეზღუდულად საგარანტიო თანხის ოდენობით დამატებითი შესატანები უნდა შეიტანონ, მაშინ განცხადებაში უნდა აღინიშნოს, რომ კრედიტორთა დასაკმაყოფილებლად წევრად შემსვლელები გადაიხდიან დამატებით შესატანს შეუზღუდავად ან წესდებაში დათქმულ საგარანტიო თანხამდე ოდენობით.

ყოველ წევრს აქვს კოოპერატივიდან გასვლის უფლება ამის შესახებ განცხადების საფუძველზე. კოოპერატივიდან გასვლის წესი და პროცედურა განისაზღვრება წესდებით.

კოოპერატივის წევრს შეუძლია ნებისმიერ დროს სამეურნეო წლის განმავლობაშიც თავისი პაი წერილობითი შეთანხმებით გადასცეს სხვა პირს და ამით გამოვიდეს კოოპერატივიდან საბოლოო ანგარიშსწორების გარეშე, თუ პრეტენდენტი მის მაგივრად ხდება ან უკვე არის კოოპერატივის წევრი. წესდება (პარტნიორთა შეთანხმება) შეიძლება კრძალავდეს ან დამატებით პირობებს უდგენდეს ამგვარ გადაცემას. გამგეობამ ეს შეთანხმება დაუყოვნებლივ უნდა წარუდგინოს მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრს.

კოოპერატივის წევრის გარდაცვალებისას წევრობა გადადის მის მემკვიდრეებზე. წევრობა მთავრდება იმ სამეურნეო წლის დასრულებით, როცა მოხდა სამკვიდროს გახსნა. რამდენიმე მემკვიდრეს შეუძლია საერთო კრებაზე ხმის უფლება განახორციელოს ერთი საერთო ნარმომადგენლის მეშვეობით.

წესდება შეიძლება ითვალისწინებდეს, რომ კოოპერატივის წევრის გარდაცვალების შემთხვევაში კოოპერატივის წევრი გახდება მისი მემკვიდრე. წესდებით წევრობის გაგრძელება შეიძლება დამოკიდებული გახდეს უფლებამონაცვლის პიროვნულ ფაქტორებზე. რამდენიმე მემკვიდრის მიერ მემკვიდრეობის მიღების შემთხვევაში შეიძლება ასევე გათვალისწინებული იყოს, რომ წევრობა შეწყდება, თუ იგი არ გადაეცემა ერთ-ერთ მემკვიდრეს წესდებით დადგენილ ვადებში.

კოოპერატივს ჰყავს სამეთვალყურეო საბჭო, რომელიც შედგება საერთო კრების მიერ დამსწრე ხმების უბრალო უმრავლესობით არჩეული არანაკლებ 3 და არ უმეტეს 15 წევრისაგან. წევრთა რაოდენობა განისაზღვრება წესდებით.

საერთო კრების გადაწყვეტილებით წევრებს უფლება აქვთ, საქმიანობის შედეგებიდან გამომდინარე მიიღონ განსაზღვრული გასამრჯელო.

სამეთვალყურეო საბჭო კონტროლს უწევს გამგეობას თავისი საქმეების წარმოებაში მართვის ყველა დარგში და ამ მიზნით იღებს ინფორმაციას კოოპერატივის საქმეების მიმდინარეობის შესახებ. მას შეუძლია ნებისმიერ დროს მოითხოვოს

გამგეობისაგან ანგარიში და უშუალოდ ან მის მიერ განსაზღვრული პირების მეშვეობით შეამოწმოს საბუღალტრო წიგნები და ჩანაწერები, აგრეთვე ფასიანი ქაღალდებისა და საქონლის მდგომარეობა. სამეთვალყურეო საბჭომ უნდა შეამოწმოს წლიური ბალანსი, მდგომარეობის შესახებ მოხსენება და წლიური მოგების განაწილების წინადადებები. შემოწმების შედეგები მან უნდა მოახსენოს საერთო კრებას წლიური ბალანსის დამტკიცებამდე.

სამეთვალყურეო საბჭომ კანონით დადგენილი წესით უნდა მოიწვიოს საერთო კრება.

სამეთვალყურეო საბჭოს სხვა ფუნქციები შეიძლება განისაზღვროს წესდებით. საბჭოს წევრებს არა აქვთ უფლება, თავიანთი ფუნქციების შესრულება გადააბარონ სხვა პირებს.

სამეთვალყურეო საბჭო უფლებამოსილია წარმოადგინოს კოოპერატივი გამგეობასთან ერთად მესამე პირთან ხელშეკრულების დადებისას და წარმართოს პროცესები კოოპერატივის წევრების წინააღმდეგ, თუ ამას დაადგენს საერთო კრება. სამეთვალყურეო საბჭოს თანხმობა სჭირდება ყოველ კრედიტს, რომელიც მიეცემა გამგეობის რომელიმე წევრს. იგივე წესი მოქმედებს კრედიტის გაცემის შემთხვევაში გამგეობის წევრის თავდებად დადგომისას.

წლიური ანგარიშის დამტკიცებისას კოოპერატივის წევრებისათვის გათვალისწინებული სამეურნეო წლის მოგება ან ზარალი უნაწილდებათ კოოპერატივის წევრებს. პირველი სამეურნეო წლისათვის განაწილება ხდება მათ მიერ შეტანილი შენატანების პროპორციულად, ყოველი მომდევნო წლისათვის კი – მოგების მიმატებით და ზარალის ჩამოწერის გზით წინა სამეურნეო წლის ბოლოსათვის არსებული პაის საერთო თანხის პროპორციულად. მოგების მიმატება გაგრძელდება მანამ, სანამ არ იქნება მიღწეული პაის ოდენობა.

წესდება შეიძლება ითვალისწინებდეს მოგებისა და ზარალის განაწილების სხვა წესებს. სანამ არ მიიღწევა ზარალის გამო შემცირებული პაის ოდენობა, მოგება არ განაწილდება.

წესდება ან საერთო კრების დადგენილება შეიძლება ით-

ვალისწინებდეს, რომ მოგება მთლიანად ან ნაწილობრივ დაერიცხოს რეზერვს.

ამრიგად:

კოოპერატივი არის იურიდიული პირი, რომელიც იქმნება წევრთა შრომით საქმიანობაზე ან წევრთა ინტერესების დაკმაყოფილების საფუძველზე. იგი შეიძლება უპირატესად მოგების მიღებაზე არ იყოს მიმართული.

კოოპერატივი კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებს მთელი თავისი ქონებით.

კოოპერატივში შეიძლება გაწევრიანდნენ, როგორც იურიდიული, ასევე ფიზიკური პირები ან იურიდიული პირის არმქონე პირები. კოოპერატივში გაწევრიანება ხდება პაის საფუძველზე. ერთ წევრს შეიძლება ჰქონდეს რამდენიმე პაი. თავის მხრივ პაი არის კოოპერატივის კაპიტალში კოპეერატივის წევრის(მეპაიეს) შენატანი, რომელიც მის წევრს ანიჭებს განსაზღვრულ უფლებებს კოოპერატივის მიმართ. ამასთან, კოოპერატივის წევრის მინიმალური პაის ოდენობას განსაზღვრავენ დამფუძნებლები.

კოოპერატივიდან წევრის გამოსვლის დროს მისი აქტივები უნდა ანაზღაურდეს გასვლიდან ექვსი თვის განმავლობაში. თუ ვალების დასაფარავად საკმარისი არ არის კოოპერატივის ქონება, მაშინ კოოპერატივიდან გასულმა წევრმა კოოპერატივს უნდა გადაუხადოს თავისი წილი ფულადი თანხიდან. ეს წილი იანგარიშება კოოპერატივის წევრთა რაოდენობის მიხედვით. კოოპერატივის წევრს შეუძლია თავისი პაი გადასცეს სხვა პირს და ამით გამოვიდეს კოოპერატივიდან საბოლოო ანგარიშსწორების გარეშე.

წლიური ანგარიშის დამტკიცებისას კოოპერატივის წევრებისათვის გათვალისწინებული სამეურნეო წლის მოგება ან ზარალი უნაწილდებათ კოოპერატივის წევრებს. პირველი სამეურნეო წლისათვის განაწილება ხდება მათ მიერ შეტანილი შენატანების პროპორციულად, ყოველი მომდევნო წლისათვის კი – მოგების მიმატებით და ზარალის ჩამოწერის გზით წინა სამეურნეო წლის ბოლოსათვის არსებული პაის საერთო თანხ-

ის პროპორციულად. მოგების მიმატება გაგრძელდება მანამ, სანამ არ იქნება მიღწეული პაის ოდენობა.

წესდება შეიძლება ითვალისწინებდეს მოგებისა და ზარალის განაწილების სხვა წესებს. სანამ არ მიიღწევა ზარალის გამო შემცირებული პაის ოდენობა, მოგება არ განაწილდება.

წესდება ან საერთო კრების დადგენილება შეიძლება ითვალისწინებდეს, რომ მოგება მთლიანად ან ნაწილობრივ დაერიცხოს რეზერვს.

1.8. ამხანაგობა

ამხანაგობა არის ორი ან რამდენიმე პირის ისეთი გაერთიანება, როდესაც ეს პირები იღებენ ვალდებულებას ერთობლივად იმოქმედონ საერთო ეკონომიკური ან სხვა მიზნების მისაღწევად. ამ პირებს შორის იდება ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულება. ამხანაგობა არ წარმოადგენს იურიდიულ პირს.

ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს წერილობით ან ზეპირად. თუ ხელშეკრულება დადებულია წერილობით, მაშინ იგი უნდა შეიცავდეს: მონაწილეთა დასახელებასა და მისამართს; მონაცემებს ერთობლივი საქმიანობის სახეობისა და მიზნის შესახებ; მონაწილეთა უფლებებსა და მოვალეობებს; მართვის ორგანოთა სტრუქტურასა და ფუნქციებს; მონაწილეთა შორის შემოსავლებისა და ზიანის განაწილების წესსა და პირობებს; ხელშეკრულებიდან გასვლის წესს; საქმიანობის ხანგრძლივობას; ხელშეკრულების მოშლისა და დარჩენილი ქონების განაწილების წესს.

მონაწილეებმა უნდა შეიტანონ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შესატანები. თუ ხელშეკრულებით არ არის განსაზღვრული შესატანის ოდენობა, თითოეული მონაწილე მოვალეა შეიტანოს იგი თანაბრად. შესატანი შეიძლება შეტანილ იქნეს როგორც ქონებით, ასევე მომსახურების გაწევით.

თუ ხელშეკრულება სხვა რამეს არ ითვალისწინებს, შესა-

ტანები წარმოადგენს მონაწილეთა საერთო საკუთრებას. მონაშილეთა საერთო საკუთრებას შეადგენს ისიც, რაც შეძენილია საერთო საკუთრებაში არსებული უფლების საფუძველზე, ანდა მიღებულია ანაზღაურების სახით საერთო ქონების განადგურების, დაზიანების ან ამოღების გამო.

წილი ქონების ან უფლების სახით არ შეიძლება გადაეცეს მესამე პირს ხელშეკრულების სხვა მონაწილეთა თანხმობის გარეშე. უარი თანხმობაზე დაიშვება მხოლოდ პატივსადები მიზეზის არსებობისას. ხელშეკრულების დანარჩენ მონაწილეებს აქვთ მესამე პირისათვის გადასაცემი წილის უპირატესი შესყიდვის უფლება.

თუ ხელშეკრულება სხვა რამეს არ ითვალისწინებს, ხელშეკრულების მონაწილეები ერთობლივად უძღვებიან საქმეებს და წარმოადგენენ ამხანაგობას მესამე პირებთან ურთიერთობაში. ყოველი გარიგების დადებისას საჭიროა ხელშეკრულების ყველა მონაწილის თანხმობა. თუ ხელშეკრულება ითვალისწინებს, რომ გადაწყვეტილების მისაღებად საკმარისია ხმათა უმრავლესობა, იგი განისაზღვრება ხელშეკრულების მონაწილეთა საერთო რაოდენობის მიხედვით, და არა შესატანის ოდენობით.

თუ საქმეების მართვა ხელშეკრულებით დაკისრებული აქვს ერთობლივი საქმიანობის ერთ ან რამდენიმე მონაწილეს ისე, რომ თითოეულს უფლება აქვს იმოქმედოს დამოუკიდებლად, მაშინ თითოეულ მათგანს შეუძლია შეედავოს მეორეს გარიგების დადებისას. ასეთი შედავების შემთხვევაში გარიგება არ დაიდება.

თუ ხელშეკრულებით ამხანაგობის საქმეების გაძღოლა დაკისრებული აქვს ერთერთ მონაწილეს, საეჭვოობისას ის წარმოადგენს ამხანაგობას მესამე პირებთან ურთიერთობაში და მის მიერ დადებული გარიგებები ნამდვილია.

ერთობლივი საქმიანობის მონაწილეს შეიძლება ჩამოერთვას საქმეების მართვის უფლებამოსილება ხმათა უმრავლესობით და მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იგი უხეშად დაარღვევს ხელშეკრულებით მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს. ხელშეკ-

რულების მონაწილეს უფლება აქვს უარი თქვას საქმეების მართვაში მონაწილეობაზე. ასეთ პირს შეუძლია გამგეობას ნებისმიერ დროს მოსთხოვოს მისთვის საჭირო ინფორმაცია.

თუ ხელშეკრულებიდან სხვა რამ არ გამომდინარეობს, ხელმძღვანელი პირების უფლება-მოვალეობები განისაზღვრება დავალების წესების შესაბამისად.

თუ ხელშეკრულება სხვა რამეს არ ითვალისწინებს, შემოსავლები მონაწილეებს შორის ნაწილდება მათი წილის შესაბამისად. თითოეულ მონაწილეს უფლება აქვს მოსთხოვოს ყოველ მონაწილეს ერთობლივი საქმიანობიდან გამომდინარე მოვალეობათა კეთილსინდისიერი შესრულება.

ერთობლივი საქმიანობის მონაწილეთა ის მოთხოვნები ერთმანეთის მიმართ, რომლებიც გამომდინარეობს ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულებიდან, არ შეიძლება გადაეცეს სხვა პირებს.

ხელშეკრულების მონაწილეები ერთობლივი საქმიანობიდან წარმოშობილი ვალებისათვის პასუხს აგებენ სოლიდარულად. ერთმანეთთან ურთიერთობაში პასუხისმგებლობის ოდენობა განისაზღვრება მონაწილეთა წილის შესაბამისად, თუ ხელშეკრულება სხვა რამეს არ ითვალისწინებს.

ერთობლივი საქმიანობის მონაწილეები ვალდებულნი არიან არ გაახმაურონ ამ საქმიანობის შედეგად მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაცია.

თუ ხელშეკრულება პირდაპირ არ განსაზღვრავს ერთობლივი საქმიანობის ვადას, ყოველ მონაწილეს ნებისმიერ დროს შეუძლია უარი თქვას ერთობლივ საქმიანობაში მონაწილეობაზე. ხელშეკრულებიდან გასვლა დაუშვებელია ისეთ დროს ან ისეთ გარემოებაში, რომელიც საზიანო იქნება ერთობლივი საქმიანობისათვის.

თუ მონაწილეთა შეთანხმებით განსაზღვრულია ერთობლივი საქმიანობის ვადა, ხელშეკრულებიდან გასვლა დაიშვება მხოლოდ პატივსადები მიზეზების არსებობისას.

ერთ-ერთი მონაწილის გასვლა იწვევს ერთობლივი საქმიანობის შეწყვეტას. ხელშეკრულება შეიძლება ითვალისწინებ-

დეს ერთ-ერთი მონაწილის გასვლას ერთობლივი საქმიანობის შეუწყვეტლად. ასეთ შემთხვევაში გამსვლელი მონაწილის წილი ნაწილდება სხვა მონაწილეებს შორის. გამსვლელ მონაწილეს წილის კომპენსაცია მიეცემა ფულადი სახით. ამასთან, მხედველობაში მიიღება გასვლის დროისათვის შეუსრულებელი გარიგებები. თუ გასვლის მომენტისათვის საერთო ქონება ვეღარ ფარავს საერთო ვალებს, გამსვლელი ვალდებულია დანარჩენ მონაწილეებს გადაუხადოს თავისი წილის შესაბამისი თანხა. გამსვლელის ვალდებულება გასვლის მომენტში არსებული კრედიტორების წინაშე უცვლელია. ბათილია შეთანხმება, რომელიც აუქმებს ან ზღუდავს ხელშეკრულებიდან მონაწილის გასვლის უფლებას.

ერთობლივი საქმიანობის შეწყვეტის საფუძვლებია: ერთობლივი საქმიანობის შეთანხმებული ვადის გასვლა; მონაწილეთა გადაწყვეტილება; ერთობლივი საქმიანობის ქონებაზე გაკოტრებო საქმის წარმოების გახსნა; ერთობლივი საქმიანობის მიზნების განხორციელების შეუძლებლობა.

თუ ხელშეკრულება სხვა რამეს არ ითვალისწინებს, ერთობლივი საქმიანობის შეწყვეტის საფუძვლებია აგრეთვე: ხელშეკრულების ერთ-ერთი მონაწილის გარდაცვალება; ერთ-ერთი მონაწილის ქონებაზე გაკოტრებო საქმის წარმოების გახსნა; ხელშეკრულების მოშლა.

ერთობლივი საქმიანობის შეწყვეტისას უნდა დამთავრდეს ჯერ კიდევ შეუსრულებელი გარიგებები, შედგეს საინვენტარიზაციო ნუსხა, ხოლო დარჩენილი ქონება განაწილდეს მონაწილეებს შორის მათი წილის შესაბამისად.

ქონების განაწილებისას უნდა დაიფაროს ერთობლივი საქმიანობის დროს წარმოშობილი ვალები. თუ ქონება საკმარისი არ არის ვალების დასაფარავად, ხელშეკრულების მონაწილეები ვალდებულნი არიან გაისტუმრონ ვალები თავიანთი წილის შესაბამისად.

იურიდიული პირის დაფუძნების გარეშე ერთზე მეტი პირის საკუთრების ან/და ერთობლივი საქმიანობის ბაზაზე ამხანაგობის ან სხვა მსგავსი წარმონაქმნის თანამფლობელობის შემ-

თხვევაში დასაბეგრი მოგება (შემოსავალი) მიეკუთვნება მათ მფლობელებს (წევრებს) წილის შესაბამისად და ჩაირთვება მათ ერთობლივ შემოსავალში.

ამხანაგობა ვალდებულია ყოველი კონკრეტული საგადასახადო წლის მიხედვით განსაზღვროს თავისი დასაბეგრი მოგება ან ზარალი. მიუხედავად იმისა, გაანაწილებს თუ არა ამხანაგობა თავის საგადასახადო წლის დასაბეგრ მოგებას, ამხანაგობის წილის მფლობელი ვალდებულია მისთვის მიკუთვნებული დასაბეგრი მოგება შეიტანოს იმ საგადასახადო წლის თავის ერთობლივ შემოსავალში, რომელშიც ამხანაგობამ მიიღო აღნიშნული მოგება.

თუ ხდება დასაბეგრი მოგების განაწილება და დასაბეგრი მოგების შესაბამისი წილის მფლობელი არ არის საგადასახადო ორგანოში რეგისტრირებული გადასახადის გადამხდელი, ამხანაგობა ვალდებულია წყაროსთან დააკავოს გადასახადი, ხოლო ამხანაგობის წევრს უფლება აქვს, წლის განმავლობაში მიღებული ერთობლივი შემოსავლის დაბეგვრისას გადასახდელი გადასახადების თანხაში ჩაითვალოს მისთვის წყაროსთან დაკავებული გადასახადი.

ამხანაგობის ზარალი მიეკუთვნება მის მფლობელებს წილის შესაბამისად. ამასთანავე, ამხანაგობის ზარალი მის მფლობელებზე არ ნაწილდება და მფლობელის ერთობლივი შემოსავლიდან არ გამოიქვითება.

ამხანაგობაში მფლობელის წილი ზარალი შეიძლება გამოიქვითოს მხოლოდ ამ ამხანაგობაში მისი წილი დასაბეგრი მოგების (მომავალი წლის/წლების) ხარჯზე. ზარალის გადატანა ხორციელდება დადგენილი წესით. ამასთან, ამხანაგობის ზარალი, რომელიც მიეკუთვნება მის მფლობელს, ამ მფლობელის სხვა ამხანაგობაში მონაწილეობის მოგების ხარჯზე არ გამოიქვითება.

ამხანაგობის წევრის მიერ ამხანაგობიდან ქონების გატანა (ქონების ინდივიდუალურ საკუთრებაში მიღება) ან/და მომსახურების მიღება ითვლება ამხანაგობის მიერ საბაზრო ღირებულებით ქონების მიწოდებად ან/და მომსახურების გაწევად.

ამხანაგობა ვალდებულია საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის მიხედვით საგადასახადო ორგანოს საანგარიშო წლის მომდევნო წლის 1 აპრილამდე წარუდგინოს დეკლარაცია, რომელშიც მოცემული იქნება დასაბეგრი მოგების (ზარალის) ოდენობისა და მისი წევრებზე განაწილების თაობაზე ინფორმაცია.

1.9. ორგანიზაციები

ორგანიზაციად ითვლება: არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირები; საზოგადოებრივი ან რელიგიური ორგანიზაციები (გაერთიანებები); დაწესებულებები, რომლებიც შექმნილი არიან და მოქმედებენ უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად; უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი ორგანიზაციების საქართველოში არსებული ფილიალები და სხვა ანალოგიური ქვედანაყოფები, რომელთა მეშვეობითაც ისინი მთლიანად ან ნაწილობრივ ახორციელებენ საქმიანობას (რწმუნებული პირის საქმიანობის ჩათვლით); საბიუჯეტო ორგანიზაციები; საჯარო სამართლის იურიდიული პირები; კორპორაციები; დაწესებულებები; საერთაშორისო (სახელმწიფოთაშორისი, სამთავრობათაშორისო, დიპლომატიური) ორგანიზაციები – საერთაშორისო სამართლით რეგულირებული ორგანიზაციები; დიპლომატიური წარმომადგენლობები; საკონსულო დაწესებულებები; უცხოური არასამეწარმეო ორგანიზაციები.

თუ ორგანიზაცია ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას, მისი ქონებისა და საქმიანობის ნაწილი, რომელიც უშუალოდ დაკავშირებულია მის ეკონომიკურ საქმიანობასთან, ითვლება საწარმოს ქონებად და საქმიანობად, ხოლო იმ ნაწილში, სადაც ამის გამიჯვნა შეუძლებელია, ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ქონებისა და საქმიანობის გამოანგარიშების მიზნით გამოიყენება ორგანიზაციის მიერ მიღებულ შემოსავალში ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული შემოსავლის ხვედრითი წილი.

1.10. არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირები

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის, უცხო ქვეყნის არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ფილიალის (წარმომადგენლობის) რეგისტრაცია ხორციელდება მენარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში.

მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრს აწარმოებს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის რეგისტრაციის მოთხოვნის შემთხვევაში დაინტერესებული პირი მარეგისტრირებელ ორგანოს წარუდგენს დამფუძნებელთა/წევრთა შეთანხმებას და განცხადებას, რომელიც უნდა შეიცავდეს „მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონით მეწარმე იურიდიული პირის რეგისტრაციისათვის დადგენილ სავალდებულო მონაცემებს. გარდა ამისა, სადამფუზნებლო დოკუმენტაციაში უნდა მიეთითოს: არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის საქმიანობის მიზანი; არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის წევრად მიღების, წევრობიდან გასვლისა და გარიცხვის წესი, თუ იგი წევრობაზე დაფუძნებული არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირია; რეორგანიზაციის ან ლიკვიდაციის შესახებ გადაწყვეტილების მიმღები ორგანოს (პირის) დასახელება, გადაწყვეტილების მიღების წესი და პროცედურა; არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ხელმძღვანელი ორგანოს (ხელმძღვანელი პირის) შექმნის (არჩევის) წესი და უფლებამოსილების ვადა.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის საქმიანობის შეჩერების ან აკრძალვის შესახებ გადაწყვეტილე-

ბას იღებს სასამართლო საქართველოს ორგანული კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით.

თუ არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი არსებითად გადავიდა სამეწარმეო საქმიანობაზე, სასამართლო მარეგისტრირებელი ორგანოს ან/და დაინტერესებული პირის სარჩელის საფუძველზე განიხილავს და წყვეტს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის საქმიანობის შეჩერების ან აკრძალვის საკითხს.

სასამართლოს მიერ არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის საქმიანობის აკრძალვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ მარეგისტრირებელმა ორგანომ უნდა გააუქმოს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის რეგისტრაცია.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის დამფუძნებელი/წევრი უფლებამოსილია ერთ პირს მიანიჭოს საქმეების ერთპიროვნულად გაძღოლის უფლებამოსილება ან/და დააწესოს ორი ან ორზე მეტი პირის ერთობლივი ხელმძღვანელობა ან/და წარმომადგენლობა.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ორგანიზაციული სტრუქტურა უნდა მოწესრიგდეს მისი წესდებით (დამფუძნებელთა/წევრთა შეთანხმებით), რომელიც საჭიროებს სათანადო წესით დამოწმებას.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის საკუთრებაში არსებული ქონების გასხვისება შესაძლებელია, თუ გასხვისება ემსახურება არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის საქმიანობას, მის ორგანიზაციულ განვითარებას, ხელს უწყობს მისი მიზნების განხორციელებას ან ემსახურება საქველმოქმედო მიზნებს.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი თავისი წევრის (წევრების), აგრეთვე ხელმძღვანელობისა და წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირის (პირების) მდგომარეობისაგან დამოუკიდებელია. არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის პასუხისმგებლობა შემოიფარგლება მისი ქონებით. არასამეწარმეო (არაკომერციული)

იურიდიული პირის ვალდებულებებისათვის მისი წევრები, აგრეთვე მისი ხელმძღვანელობისა და წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირი (პირები) პასუხს არ აგებენ. ასევე არ აგებს პასუხს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი საკუთარი წევრების, აგრეთვე თავისი ხელმძღვანელობისა და წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირის (პირების) ვალდებულებებისათვის.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის სამართლებრივი ფორმის შეცვლა დაუშვებელია, ხოლო გაყოფა (დაყოფა, გამოყოფა), შერწყმა (გაერთიანება, მიერთება) და ლიკვიდაცია ხორციელდება მეწარმე სუბიექტის ლიკვიდაციისათვის/ რეორგანიზაციისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი ქონების მიღებაზე უფლებამოსილ პირს რეგისტრაციის შესახებ განცხადებით განსაზღვრავენ არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის დამფუძნებლები/წევრები. არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას ქონების გასხვისება შესაძლებელია, თუ: გასხვისება ხელს უწყობს მის მიერ დასახული მიზნების მიღწევას; გასხვისება ემსახურება საქველმოქმედო მიზნებს; ქონება გადაეცემა სხვა არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირს.

აკრძალულია არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი ქონების განაწილება მის დამფუძნებლებს/წევრებს, ხელმძღვანელობითი და წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირებს შორის.

თუ არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის დამფუძნებლებმა/წევრებმა არ განსაზღვრეს მისი ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი ქონების მიღებაზე უფლებამოსილი პირი, სასამართლო არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილ ქონებას გადასცემს ერთ ან რამდენიმე არასამეწარმეო (არაკომერციულ)

იურიდიულ პირს, რომლებსაც აქვთ იგივე ან მსგავსი მიზნები, როგორებიც ლიკვიდირებულ არასამენარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირს. თუ ასეთი იურიდიული პირი (პირები) არ არსებობს ან ასეთი იურიდიული პირის (პირების) გამოვლენა შეუძლებელია, შეიძლება მიღებულ იქნეს გადაწყვეტილება ამ ქონების სახელმწიფოსათვის გადაცემის შესახებ. სასამართლომ აღნიშნული ქონება შეიძლება გაანაწილოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების რეგისტრაციიდან 6 თვის შემდეგ.

სისხლის სამართლის საქმეზე კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენის საფუძველზე არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ლიკვიდაციას ახორციელებს (ახორციელებენ) სასამართლოს მიერ დანიშნული ლიკვიდატორი (ლიკვიდატორები). აკრძალულია არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის მიმართ სალიკვიდაციო და რეორგანიზაციასთან დაკავშირებული პროცედურების განხორციელება მის მიმართ სისხლის სამართლის საქმის წარმოების დაწყების მომენტიდან სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლამდე ან სისხლის სამართლის საქმის წარმოების შეწყვეტამდე.

1.11. არარეგისტრირებული კავშირი (გაერთიანება)

არარეგისტრირებული კავშირის (გაერთიანების) მოწყობისა და სტრუქტურის საკითხები განისაზღვრება მის წევრთა ურთიერთშეთანხმებით. არარეგისტრირებული კავშირი (გაერთიანება) არ არის იურიდიული პირი.

წევრთა საწევრო შესატანები და ამ შესატანებით შეძენილი ქონება შეადგენს არარეგისტრირებული კავშირის (გაერთიანების) საერთო ქონებას.

არარეგისტრირებული კავშირი (გაერთიანება) შეიძლება სასამართლოში ან სასამართლოსგარე ურთიერთობებში წარმოდგენილი იყოს თავისი წევრებით ან საამისოდ უფლებამოსილი პირებით.

კრედიტორების მოთხოვნები შეიძლება დაკმაყოფილდეს არარეგისტრირებული კავშირის (გაერთიანების) საერთო ქონებიდან. ამასთანავე, პერსონალურად და, როგორც სოლიდარული მოვალეები, პასუხს აგებენ აგრეთვე ის პირები, რომლებიც მოქმედებდნენ არარეგისტრირებული კავშირის (გაერთიანების) სახელით.

არარეგისტრირებული კავშირის საგადასახადო რეგისტრაციას ახორციელებს საგადასახადო ორგანო.

1.12. საბიუჯეტო ორგანიზაცია

საბიუჯეტო ორგანიზაციად ითვლება მხარჯავი დაწესებულება ან/და ბიუჯეტით გათვალისწინებული პროგრამების/ქვეპროგრამების ფარგლებში თანხის განკარგვის უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაცია, რომელიც ახორციელებს საკუთარი ბიუჯეტის პროექტის მომზადებას, ბიუჯეტის შესრულებასა და ანგარიშგებას დადგენილი ნორმების, პროცედურებისა და წესების თანახმად.

საბიუჯეტო ორგანიზაცია შეიძლება იყოს საჯარო სამართლის იურიდიული პირიც და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირიც.

საბიუჯეტო ორგანიზაციის საგადასახადო რეგისტრაციას ახორციელებს საგადასახადო ორგანო.

1.13. საჯარო სამართლის იურიდიული პირი

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი არის შესაბამისი კანონით, საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით ან კანონის საფუძველზე სახელმწიფო მმართველობის ორგანოს ადმინისტრაციული აქტით შექმნილი, საკანონმდებლო და სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებისაგან განცალკევებული ორგანიზაცია, რომელიც სახელმწიფოს კონტროლით და-

მოუკიდებლად ახორციელებს პოლიტიკურ, სახელმწიფოებრივ, სოციალურ, საგანმანათლებლო, კულტურულ და სხვა საჯარო საქმიანობას, აგრეთვე ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი აღმასრულებელი ორგანოს ნორმატიული აქტით შექმნილი, სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებისაგან განცალკევებული ორგანიზაცია, რომელიც სახელმწიფოს კონტროლით დამოუკიდებლად ახორციელებს სოციალურ, საგანმანათლებლო, კულტურულ და სხვა საჯარო საქმიანობას.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი შეიძლება დაფუძნებული იყოს წევრობაზე (საჯარო სამართლის კორპორაცია), ანდა შეიქმნას საჯარო ან სახელმწიფოებრივი მიზნების განსახორციელებლად გარკვეული სახელმწიფო (ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი აღმასრულებელი ორგანოს მიერ დაფუძნების შემთხვევაში – შესაბამისი ავტონომიური რესპუბლიკის) ქონების განკერძოების გზით (დაწესებულება). დაწესებულებას არ ჰყავს წევრები.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი, როგორც უფლება-მოვალეობათა სუბიექტი, წარმოიშობა და იურიდიული პირის სტატუსს იძენს წესდების (დებულების) დამტკიცებისა და იურიდიული პირის წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილი პირის დანიშვნიდან (არჩევიდან). საჯარო სამართლის იურიდიული პირის საგადასახადო რეგისტრაციას ახორციელებს საგადასახადო ორგანო.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი შეიძლება შეიქმნას: კანონით; საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით; სახელმწიფო მმართველობის ორგანოს ადმინისტრაციული აქტით კანონით პირდაპირ გათვალისწინებულ შემთხვევაში; ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი აღმასრულებელი ორგანოს ნორმატიული აქტით, ავტონომიური რესპუბლიკის კომპეტენციას მიკუთვნებული საკითხების გადასაწყვეტად; ქალაქ თბილისის მთავრობის ნორმატიული აქტით, კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევაში ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების კომპეტენციისთვის მიკუთვნებული საკითხების გადასაწყვეტად.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი შეიძლება ერთობლივად დააფუძნოს რამდენიმე სახელმწიფო მმართველობის ორგანომ.

დასახული მიზნებისა და დაკისრებული ფუნქციების განსახორციელებლად საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს სახელმწიფოს (ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი აღმასრულებელი ორგანოს მიერ დაფუძნების შემთხვევაში – შესაბამისი ავტონომიური რესპუბლიკის) მიერ გადაეცემა ქონება ან დაფუძნების აქტით განისაზღვრება მისი ქონების ფორმირების წესი.

თუ საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ქონება იქმნება შესატანების ან საწევროების ხარჯზე, დაფუძნების აქტში უნდა განისაზღვროს მათი ოდენობა და შეტანის წესი.

თუ საჯარო სამართლის იურიდიული პირი არსებითად გადავიდა სამეწარმეო საქმიანობაზე, შესაბამისი სახელმწიფო მმართველობის ორგანო ვალდებულია დააყენოს ამ პირის რეორგანიზაციის ან ლიკვიდაციის საკითხი.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ლიკვიდაციას ახორციელებენ ლიკვიდატორები, რომლებსაც ნიშნავს სახელმწიფო კონტროლის განმახორციელებელი ორგანო. ლიკვიდატორი შეიძლება იყოს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ხელმძღვანელი. ლიკვიდატორები თავიანთ საქმიანობას ახორციელებენ საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად. ლიკვიდატორების საქმიანობა შეზღუდულია ლიკვიდაციის მიზნით.

სახელმწიფო ქონების საფუძველზე შექმნილი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი ქონება გადადის სახელმწიფოს საკუთრებაში.

წევრობაზე დაფუძნებული საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი ქონების განკარგვა ხორციელდება დამფუძნებელი დოკუმენტებით დადგენილი წესით.

1.14. რელიგიური ორგანიზაცია

რელიგიური გაერთიანებები შეიძლება დარეგისტრირდნენ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებად და არასამეწარმეო(არაკომერციულ) იურიდიულ პირებად.

რელიგიური გაერთიანებების რეგისტრაციას ახორციელებს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო უფლებამოსილია საჯარო სამართლის იურიდიულ პირად დაარეგისტრიროს საქართველოსთან ისტორიული კავშირის მქონე რელიგიური მიმდინარეობა ან ის რელიგიური მიმდინარეობა, რომელიც ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებში კანონმდებლობით მიჩნეულია რელიგიად.

საჯარო სამართლის იურიდიულ პირად რეგისტრირებულ რელიგიურ გაერთიანებაზე არ ვრცელდება „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის შესახებ" საქართველოს კანონი.

რელიგიური გაერთიანებების რეგისტრაციის მიმართ მოქმედებს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეგისტრაციისთვის დადგენილი წესი.

1.15. საქველმოქმედო ორგანიზაცია

საქველმოქმედო ორგანიზაციად ითვლება ორგანიზაცია, რომელსაც მინიჭებული აქვს საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსი.

საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსი ენიჭება ორგანიზაციას, რომელიც შექმნილია საქველმოქმედო საქმიანობის განსახორციელებლად, რეგისტრირებულია კანონმდებლობით

დადგენილი წესით, აქვს საქველმოქმედო საქმიანობის არანაკლებ 1 წლის გამოცდილება. დამხმარე ეკონომიკური საქმიანობა, რომელიც ემსახურება ორგანიზაციის ძირითად მიზნებს, არ ცვლის მის საქველმოქმედო ხასიათს.

საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის მინიჭებას, გაუქმებასა და ჩამორთმევას შესაბამისი საგადასახადო ორგანოს წარდგინებით ახორციელებს შემოსავლების სამსახურის უფროსი საქართველოს ფინანსთა მინისტრთან შეთანხმებით.

საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის მინიჭება ხდება ორგანიზაციის წერილობითი განცხადების საფუძველზე. განცხადებაში უნდა მიეთითოს ორგანიზაციის: სახელწოდება; ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა; ძირითადი მიზნები; ბოლო წლის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებები; ხელმძღვანელი ორგანოს და ფილიალების მისამართები.

განცხადებას უნდა დაერთოს: ორგანიზაციის წესდების ასლი; სახელმწიფო ან/და საგადასახადო რეგისტრაციის მოწმობის ასლი; ბოლო წლის საქმიანობის ანგარიში, რომელიც უნდა შეიცავდეს საქმიანობის (პროექტების, მომსახურების) აღწერას; დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ დადასტურებული ბოლო წლის ფინანსური დოკუმენტები (ბალანსი და მოგება-ზარალის ანგარიში).

განცხადების თაობაზე შემოსავლების სამსახურის უფროსი 1 თვის ვადაში იღებს მოტივირებულ გადაწყვეტილებას. თუ ამ ვადაში გადაწყვეტილება არ იქნება მიღებული, სტატუსი მინიჭებულად ჩაითვლება. სტატუსი ენიჭება უვადოდ. სტატუსი ძალაში შედის მინიჭებისთანავე.

ორგანიზაციას, რომელსაც მიენიჭა სტატუსი, გადაეცემა სტატუსის დამადასტურებელი მოწმობა. მასში აღინიშნება: ორგანიზაციის სახელწოდება, ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა; სტატუსი; ხელმძღვანელი ორგანოს მისამართი; სტატუსის მინიჭების თარიღი და ნომერი; ორგანიზაციის საიდენტიფიკაციო ნომერი.

საქველმოქმედო ორგანიზაციამ შესაბამის საგადასახადო ორგანოს ყოველი წლის 1 აპრილამდე უნდა წარუდგინოს:

ბოლო წლის საქმიანობის პროგრამული ანგარიში, რომელიც უნდა შეიცავდეს საქმიანობის (მათ შორის, ეკონომიკურის) აღწერას; ფინანსური ანგარიში მიღებული შემოსავლების შესახებ, წყაროებისა და გაწეული ხარჯების მიზნობრიობის მითითებით; დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ დადასტურებული ბოლო წლის ფინანსური დოკუმენტები (ბალანსი და მოგება-ზარალის ანგარიში).

ბოლო წლის საქმიანობის პროგრამული ანგარიში და ფინანსური დოკუმენტები (ბალანსი და მოგება-ზარალის ანგარიში) უნდა გამოქვეყნდეს და ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველა დაინტერესებული პირისათვის.

დაუშვებელია საქველმოქმედო ორგანიზაციის მოგებისა და აქტივების განაწილება ორგანიზაციის წევრებს, დამფუძნებლებს, გამგეობისა და კურატორიუმის წევრებს შორის. საქველმოქმედო ორგანიზაციის ლიკვიდაციის შემდეგ მისი ქონება უფლებამოსილი ორგანოს ან პირის გადაწყვეტილებით გადაეცემა მსგავსი მიზნების მქონე საქველმოქმედო ორგანიზაციას, ხოლო ასეთის არარსებობის შემთხვევაში – სხვა საქველმოქმედო ორგანიზაციას. საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის მქონე, სახელმწიფო ქონების საფუძველზე შექმნილი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი ქონება გადადის სახელმწიფოს საკუთრებაში.

საქველმოქმედო ორგანიზაციას სტატუსი უუქმდება: ორგანიზაციის ინიციატივით; მისი ჩამორთმევის შემთხვევაში.

საქველმოქმედო ორგანიზაციას სტატუსი ჩამოერთმევა, თუ: დაარღვია ამ კოდექსის მოთხოვნები; გაუუქმდა სახელმწიფო ან/და საგადასახადო რეგისტრაცია.

კანონმდებლობის მოთხოვნათა დარღვევის გამო სტატუსის ჩამორთმევის შემთხვევაში საქველმოქმედო ორგანიზაცია ვალდებულია დააბრუნოს სტატუსიდან გამომდინარე საგადასახადო შეღავათებით მიღებული სარგებლის ის ნაწილი, რომელიც დაკავშირებულია აღნიშნული მოთხოვნების დარღვევასთან.

საქველმოქმედო ორგანიზაციის მიერ საგადასახადო კანონმდებლობის მოთხოვნათა დარღვევის შემთხვევაში საგადასახადო ორგანო შემოსავლების სამსახურის უფროსისთვის საქველმოქმედო ორგანიზაციისათვის სტატუსის ჩამორთმევის შესახებ წარდგინების მომზადებამდე საქველმოქმედო ორგანიზაციას უგზავნის შეტყობინებას და განუსაზღვრავს დამატებით, ერთთვიან ვადას მოთხოვნების შესასრულებლად.

საქველმოქმედო ორგანიზაციას, რომელსაც ჩამოერთვა სტატუსი, უფლება აქვს, მისი აღდგენის თაობაზე განცხადება შეიტანოს სტატუსის ჩამორთმევის მიზეზის აღმოფხვრიდან არა უადრეს 1 წლისა.

შემოსავლების სამსახური აწარმოებს საქველმოქმედო ორგანიზაციების ერთიან რეესტრს. რეესტრში შეიტანება შემდეგი მონაცემები: ორგანიზაციის სახელწოდება; ხელმძღვანელი ორგანოს, ფილიალებისა და წარმომადგენლობების მისამართები; ძირითადი მიზნები; სტატუსის მინიჭების თარიღი და ნომერი; მმართველობის უმაღლესი ორგანოს ყველა წევრის ვინაობა და მისამართები.

საქველმოქმედო ორგანიზაციების ერთიან რეესტრში შეტანილი ნებისმიერი მონაცემის ცვლილების შემთხვევაში ორგანიზაცია ვალდებულია ცვლილებისთანავე წერილობით აცნობოს შესაბამის საგადასახადო ორგანოს ამ ცვლილების შესახებ.

საქველმოქმედო ორგანიზაციების ერთიანი რეესტრი ხელმისაწვდომია ყველა დაინტერესებული პირისათვის.

1.16. საჯარო რეესტრი. ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან

საჯარო რეესტრი არის ნივთსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე უფლებათა, ყადაღისა და საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის წარმოშობის, მათში ცვლილების და მათი შეწყვეტის, ასევე უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლების მი-

ტოვების წარმოშობის და მასში ცვლილების შესახებ მონაცემთა ერთობლიობა.

ნივთსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე შესაბამისი უფლების საჯარო რეესტრში რეგისტრაციისათვის წარდგენილ უნდა იქნეს წერილობითი ფორმით დადებული გარიგება. გარიგება ან გარიგების მონაწილე მხარეთა ხელმოწერების ნამდვილობა დამოწმებული უნდა იყოს კანონით დადგენილი წესით.

თუ გარიგების მონაწილე მხარეები გარიგებას ხელს აწერენ მარეგისტრირებელ ორგანოში უფლებამოსილი პირის თანდასწრებით, მაშინ გარიგების ნამდვილობისათვის არ მოითხოვება გარიგების ან გარიგების მონაწილე მხარეთა ხელმოწერების ნამდვილობის დამოწმება.

კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, ნივთსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე დადებული გარიგებები ძალაში შედის ამ გარიგებებით განსაზღვრული უფლებების საჯარო რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან.

იმ პირის სასარგებლოდ, რომელიც გარიგების საფუძველზე სხვა პირისაგან იძენს რომელიმე უფლებას და ეს უფლება გამსხვისებლის სახელზე იყო რეესტრში რეგისტრირებული, რეესტრის ჩანაწერი ითვლება სწორად, გარდა იმ შემთხვევებისა,როცა ამ ჩანაწერის საწინააღმდეგოდ შეტანილია საჩივარი, ან შემძენმა იცოდა, რომ ჩანაწერი უზუსტოა.

თუ მესაკუთრე ახდენს უძრავი ქონების გასხვისებას ან უფლებრივად დატვირთვას, დაუშვებელია გარიგების დადებისას (უფლების რეგისტრაციისას) თანამესაკუთრის თანხმობის მოთხოვნა, თუ იგი ასეთად არ არის რეგისტრირებული საჯარო რეესტრში.

ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან არის ამონაწერი უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრიდან, მოძრავ ნივთებსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე უფლებათა რეესტრიდან ან მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრიდან.

უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრი არის უძრავ ნივთე-

ბზე უფლების, უძრავ ნივთებზე საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებული ვალდებულებების, მათში ცვლილების და მათი შეწყვეტის, ასევე უძრავ ნივთებზე საკუთრების უფლების მიტოვების წარმოშობის შესახებ მონაცემთა ერთობლიობა.

საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვის რეესტრი არის ნივთსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე სასამართლო ან სხვა ადმინისტრაციული ორგანოების მ‹ ›რ კანონით დადგენილი წესით დადებული ყადაღის, უფლების განკარგვის შეზღუდვისა და აკრძალვის, აგრეთვე რეგისტრაციის აკრძალვის წარმოშობის, მათში ცვლილების და მათი შეწყვეტის შესახებ მონაცემთა ერთობლიობა.

საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის რეესტრი არის ნივთსა (გარდა მექანიკური სატრანსპორტო საშუალებისა) და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის უფლების წარმოშობის, მასში ცვლილების და მისი შეწყვეტის შესახებ მონაცემთა ერთობლიობა.

მოძრავ ნივთებსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე უფლებათა რეესტრი არის მოძრავ ნივთებსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე უფლებათა რეგისტრაციის, რეგისტრირებულ უფლებაში ცვლილების და უფლების შეწყვეტის შესახებ მონაცემთა ერთობლიობა.

მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრი არის მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების „მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონითა და საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით განსაზღვრული სავალდებულო სარეგისტრაციო მონაცემების, მათში ცვლილებისა და მათი შეწყვეტის შესახებ მონაცემთა ერთობლიობა.

უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრში რეგისტრირდება: საკუთრება; აღნაგობა, აღნაგობის უფლების იპოთეკით დატვირთვა; უზუფრუქტი; სერვიტუტი; იპოთეკა; ქირავნობა, ქვექირავნობა; იჯარა, ქვეიჯარა; თხოვება; ლიზინგი; საჯარო სამართლით გათვალისწინებული სარგებლობასა და მფლობელობასთან დაკავშირებული უფლებები; უძრავ ნივთზე სა-

კუთრების უფლებასთან დაკავშირებული ვალდებულებები.

უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრში, რეგისტრირებული უფლების შესახებ მონაცემების გარდა, ასევე შეიტანება უფლების სუბიექტისა და ობიექტის საიდენტიფიკაციო მონაცემები, მათ შორის, უძრავი ნივთის საკადასტრო მონაცემები.

უძრავ ნივთზე უფლების რეგისტრაციის უზრუნველსაყოფად შეიძლება ამ უფლების წინასწარი რეგისტრაცია უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრში.

უძრავ ნივთზე უფლების წინასწარი რეგისტრაცია უქმდება: იმ უფლების რეგისტრაციით, რომლის უზრუნველსაყოფადაც მოხდა წინასწარი რეგისტრაცია; ვადის გასვლით, თუ ვადა დადგენილი იყო; მხარეთა წერილობითი შეთანხმების საფუძველზე.

უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრში ასევე რეგისტრირდება უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლების მიტოვება.

უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლების მიტოვების რეგისტრაცია დაიშვება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საკუთრების უფლების მიტოვების რეგისტრაციის მოთხოვნის მომენტისათვის უძრავ ნივთზე, საკუთრების უფლების გარდა, სხვა რაიმე უფლება არ არის რეგისტრირებული უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრში.

უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლება მიტოვებულად ითვლება საკუთრების უფლების მიტოვების უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან.

უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლების მიტოვების შემდეგ საკუთრების უფლება გადადის სახელმწიფოზე.

მოძრავ ნივთებსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე უფლებათა რეესტრში რეგისტრირდება: გირავნობა (გარდა ფინანსური გირაოსი); ლიზინგი; საბანკო გარანტია.

გირავნობის უფლების წარმოშობისათვის აუცილებელია ამ უფლების რეგისტრაცია საჯარო რეესტრში.

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებისა და კომანდიტური საზოგადოების პარტნიორთა წილებზე გირავნობის უფლება რეგისტრირდება მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არა-

კომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში.

ზემოაღნიშნული ფინანსური გირაო არის ფინანსური ინსტრუმენტები ან ანგარიშზე რიცხული ფულადი სახსრები, რომლებიც გამოყენებულია მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებად.

ფინანსური გირაო გამოიყენება იურიდიულ პირებს შორის დადებულ ყველა სახის ფინანსური გირაოს ხელშეკრულებაზე, რომელშიც გირავნობის საგანი არის საქართველოში გამოშვებული ფინანსური ინსტრუმენტი ან/და ფულადი სახსრები.

ფინანსური გირაოს ხელშეკრულების მხარე შეიძლება იყოს მხოლოდ საქართველო, საქართველოს აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანო, საქართველოს ეროვნული ბანკი, ანგარიშსწორების აგენტი, ოპერატორი, ფინანსური ინსტიტუტი, უცხოური ცენტრალური ბანკი, უცხოური ფინანსური ინსტიტუტი ან საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტი.

სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ფინანსური გირაოს ხელშეკრულების მხარე შეიძლება ასევე იყოს ნებისმიერი იურიდიული პირი, თუ მეორე მხარე კომერციული ბანკია.

ფინანსური გირაოს დებულებები ასევე ვრცელდება საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად რეგისტრირებულ, საქართველოს ეროვნული ბანკის სასარგებლოდ გირავნობით დატვირთულ მოთხოვნებზე დამგირავებლის სასესხო აქტივებისადმი.

ფინანსური გირაო შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ნებისმიერი ტიპის ვალდებულების, მათ შორის, არსებული, სამომავლო, შესაძლო ან პირობითი ვალდებულების, უზრუნველყოფისათვის, რომელიც აქვს ან შეიძლება ჰქონდეს დამგირავებელს მოგირავნის მიმართ.

დაუშვებელია ფინანსური გირაოს საგნად იმ ფინანსური ინსტრუმენტის გამოყენება, რომელიც დაგირავებულია საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

დაუშვებელია ფინანსური გირაოს საგნის მიმართ საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ვალდებულების უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენება.

ფინანსური გირაოს ხელშეკრულება ნამდვილია და მის მოქმედებას სადავოდ ვერ გახდიან მესამე პირები, მათ შორის, ლიკვიდატორი, გაკოტრების მმართველი და დროებითი ადმინისტრატორი, ასევე ადმინისტრაციული და სასამართლო ორგანოები, თუ ხელშეკრულება დადებულია წერილობით და მოგირავნეს ან მის მიერ უფლებამოსილ პირს აქვს ფინანსური გირაოს საგნის ფლობის ან კონტროლის შესაძლებლობა, რაც მოგირავნეს ან მისი სახელით მოქმედ პირს საშუალებას აძლევს, არ დაუშვას დამგირავებლის მიერ გირავნობის საგნის განკარგვა, ხოლო გირაოს ამოქმედების შემთხვევაში მოახდინოს მისი რეალიზაცია ან დაისაკუთროს ის ამ თავის დებულებების შესაბამისად.

მოგირავნე შეიძლება ფლობდეს ან/და აკონტროლებდეს ფინანსური გირაოს საგანს: თუ ფინანსური გირაოს საგანია წარმომდგენზე ფინანსური ინსტრუმენტი – მისი ფიზიკურ მფლობელობაში გადაცემით; თუ ფინანსური გირაოს საგანია რეგისტრირებული ფინანსური ინსტრუმენტი – შესაბამის რეესტრში ჩანაწერის განხორციელებით; თუ ფინანსური გირაოს საგანია ჩანაწერის სახით არსებული ფინანსური ინსტრუმენტი – მისი მოგირავნის ანგარიშზე ან მოგირავნის სახელით მოქმედ დეპოზიტართან მოგირავნის, დამგირავებლის ან მესამე პირის სახელზე გახსნილ ანგარიშზე ჩარიცხვით და მოგირავნის ან დეპოზიტარის მიერ შესაბამისი ფორმით ფინანსურ ინსტრუმენტზე გირავნობის არსებობის აღრიცხვით; თუ ფინანსური გირაოს საგანია ანგარიშზე რიცხული ფულადი სახსრები – მათი მოგირავნის ან მისი სახელით მოქმედ ბანკში მოგირავნის, დამგირავებლის ან მესამე პირის სახელზე გახსნილ ანგარიშზე ჩარიცხვით და მოგირავნის ან მისი სახელით მოქმედი პირის მიერ შესაბამისი ფორმით ფულად სახსრებზე გირავნობის არსებობის აღრიცხვით; თუ დამგირავებელსა და მოგირავნეს შორის დადებულია რეპო შეთანხმება – მოგირავნისათვის ფინანსური გირაოს საგანზე საკუთრების უფლების გადაცემით, რეპო გარიგების პირობების შესაბამისად.

საქმიანობის შეზღუდული რეჟიმის ამოქმედება არ არის

ფინანსური გირაოს ხელშეკრულების გაუქმების ან ბათილად გამოცხადების საფუძველი, იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც ხელშეკრულება ძალაში შევიდა ან ფინანსური გირაოს საგანი დაგირავდა რეჟიმის ამოქმედებამდე ნებისმიერ დროს ან რეჟიმის ამოქმედების დღეს, თუ მოგირავნემ არ იცოდა და არც შეიძლებოდა სცოდნოდა რეჟიმის ამოქმედების შესახებ.

ფინანსური გირაოს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულების შემთხვევაში ფინანსური გირაოს საგანი დამგირავებელს უბრუნდება, ან ფინანსური გირაოს ხელშეკრულების მხარეთა შეთანხმებით შეიძლება მოხდეს ვალდებულებათა ურთიერთგაქვითვა (ნეტინგი).

ფინანსური გირაოს ხელშეკრულების ნამდვილობისათვის აუცილებელი არ არის ფინანსური გირაოს რომელიმე მარეგისტრირებელ ორგანოში რეგისტრაცია.

მოგირავნეს სხვა უზრუნველყოფილ კრედიტორებთან მიმართებით აქვს ფინანსური გირაოთი უზრუნველყოფილი მოთხოვნის უპირატესი და უპირობო დაკმაყოფილების უფლება.

საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვის რეესტრი არის ნივთსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე სასამართლო ან სხვა ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ კანონით დადგენილი წესით დადებული ყადაღის, უფლების განკარგვის შეზღუდვისა და აკრძალვის, აგრეთვე რეგისტრაციის აკრძალვის წარმოშობის, მათში ცვლილების და მათი შეწყვეტის შესახებ მონაცემთა ერთობლიობა.

ნივთსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვის რეგისტრაცია გამორიცხავს ამ ნივთსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე რაიმე სხვა უფლების ან საკუთრების უფლების მიტოვების რეგისტრაციას, თუ შესაბამისი სარეგისტრაციო დოკუმენტით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

თუ საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვის შესახებ სამართლებრივ აქტში პირდაპირ არ არის მითითებული უფლების შეწყვეტის რეგისტრაციის აკრძალვის შესახებ ან/და ეს უფლე-

ბა არ არის საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვის ობიექტი, ზემოთ განსაზღვრული შეზღუდვა არ ვრცელდება: ყადაღადადებული და განკარგვააკრძალული უძრავი ნივთის მართლზომიერი მფლობელის საკუთრების უფლების ან ყადაღადადებული ნივთისა და არამატერიალური ქონებრივი სიკეთის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით იძულებითი განკარგვის შედეგად წარმოშობილი უფლების რეგისტრაციაზე; უფლების სუბიექტისა და ობიექტის საიდენტიფიკაციო მონაცემთა ცვლილების რეგისტრაციაზე; რეგისტრირებული უფლების (გარდა საკუთრების უფლებისა) შეწყვეტაზე.

საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის უფლება რეგისტრირდება ნივთსა (გარდა მექანიკური სატრანსპორტო საშუალებისა) და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე.

დაუშვებელია საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის უფლების რეგისტრაცია, თუ უძრავ ნივთზე საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის რეგისტრაციის მოთხოვნის რეგისტრაციის მომენტისათვის ეს ნივთი ან არამატერიალური ქონებრივი სიკეთე სხვა პირის საკუთრებაშია.

მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრირდება:

ინდივიდუალური მეწარმე; შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება; სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება; კომანდიტური საზოგადოება; სააქციო საზოგადოება; კოოპერატივი; საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებული არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი; უცხო ქვეყნის საწარმოს და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ფილიალი (წარმომადგენლობა, მუდმივი დაწესებულება).

მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირთა რეესტრში ასევე შეიტანება ინფორმაცია საზოგადოების პარტნიორებისა (გარდა სააქციო საზოგადოებისა) და შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების პარტნიორთა წილობრივი მონაწილეობის შესახებ.

მეწარმე სუბიექტის, ასევე არსამეწარმეო (არაკომერ-

ციული) იურიდიული პირი და უცხო ქვეყნის საწარმოსა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ფილიალი (წამომადგენლობა, მუდმივი დაწესებულება) წარმოშობილად ითვლება მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირთა რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან. ასეთი სუბიექტის არსებობა დგინდება მხოლოდ ამონაწერით მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირთა რეესტრიდან.

რეგისტრაციის შედეგად სუბიექტს ენიჭება უნიკალური, მუდმივი საიდენტიფიკაციო ნომერი და მისი შეცვლა დაუშვებელია, თუ საქართველოს კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

რეგისტრირებული მონაცემების მიმართ მოქმედებს უტყუარობისა და სისრულის პრეზუმფცია, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ დაინტერესებული პირისათვის წინასწარ იყო ცნობილი ამ მონაცემების უზუსტობის შესახებ.

ინდივიდუალური მეწარმის შემთხვევაში, მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირთა რეესტრის ამონაწერში აისახება: ინფორმაცია სუბიექტის სამართლებრივი ფორმის შესახებ; ინფორმაცია ინდივიდუალური მეწარმის საიდენტიფიკაციო მონაცემების/რეკვიზიტების შესახებ; ინფორმაცია რეგისტრირებული საჯაროსამართლებრივი შეზღუდვისა და საგადასახადო გირავნობა/იპოთეკის, ასევე მოძრავ ნივთებსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე უფლებათა რეესტრში რეგისტრირებული უფლებების, მათი რეგისტრაციის თარიღისა და ფარგლების, ამ შეზღუდვისა და უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტის რეკვიზიტებისა და მისი გამომცემი ორგანოს შესახებ.

იურიდიული პირის შემთხვევაში, ამონაწერში აისახება: ინფორმაცია სუბიექტის სამართლებრივი ფორმის, სახელწოდებისა და იურიდიული მისამართის შესახებ; ინფორმაცია წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილი პირების შესახებ, ასევე მათი უფლებამოსილების შეზღუდვის შესახებ შეზღუდვის არსებობის შემთხვევაში; ინფორმაცია საწარმოს მმართველო-

ბითი ორგანოების შესახებ; შეზღუდული პასუხისმგებლობის საწარმოს შემთხვევაში, ინფორმაცია საწარმოს პარტნიორებისა და მათი წილების შესახებ; ინფორმაცია წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირების და რეგისტრირებული პარტნიორების საიდენტიფიკაციო მონაცემების/რეკვიზიტების შესახებ; ინფორმაცია რეგისტრირებული საჯაროსამართლებრივი შეზღუდვისა და საგადასახადო გირავნობა/იპოთეკის, მისი რეგისტრაციის თარიღისა და ფარგლების, ამ შეზღუდვის დამადასტურებელი დოკუმენტის რეკვიზიტებისა და მისი გამომცემი ორგანოს შესახებ; შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების შემთხვევაში, ინფორმაცია პარტნიორთა წილებზე მოძრავ ნივთებსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე უფლებათა რეესტრში რეგისტრირებული უფლებების შესახებ; კომანდიტური საზოგადოების შემთხვევაში აღნიშვნა, რომელი პარტნიორია შეზღუდული და რომელი – სრული.

ამონაწერი უნდა შეიცავდეს ინფორმაციას საწარმოსათვის ხარვეზის გამოსასწორებლად ვადის განსაზღვრის შესახებ ასეთის არსებობის შემთხვევაში.

ამონაწერი ასევე უნდა შეიცავდეს ინფორმაციას განცხადების რეგისტრაციისა და ამონაწერის მომზადების, რეგისტრირებული საჯაროსამართლებრივი შეზღუდვის, უფლებებისა და ვალდებულებების რეგისტრაციის თარიღისა და სარეგისტრაციო ნომრების შესახებ. ამონაწერი უნდა ასახავდეს ერთ სუბიექტზე რეგისტრირებულ მონაცემებს. ამონაწერის მოქმედების ვადა განუსაზღვრელია. ამონაწერს აქვს იგივე იურიდიული ძალა, რაც საგადასახადო რეგისტრაციის მოწმობას.

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებაში პარტნიორთა წილები გამოხატული უნდა იყოს პროცენტებში და მათი ჯამი უნდა შეადგენდეს 100 პროცენტს.

იმ შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებების შემთხვევაში, რომლებზეც მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში არ არის დაცული მონაცემები საწარმოში პარტნიორებისა და მათი წილობრი-

ვი მონაწილეობის შესახებ, სარეგისტრაციო და ამონაწერის გაცემასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მისაღებად, უფლებამოსილი პირების მიერ წარმოდგენილი უნდა იქნეს მონაცემები საწარმოში პარტნიორთა და მათი წილობრივი მონაწილეობი შესახებ.

დაყოფის შედეგად შექმნილი სუბიექტები წარმოშობილად ითვლება მათი პირველადი რეგისტრაციისა და დაყოფილი სუბიექტის რეგისტრაციის გაუქმების მომენტიდან.

რეორგანიზაციის შედეგად გამოყოფილი სუბიექტი წარმოშობილად ითვლება ახალი სუბიექტის რეგისტრაციისა და იმ სუბიექტის რეგისტრირებულ მონაცემებში ცვლილების რეგისტრაციის მომენტიდან, რომლიდანაც მოხდა მისი გამოყოფა.

სუბიექტების გაერთიანებით შექმნილი სუბიექტი წარმოშობილად ითვლება გასაერთიანებელი სუბიექტების რეგისტრაციის გაუქმებისა და ახალი სუბიექტის რეგისტრაციის მომენტიდან.

სუბიექტი მიერთებულად ითვლება მისაერთებელი სუბიქტის რეგისტრაციის გაუქმებისა და იმ სუბიექტის რგისტრირებულ მონაცემებში ცვლილების რეგისტრაციის მომენტიდან, რომელთანაც ხდება მიერთება.

ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან უნდა შეიცავდეს: ინფორმაციას რეგისტრირებული უფლებების, ვალდებულებებისა და შეზღუდვების, მათი სუბიექტებისა და ობიექტების, უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტისა და მათი საიდენტიფიკაციო მონაცემების/რეკვიზიტების შესახებ; ინფორმაციას განცხადების რეგისტრაციისა და ამონაწერის მომზადების თარიღების, რეგისტრირებული უფლებებისა და ვალდებულებების რეგისტრაციის თარიღისა და სარეგისტრაციო ნომრების შესახებ; ინფორმაციას რეგისტრირებული საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვისა და საგადასახადო გირავნობა/იპოთეკის, მისი რეგისტრაციის თარიღისა და ფარგლების, ამ შეზღუდვის დამადასტურებელი დოკუმენტის რეკვიზიტებისა და მისი გამომცემი ორგანოს შესახებ.

ამონაწერი უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრიდან უნდა

ასახავდეს მხოლოდ ერთ სარეგისტრაციო ობიექტზე რეგისტრირებულ მონაცემებს. უძრავი ნივთის შემთხვევაში, ერთეულ სარეგისტრაციო ობიექტად მიიჩნევა მიწის ნაკვეთი, შენობა–ნაგებობა ან შენობა-ნაგებობის ერთეული, რომელიც კანომდებლობით დადგენილი წესით აღიარებულია დამოუკიდებელი უფლების ობიექტად.

ამონაწერი შესაძლებელია გაიცეს მიწის ნაკვეთზე, რომელზეც განლაგებულია რამდენიმე დამოუკიდებელი უფლების ობიექტი. ასეთ შემთხვევაში, ამონაწერი უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრიდან უნდა ასახავდეს ინფორმაციას მიწის ნაკვეთის საიდენტიფიკაციო მონაცემების, ფართობის, მიწის ნაკვეთისა და მასზე განლაგებული შენობა-ნაგებობების საკუთრების ფორმის, უფლებრივი დატვირთვისა და საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვის (გარდა დამოუკიდებელი უფლების ობიექტების უფლებრივი დატვირთვიდან გამომდინარე დატვირთვისა და საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვისა) შესახებ.

თავი 2. კორპორაციული გაერთიანებების ფორმები

2.1 ტრესტი

ტრესტი არის საწარმოთა გაერთიანების ისეთი ფორმა, როდესაც მასში შემავალი საწარმოები კარგავენ იურიდიულ, საწარმოო და კომერციულ დამოუკიდებლობას და მათი მართვა ხორციელდება ერთი ცენტრიდან. ამასთან, ტრესტის მთლიანი მოგება ნაწილდება ტრესტში საწარმოთა წილობრივი მონაწილეობის შესაბამისად. ტრესტს უწოდებენ ისეთ საწარმოთა გაერთიანებას, რომლებიც ერთმანეთთან დაკავშირებულია გამოშვებული პროდუქციის ერთგვაროვნებით ან ნედლეულის გადამუშავების სხვადასხვა სტადიით, საქმიანობის ერთობლივი სფეროებით. აღსანიშნავია, რომ პირველი ამერიკული ტრესტი შექმნა როკფელერმა 1879 წელს „შტანდარტ ჰილ"-ის სახელწოდებით.

ტრესტი საწარმოს სამართლებრივი ფორმა არ არის, თუ მას არ განვიხილავთ ამხანაგობის(თანამფლობელობის) ფორმით. საქართველოში წინა პერიოდებში არსებობდნენ სამშენებლო ტრესტები, სამტრესტი ღვინის მრეწველობაში და სხვა.

2.2 კონცერნი

კონცერნი ეწოდება საწარმოების საფინანსო-სამრეწველო გაერთიანებას. ამ შემთხვევაში საწარმოებს რჩებათ იურიდიული და სამეურნეო დამოუკიდებლობა. თუმცა ეს დამოუკიდებლობა შეხამებულ უნდა იქნეს კონცერნში მთავარი ფინანსური ჯგუფის ინტერესებთან. კონცერნის დროს საწარმოები აერთიანებენ საფინანსო და ეკონომიკურ რესურსებს და საბაზრო სტრატეგიებს.

კონცერნში, როგორც წესი ერთიანდებიან მრეწველობის, ტრანსპორტის, ვაჭრობის და საბანკო საქმიანობის სფეროები

და ახორციელებენ ერთობლივ საქმიანობას თავიანთი ფუნქციების ნებაყოფლობითი ცენტრალიზაციის გზით.

როგორც აღვნიშნეთ, კონცერნი იურიუდიულად (ფორმალურად) დამოუკიდებელია, მაგრამ რეალურად იგი ფინანსურად დამოკიდებულია კონცერნის მმართველობით ორგანოზე. ამასთან, საფინანსო პოლიტიკა, მომარაგება, წარმოება, მარკეტინგი მთლიანად ექვემდებარება მმართველობით ორგანოს.

კონცერნი სამ სახედ შეიძლება დავყოთ: ვერტიკალური, ჰორიზონტალური და შერეული.

ვერტიკალურია ისეთი კონცერნი, რომელიც მოიცავს ციკლს-მასალების შესყიდვიდან მზა პროდუქციის დამთავრებამდე.

ჰორიზონტალურია ისეთი კონცერნი, რომელშიც გაერთიანებულია ერთგვაროვანი საქონლის მწარმოებელი საწარმოები.

შერეული კონცერნის დროს სახეზეა, როგორც ერთგვაროვანი, ასევე სხვადასხვა სახის საწარმოების ერთიანობა. მათ კონგლომერატებს უწოდებენ, რომლებსაც ცალკე განვიხილავთ.

მსხვილი კონცერნები აერთიანებენ 10-დან 100-მდე და ზოგჯერ მეტ სხვადასხვა კომპანიას.

2.3 კონსორციუმი

კონსორციუმი არის დამოუკიდებელი საწარმოების დროებითი გაერთიანება მნიშვნელოვანი შეკვეთების შესასრულებლად. კონსორციუმის წევრები არ კარგავენ თავიანთ იურიდიულ და სამეურნეო დამოუკიდებლობას

კონსორციუმს ჰყავს ლიდერი საწარმო, რომელთანაც შემკვეთები დებენ ხელშეკრულებას კონკრეტული პროექტის განხორციელების თაობაზე. კონსორციუმის წევრები, როგორც წესი იღებენ სოლიდარულ პასუხისმგებლობას დამკვეთების წინაშე. ამასთან, კონსორციუმის თითოეულ წევრი წარადგენს

თავის წილ შეთავაზებას კონსორციუმის წინაშე, რომელთა ჯამი წარადგენს კონსორციუმის შეთავაზებას დამკვეთების წინაშე.

კონსორციუმის წევრობა ნებაყოფლობითია და შესაბამისად მისგანაც გასვლა ნებისმიერ დროს შეუძლია მის წევრს. ამასთან ერთი კონსორციუმის წევრი შეიძლება იყოს პარალელურად სხვა კონსორციუმების წევრიც.

კონსორციუმის ლიდერი კოორდინაციას უწევს კონსორციუმის საქმიანობას და ამისათვის იღებს მისი წევრებისაგან გარკვეულ ანარიცხებს. ამასთან, შესაძლებელია, რომ კონსორციუმს არ ჰყავდეს ლიდერი. ეს ხდება დახურული კონსორციუმის შემთხვევაში. კერძოდ, კონსორციუმი არის ორი სახის: ღია და დახურული. ღია კონსორციუმის დროს კონსორციუმს ჰყავს ლიდერი, რომელთანაც დებს ხელშეკრულებას დამკვეთი, ხოლო დახურული კონსორციუმის დროს ლიდერი არ არსებობს, ხოლო დამკვეთი ხელსეკრულებას დებს კონსორციუმის თითოეულ წევრთან.

აღსანიშნავია, რომ კონსორციუმი, როგორც ასეთი შეიძლება იყოს, როგორც იურიდიული პირი, ასევე იურიდიული პირის არმქონე-შეთანხმების საფუძველზე შექმნილი პირი. იურიდიული პირის შემთხვევაში ის შეიძლება იყოს, მაგ. სააქციო საზოგადოება.

2.4 კარტელი

კარტელი არის საწარმოების კავშირი ხელშეკრულების საფუძველზე, რომლითაც დგინდება მონაწილეების სავალდებულო პირობები წარმოების მოცულობის, ფასების, ბაზარზე წილის და სხვა პირობების მიხედვით.

კარტელის წევრები ინარჩუნებენ იურიდიულ და სამეურნეო დამოუკიდებლობას. შესაბამისად, კარტელს არ აქვს, რაიმე ცალსახა მმართველობითი რგოლი. რაიმეს შესახებ შეთანხმება ხორციელდება ზეპირად საწარმოს ხელმძღვანელებს შორის, როგორც ჯენტლმენური შეთანხმება.

კარტელური შეთანხმებები ხორციელდება ერთი დარგის მიხედვით და განიხილება, როგორც ოლიგოპოლიის უკიდურესი შემთხვევა. შესაბამისად კანონმდებლობის მიხედვით კარტელური გარიგებები აკრძალულია. კარტელურ შეთანხმებას სხვანაირად შეთქმულებასაც უწოდებენ.

2.5 ჰოლდინგი

ჰოლდინგი არის სააქციო საზოგადოება, რომელიც თავის მხრივ ფლობს იურიდიულად დამოუკიდებელი საწარმოების საკონტროლო პაკეტებს. ჰოლდინგში შემავალი საწარმოები ხელშეკრულებებს თავისი სახელით დებენ, მაგრამ ძირითად და მნიშვნელოვან საკითხებში გადაწყვეტილებებს იღებს ჰოლდინგური კომპანია ანუ დედა კომპანია.

2.6 სინდიკატი

სინდიკატი ეს არის საწარმოთა ისეთი გაერთიანება, რომლის დროსაც მასში შემავალი საწარმოები ინარჩუნებენ იურიდიულ დამოუკიდებლობას, მაგრამ კარგავენ კომერციულ დამოუკიდებლობას საქონლის რეალიზაციის ასპექტით ანუ საქონლის მიწოდება და შეკვეთების განაწილება სინდიკატის წევრებს შორის ხორციელდება ცენტრალიზებულად. ამ შემთხვევაში საქონლის რეალიზაცია ხორციელდება ერთი ოფისის მეშვეობით და ეს ოფისი შეიძლება იყოს სააქციო საზოგადოება ან შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება. სინდიკატი ისევე, როგორც გაერთიანების სხვა მონოპოლიური ფორმები მიმართულია მონოპოლიურად მაღალი მოგების მისაღებად.

2.7 სამრეწველო-საფინანსო ჯგუფი

სამრეწველო-საფინანსო ჯგუფი კონცერნის ნაირსახეობაა, რომელიც მოიცავს, როგორც აუცილებელ პირობას, სამ-

რეწველო და სავაჭრო საწარმოებს შორის ბანკის არსებობას. უფრო ზუსტად სამრეწველო-საფინანსო ჯგუფი მოიცავს ერთი მხრივ ბანკებს, საფინანსო ორგანიზაციებს და საინვესტიციო ფონდებს და მეორე მხრივ იმ საწარმოებს(მათ შორის სავაჭრო სანარმოებს), რომლებიც ზემოაღნიშნული ფინანსური ინსტიტუტებიდან მოითხოვენ დაფინანსებას.

კონცერნისაგან განსხვავებით სამრეწველო-საფინანსო ჯგუფს მეთაურობს ბანკი, რომელიც განკარგავს კონცერნის ფინანსებს.

განვითარებულ ქვეყნებში სამრეწველო-საფინანსო ჯგუფები გადიან სახელმწიფო რეგისტრაციას.

2.8 სტრატეგიული ალიანსი

სტრატეგიული ალიანსი არის ორი ან მეტი დამოუკიდებელი საწარმოს შეთანხმება საწარმოთა სტრატეგიული რესურსების კოოპერაციის შესახებ. სტრატეგიული ალიანსები იქმნება ჰორიზონტალური თანამშრომლობის თვალსაზრისით და გარკვეული ვადით. ალიანსი, როგორც წესი, არ წარმოადგენს დამოუკიდებელ იურიდიულ პირს.

2.9 პული

პული არის საწარმოების ისეთი გაერთიანება, რომლის დროსაც პულის მონაწილეების მოგება „ერთ ქვაბში" იყრება და შემდეგ ნაწილდება წინასწარ დათქმული პროპორციის მიხედვით.

2.10 სამეურნეო ასოციაცია

სამეურნეო ასოციაცია წარმოადგენს საწარმოთა გაერთიანებას შეთანხმების საფუძველზე, რომელიც იქმნება

განსაზღვრული ეკონომიკური მიზნების მისაღწევად. ასოციაციაში წევრობა საწარმოსათვის ნაკლებად შემზღუდველია, ვიდრე კონცერნში იმ თვალსაზრისით, რომ მათ შეუძლიათ, ასევე გაწევრიანდნენ სხვა გაერთიანებებში ასოციაციის სხვა მონაწილეებთან შეუთანხმებლად.

2.11 კონგლომერატი

კონგლომერატი არის მრავალი დარგის საწარმოების გაერთიანება ერთიანი ფინანსური კონტროლის ქვეშ, რომელიც იქმნება სხვადასხვა საწარმოების შერწყმის შედეგად. ეს იწვევს წარმოების დივერსიფიკაციას და მისი მასშტაბების ზრდას.

თავი 3. კაპიტალი, აქცია, წილი

3.1. კაპიტალი

კაპიტალის ნორმატიული ცნება გულისხმობს საწარმოს კაპიტალის ცნებას. ზოგადად კაპიტალი „თვითმზარდი ღირებულებაა". ჩვენ საწარმოს კაპიტალი კორპორაციული ოპერაციების დაბეგვრის მიზნებიდან გამომდინარე გვაინტერესებს მისი ნორმატიული მნიშვნელობით.

კაპიტალი, როგორც ცნება, შეიძლება „დავანაწევროთ" შემდეგ ცნებებად: საწარმოს კაპიტალი, საკუთარი კაპიტალი, პარტნიორთა კაპიტალი, სარეზერვო კაპიტალი, საემისიო კაპიტალი, საწესდებო კაპიტალი. ეს უკანასკნელი ("საწესდებო კაპიტალი") საქართველოს კანონმდებლობაში 2008 წლიდან (მარტიდან) შეიცვალა ზოგადად „კაპიტალის" ცნებით. მაგ. შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების საწესდებო კაპიტალს ეწოდა შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების კაპიტალი.

საწარმოს კაპიტალი უდრის საწარმოს ქონებას, საწარმოს ქონება შეადგენს საწარმოს აქტივებს, ხოლო საწარმოს აქტივები უდრის საკუთარ კაპიტალს+ვალდებულებები. სხვანაირად, რომ ვთქვათ, ვალდებულება არის კრედიტორის მოთხოვნები, ხოლო კაპიტალი არის ინვესტორის მოთხოვნები.

საკუთარი კაპიტალი უდრის ვალდებულებების დაფარვის შემდეგ საწარმოს განკარგულებაში დარჩენილ აქტივებს და იგი შედგება შემდეგი ფაქტორების ჯამისაგან: საწესდებო კაპიტალი+საემისიო კაპიტალი+გაუნაწილებელი მოგება(აკუმლირებული ზარალი)+გადაფასების რეზერვი.

საკუთარი კაპიტალის ზრდა შეიძლება მოხდეს ქონების ღირებულების გადაფასების ზრდით. ქონების პირვანდელი ღირებულების ზრდა იწვევს აქტივების საერთო ღირებულების ანუ საკუთარი კაპიტალის ზრდას და წარმოადგენს გადაფასების რეზერვს.

საკუთარი კაპიტალი ლაკონურად შემდეგნაირად შეიძლება გამოისახოს: საკუთარი კაპიტალი = აქტივები – ვალდებულებები (პასივები).

საწესდებო კაპიტალს დამფუძნებელთა(მესაკუთრეთა) მიერ ინვესტირებულ კაპიტალსაც უწოდებენ. იგი წარმოადგენს საწარმოს ვალდებულებებს მისი დამფუძნებლების(მესაკუთრეების) მიმართ. საწესდებო კაპიტალი შეიძლება გაიზარდოს დამფუძნებელთა მიერ დამატებითი ქონების შეტანის გზით, ქონების ღირებულების ზრდით ან საკუთარ კაპიტალში დაუნაწილებელი მოგების შეტანის გზით.

დღეის მდგომარეობით საქართველოს კანონმდებლობაში ტერმინი „საწესდებო კაპიტალი" შეიძლება გამოყენებულ იყოს საზოგადოების დაფუძნებისას მისი კაპიტალის (შენატანების ჯამი), საზოგადოების საკუთარი კაპიტალის, საზოგადოების აქციების ნომინალური ღირებულების აქციების რაოდენობაზე ნამრავლის, საწარმოს პარტნიორთა ხმების სრული რაოდენობის მნიშვნელობით.

სარეზერვო კაპიტალი შედგება შემდეგი ფაქტორების ჯამისაგან: საემისიო კაპიტალი + გაუნაწილებელი მოგება + მიზნობრივი დანიშნულების რეზერვები + აქტივების გადაფასების რეზერვი.

საემისიო კაპიტალი დაბეგვრის მიზნებისათვის არის სხვაობა საწარმოს მიერ აქციების პირველადი განთავსებიდან მიღებულ ან მისაღებ თანხასა და ამ აქციების ჯამურ ნომინალურ ღირებულებას შორის, აგრეთვე სამეწარმეო საზოგადოების დაფუძნებისას არაფულადი შესატანის ღირებულების მეტობა დათქმულ თანხაზე.

გაუნაწილებელი მოგება არის საწარმოს ბალანსის შედგენის თარიღისათვის დაგროვილი მოგება, რომელიც უდრის: დაგროვილი მოგება-დივიდენდები-რეზერვებში გადატანილი მოგება. გაუნაწილებელი მოგების სიდიდე გვიჩვენებს, თუ მიღებული მოგების რა თანხა იქნა რეინვესტირებული წარმოებაში. ის შეიძლება იყოს, როგორც უშუალოდ გაუნაწილებელი მოგების ასევე, სხვადასხვა რეზერვების სახით.

მიზნობრივი დანიშნულების რეზერვები იქმნება მოგებიდან სხვადასხვა მიზნებისათვის: მაგ. ძირითადი საშუალებების განახლებისათვის, სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის შეძენისათვის, თანამშრომელთა სტიმულირებისათვის და სხვა.

აქტივების გადაფასების რეზერვი წარმოიქმნება აქტივების აფასების შედეგად, რითაც ადგილი აქვს კაპიტალის ზრდას. ამასთან, აქტივების აფასების შედეგად არ მიიღება ფული და შესაბამისად მოგება, რაც იმას ნიშნავს, რომ გადაფასების რეზერვი ავტომატურად ვერ განაწილდება დივიდენდის სახით. გადაფასების რეზერვის განაწილება დივიდენდის სახით შეიძლება მხოლოდ აქტივის რეალიზაციის შემდეგ.

პარტნიორთა კაპიტალი არის შეზღუდული ქონებრივი პასუხისმგებლობის არმქონე საზოგადოებებში ამ საზოგადოების წევრების კაპიტალი. ასეთი საზოგადოებებია მაგ. სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება ან კომანდიტური საზოგადოება.

როდესაც საწარმოს არ ჰყოფნის საბრუნავი საშუალებები მან შეიძლება მოიზიდოს თანხები საწესდებო კაპიტალის ზრდით, რამდენადაც საწესდებო კაპტალში თანხების ან ქონების შეტანა არ იბეგრება. სხვა გზით სახსრების მოზიდვა იქნებოდა სესხი, რაც წარმოშობდა საპროცენტო ვალდებულებას, ხოლო სხვა ქონების გადაცემა საქონლის მიწოდება რომელსაც მოჰყვებოდა შესაბამისი საგადასახადო ვალდებულებები. ამასთან ბუნებრივია, რომ საწესდებო კაპიტალში შენატანიდან შეიძლება გასტუმრებულ იქნეს კრედიტორები.

საწესდებო კაპიტალი შეიძლება გაიზარდოს სამი მეთოდით: საწარმოს ქონების ხარჯზე, საწარმოს მეწილეების დამატებითი შენატანების ხარჯზე და მესამე პირების შენატანების ხარჯზე.

საწარმოს ქონების ხარჯზე კაპიტალის ზრდის გადაწყვეტილებას იღებს პარტნიორთა კრება.

პარტნიორების ხარჯზე კაპიტალის ზრდის გადაწყვეტილებას იღებს ასევე პარტნიორთა კრება. ამ შემთხვევაში კაპიტა-

ლი შეიძლება გაიზარდოს, როგორც ყველა პარტნიორის შენატანით, ასევე ერთი ან რამდენიმე პარტნიორის შენატანით. იმ შემთხვევაში თუ საწარმოს დამფუძნებელი ერთი პირია – მაშინ კაპიტალის ზრდაზე გადაწყვეტილებას იღებს თვითონ.

მესამე პირების ხარჯზე კაპიტალის ზრდა ხდება ამ პირების (პირის) მიერ კაპიტალში შენატანის განხორციელებით, რომელიც იწვევს ამ პირების მიერ გარკვეული წილის ფლობას.

ყველა ზემოაღნიშნული ცვლილება რეგისტრირდება დადგენილი წესით.

საწესდებო კაპიტალი შეიძლება არა მხოლოდ გაიზარდოს არამედ შემცირდეს. შემცირების მიზეზი მაგ. შეიძლება იყოს ის ფაქტი, რომ პარტნიორმა დათქმულ ვადაში არ შემოიტანა წილის შესაბამისი აქტივი. კაპიტალი შეიძლება შემცირდეს თითოეული პარტნიორის წილის ფაქტობრივი ღირებულების შემცირების გზით, ლიკვიდაციის გზით ან საწარმოს კუთვნილი წილის ანაზღაურების გზით.

სააქციო საზოგადოების შემთხვევაში საწესდებო კაპიტალი შეიძლება შემცირდეს აქციების ან სხვა ფასიანი ქაღალდების ნომინალური ღირებულების შემცირების გზით. შემცირების მეორე გზა არის სააქციო საზოგადოების მიერ რიგი აქციონერების აქციების გამოსყიდვა.

3.2 კაპიტალის სტრუქტურა დაბეგვრის თვალსაზრისით მოდელიან-მილერის თეორიის მიხედვით და სუსტი კაპიტალიზაცია

კორპორაციული კაპიტალი შედგება საკუთარი და ნასესხები კაპიტალისაგან. მათ შორის ოპტიმალური თანაფარდობის საკითხები საგადასახადო დაგეგმვის თვალსაზრისით შესწავლილ იქნა ეკონომიკის დარგში ნობელის პრემიის ლაურეატების მოდილიანის და მილერის მიერ და შესაბამისად კაპიტალის სტრუქტურის თეორიას მოდელიან-მილერის თეორია ეწოდება.

ამ თეორიის მიხედვით საწარმოს კაპიტალში ნასესხები კაპიტალის გარკვეული წილის არსებობა კარია საწარმოსათვის, ხოლო განსაკუთრებით დიდი ოდენობით სასესხო კაპიტალის მოზიდვა-მავნე. ამასთან, ყოველი ცალკეული საწარმოსათვის ნასესხები კაპიტალის ოპტიმალური სიდიდე არსებობს.

ზემოაღნიშნული ზოგადი პრინციპებიდან გამომდინარე დაბეგვრის მიზნებისათვის კეთდება შემდეგი დასკვნები:

ა) მაღალრისკიანმა საწარმოებმა, რომელთა შემოსავლები მერყეევია, სასესხო კაპიტალი მცირე მასშტაბით უნდა მოიზიდონ, ვიდრე მცირერისკიანებმა. დაბალრისკიან საწარმოებს მანამ შეუძლიათ მოიზიდონ სასესხო კაპიტალი, ვიდრე ფინანსური გართულებების შესაძლო დანახარჯები არ გადაფარავს საგადასახადო სარგებელს, რომელიც დაკავშირებულია სახსრების მოზიდვასთან;

ბ) საწარმოებს, რომლებიც ფლობენ ბაზარზე რეალიზებად მატერიალურ აქტივებს, შეუძლიათ მოიზიდონ დიდი ოდენობით სასესხო კაპიტალი, ვიდრე იმ საწარმოებს, რომლებიც ძირითადად ფლობენ არამატერიალურ აქტივებს, რამდენადაც ისინი ფინანსური მდგომარეობის გართულების დროს სწრაფად უფასურდება;

გ) საწარმოს, რომელიც იხდის მოგების მაღალ გადასახადს და არ აქვს საგადასახადო შეღავათები შეუძლია აიღოს უფრო მეტი კრედიტი, ვიდრე იმ საწარმოს, რომელსაც აქვს მოგების გადასახადის დაბალი განაკვეთები.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე ასევე კეთდება დასკვნა, რომ საწარმოს აქციის ფასი პირდაპირ არის დამოკიდებული კაპიტალში ნასესხები საშუალებების ოდენობასთან-რაც უფრო მეტია სასესხო კაპიტალის წილი, მით მეტია აქციების ფასი. ეს გამომდინარეობს იქიდან, რომ აქციებზე დივიდენდების გადახდა ხდება მოგების გადასახადის გადახდის შემდეგ, ხოლო კრედიტორებზე შესაბამისი თანხების გადახდა ხორციელდება იმ შემოსავლებიდან, რომელიც ჯერ არ არის დაბეგრილი. აქედან გამომდინარე სასესხო კაპიტალის ზრდას მივყავართ ინვესტორების მთლიანი შემოსავლების წილის ზრდასთან.

ზემოაღნიშნულ დასკვნას აბსტრაქტულად თუ გავიგებთ, მაშინ მივიღებთ საწინააღმდეგო დასკვნას: რაც მეტია სასესხო კაპიტალი, მით ნაკლებია აქციებზე გასაცემი დივიდენდები, რადგანაც მეტია გასაცემი საპროცენტო ხარჯები, რომელიც ამცირებს მოგებას და შესაბამისად აქციების ფასი უნდა დაეცეს. მაგრამ თუ გავითვალისწინებთ, რომ არსებობს ფინანსური ლევერეჯი ანუ ნასესხები საშუალებების გამოყენება ფირმის ჩვეულებრივ აქციებზე შემოსავლების გასაზრდელად, მაშინ იმ დასკვნამდე მივდივართ, რომ კრედიტის აღებას და მის ეფექტურად გამოყენებას მივყავართ ერთობლივი შემოსავლის და შესაბამისად მოგების ზრდისკენ, რაც საბოლოო ჯამში იწვევს აქციებზე დივიდენდების ზრდას და შესაბამისად აქციების ფასის ზრდას.

საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობით კაპიტალის სტრუქტურის თემას სუსტი კაპიტალიზაცია ეწოდება. სუსტი კაპიტალიზაცია არის პირის მიერ აღებული ვალის თანაფარდობა პირის კაპიტალთან, როდესაც ამ პირის ვალის მისივე კაპიტალთან შეფარდება 3/1-ზე მეტია, ხოლო სალიზინგო კომპანიის შემთხვევაში – ამ კომპანიის ვალის მისივე კაპიტალთან შეფარდება 5/1-ზე მეტია.

სუსტი კაპიტალიზაციის შემთხვევაში პირის მიერ ვალზე გადახდილი ან/და გადასახდელი პროცენტები (განსხვავებული საპროცენტო განაკვეთების არსებობის შემთხვევაში – ყველაზე მაღალი საპროცენტო განაკვეთის მიხედვით) მისი ერთობლივი შემოსავლიდან არ გამოიქვითება. ამ მიზნებისათვის კაპიტალი არის: საქართველოს საწარმოსთვის: მის აქტივებსა და ვალდებულებებს შორის სხვაობას გამოკლებული ამ საწარმოს მიმართ დამფუძნებელთა ვალდებულებები, რომლებიც საწარმოს აქტივია; უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტის მუდმივი დაწესებულებისთვის: მის აქტივებსა და ვალდებულებებს შორის სხვაობა.

სუსტი კაპიტალიზაცია არ გამოიყენება: ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ; საწარმოს მიმართ, რომლის ერთობლივი შემოსავალი არ აღემატება 200 000 ლარს; თუ პროცენტის

ხარჯი არ აღემატება ერთობლივი შემოსავლიდან კანონმდებლობით გათვალისწინებული გამოქვითვების (პროცენტის ხარჯის გამოქვითვის გარეშე) შემდეგ დარჩენილი თანხის 20 პროცენტს; მეწარმე ფიზიკური პირის მიმართ, თუ საგადასახადო ორგანო არ დაამტკიცებს, რომ მისი ვალი სამჯერ აღემატება მის საკუთრებაში არსებული აქტივების საბაზრო ღირებულებას.

სუსტი კაპიტალიზაციის შემთხვევის განსაზღვრის მიზნით, საშუალო წლიური თანაფარდობა დგინდება, საანგარიშო პერიოდის ყოველი თვის მიხედვით, კალენდარული თვის ბოლო რიცხვისთვის პირის მიერ აღებული ვალის, ამავე დროისთვის მის კაპიტალთან შეფარდებით დადგენილი კოეფიციენტების საშუალო არითმეტიკული სიდიდით.

მაგალითი 1. საწარმოს იანვრის თვის ბოლოს აქვს:

აქტივები – ფულადი სახსრები 300,000 ლარი, სასაქონლო მარაგები 50,000 ლარი, ძირითადი საშუალებები 950,000 ლარი, საწარმოს მიმართ დამფუძნებლების ვალდებულებები 200,000 ლარი, სხვა აქტივები – 400,000 ლარი.

ვალდებულებები – ბანკისგან აღებული სესხი 1 100,000 ლარი 12%-იანი განაკვეთით, უპროცენტო სესხი A პირისგან 150,000 ლარი, სესხი საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტისგან 100,000 ლარი, სესხი B პირისგან 150,000 ლარი 20%-იანი განაკვეთით.

აქტივები:

ფულადი სახსრები .....300,000 (ლარი)

ძირითადი საშუალებები..... 950,000

სასაქონლო მარაგები..... 50,000

სხვა აქტივები..... 400,000

საწარმოს მიმართ დამფუძნებლების ვალდებულებები 200,000

სულ აქტივები..... 1,900,000

ვალდებულებები:

ბანკის ვალი..... 1 100,000

უპროცენტო სესხი..... 150,000

სესხი საერთაშორისო ფინ.ინსტიტუტისგან..... 100,000
სესხი B პირისგან 150,000
სულ ვალდებულებები.....1,500,000
სულ აქტივები..... 1,900,000
ვალდებულებები.....1,500,000
საწარმოს მიმართ დამფუძნებლების ვალდებულებები.....200,000

სუსტი კაპიტალიზაციის მიზნებისათვის კაპიტალი იანგარიშება შემდეგნაირად:

(1,900,000-1,500,000)–200,000 = 200,000

ვალი
ბანკის ვალი..... 1 100,000
სესხი B პირისგან 150,000
სულ ვალი.....1,250,000

(ამ ინსტრუქციის მე-2 მუხლის „ბ" პუნქტის თანახმად, არ ემატება სესხი მთავრობის მიერ დამტკიცებული სიის მიხედვით განსაზღვრული საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტისგან და უპროცენტო სესხი, რადგან მასზე არ ხორციელდება პროცენტის გადახდა)

ვალის კაპიტალთან თანაფარდობის გამოანგარიშება
საწარმოს ვალი..... 1,250,000
გაყოფილი საწარმოს კაპიტალზე.....200,000
საწარმოს ვალის კაპიტალთან თანაფარდობა..... 6,25/1

საწარმომ ანალოგიური მეთოდით დაითვალა საანგარიშო წლის თებერვლიდან დეკემბრის ჩათვლით ვალის კაპიტალთან შეფარდების მაჩვენებელი, რომელიც თვეების შესაბამისად შეადგენს შემდეგს: 6,25/1; 7,5/1; 7,5/1; 7,5/1; 7,5/1; 6,5/1; 6,5/1; 6,5/1; 4,0/1; 4,5/1; 4,5/1.

აღნიშნული კოეფიციენტების მიხედვით დათვლილი საშუალო წლიური შეფარდების მაჩვენებელი შეადგენს 6,25/1

$$\frac{(6,25+6,25+7,5+7,5+7,5+7,5+6,5+6,5+6,5+4,0+4,5+4,5)/12}{1}=6,25/1$$

შესაბამისად, სახეზეა სუსტი კაპიტალიზაციის შემთხვევა, რადგან პირის ვალის მისივე კაპიტალთან შეფარდება 3/1-ზე

მეტია, ხოლო სალიზინგო კომპანიის შემთხვევაში – 5/1-ზე მეტია.

სუსტი კაპიტალიზაციის შემთხვევაში პირის მიერ ვალზე გადახდილი ან/და გადასახდელი პროცენტები (განსხვავებული საპროცენტო განაკვეთების არსებობის შემთხვევაში – ყველაზე მაღალი საპროცენტო განაკვეთის მიხედვით) მისი ერთობლივი შემოსავლიდან არ გამოიქვითება. ამასთანავე, აღნიშნული არ ზღუდავს პირის მიერ სუსტ კაპიტალიზაციამდე (თანაფარდობის ქვემოთ) ვალზე გადახდილი პროცენტების ერთობლივი შემოსავლიდან გამოქვითვის უფლებას.

მაგალითი 2. პირობა იგივეა, რაც პირველ მაგალითში, სადაც განხილულია სუსტი კაპიტალიზაციის შემთხვევა და შესაბამისად იზღუდება ვალზე გადასახდელი პროცენტების გამოქვითვა:

ვალის ოდენობა	ლარი	საპროცენტო განაკვეთი
ბანკის ვალი.....	1 100,000	12%
სესხი B პირისგან ...150,000		20%

200,000 ლარის კაპიტალის შემთხვევაში პირს უფლება აქვს გამოქვითოს 600,000 (200 000 X 3), ხოლო სალიზინგო კომპანიას 1 000 000 (200 000 X 5) ლარის ოდენობის ვალთან დაკავშირებული საპროცენტო ხარჯი ყველაზე დაბალი საპროცენტო განაკვეთის მიხედვით.

განსახილველ შემთხვევაში ყველაზე დაბალი საპროცენტო განაკვეთი ერიცხება ბანკის ვალს – 12%.

ამდენად, პროცენტების გამოქვითვის შეზღუდვა არ გავრცელდება ბანკის ვალის ნაწილზე – 600,000, ხოლო სალიზინგო კომპანიის შემთხვევაში – 1 000 000 ლარზე დასარიცხ პროცენტზე (12%).

პროცენტების გამოქვითვის შეზღუდვა გავრცელდება:

ა) ბანკის ვალის დარჩენილ ნაწილზე – 500 000 (1 100 000 – 600 000), ხოლო სალიზინგო კომპანიის შემთხვევაში 100,000 (1 100,000 –1 000,000) ლარზე;

ბ) მთლიანად B პირისგან მიღებულ სესხზე –150,000 (ერიცხება ყველაზე მაღალი–20%).

აღნიშნულიდან გამომდინარე, პირი ჯამურად ვერ გამოქვითავს 650 000 ლარის ოდენობის, ხოლო სალიზინგო კომპანია 250 000 ლარის ოდენობის სესხზე დარიცხულ საპროცენტო ხარჯს.

მაგალითი 3. პირობები იგივეა რაც პირველ მაგალითში, იმ გარემოების დამატებით, რომ სუსტი კაპიტალიზაციის შემთხვევა დაფიქსირდა 2012 წლის საანგარიშო პერიოდის მიხედვით. აგრეთვე ცნობილია, რომ B წარმოადგენს არარეზიდენტ საწარმოს, რომელსაც საქართველოში არ გააჩნია მუდმივი დაწესებულება.

B საწარმოსგან აღებულ სესხზე, რომელიც შეადგენს 150 000 ლარს, 2012 საანგარიშო წლის მიხედვით დარიცხული 30 000 (150 000 X 20%) ლარის ოდენობის პროცენტის გადახდა განხორციელდა 2013 წლის 22 თებერვალს.

მოცემულ შემთხვევაში, მიუხედავად იმისა, რომ პროცენტის ხარჯი მიეკუთვნება 2012 წლის საანგარიშო პერიოდს, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 142-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „ბ" ქვეპუნქტის შესაბამისად, აღნიშნული ხარჯი ერთობლივი შემოსავლიდან გამოქვითვას ექვემდებარება 2013 საანგარიშო წელს. მაგრამ გამომდინარე იქიდან, რომ სუსტი კაპიტალიზაციის შემთხვევა დაფიქსირდა 2012 წლის საანგარიშო პერიოდის მიხედვით, საწარმო უფლებამოსილი არ არის გამოქვითოს აღნიშნულ პერიოდში წარმოშობილი პროცენტის ხარჯი (30 000 ლარი) 2013 საანგარიშო წლის ერთობლივი შემოსავლიდან.

3.3. აქცია

აქცია არის არამატერიალიზებული სახელობითი ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს სააქციო საზოგადოების ვალდებულებებს პარტნიორის (აქციონერის) მიმართ და აქციონერის უფლებებს სააქციო საზოგადოებაში. თავის მხრივ არამატერიალიზებული ფასიანი ქაღალდი ისეთი ფასიანი ქა-

ღალდია, რომელიც არ არსებობს ქაღალდის ფორმით, მაგრამ არსებობს ჩანაწერის სახით ფასიანი ქაღალდების რეესტრში ან ნომინალური მფლობელების ჩანაწერებში რეგისტრირებული მესაკუთრის ან ნომინალური მფლობელის სახელზე.

სხვაგვარი განმარტებით აქცია არის საბუთი, რომელიც ადასტურებს სააქციო საზოგადოების ანუ კორპორაციის ვალდებულებებს პარტნიორის(აქციონერის) მიმართ და აქციონერის საკუთრების უფლებას კაპიტალზე.

როგორც წესი, აქციები შეიძლება იყოს ჩვეულებრივი და პრივილეგირებული. ერთი ჩვეულებრივი აქცია უზრუნველყოფს ერთი ხმის უფლებას აქციონერთა საერთო კრებაზე, ხოლო პრივილეგირებული აქცია არ იძლევა ხმის უფლებას. პრივილეგირებული აქცია უზრუნველყოფს დივიდენდის მიღებას დადგენილი განაკვეთით. დივიდენდის ოდენობა და მიღების წესი განისაზღვრება საწარმოს წესდებით. წესდებით შეიძლება დადგინდეს განსხვავებული წესი, რომელიც უზრუნველყოფს ჩვეულებრივი და პრივილეგირებული აქციების უფლებათა სხვაგვარად განსაზღვრას.

აქციების გამომშვებები შეიძლება იყოს ღია და დახურული ტიპის სააქციო საზოგადოებები. ღია ტიპის სააქციო საზოგადოების აქციები ხელმისაწვდომია ნებისმიერი პირისათვის, ხოლო დახურული-პირთა ვიწრო წრისათვის.

აქციათა მფლობელები საკუთრების უფლებას არეგისტრირებენ საფონდო ბირჟაზე ან დამოუკიდებელ რეგისტრატორთან.

სააქციო საზოგადოების წესდებაში დაფიქსირებული გამოსაშვები აქციების მაქსიმალური რაოდენობა წარმოადგენს გამოსაშვებად ნებადართულ აქციებს. ხშირ შემთხვევაში კორპორაციები იღებენ უფლებას აქციების უფრო მეტი რაოდენობის გამოშვებაზე, ვიდრე სჭირდებათ დაფუძნების მომენტში, რადგან ფიქრობენ მომავალში საქმიანობის გაფართოებაზე და კაპიტალის მოზიდვაზე. აქციებს, რომელთა გამოსვებაზე მოპოვებულია უფლება, ეწოდება გამოსაშვებად ნებადართული აქციები, ხოლო გაყიდულ აქციებს-გამოსვებული აქციები.

აქციებს, რომელიც არ არის გამოშვებული, ეწოდება გამოსაშვები აქციები. გამოშვებული აქციები არიან ბრუნვაში და მათ ეწოდება ბრუნვაში არსებული აქციები. შესაძლებელია ბრუნვაში არსებული აქციების დაბრუნება. ასეთ აქციას დაბრუნების შემდეგ ეწოდება გამოსყიდული საკუთარი აქციები(სახაზინო) ან „პორტფელში არსებული" აქციები.

როგორც აღვნიშნეთ ორი ტიპის აქცია არსებობს: ჩვეულებრივი და პრივილეგირებული. ჩვეულებრივი აქციის მფლობელს ხმის მიცემის უფლება აქვთ, ხოლო პრივილეგირებულისარა (თუ არ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტს, როდესაც წესდება ან ემისიის პროსპექტი ითვალისწინებსერთ პრივილეგირებულ აქციაზე ერთი ხმის უფლებას დივიდენდების გაუცემლობისთვის). თუმცა ჩვეულებრივი აქციის მფლობელები ხმის უფლების მოპოვებით რისკის ქვეშ აყენებენ დივიდენდის მიღებას.

სააქციო საზოგადოების დამფუძნებლები იზიდავენ კაპიტალს აქციების გაყიდვით, მაგრამ მათ არ უნდათ ხმის ანუ უფლების გადაცემა სააქციო საზოგადოების განკარგვაში. ამიტომ ისინი აქციონერებს ხმის სანაცვლოდ სთავაზობენ რიგ პრივილეგიებს ანუ პრივილეგირებულ აქციებს. ასეთი აქცია მის მფლობელს უფლებას აძლევს პირველ რიგში მიიღოს დივიდენდი წინასწარ განსაზღვრული სიდიდით, რომელიც განისაზღვრება საწესდებო ან სათანადო ემისიის პროსპექტით-დოკუმენტით, რომელიც მოიცავს ინფორმაციას აქციების მომავალი განთავსების შესახებ. საზოგადოების ლიკვიდაციის ან გაკოტრების შემთხვევაში იგი იძლევა უფლებას ქონებრივ პრეტენზიაზე, აგრეთვე კონვერტირების მოთხოვნის უფლებას სხვა ფასიანი ქაღალდებით, მაგ. ობლიგაციებით.

არსებობს შემდეგი სახის პრივილეგიები: კონვერტირებადი და არაკონვერტირებადი, დაბრუნებადი და არადაბრუნებადი და შესაბამისი სახის აქციები.

კონვერტირებადი აქცია ისეთი აქციაა, რომელიც განსაზღვრულ ვადაში შეიძლება გაიცვალოს ჩვეულებრივ აქციაზე ან სხვა ფასიან ქაღალდზე.

არაკონვერტირებადი აქცია ისეთი აქციაა, რომელიც არ

ითვალისწინებს მის გაცვლას სხვა ფასიან ქაღალდებზე.

დაბრუნებადი აქცია გულისხმობს აქციის ბრუნვიდან ამოღებას გამოსყიდვის წინასწარ დადგენილ ვადაში გარკვეული პირობებით. თუ პრივილეგირებული აქცია კონვერტირებადია, აქციონერს შეუზლია ის დააბრუნოს ან გაცვალოს(ერთი სახის მეორეზე) ჩვეულებრივ აქციებზე. აქციების დაბრუნების და გაცვლის მიზეზია ის, რომ პრივილეგირებულ აქციებზე დივიდენდები უფრო მაღალია, ვიდრე ჩვეულებრივ ან სხვა სახის პრივილეგირებულ აქციებზე. ზოგიერთ შემთხვევაში საზოგადოება დაინტერესებულია უარი განაცხადოს პრივილეგირებულ აქციებზე. გამოსყიდვისას აქციონერს ეძლევა აქციის საბაზრო ფასი და გარკვეული კომპენსაცია, ხოლო აქციათა დაბალი ლიკვიდურობის ან სხვა მიზეზების გამო კანონით დადგენილია აქციათა სამართლიანი ღირებულების განსაზღვრის წესი, რასაც სამეთვალყურეო საბჭო ასაბუთებს თავისი გადაწყვეტილებით. გამოსყიდული აქციები შეიძლება იქნეს შენახული განუსაზრვრელი დროით, ხელმეორედ გაიყიდოს ან გაუქმდეს.

არადაბრუნებადი აქცია არ ითვალისწინებს აქციის დაბრუნებას.

ზოგიერთ შემთხვევაში პრივილეგიურ აქციათა საემისიო პროსპექტში დაფიქსირებულია ის პირობები, რომელთა შესრულებაც ზრდის დივიდენდების სიდიდეს(მაგ. თუ კორპორაციის ფინანსური შედეგები იქნება განსაკუთრებულად კარგი). ასეთ აქციებს ეწოდება მონაწილეობის პრივილეგიური აქციები.

არსებობს აქციები, რომლებსაც გააჩნიათ ჩვეულებრივი აქციების თვისებები, მაგრამ არა აქვთ მთავარი თვისება-ხმის უფლება. ისინი მიეკუთვნებიან ე. წ A კლასის აქციებს და ფაქტობრივად არიან უხმო აქციები.

ამის საპირისპიროდ არსებობს გადავადებული აქციები, რომლებიც თავიანთ მფლობელებს აძლევენ ხმის უფლებას, მაგრამ არ აძლევენ დივიდენდებზე უფლებას მანამდე, ვიდრე მოგება არ მიაღწევს გარკვეულ დონეს.

კორპორაციის პერსონალი ღებულობა ოფციონს ჩვეულებრივ აქციებზე-ეს არის არჩევანის ერტ-ერთი სახეობა, რომლის თანახმად კორპორაციის მუშაკებს ეძლევათ არჩევანის უფლება-გარკვეული პერიოდის განმავლობაში შეიძინონ ჩვეულებრივი აქციები წინასწარ დადგენილ ვადაში, როგორც წესი, შელავათიან ფასებში.

აქციების შეფასება ხდება ნომინალური, გამოცხადებული, საბალანსო ან საბაზრო ფასით.

ნომინალური ფასი არის ფასი, რომელიც აღნიშნულია აქციაზე და წარმოადგენს აქციის ისტორიულ ღირებულებას. ნომინალური ფასი ასახავს საწესდებო კაპიტალის სიდიდეს ერთ აქციაზე და არ არის მისი რეალური ფასი, რადგან საწესდებო კაპიტალი ფასდება გამოსაშვებად ნებადართულ აქციათა ნომინალური ღირებულებით. როგორც წესი, ნომინალური ფასი არის სიმბოლური და ნისნავს, რომ აქცია უნდა გაიყიდოს არანაკლებ ნომინალური ღირებულებით. ნომინალურზე მაღალ ფასად აქციათა გაყიდვით მიღებული თანხით წარმოიქმნება საემისიო(დამატებითი) კაპიტალი, რომელიც არ ექვემდებარება აქციონერებს შორის განაწილებას და გამოიყენება აქციების მეორად ბაზარზე გაყიდვით მიღებული ზარალის დასაფარავად.

გამოცხადებული ფასის შემთხვევაში აქციები შესაძლებელია გამოშვებულ იქნეს ნომინალური ღირებულების გარეშე. ასეთი აქციები ფასდება დირექტორთა საბჭოს მიერ გამოცხადებული ფასით. შესაბამისად, საწესდებო კაპიტალი ფასდება გამოცხადებული ღირებულებით. გამოცხადებული ფასის ზემოთ შემოსული თანხები შეადგენს საემისიო(დამატებით) კაპიტალს. აქციების ნომინალური ან გამოცხადებული ფასი არის მათი იურიდიული ფასი, რომელიც დადგინდა კორპორაციის რეგისტრაცის დროს, მაგრამ ის არ შეესაბამება აქციების რეალურ ფასს. აქციების რეალურ ფასს ასახავს მათი საბალანსო(სააღრიცხვო) და საბაზრო ფასები.

საბალანსო(სააღრიცხვო) ფასი განისაზღვრება ბალანსის მონაცემების საფუძველზე საზოგადოების სააქციო

კაპიტალის(წმინდა აქტივების) თანაფარდობით გამოშვებულ აქციათა რაოდენობასთან, ე.ი ერთი აქციის სააღრიცხვო ფასი გვიჩვენებს ერთი აქციის მფლობელთა წილს კორპორაციის საკუთარ კაპიტალში. თუ კორპორაციას აქვს ორივე სახის აქცია, ერთი აქციის სააღრიცხვო ფასის დასადგენად უნდა განვსაზღვროთ პრივილეგიურ და ჩვეულებრივ აქციონერთა კუთვნილი წილი სააქციო კაპიტალში და აქციათა შესაბამისი რაოდენობა. მხედველობაში მიიღება ასეთი დავალიანება გასაცემ დივიდენდზე, რადგან ის ზრდის პრივილეგიურ აქციონერთა საკუთრებას.

სააღრიცხვო ფასის განსაზღვრის დროს აქციების უმრავლესობა შეფასებულია ნომინალური ღირებულებით, რაც ხშირ შემთხვევაში არ შეესაბამება მათ რეალურ, მიმდინარე ფასს. ამდენად წარმოიქმნება აქციების საბაზრო ფასის დადგენის საჭიროება.

საბაზრო ფასი დგინდება ბაზარზე და დამოკიდებულია აქციის კურზე. ეს ის ფასია, რომელსაც ღია ბაზარზე იხდის ინვესტორი შემოსავლების მიღების მიზნით.

საქციო საზოგადოებამ შეიძლება რიგ შემთხვევებში თავისი აქციები გაყიდოს არაფულად აქტივებზე ან გამოიყენოს გადახდის საშუალებად. ასეთი გაყიდვები წარმოქმნიან აქციების შეფასების პრობლემას. არაფულად აქციებზე გაყიდული აქციები ფასდება აქციის მიმდინარე, საბაზრო ფასით ან აქციაზე გაცვლილი აქტივის საბაზრო ფასით. არჩევანი დამოკიდებულია იმაზე, თუ რომელი შეფასებაა უფრო საიმედო.

აქციების გაყიდვა ხორციელდება, როგორც ჩვეულებრივი გაყიდვებით, ასევე ხელმოწერით. აქციების ხელმოწერით გაყიდვის დროს იდება კონტრაქტი სააქციო საზოგადოებასა და აქციონერებს შორის. უკანასკნელში ასახულია აქციონერთა ვალდებულება აქციათა გარკვეული რაოდენობის შესყიდვაზე, განაღდების პირობები და ვადები. განაღდება შეიძლება მოხდეს ერტჯერადად ან რამდენიმე გადახდევინებით, ზოგიერთ შემთხვევაში განვადებითაც კი. ასეთ კონტრაქტს(შეთანხმებას)

ეწოდება აქციაზე ხელმოწერა, ხოლო ხელმოწერით შექმნილ კაპიტალს-ხელმოწერილი.

ზოგჯერ ხდება უფასო აქციების გამოსვება არსებულ აქციონერთათვის მათ საკუთრებაში არსებული აქციების პროპორციულად. უფასოდ აქციების გამოშვება ხდება რეზერვების, მაგ. საემისიო კაპიტალის ან გაუნაწილებელი მოგების ხარჯზე. აქციების უფასოდ გამოშვებას ეწოდება ბონუსური ან კაპიტალიზებული ემისია, რადგან ფაქტობრივად ეს არის კომპანიის რეზერვის ნაწილის კონვერსია სააქციო კაპიტალში.

უფასოდ აქციების გამოშვების ძირითად მიზანს წარმოადგენს აქციის საბაზრო ფასის დაგდება, რადგან, როდესაც საკმაოდ მაღალია აქციის საბაზრო ფასი, არსებობს იმის საშიშროება, რომ აქციები ვერ გაიყიდება. აქციების გამოშვებით იზრდება აქციათა რიცხვი და შესაბამისად მცირდება ერთი აქციის საბაზრო ფასი.

სააქციო საზოგადოებას წესდების ან საერთო კრების გადაწყვეტილებით აქციები შეუძლია მიჰყიდოს თავის თანამშრომლებს შეღავათებით. შეთანხმებას კომპანიასა და თანამშრომლებს შორის აქციების შეღავათიანი პირობებით შესყიდვის შესახებ ეწოდება ოფციონი. ოფციონი ფასდება დღეს მოქმედ საბაზრო ფასთან ახლოს მდგომი ფასით ან მომავალში შესაძენი აქციების ფიქსირებული ფასით.

აქციების გაყიდვა თანამშრომლებზე ფიქსირებული ფასით ძირითადად გამოიყენება ნახალისების ან დაჯილდოების მიზნით. თანამშრომლებს აქციების კურსის აწევის დროს შეუძლიათ მათი შეძენა ოფციონით და საბაზრო ფასით. სხვაობა წარმოადგენს თანამშრომლებისათვის შემოსავალს და გათანაბრებულია პრემიასთან.

ზოგიერთ შემთხვევაში წინასწარ დადებული შეთანხმების თანახმად შესაძლებელია პრივილეგირებული აქციების კონვერტირება ჩვეულებრივ აქციებში განსაზღვრული ფასებით. კონვერტირების მიზანია აქციების დაბრუნება და ამოღება. კონვერტირების განსახორციელებლად სააქციო საზოგადოებას გააჩნია ჩვეულებრივი აქციების შესაბამისი რეზერვი.

ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე აქციების საბაზრო ფასის ზრდით მცირდება მათი ლიკვიდობა (ბრუნვადობა), რითაც კორპორაციებს ხელი ეშლებათ კაპიტალზე ოპერაციების განხორციელებაში. ამიტომ კორპორაციები ცდილობენ აქციების საბაზრო ღირებულების დაწევას აქციის ნომინალური ღირებულების შეცვლით და ამას აღწევენ აქციების დანაწევრებით. აქციების დანაწევრება წარმოადგენს ბრუნვაში არსებული აქციების რიცხვის ზრდას მათი ნომინალური ან გამოცხადებული ღირებულების პროპორციული შემცირებით. აღსანიშნავია, რომ აქციების დანაწევრებით იცვლება არა ნებადართული, არამედ ბრუნვაში არსებული აქციების რიცხვი(იზრდება), ხოლო სააქციო კაპიტალის სიდიდე რჩება უცვლელი. ბრუნვაში არსებული აქციების რიცხვის ზრდით და საბაზრო ფასის შემცირების შედეგად იზრდება აქციების ბრუნვადობა და ისინი ხელმისაწვდომი ხდებიან საზოგადოების ფართო წრისათვის.

აქციების დანაწევრება მოიცავს ცვლილებებს (შესწორებებს) სააქციო საზოგადოების საწესდებო კაპიტალში აქციების ნომინალური ღირებულების შესაცვლელად: ახალი აქციების გამოშვებას (უფრო დაბალი ნომინალური ღირებულებით) და მათ გაცვლას ძველ აქციებზე (უფრო მაღალი ნომინალური ღირებულებით).

შეაძლებელია გაყიდული აქციების უკან დაბრუნება-გამოსყიდვა აქციონერებისაგან ან ყიდვა ბაზარზე. გამოსყიდული აქციები შეიძლება გაიყიდოს ხელმეორედ ან გაუქმდეს. აქციების გამოსყიდვის მიზანია: სააქციო საზოგადოების კურსის სტაბილიზება და ამაღლება; გაყიდვა ოფციონით; გადახდის საშუალებათა გამოყენება სხვა ფასიანი ქაღალდების შესყიდვის დროს; ერთ აქციაზე შემოსავლების გაზრდა; აქციათა რიცხვის შემცირებით დივიდენდების შემცირება; სხვა კომპანიების მიერ საკონტროლო პაკეტის ხელში ჩაგდების თავიდან აცილება.

აქციების გამოსყიდვით მცირდება კომპანიის საკუთარი კაპიტალი, აქტივები და ბრუნვაში არსებული აქციების რიცხვი. გამოსყიდულ აქციებს არა აქვთ ხმის, დივიდენდის მიღების,

ლიკვიდაციის შემთხვევაში ქონებრივი პრეტენზიის უფლება. გამოსყიდული აქციები ფასდება მათი შეძენის ფაქტობრივი ღირებულებით, რომელიც შეიძლება იყოს ნომინალურზე მაღალი ან დაბალი. მომავალში შეიძლება გამოსყიდული აქციები კვლავ გაიყიდოს, თუ მისი გაუქმება არ არის მოთხოვნილი სამეწარმეო კანონმდებლობით, ნებისმიერ ფასად, მათ შორის, ნომინალურზე დაბალ ფასად, რაც აკრძალულია აქციების პირველი გაყიდვის დროს.

სააქციო საზოგადოებამ აქციონერებთან შეთანხმებით გამოსყიდული აქციები შეიძლება ამოიღოს(გააუქმოს) ბრუნვიდან. ასეთი ოპერაცია იწვევს კაპიტალის შემცირებას, ამიტომ ცვლილებები კაპიტალში უნდა აისახოს საზოგადოების წესდებაში.

გამოსყიდული აქციები, როგრც აღვნიშნეთ, შეიძლება შეინახონ, გააუქმონ ან გაყიდონ საბაზრო ფასით.

მეორად ბაზარზე აქციების გაყიდვით გამოსყიდულსა და ფაქტობრივად გადახდილ ფასს შორის წარმოქმნილი სხვაობა რეგულირდება საემისიო კაპიტალით, რომელიც წარმოიქმნა პირველად ბაზარზე აქციების ნომინალურ ფასზე მეტად გაყიდული ნამატით. თუ სააქციო საზოგადოებას არ გააჩნია საემისიო კაპიტალი და აქცია იყიდება შეძენის ფასზე ნაკლები თანხით, ზარალი იფარება გაუნაწილებელი მოგებით.

3.4. წილი

წილი ანუ კაპიტალში წილი არის პირის მიერ საწარმოს მთელი კაპიტალის განსაზღვრული ნაწილის ფლობის უფლება. წილი შეიძლება არსებობდეს სააქციო საზოგადოების გარდა, ნებისმიერ იურიდიულ თუ იურიდიული პირის არმქონე პირში. სააქციო საზოგადოებაში წილის სანაცვლოდ გვაქვს აქციები, რომლებიც თავისი შინაარსით ასევე კაპიტალში განსაზღვრულ წილს წარმოადგენენ.

ვინაიდან საწესდებო კაპიტალის ცნებამ, მისი მინიმალური

ოდენობის განსაზღვრის არასავალდებულობის გამო, დაკარგა გარკვეული მნიშვნელობა, იგი მოქმედი კანონმდებლობით მაინც გამოიყენება ზოგადად საწარმოს კაპიტალის მნიშვნელობით და პარტნიორთა წილების იდენტიფიცირებისათვის.

პარტნიორთა შეთანხმება წილების განაწილებაზე არის წესდება. იგი რეგისტრირდება შესაბამის რეესტრში.

მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში წილზე საკუთრების უფლების წინასწარი რეგისტრაცია ხორციელდება უძრავ ნივთზე უფლების წინასწარი რეგისტრაციისათვის დადგენილი წესით.

მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში ასევე რეგისტრირდება წილზე უფლების შეზღუდვასთან დაკავშირებული ვალდებულებები, გარდა იმ ვალდებულებისა, რომელიც ექვემდებარება საჯარო რეესტრში რეგისტრაციას.

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებისა და კომანდიტური საზოგადოების პარტნიორის წილზე საკუთრების უფლება და მასთან დაკავშირებული ვალდებულება წარმოშობილად, შეცვლილად ან შეწყვეტილად ითვლება მისი მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან.

საზოგადოების დაფუძნებისას პარტნიორები უნდა შეთანხმდნენ წილების განაწილებაზე და დათქვან კაპიტალში მათი შენატანის ოდენობა. შენატანი შეიძლება იყოს მატერიალური და არამატერიალური ქონება, სამუშაოს შესრულება ან/და მომსახურების გაწევა.

თუ წესდების ცვლილება ეხება პარტნიორის ხმის უფლებას, მოგებაში/ზარალში წილს ან ლიკვიდაციისას მის უფლებებს, აღნიშნული ცვლილება მიღებული უნდა იქნეს ერთხმად, თუ წესდების შესაბამისი ნაწილით, რომელიც პარტნიორების მიერ ერთხმად იყო მიღებული, სხვა რამ არ არის დადგენილი.

თუ წესდების/პარტნიორთა შეთანხმების ცვლილება აუქმებს პარტნიორის რეგისტრირებულ უფლებას, ან მას ისეთ ვალდებულებას აკისრებს, რომელიც პირდაპირ და უშუალო

გავლენას ახდენს მის რეგისტრირებულ უფლებაზე, პარტნიორის თანხმობის გარეშე ამგვარი ცვლილების შეტანა დაუშვებელია.

პარტნიორებს შეუძლიათ წესდებით გათვალისწინებულ შემთხვევაში განსაზღვრონ თითოეული პარტნიორის შენატანის შეტანის წესი და ვადა. ვადის უშედეგოდ გასვლის შემთხვევაში პარტნიორი, რომელმაც არ განახორციელა გადახდა, კარგავს წილს და ნაწილობრივ შესრულებულ ვალდებულებათა შედეგებსაც, თუ წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

წილები და აქციები შესაძლებელია მართვის უფლებით გადაეცეს მესამე პირებს. ასეთ შემთხვევაში მართვის უფლების გადამცემი იღებს შემოსავალს განსაზღვრული თანხის სახით.

წილებისა და აქციების მართვის უფლების გადაცემა სახელმწიფოს მიერ დაფუძნებული საწარმოს შემთხვევაში შესაძლებელია განხორციელდეს, როგორც აუქციონის, ასევე პირდაპირი განკარგვის გზით.

წილებისა და აქციების მართვის უფლების მქონე პირს მესაკუთრესთან შეთანხმების გარეშე უფლება არა აქვს: გაასხვისოს ან უფლებრივად დატვირთოს აქციები ან წილი, ასევე მიიღოს გადაწყვეტილებები საზოგადოების ბალანსზე რიცხული ქონების განკარგვის ან უფლებრივად დატვირთვის თაობაზე.

წილობრივ საწყისებზე შექმნილი საწარმოს გაყიდვა შესაძლებელია არა მხოლოდ მისი მთელი ქონების გაყიდვით, არამედ წილების გაყიდვითაც ანუ მესაკუთრის შეცვლით. საქმე ისაა, რომ, როდესაც საწარმოს დამფუძნებლები საწარმოს კაპიტალში შეიტანენ რაიმე ქონებას წილის განსაზღვრის მიზნით, ეს ქონება წილის რეგისტრაციის მომენტიდან გადადის საწარმოს, როგორც იურიდიული პირის საკუთრებაში. ამდენად, პარტნიორების საკუთრება ხდება წილი, ხოლო საწარმოს, როგორც იურიდიული პირის საკუთრება-პარტნიორების შენატანები კაპიტალში. შესაბამისად წილი, როგორც არამატერიალური აქტივი მის მფლობელს აძლევს შემდეგ უფლებებს: საწარმოს მოგების განაწილებაში მონაწილეობის მიღების უფლება; საკუთარი წილის გაყიდვის ან დათმობის უფლება;

საწარმოს ლიკვიდაციის შემდეგ დარჩენილი წმინდა აქტივების მიღების უფლება წილის პროპორციულად; საწარმოს პარტნიორობიდან გასვლის დროს წილის პროპორციული ქონების მიღების უფლება.

ზოგიერთ ქვეყანაში დაშვებულია, რომ საწარმომ, როგორც იურიდიულმა პირმა თვითონ შეიძინოს საწარმოდან გასული პარტნიორის წილი და შემდგომ გადაანაწილოს იგი პარტნიორებზე ან გაასხვისოს მესამე პირებზე. ასეთ შემთხვევაში ანგარიშობენ გამოსასყიდი წილის რეალურ ღირებულებას. იგი გადაიხდება საწარმოს წმინდა აქტივებსა და საწესდებო კაპიტალს შორის სხვაობის ხარზე. კერძოდ, წილის ნომინალური ღირებულება იყოფა საწესდებო კაპიტალზე და მიღებული თანხა მრავლდება საწარმოს წმინდა აქტივებზე. მაგ. წილის ნომინალური ღირებულება არის 50000 ლარი, საწესდებო კაპიტალი 200000 ლარი, ხოლო წმინდა აქტივები 300000 ლარი. ამ შემთხვევაში წილის რეალური ღირებულება იქნება 75000 ლარი. რაც შეეხება წმინდა აქტივების ღირებულებას იგი უდრის საწარმოს აქტივების ღირებულებას მინუს საწარმოს ვალდებულებების ღირებულება.

თავი 4. საწარმოს რეორგანიზაცია და ლიკვიდაცია

4.1. საწარმოს რეორგანიზაციის ორგანიზაციული საკითხები

საწარმოს რეორგანიზაციის სახეებია: გარდაქმნა (სამართლებრივი ფორმის ცვლილება); შერწყმა (გაერთიანება, მიერთება); გაყოფა (დაყოფა, გამოყოფა).

პარტნიორებს შეუძლიათ ერთი სამართლებრივი ფორმის საწარმო გარდაქმნან სხვა სამართლებრივი ფორმის საწარმოდ. ასეთ შემთხვევაში შესაბამისი გადაწყვეტილებით პარტნიორთა უფლებამოსილებები უნდა გადანაწილდეს ხელახლა, ამ სამართლებრივი ფორმისათვის დადგენილი შეზღუდვების გათვალისწინებით.

თუ წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი, სააქციო საზოგადოების შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებად გარდაქმნის და შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების სააქციო საზოგადოებად გარდაქმნის შესახებ გადაწყვეტილებების მისაღებად საჭიროა დამსწრე ხმის უფლების მქონე პარტნიორის (პარტნიორთა) ხმების 75%. ყველა სხვა შემთხვევაში აღნიშნული გადაწყვეტილება მიიღება ერთხმად.

საწარმოები შეიძლება შეერწყან ერთმანეთს. თუ წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი, სააქციო საზოგადოებაში, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებასა და კოოპერატივში შერწყმის შესახებ გადაწყვეტილების მისაღებად საჭიროა დამსწრე ხმის უფლების მქონე პარტნიორის (პარტნიორთა) ხმების 75%. ყველა სხვა შემთხვევაში აღნიშნული გადაწყვეტილება მიიღება ერთხმად. შერწყმის შესახებ გადაწყვეტილებაში უნდა აღინიშნოს, ერთი საწარმო უერთდება მეორეს (მიერთება) თუ ორი საწარმო ერთიანდება ერთ ახალ საწარმოდ (გაერთიანება). შერწყმის შესახებ გადაწყვეტილებით უნდა განისაზღვროს პარტნიორთა უფლება-მოვალეობანი, თუ

ისინი არ ხელმძღვანელობენ კაპიტალში მათი წილის პროპორციულობის პრინციპით. საწარმო, რომელმაც საწარმო მიიერთა, ან გაერთიანების შედეგად წარმოქმნილი საწარმო არის თავდაპირველი საწარმოს/საწარმოების სამართალმემკვიდრე.

საწარმო შეიძლება გაიყოს ორ ან ორზე მეტ საწარმოდ და მათ საქმიანობა გააგრძელონ, როგორც დამოუკიდებელმა საწარმოებმა, საკუთარი სამართლებრივი ფორმით. გაყოფის შესახებ გადაწყვეტილება შეიძლება ითვალისწინებდეს გაყოფის შედეგად წარმოქმნილ საწარმოში ადრინდელი პარტნიორების წილობრივი მონაწილეობის შეცვლას. გაყოფის შედეგად წარმოქმნილი საწარმოები სოლიდარულად აგებენ პასუხს თავდაპირველი საწარმოს გაყოფამდე არსებული ვალდებულებებისათვის, ხოლო თავდაპირველი საწარმოს უფლებამონაცვლე საწარმო განისაზღვრება გაყოფის შესახებ გადაწყვეტილებით.

სუბიექტის რეორგანიზაციის დაწყების მოთხოვნის შემთხვევაში სავალდებულოა სარეგისტრაციო დოკუმენტაციაში მიეთითოს რეორგანიზაციის სახე და ინფორმაცია რეორგანიზაციის შედეგების შესახებ.

ვალდებულების არსებობა სარეგისტრაციო წარმოების შეჩერების საფუძველია, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც საწარმოს რეორგანიზაციით არ მცირდება კრედიტორთა დაკმაყოფილების უნარი ან არსებობს კრედიტორის თანხმობა რეორგანიზაციაზე. სახელმწიფოს მიმართ დავალიანების არსებობა სარეგისტრაციო წარმოების შეჩერების საფუძველი არ არის, თუ მოთხოვნილია სახელმწიფოს 50%-ზე მეტი წილობრივი მონაწილეობით შექმნილი საწარმოს რეორგანიზაცია.

შეტყობინების მიღებიდან რეორგანიზაციის პროცესის დასრულებამდე კრედიტორები უფლებამოსილი არიან საწარმოს მოსთხოვონ ნაკისრ ვალდებულებათა ვადაზე ადრე შესრულება.

4.2 საწარმოთა გაერთიანების ზოგადი პრინციპები

საწარმოთა გაერთიანების ძირითადი მოტივები და მიზეზები შემდეგია: საბრუნავი კაპიტალის უკმარისობა; სუსტი მენეჯმენტი; საგადასახადო ვალდებულებების სიდიდე; გაერთიანების შედეგად შეიძლება გაიზარდოს საწარმოს აქტივების ღირებულება, რამაც ამორტიზაციული ანარიცხების გზით შეიძლება გამოიწვიოს გადასახადების შემცირება; სინერგიზმი.

ზემოაღნიშნული მოტივაციებიდან ყველაზე მნიშვნელოვანია სინერგიზმი. ზოგადად სინერგიზმი არის რაოდენობრიობის თვისობრიობაში გადასვლის დიალექტის კანონის გამოხატულება. საწარმოთა გაერთიანების სინერგიზმის ქვეშ გაიგება ის ფაქტი, რომ ორი საწარმოს გაერთიანების შედეგად მიიღება არა მათი მექანიკური ჯამი, არამედ სხვა თვისობრიობა, რომელიც ბევრად აღემატება ორს. ეს გამოწვეულია იმით, რომ ორი საწარმოს შეერთება იწვევს მათი ორგანიზაციული, საკადრო, ფინანსური, ტექნიკური და შესაბამისი რესურსების ისეთ ეფექტურ ზრდას, რომელიც არ ძალუძს არცერთს ცალცალკე. შესაბამისად, ეკონომიკური სინერგიზმის დროს ორი საწარმოს გაერთიანება, ან ოთხი საწარმოს გაერთიანება იქნება შესაბამისად შემდეგი: 1+1=3 და 2+2=5. სინერგიზმის გამოხატულებად შეიძლება ჩაითვალოს: გაერთიანებული საწარმოს შემოსავლების ზრდა მისი საქმიანობის მასშტაბების ზრდის პროპორციულად; ხარჯების შემცირება; კონკურენციის შემცირება; საქმიანი იმიჯის ზრდა; სტრატეგიული ლოგისტიკური უპირატესობების მოპოვება და სხვა.

გაერთიანება თავის მხრივ შეიძლება იყოს: ჰორიზონტალური გაერთიანება, რომლის დროსაც იქმნება ახალი საწარმო; ვერტიკალური გაერთიანება, რომლის დროსაც მცირე საწარმო შეერწყმება უფრო დიდს; გვაროვნული გაერთიანება, რომლის დროსაც ისეთი საწარმოები ერთიანდებიან, რომელთა მიერ წარმოებული საქონელი ერთმანეთთან არის ბაზარზე დაკავშირებული. მაგ. ფოტოაპარატის მწარმოებელი და ფოტო-

ფირის მწარმოებელი საწარმოები; კონგლომერატული გაერთიანება, რომლის დროსაც ერთიანდებიან სხვადასხვა დარგის და პროფილის საწარმოები.

4.2. საწარმოს რედომიცილება, როგორც რეორგანიზაციის სახე

საქართველოში რეგისტრირებულ საწარმოს უფლება აქვს, გადაიტანოს რეგისტრაცია უცხო ქვეყანაში საწარმოს საქმიანობის უწყვეტობის დაურღვეველად, შემდეგი პირობების არსებობისას: ამ ქვეყანასთან დადებული საერთაშორისო ხელშეკრულებით არ არის აკრძალული საწარმოს რედომიცილება; საწარმოს წინააღმდეგ საქართველოში არ მიმდინარეობს სასამართლო დავა ან გადახდისუუნარობის საქმის წარმოება ან სისხლის სამართლის საქმის წარმოება; საწარმოს რედომიცილების დროისათვის საქართველოს საგადასახადო ორგანოების მიმართ არ გააჩნია საგადასახადო დავალიანება.

საქართველოში რეგისტრირებული საწარმოს რედომიცილება არის საწარმოს რეორგანიზაციის ტოლფასი და მასზე ვრცელდება საწარმოს რეორგანიზაციის მარეგულირებელი ნორმები.

4.3. პარტნიორის გასვლა საზოგადოებიდან

პარტნიორის საზოგადოებიდან გასვლის წესი განისაზღვრება საწარმოს წესდებით.

თუ სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების პარტნიორი გამოთქვამს საწარმოდან გასვლის სურვილს, საწარმოს მიმართ იხსნება გადახდისუუნარობის საქმის წარმოება ან საწარმოში შედის ახალი პარტნიორი, საწარმოს მიმართ ხორციელდება საწარმოს რეორგანიზაციის შესაბამისი ღონისძიებები.

საზოგადოებიდან პარტნიორის გასვლის შემთხვევაში მისი წილი საზოგადოების ქონებაში ნაწილდება სხვა დანარჩენ პარტნიორებზე.

დანარჩენი პარტნიორები ვალდებული არიან, საზოგადოებიდან გამსვლელი პარტნიორი გაათავისუფლონ საზოგადოების ვალებისაგან და გადაუხადონ ის, რასაც იგი საზოგადოების ლიკვიდაციის შემთხვევაში მიიღებდა.

პარტნიორის გარდაცვალებისას ყოველ მემკვიდრეს შეუძლია გახდეს საზოგადოების პარტნიორი, თუ ეს გათვალისწინებულია საზოგადოების წესდებით, ან თუ ყველა პარტნიორი თანახმაა.

საზოგადოების წესდება შეიძლება ითვალისწინებდეს, რომ ერთ ან რამდენიმე მემკვიდრეს შეუძლია გახდეს პარტნიორი. ასეთ შემთხვევაში საზოგადოებაში პარტნიორად შემსვლელი პირი ვალდებულია, სხვა მემკვიდრეებს გადაუხადოს შესაბამისი კომპენსაცია. საზოგადოების წესდება შეიძლება არ ითვალისწინებდეს კომპენსაციის ვალდებულებას.

4.4. რეორგანიზაციის საგადასახადო ასპექტები

რეორგანიზაციის მხარე იურიდიული პირის ან იურიდიულ პირთა მფლობელობაში არსებული ქონებისა და წილის (აქციების) ღირებულება ტოლია ამ ქონებისა და წილის (აქციების) ღირებულებისა რეორგანიზაციის განხორციელების წინ.

ქონების ან წილის (აქციების) გადაცემა რეორგანიზაციის მხარე იურიდიულ პირებს შორის არ ითვლება ქონების რეალიზაციად.

რეორგანიზაციის მხარე რეზიდენტ იურიდიულ პირში წილის (აქციების) ნებისმიერი გაცვლა წილზე (აქციებზე) სხვა იურიდიულ პირში, რომელიც ასევე ამ რეორგანიზაციის მხარეა, არ ითვლება წილის (აქციების) რეალიზაციად. ამ შემთხვევაში წილის(აქციების) ღირებულება ტოლია წილის(აქციების) თავდაპირველი ღირებულებისა.

რეორგანიზაციის მხარე იურიდიულ პირში წილის განაწილება, რაც წარმოშობს მსგავს უფლებას სხვა იურიდიულ პირში, რომელიც ასევე ამ რეორგანიზაციის მხარეა, არ არის დივიდენდი. ამ შემთხვევაში თავდაპირველი წილის (აქციების) ღირებულება ექვემდებარება გასანაწილებელ წილზე (აქციებზე) მიკუთვნებას იმ კოეფიციენტის გამოყენებით, რომელიც განისაზღვრება, როგორც თანაფარდობა განაწილებული და თავდაპირველი წილის (აქციების) საბაზრო ღირებულების განაწილების მომენტისათვის და თავდაპირველი წილის ღირებულებას შორის განაწილების შემდეგ(მაგ. მოხდა შპს-ს გაყოფა ორ იურიდიულ პირად, რომლის დროსაც მისმა ერთ-ერთმა დამფუძნებელმა მიიღო წილი გაყოფის შედეგად შექმნილ სხვა იურიდიულ პირში 50 პროცენტის ოდენობით, ხოლო შპს „ვედიდკარში" მას ჰქონდა 50 პროცენტი. წილის თავდაპირველი ღირებულება იყო 5000 ლარი, ხოლო განაწილების მომენტში-10000 ლარი. შესაბამისად კოეფიციენტი არის 10000:5000=2. ანუ წილის ღირებულება, რომელიც დივიდენდს არ წარმოადგენს 2-ჯერ არის გაზრდილი. შესაბამისად ეს ღირებულება არ იბეგრება).

თუ საგადასახადო ორგანო არ დაამტკიცებს, რომ შერწყმის, შეძენის, მიერთების ან გაყოფის ოპერაციის მიზანი არის გადასახადების გადახდისაგან თავის არიდება, რეორგანიზაცია მოიცავს: ორი ან მეტი რეზიდენტი იურიდიული პირის შერწყმას; ხმის უფლების მქონე 50 პროცენტის ან მეტი წილისა და რეზიდენტი იურიდიული პირის პარტნიორის წილის საერთო მოცულობის ღირებულების 50 პროცენტის ან მეტის შეძენას ან მიერთებას მხოლოდ შეძენის ან მიერთების ოპერაციაში პარტნიორ მხარეთა მსგავსი უფლებებით, წილის (აქციების) სანაცვლოდ; რეზიდენტი იურიდიული პირის აქტივების 50 პროცენტის და მეტის შეძენას სხვა რეზიდენტი იურიდიული პირის მიერ ხმის უფლების მქონე წილის (აქციების) სანაცვლოდ, დივიდენდებთან მიმართებით პრივილეგირებული უფლების გარეშე; რეზიდენტი იურიდიული პირის გაყოფას ორ ან მეტ რეზიდენტ იურიდიულ პირად.

რეორგანიზაციის მხარედ მიიჩნევა ნებისმიერი რეზიდენტი იურიდიული პირი: რომელიც პირდაპირ არის ჩართული რეორგანიზაციაში; რომელიც უშუალოდ ფლობს რეორგანიზაციაში პირდაპირ ჩართულ რეზიდენტ იურიდიულ პირს; რომელსაც ფლობს რეორგანიზაციაში პირდაპირ ჩართული რეზიდენტი იურიდიული პირი. ამ შემთხვევაში იურიდიული პირის ფლობა გულისხმობს ამ იურიდიულ პირში ხმის უფლების მქონე წილის (აქციების) 50 პროცენტის ან მეტის და ყველა სხვა დარჩენილი წილის (აქციების) ღირებულების 50 პროცენტის ან მეტის ფლობას.

რეორგანიზაციის ზემოაღნიშნული საგადასახადო ასპექტები არ ვრცელდება იმ აქტივებზე, რომლებიც ექვემდებარება ამორტიზაციას ჯგუფური მეთოდით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ამორტიზაციის ერთი ნორმის მიხედვით დაჯგუფებული ჯგუფის ყველა აქტივი ერთდროულად გადაიცემა.

ამორტიზაციის ერთი ნორმის მიხედვით დაჯგუფებული ჯგუფის ყველა აქტივის შემთხვევაში მათი მიმღებისათვის აქტივების ღირებულებად ითვლება გადაცემის მომენტისათვის ჯგუფის ღირებულებითი ბალანსი.

ზემოაღნიშნულ ჯგუფებში იგულისხმება:

ჯგუფის ნომერი	ძირითადი საშუალებები	ამორტიზაციის ნორმა (%)
1	მსუბუქი ავტომობილები; ავტოსატრაქტორო ტექნიკა გზებზე გამოსაყენებლად; ავეჯი ოფისისათვის; საავტომობილო ტრანსპორტის მოძრავი შემადგენლობა; სატვირთო ავტომობილები, ავტობუსები, სპეციალური ავტომობილები და ავტომისაბმელები; მანქანები და მოწყობილობა მრეწველობის ყველა დარგისათვის, სამსხმელო წარმოებისათვის; სამჭედლო-საწნეხი მოწყობილობა; სამშენებლო მოწყობილობა; სასოფლო-სამეურნეო მანქანები და მოწყობილობა.	20

2	სპეციალური ინსტრუმენტები, ინვენტარი და მოწყობილობა; კომპიუტერები, მონაცემთა დამუშავების პერიფერიული მოწყობილობები და აღჭურვილობა; ელექტრონული მოწყობილობა.	20
3	სარკინიგზო, საზღვაო და სამდინარო სატრანსპორტო საშუალებები; ძალოვანი მანქანები და მოწყობილობა; თბოტექნიკური მოწყობილობა, ტურბინული მოწყობილობა, ელექტროძრავები და დიზელგენერატორები, ელექტროგადაცემისა და კავშირგაბმულობის მოწყობილობები; მილსადენები.	8
4	შენობები, ნაგებობები.	5
5	ამორტიზებადი აქტივები, რომლებიც შეტანილი არ არის სხვა ჯგუფებში.	15

დღგ-სთან მიმართებით უნდა აღინიშნოს, რომ ჩათვლის უფლებით დღგ-ისგან გათავისუფლებულია აქტივების მიწოდება საწარმოს რეორგანიზაციის შემთხვევაში, ასევე აქტივების მიწოდება შესატანის სახით საწარმოს კაპიტალში ან ამხანაგობაში. ამასთანავე, ითვლება, რომ აქტივების მიწოდების საანგარიშო პერიოდის მიხედვით აქტივების მიმღებმა პირმა შესაბამის საქონელზე მიიღო ჩათვლა.

4.4.1 საგადასახადო ვალდებულების შესრულება საწარმოს/ორგანიზაციის რეორგანიზაციის დროს

რეორგანიზებული საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულებას ასრულებს და საგადასახადო დავალიანებას გადაიხდის მისი უფლებამონაცვლე დადგენილი წესით.

რამდენიმე საწარმოს/ორგანიზაციის შერწყმისას თითოეულის საგადასახადო ვალდებულების შესრულების უფლებამო-

ნაცვლად ითვლება შერწყმის შედეგად წარმოქმნილი საწარმო/ორგანიზაცია.

ერთი საწარმოს/ორგანიზაციის მეორე საწარმოსთან/ორგანიზაციასთან მიერთებისას მიერთებული საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულების/დავალიანების შესრულების უფლებამონაცვლედ ითვლება საწარმო/ორგანიზაცია, რომელსაც მიუერთდა ეს საწარმო/ორგანიზაცია.

საწარმოს/ორგანიზაციის რამდენიმე საწარმოდ/ორგანიზაციად გაყოფისას თავდაპირველი საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულების/დავალიანების შესრულების უფლებამონაცვლეებად ითვლებიან გაყოფის შედეგად წარმოქმნილი საწარმოები/ორგანიზაციები.

რამდენიმე უფლებამონაცვლის არსებობისას რეორგანიზებული საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულების/დავალიანების შესრულებაში თითოეული მათგანის წილი განისაზღვრება გამყოფი ბალანსით ან სხვა გადამცემი აქტით. ახლად წარმოქმნილ საწარმოებს/ორგანიზაციებს ეკისრებათ სოლიდარული პასუხისმგებლობა რეორგანიზებული საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულების/დავალიანების ან მისი შესაბამისი ნაწილის შესრულებისათვის.

საწარმოს/ორგანიზაციის ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის შეცვლისას მისი საგადასახადო ვალდებულების/დავალიანების შესრულების უფლებამონაცვლედ ითვლება ასეთი რეორგანიზაციის შედეგად წარმოქმნილი საწარმო/ორგანიზაცია.

საწარმოს/ორგანიზაციის შემადგენლობიდან ერთი ან რამდენიმე საწარმოს/ორგანიზაციის გამოყოფისას გამოყოფილ საწარმოზე (საწარმოებზე)/ორგანიზაციაზე (ორგანიზაციებზე) ვრცელდება ზემოაღნიშნული ნორმები, რომელიც ეხება საწარმოს/ორგანიზაციის რამდენიმე საწარმოდ/ორგანიზაციად გაყოფის და რამდენიმე უფლებამონაცვლის არსებობისას რეორგანიზებული საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულების/დავალიანების შესრულებაში თითოეული მათგანის წილი განისაზღვრის ნორმებს.

საწარმოს/ორგანიზაციის რეორგანიზაციამდე ზედმეტად გადახდილ თანხას საგადასახადო ორგანო ჩათვლის ამ საწარმოს/ორგანიზაციის უფლებამონაცვლის რეორგანიზებული საწარმოს/ორგანიზაციის მომავალ საგადასახადო ვალდებულებათა ანგარიშში საერთო თანხის პროპორციულად ან უბრუნებს უფლებამონაცვლეს/უფლებამონაცვლეებს (თითოეული მათგანის წილის შესაბამისად) დადგენილი წესით.

4.5. იურიდიულ პირში წილის (აქციების) სანაცვლოდ აქტივების შეტანა

პირის (პირთა) მიერ იურიდიული პირისათვის მასში 50 პროცენტის ან მეტი წილის (აქციების) სანაცვლოდ აქტივების გადაცემა (დავალიანებით ან მის გარეშე) არ არის აქტივების მიწოდება. ამ შემთხვევაში მიმღები მხარისათვის აქტივების ღირებულება იგივეა, რაც მიმწოდებელი მხარისათვის მათი ღირებულება გადაცემის მომენტისათვის, ხოლო აღნიშნული გაცვლის შედეგად მიღებული პარტნიორის წილის ღირებულება ტოლია გადაცემული აქტივების ღირებულებისა, გადაცემული (შესაბამისი) დავალიანების გამოკლებით.

ზემოაღნიშნული ნორმები არ ვრცელდება იმ აქტივებზე, რომლებიც ექვემდებარება ამორტიზაციას ჯგუფური მეთოდით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ამორტიზაციის ერთი ნორმის მიხედვით დაჯგუფებული ჯგუფის ყველა აქტივი ერთდროულად გადაიცემა.

ამორტიზაციის ერთი ნორმის მიხედვით დაჯგუფებული ჯგუფის ყველა აქტივის შემთხვევაში მათი მიმღებისათვის აქტივების ღირებულებად ითვლება გადაცემის მომენტისათვის ჯგუფის ღირებულებითი ბალანსი.

ზემოაღნიშნული არ ვრცელდება უფლებრივი ნაკლის მქონე აქტივების გადამცემზე, თუ დავალიანება აღემატება გადაცემული აქტივების ღირებულებას. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 489-ე მუხლის მიხედვით ნივთი უფლებრივად

უნაკლოა, თუ მესამე პირს არ შეუძლია განუცხადოს მყიდველს პრეტენზია თავისი უფლებების გამო. უფლებრივ ნაკლს უთანაბრდება, თუ საჯარო რეესტრში რეგისტრირებულია არარსებული უფლება.

4.6. იურიდიული პირის ლიკვიდაცია

4.6.1 საწარმოს ლიკვიდაციის ორგანიზაციული საკითხები

მეწარმე იურიდიული პირის პარტნიორებს შეუძლიათ მიიღონ გადაწყვეტილება საწარმოს ლიკვიდაციის დაწყების შესახებ. პარტნიორებს, ასევე წესდებით გათვალისწინებულ შემთხვევაში – სამეთვალყურეო საბჭოს წევრებს ან დირექტორს (დირექტორებს) შეუძლიათ განსაზღვრონ ის პირები, რომლებიც ახორციელებენ საწარმოს ლიკვიდაციას (ლიკვიდატორები).

პარტნიორები საერთო კრებაზე იღებენ გადაწყვეტილებას საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების შესახებ, რის შემდეგაც იწყება კრედიტორთა დაკმაყოფილების პროცესი.

პარტნიორთა გადაწყვეტილება საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების შესახებ უნდა დარეგისტრირდეს მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში. ლიკვიდაციის პროცესი დაწყებულად ითვლება მისი რეგისტრაციის მომენტიდან. საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების რეგისტრაციის შესახებ ელექტრონულ ინფორმაციას მარეგისტრირებელი ორგანო უგზავნის საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს – შემოსავლების სამსახურს, რომელიც შეტყობინების მიღებიდან 10 სამუშაო დღის ვადაში უზრუნველყოფს მარეგისტრირებელი ორგანოსათვის სუბიექტის საგადასახადო ვალდებულების არსებობის რისკის თაობაზე ინფორმაციის მიწოდებას. საგადასახადო ვალდებულების არსებობის რისკის თაობაზე ინფორმაცია უნდა

შეიცავდეს მითითებას საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისა და დავალიანების არსებობის ფაქტის დადასტურების ვადის შესახებ, რომელიც არ უნდა აღემატებოდეს საწარმოს ლიკვიდაციის დაწყებიდან 90 დღეს. აუცილებლობის შემთხვევაში საგადასახადო შემოწმების 90-დღიანი ვადა შეიძლება გაგრძელდეს მხოლოდ ერთხელ, არა უმეტეს ორი თვისა. ამ პუნქტით განსაზღვრული რისკის არსებობის თაობაზე ინფორმაციის მიწოდების 10-დღიანი ვადის, ასევე ამ ინფორმაციით განსაზღვრული საგადასახადო შემოწმების ვადის გაშვების შემთხვევაში ჩაითვლება, რომ სუბიექტი საგადასახადო დავალიანების არმქონეა.

მარეგისტრირებელი ორგანო ვალდებულია საქართველოს ეროვნულ ბანკს დაუყოვნებლივ მიაწოდოს ინფორმაცია „საგადახდო სისტემისა და საგადახდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად მოქმედი მნიშვნელოვანი სისტემის მონაწილე საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების დარეგისტრირების თაობაზე (ასეთის არსებობის შემთხვევაში).

საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების რეგისტრაციის მოთხოვნასთან ერთად მარეგისტრირებელ ორგანოს უნდა წარედგინოს ინფორმაცია, რომელშიც მითითებული იქნება საწარმოს ყველა ცნობილი კრედიტორის დაკმაყოფილების ვადები. საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების რეგისტრაციისთანავე საწარმოს პარტნიორებმა საწარმოს ყველა ცნობილ კრედიტორს უნდა გაუგზავნონ წერილობითი შეტყობინება ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების შესახებ, რომელშიც უნდა აღინიშნოს კრედიტორთა დაკმაყოფილების ვადები. საწარმოს ქონების რეალიზაციის დაწყებამდე საწარმო (ლიკვიდატორი) ვალდებულია ნებისმიერ პირს მოთხოვნისთანავე მიაწოდოს საწარმოს ცნობილ კრედიტორთა დაზუსტებული სია. საწარმოს შეუძლია აღნიშნული დაზუსტებული სია გამოაქვეყნოს პერიოდულ გამოცემაში ან მასობრივი ინფორმაციის სხვა საშუალებაში.

საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების რეგისტრა-

ციიდან არა უგვიანეს 90-ე დღისა საწარმომ (ლიკვიდატორმა) უნდა დაიწყოს ამ საწარმოს ქონების რეალიზაცია საბაზრო ფასით ან აუქციონის წესით და ამგვარი რეალიზაციის შედეგად მიღებული თანხები უნდა განათავსოს სასამართლოს ანდა ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე, ხოლო სახელმწიფოს 50%-ზე მეტი წილობრივი მონაწილეობით შექმნილმა საწარმომ – საწარმოს ანგარიშზე. სახელმწიფოს 50%-ზე მეტი წილობრივი მონაწილეობით შექმნილი საწარმო უფლებამოსილია საწარმოს ანგარიშზე განთავსებული თანხები გამოიყენოს ლიკვიდაციის პროცესში საჭირო ხარჯების დასაფარავად. თუ პარტნიორებმა გადაწყვიტეს ქონების ნატურით გაყოფის გზით განაწილება, ისინი ვალდებული არიან საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებიდან ნატურით გაყოფამდე საკუთარი ხარჯებით, ერთ-ერთი პარტნიორისათვის მიბარების გზით შეინარჩუნონ ქონება პირველადი სახით. სადეპოზიტო ანგარიშზე განთავსებული თანხების ან მიბარებული ქონების პარტნიორთა შორის განაწილებამდე ამ თანხების ან ქონების განკარგვა შესაძლებელია მხოლოდ კრედიტორთა დაკმაყოფილების მიზნით. ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების შესახებ წერილობითი შეტყობინების მიღებიდან ლიკვიდაციის პროცესის დასრულებამდე კრედიტორები უფლებამოსილი არიან საწარმოს მოსთხოვონ ნაკისრი ვალდებულებების ვადაზე ადრე შესრულება.

საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის განმავლობაში დაუშვებელია საწარმოს ქონების გასხვისება (გარდა კანონმდებლობით დადგენილი წესის შესაბამისად მისი რეალიზაციისა ან/და საწარმოს ქონებით კრედიტორების დაკმაყოფილებისა), დატვირთვა ან კრედიტორების საზიანოდ სხვა ქმედების განხორციელება.

საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესი უნდა დასრულდეს საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების რეგისტრაციიდან არა უგვიანეს 4 თვისა, ხოლო საგადასახადო შემოწმების ვადის გაგრძელების შემთხვევაში – საგადასახადო შემოწმების დასრულების შესახებ მარეგისტრირებელი ორგანოს მიერ ინ-

ფორმაციის მიღებიდან არა უგვიანეს ერთი თვისა.

კრედიტორთა დაკმაყოფილების პროცესის დასრულების შემდეგ უფლებამოსილი პირი/პირები იღებს (იღებენ) გადაწყვეტილებას საწარმოს ლიკვიდაციის დასრულების შესახებ, რომელშიც უნდა აღინიშნოს საწარმოს ყველა ცნობილი კრედიტორის დაკმაყოფილების თაობაზე. ეს გადაწყვეტილება ამ მუხლის მე-4 პუნქტით გათვალისწინებული წესით წარედგინება მარეგისტრირებელ ორგანოს და იგი საწარმოს რეგისტრაციის გაუქმების საფუძველია.

თუ საწარმოს რეგისტრაციის გაუქმებიდან 3 თვის განმავლობაში აღმოჩნდება, რომ ლიკვიდაციისას არ იქნა დაკმაყოფილებული საწარმოს კრედიტორთა ნაწილი, მათი დაკმაყოფილება მოხდება კანონმდებლობის შესაბამისად დეპონირებული თანხებიდან ან ქონებიდან. აღნიშნული 3-თვიანი ვადის გასვლის შემდეგ დეპონირებული თანხები ან ქონება ნაწილდება პარტნიორებს შორის მათი წილის პროპორციულად, თუ წესდებით (პარტნიორთა შეთანხმებით) სხვა რამ არ არის დადგენილი.

იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შესახებ სისხლის სამართლის საქმეზე კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენის საფუძველზე იურიდიული პირის ლიკვიდაციას ახორციელებს სასამართლოს მიერ განსაზღვრული პირი. ლიკვიდაციისას გამოიყენება „გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების შესახებ" საქართველოს კანონის შესაბამისი ნორმები.

სისხლის სამართლის საქმის წარმოების დაწყების მომენტიდან სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლამდე ან სისხლის სამართლის საქმის წარმოების შეწყვეტამდე დაუშვებელია იურიდიული პირის მიმართ სალიკვიდაციო და რეორგანიზაციასთან დაკავშირებული პროცედურების წარმოება.

იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შესახებ სალიკვიდაციო კომისია ან გადასახადის გადამხდელი დაუყოვნებლივ წერილობით აცნობებს საგადასახადო ორგანოს. იურიდიული პირის

ლიკვიდაციის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღებიდან 15 დღის ვადაში სალიკვიდაციო კომისია ვალდებულია წარუდგინოს დეკლარაცია საგადასახადო ორგანოს.

4.6.2 სახელმწიფოს ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს 50 პროცენტზე მეტი წილობრივი მონაწილეობით არსებული საწარმოების ლიკვიდაციის ორგანიზაციული საკითხები

ლიკვიდაცია არის იურიდიული პირის (საწარმოს) არსებობის შეწყვეტა, რომლის შედეგად მისი უფლებები და მოვალეობები არ გადადის სამართალმემკვიდრეობის წესით სხვა პირებზე. ლიკვიდაციის საფუძვლებია: პარტნიორთა (აქციონერთა) გადაწყვეტილება; სასამართლოს განაჩენი.

გადაწყვეტილებას საწარმოს ლიკვიდაციის თაობაზე იღებს პარტნიორთა (აქციონერთა) საერთო კრება, სადაც სახელმწიფოს (პარტნიორს) წარმოადგენს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სისტემაში შემავალი სსიპ „სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო“ (ქონების სააგენტო), ხოლო ადგილობრივ თვითმმართველობას წარმოადგენს თვითმმართველი ერთეულის შესაბამისი ორგანო/დაწესებულება.

ლიკვიდაციის პროცესი დაწყებულად ითვლება ლიკვიდაციის შესახებ გადაწყვეტილების მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან.

საწარმოს ლიკვიდაცია დასრულებულად ითვლება მარეგისტრირებელ ორგანოში საწარმოს ლიკვიდაციის თაობაზე განცხადებისა და საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დასრულების შესახებ გადაწყვეტილების რეგისტრაციისთანავე.

საწარმოს ლიკვიდაციას ახორციელებს ლიკვიდატორი.

პარტნიორებს, ასევე საწარმოს წესდებით გათვალისწინებულ შემთხვევაში – სამეთვალყურეო საბჭოს წევრებს ან დირექტორს (დირექტორებს), შეუძლიათ განსაზღვრონ ის

პირები, რომლებიც ახორციელებენ ლიკვიდაციას.

ლიკვიდაციის თაობაზე განცხადება უნდა შეიცავდეს: საწარმოს სახელწოდებას; საწარმოს იურიდიულ მისამართს; ყველა პარტნიორის პირად მონაცემებს (თუ ერთ-ერთი პარტნიორი იურიდიული პირია – იგი ვალდებულია დამატებით წარადგინოს ნოტარიულად დამოწმებული სადამფუძნებლო დოკუმენტაციის ასლები (ამონაწერი მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრიდან ბოლო მდგომარეობით), პარტნიორთა კრებისა და სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმები (ასეთის არსებობის შემთხვევაში)); საწარმოს ლიკვიდატორის პირად მონაცემებს და ხელმოწერას.

საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების რეგისტრაციის მოთხოვნასთან ერთად მარეგისტრირებელ ორგანოს უნდა წარედგინოს ინფორმაცია, სადაც მიეთითება საწარმოს ყველა ცნობილი კრედიტორის დაკმაყოფილების ვადები.

ლიკვიდატორის უფლება-მოვალეობებია: დანიშვნისთანავე შეადგინოს საწარმოს ბალანსი; ლიკვიდაციის შესახებ დაუყოვნებლივ წერილობით აცნობოს საგადასახადო ორგანოს. ლიკვიდაციის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღებიდან 15 დღის ვადაში საგადასახადო ორგანოს წარუდგინოს მოგების გადასახადისა და ქონების გადასახადის საგადასახადო დეკლარაციები; სალიკვიდაციო საწარმოს ქონება ლიკვიდაციის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებიდან 20 დღის ვადაში შეაფასოს ექსპერტის ან/და სერტიფიცირებული აუდიტორის მეშვეობით, რომლის გასამრჯელოს აანაზღაურებს საწარმო. აუდიტორის ან/და ექსპერტის კანდიდატურა და მისი გასამრჯელოს ოდენობა შეთანხმებული უნდა იქნეს ქონების სააგენტოსთან/ ორგანოსთან/ დაწესებულებასთან; საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების რეგისტრაციისთანავე საწარმოს ყველა ცნობილ კრედიტორს გაუგზავნოს წერილობითი შეტყობინება ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების შესახებ, რომელშიც უნდა აღინიშნოს კრედიტორთა დაკმაყოფილების ვადები, ხოლო უცნობ კრედიტორებს და იმ კრედიტორებს, რომელთა მისამარ-

თი უცნობია, ლიკვიდაციის თაობაზე ინფორმაცია შეიძლება ეცნობოთ საჯარო განცხადებით; საწარმოს ქონების რეალიზაციის დაწყებამდე საწარმო (ლიკვიდატორი) ვალდებულია ნებისმიერ პირს მოთხოვნისთანავე მიაწოდოს საწარმოს ცნობილ კრედიტორთა დაზუსტებული სია. საწარმოს (ლიკვიდატორს) შეუძლია აღნიშნული დაზუსტებული სია გამოაქვეყნოს პერიოდულ გამოცემაში ან მასობრივი ინფორმაციის სხვა საშუალებაში; დაასრულოს საწარმოს მიმდინარე საქმეები და შეასრულოს საზოგადოების ვალდებულებები; წარმოადგინოს საწარმო ლიკვიდაციასთან დაკავშირებულ გარიგებებში და წარმართოს პროცესები. მას უფლება აქვს დაამთავროს საარბიტრაჟო საქმეები ან მორიგებით დაასრულოს დავები; უზრუნველყოს საწარმოს დებიტორული დავალიანებების ამოღება, საჭიროების შემთხვევაში სარჩელით მიმართოს სასამართლოს; საჭიროების შემთხვევაში და ქონების სააგენტოს/ორგანოს/დაწესებულების თანხმობით ჩაერთოს ახალ გარიგებებში.

ლიკვიდატორი საწარმოს საქმეებს უნდა გაუძღვეს გულისხმიერებითა და კეთილსინდისიერებით. თუ ლიკვიდატორი არ შეასრულებს დაკისრებულ მოვალეობას, წარმოშობილი ზიანისათვის პასუხს აგებს პირადად მთელი თავისი ქონებით პარტნიორის (პარტნიორების) წინაშე.

ლიკვიდატორი საწარმოს ლიკვიდაციის შესახებ გადაწყვეტილების მარეგისტრირებელ ორგანოში რეგისტრაციიდან 20 დღის ვადაში ქონების სააგენტოს/ორგანოს/დაწესებულებას შესათანხმებლად წარუდგენს საწარმოს ლიკვიდაციის გეგმას, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგ მონაცემებს: საწარმოს სახელწოდებას, იურიდიულ მისამართს და მის საბანკო ანგარიშს; საწარმოს ფინანსურ მდგომარეობას, ვალის მოცულობასა და სტრუქტურას; საწარმოს აქტივების მოცულობასა და სტრუქტურას; დებიტორული დავალიანების ამოსაღებად გასატარებელ ღონისძიებებს; კრედიტორული დავალიანების დასაფარად გასატარებელ ღონისძიებებს; კრედიტორთა მოთხოვნების ცნობისა და უარყოფის შესახებ; პირობებს, ქონების საბაზრო ღირებულებასა და ფორმებს, რომელთა

მიხედვითაც მოხდება ქონების გაყიდვა; საწარმოს ლიკვიდაციისას სოციალური შედეგების ასაცილებლად გასატარებელ ღონისძიებებს; კრედიტორებთან ანგარიშსწორების წესს; წინადადებებს კრედიტორების დაკმაყოფილების შემდეგ დარჩენილი ფულადი სახსრების განაწილების შესახებ.

საწარმოს ლიკვიდაციის გეგმას თან უნდა ახლდეს: საწარმოს ბალანსი ლიკვიდაციის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების მომენტისათვის; კრედიტორების სია, კრედიტორული დავალიანებების საერთო თანხის მითითებით; ექსპერტის ან/და სერტიფიცირებული აუდიტორის დასკვნა სალიკვიდაციო საწარმოს ქონების საბაზრო ღირებულების თაობაზე; მოწვეულ პირთა რაოდენობა, ფუნქციები და ანაზღაურება.

ლიკვიდატორი ანგარიშვალდებულია ქონების სააგენტოს/ორგანოს/ დაწესებულების წინაშე.

ლიკვიდატორის გასამრჯელო ანაზღაურდება სალიკვიდაციო საწარმოს ქონებიდან. გასამრჯელოს ოდენობა განისაზღვრება სალიკვიდაციო საწარმოს ქონების ღირებულებისა და ჩასატარებელი სამუშაოების მოცულობის გათვალისწინებით.

ლიკვიდატორის შეცვლის შემთხვევაში ყოფილი ლიკვიდატორი ვალდებულია ახალ ლიკვიდატორს მიღება-ჩაბარების აქტით გადააბაროს სალიკვიდაციო საწარმოს ქონება და დოკუმენტაცია.

საწარმოს ლიკვიდაციის თაობაზე გადაწყვეტილება უნდა დარეგისტრირდეს მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში, რის თაობაზეც მარეგისტრირებელი ორგანო დაუყოვნებლივ აცნობებს საგადასახადო ორგანოს. ლიკვიდაციის თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილება, მარეგისტრირებელ ორგანოში რეგისტრაციის შემდგომ შეიძლება გამოქვეყნდეს ოფიციალურ ბეჭდვით ორგანოში 10 დღის ვადაში. გადაწყვეტილებასთან ერთად გამოსაქვეყნებელი ინფორმაცია უნდა შეიცავდეს შემდეგ მონაცემებს: სალიკვიდციო საწარმოს სახელწოდება და იურიდიული მისამართი; ლიკვიდატორის ვინაობა; კრედიტორების მოთხოვნების წარდგენის ვადა; ინფორმაცია მოთხოვნის წარ-

მოდგენის წესის შესახებ.

საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების რეგისტრაციიდან კანონით დადგენილ ვადაში საწარმომ (ლიკვიდატორმა) უნდა დაიწყოს ამ საწარმოს ქონების რეალიზაცია საბაზრო ფასით ან აუქციონის წესით და ამგვარი რეალიზაციის შედეგად მიღებული თანხები განათავსოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესის შესაბამისად.

საწარმოს ქონების აუქციონის მოწყობის გარეშე რეალიზაცია ხდება ქონების სააგენტოსთან/ორგანოსთან/დაწესებულებასთან შეთანხმებით.

პირველი აუქციონი ტარდება აუქციონის ჩატარების თაობაზე ინფორმაციის გამოქვეყნებიდან არა უადრეს 10 და არა უგვიანეს 14 დღისა. იმ შემთხვევაში, თუ პირველ აუქციონზე ვერ განხორციელდა ქონების რეალიზაცია, ტარდება განმეორებითი აუქციონი.

საწარმოს ქონების რეალიზაციის საფასური მყიდველმა უნდა დაფაროს აუქციონის ჩატარებიდან 20 დღის ვადაში.

იმ შემთხვევაში, თუ აუქციონის წესით ვერ მოხდა ქონების გაყიდვა, დარჩენილი ქონება კრედიტორებს უნანილდებათ ნატურით მათი რიგითობის მიხედვით, კრედიტორული დავალიანების პროპორციულად. იმ შემთხვევაში, თუ კრედიტორები უარს აცხადებენ მოთხოვნის ნატურით დაკმაყოფილებაზე ან/და კანონით დადგენილ სალიკვიდაციო ვადაში ვერ ხერხდება საწარმოსა და კრედიტორებს შორის, ან თავად კრედიტორებს შორის ქონების განაწილების თაობაზე შეთანხმება, ქონება გადაეცემა დამფუძნებლებს მათი წილის პროპორციულად.

ნატურით დაკმაყოფილება არ ვრცელდება ლიკვიდატორის მიერ ლიკვიდაციის პროცესში გაწეულ ხარჯებზე.

ლიკვიდაციის პროცესის განმავლობაში დაუშვებელია საწარმოს ქონების გასხვისება, გარდა კრედიტორთა დაკმაყოფილებისა.

თუ საწარმოს რეგისტრაციის გაუქმების შემდეგ 3 თვის განმავლობაში აღმოჩნდება, რომ ლიკვიდაციისას არ იქნა დაკმაყოფილებული საწარმოს კრედიტორთა ნაწილი, მათი დაკ-

მაყოფილება მოხდება კანონით გათვალისწინებული წესის შესაბამისად დეპონირებული თანხიდან ან ქონებიდან. დეპონირებული თანხები ან ქონება ნაწილდება პარტნიორებს შორის მათი წილის პროპორციულად, თუ წესდებით (პარტნიორთა შეთანხმებით) სხვა რამ არ არის დადგენილი.

კრედიტორის მოთხოვნა წარედგინება საწარმოს (ლიკვიდატორს) დადგენილ ვადაში. კრედიტორის მოთხოვნაში აისახება: კრედიტორის ვინაობა და მისამართი; პირადობის დამადასტურებელი მოწმობის მონაცემები (იურიდიული პირის შემთხვევაში – სადამფუძნებლო დოკუმენტაცია და რეგისტრაციის მოწმობა); ნოტარიულად დამოწმებული მინდობილობა, თუ იგი წარმოდგენილია სხვა პირის მეშვეობით; ვალდებულების წარმოშობის საფუძველი და პერიოდი; ვალდებულების ოდენობა (გამოხატული ფულად თანხაში).

კრედიტორის მოთხოვნას თან უნდა ერთოდეს ვალდებულების წარმოშობის დამადასტურებელი დოკუმენტი (დოკუმენტები).

კრედიტორს მოთხოვნის წარდგენის უფლება აქვს საწარმოს ლიკვიდაციის შესახებ გადაწყვეტილების რეგისტრაციდან 20 დღის ვადაში. თუ მოთხოვნის წარუდგენლობა გამოწვეულია დაუძლეველი ძალით, მაშინ მოთხოვნის წარდგენის ხანდაზმულობის ვადა ჩერდება აღნიშნული გარემოებების არსებობის ვადით. ამასთანავე, კრედიტორმა დაუძლეველი ძალის ამოწურვიდან 3 დღის განმავლობაში უნდა აცნობოს ლიკვიდატორს აღნიშნული გარემოებების შესახებ. აღნიშნული ვადები არ ვრცელდება საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – შემოსავლების სამსახურის მიერ მოთხოვნის განსაზღვრისა და წარდგენის მიმართ.

კრედიტორის მოთხოვნა და შესაბამისი დოკუმენტები რეგისტრირდება ლიკვიდატორის მიერ სპეციალურ ჟურნალში.

კრედიტორების მიერ მოთხოვნის წარმოდგენის შემდეგ ლიკვიდატორი განიხილავს მას და გამოაქვს დასაბუთებული გადაწყვეტილება მისი ცნობის ან უარყოფის შესახებ.

მოთხოვნის წარდგენის მოვალეობა არ წარმოეშობათ იმ

კრედიტორებს, რომელთა მოთხოვნა გამომდინარეობს შრომითი ურთიერთობიდან.

ლიკვიდაციის შედეგად საწარმოს ქონების რეალიზაციით შემოსული თანხების აკუმულირება ხდება მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი წესით, საიდანაც ხდება კრედიტორთა დაკმაყოფილება.

ლიკვიდირებულად ცნობილი საწარმოს ქონების გაყიდვის შედეგად კრედიტორები დაკმაყოფილდებიან შემდეგი რიგითობით: სალიკვიდაციო ხარჯები; იმ პირთა მოთხოვნები, რომელთა წინაშეც საწარმოს ეკისრება პასუხისმგებლობა მათი ჯანმრთელობისა და სიცოცხლისათვის მიყენებული ზიანისათვის, შრომითი ურთიერთობებიდან წარმოშობილი მოთხოვნები; ის მოთხოვნები, რომელთა მოთხოვნის უფლება უზრუნველყოფილია სალიკვიდაციო საწარმოს ქონებაზე გირავნობით/იპოთეკით; დავალიანებები ბიუჯეტისა და არასაბიუჯეტო ფონდების მიმართ; კანონით გათვალისწინებული სხვა კრედიტორების მოთხოვნები.

კრედიტორებთან საბოლოო ანგარიშსწორების დასრულების შემდგომ ლიკვიდატორი ადგენს საწარმოს სალიკვიდაციო ბალანსს, რომელიც დადასტურებული უნდა იყოს სერტიფიცირებული აუდიტორის მიერ. პარტნიორები საერთო კრებაზე ამტკიცებენ საწარმოს სალიკვიდაციო ბალანსს და ხელს აწერენ გადაწყვეტილებას საწარმოს ლიკვიდაციის დასრულების შესახებ, რომელშიც უნდა აღინიშნოს საწარმოს ყველა ცნობილი კრედიტორის დაკმაყოფილების თაობაზე.

ლიკვიდირებული საწარმოს დარჩენილი ქონება პარტნიორებს შორის განაწილდება საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

4.6.3. იურიდიული პირის ლიკვიდაციის დაბეგვრის საკითხები

თუ ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია და პარტნიორ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციული (შესა-

ბამისი) აქტივი და, ამასთანავე, პარტნიორი იურიდიული პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა 50 პროცენტს ან მეტს ამ იურიდიულ პირში, მაშინ: ასეთი გადაცემა არ ითვლება ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ აქტივების რეალიზაციად (მიწოდებად); პარტნიორისათვის მისი წილის პროპორციულად (შესაბამისად) გადაცემული აქტივის ღირებულება იგივეა, რაც ამ აქტივის ღირებულება ლიკვიდირებული იურიდიული პირისათვის გადაცემამდე; აქტივების განაწილება არ არის დივიდენდი; მოგება და ზარალი მხედველობაში არ მიიღება ლიკვიდირებულ იურიდიულ პირში პარტნიორის წილის გაუქმებისას.

ზემოაღნიშნული მოთხოვნები არ ვრცელდება იმ აქტივებზე, რომლებიც ექვემდებარება ამორტიზაციას ჯგუფური მეთოდით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ამორტიზაციის ერთი ნორმის მიხედვით დაჯგუფებული ჯგუფის ყველა აქტივი ერთდროულად გადაიცემა.

ამორტიზაციის ერთი ნორმის მიხედვით დაჯგუფებული ჯგუფის ყველა აქტივის შემთხვევაში მათი მიმღებისათვის აქტივების ღირებულებად ითვლება გადაცემის მომენტისათვის ჯგუფის ღირებულებითი ბალანსი.

ზემოაღნიშნული ნორმა არ გამოიყენება იმ შემთხვევაში, თუ: საგადასახადო ორგანო დაამტკიცებს, რომ ლიკვიდაციის მიზანი არის გადასახადების გადახდისაგან თავის არიდება; ლიკვიდაციაში პარტნიორი იურიდიული პირი არარეზიდენტია, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ლიკვიდაციაში პარტნიორი არარეზიდენტი იურიდიული პირია და საგადასახადო ორგანო ამ პირის მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე დაასკვნის, რომ არ ხდება გადასახადისაგან თავის არიდება და აღნიშნულის თაობაზე გასცემს შესაბამის თანხმობას.

აღნიშული ნორმების მოქმედება ვრცელდება, თუ სახეზე გვაქვს ორი პირობა:

ა) თუ პარტნიორი იურიდიული პირი ლიკვიდაციამდე ფლობს 50 პროცენტს ან მეტს ამ იურიდიულ პირში;

ბ) ლიკვიდაციისას პარტნიორ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციული (შესაბამისი) აქტივი.

„მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონის მე-14 მუხ-

ლის მიხედვით, იურიდიული პირის პარტნიორებს შეუძლიათ მიიღონ გადაწყვეტილება საწარმოს ლიკვიდაციის დაწყების შესახებ. პარტნიორთა გადაწყვეტილება საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების შესახებ უნდა დარეგისტრირდეს მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში. ლიკვიდაციის პროცესი დაწყებულად ითვლება მისი რეგისტრაციის მომენტიდან. შესაბამისად, ლიკვიდაციამდე წილის ფლობაში უნდა ვიგულისხმოთ ლიკვიდაციის დაწყებამდე წილის ფლობა.

ლიკვიდაციისას პარტნიორმა უნდა მიიღოს აუცილებლად მისი წილის პროპორციული აქტივი. შესაბამისი აქტივი გულისხმოს აქტივის იმ ოდენობას, რომელიც ერგება პარტნიორს მისი წილის პროპორციულად.

მაგალითი 1: შპს X-ის პარტნიორები არიან შპს Y და შპს Z, რომლებიც საწარმოში ფლობენ წილს თითოეული 50 %-ის ოდენობით. ლიკვიდაციის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას პარტნიორებმა მიიღეს გადაწყვეტილება, მიუხედავად კაპიტალში მათი წილის ოდენობისა, აქტივების განაწილებისას შპს Y-მა მიიღოს აქტივების 70 %, ხოლო შპს Z-მა 30 %.

ლიკვიდაციისას (ლიკვიდაციის მომენტისათვის X-ის აქტივების ღირებულება შეადგენდა 500 000 ლარს) ამ საწარმოს პარტნიორმა, შპს ი-მა, რომლის წილიც X-ში 60% იყო, მიიღო აქტივები მისი წილის პროპორციულად, 300 000 ლარის ოდენობით.

შედეგი: ამ შემთხვევაში, საწარმოს ლიკვიდაციისას, მისი პარტნიორები – შპს Y და შპს Z იღებენ აქტივებს საწარმოში მათი წილის არაპროპორციული, შეუსაბამო ოდენობით, შესაბამისად, მათზე არ გავრცელდება ზემოთ მითითებული ნორმების მოქმედება.

მაგალითი 2: დღგ-ის გადამხდელი საწარმო X-ის ლიკვიდაციისას, მისი პარტნიორი შპს Y, რომელიც ლიკვიდაციის დაწყებამდე ფლობდა აღნიშნულ საწარმოში წილს 50 %-ის ოდენობით, იღებს აქტივს მისი წილის პროპორციულად, კერძოდ, შენობა- ნაგებობას.

შედეგი: საწარმო X-ისთვის აქტივის განაწილება არ წარმოადგენს რეალიზაციას მოგების გადასახადის მიზნისთვის, თუმცა აღნიშნული ოპერაცია დაიბეგრება დღგ-ით.

ლიკვიდაციისას პარტნიორზე აქტივის ღირებულება გადადადის იგივე ღირებულებით, რაც მიმწოდებელ მხარეს აღრიცხული ჰქონდა საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 148-ე მუხლით დადგენილი წესით.

მაგალითი 3: განხორციელდა შპს X-ის ლიკვიდაცია, ლიკვიდაციის მომენტისათვის X-ის აქტივების ღირებულება შეადგენდა 500 000 ლარს და ამ საწარმოს პარტნიორმა, შპს ჟ-მა, რომლის წილიც შპს X-ში 60% იყო, მიიღო აქტივები მისი წილის პროპორციულად, 300 000 ლარის ოდენობით.

შედეგი: Y-ისთვის მიღებული აქტივის ღირებულება ტოლია 300 000 ლარის;

იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას ფულადი ან ნატურალური ფორმით განხორციელებული გადახდა (განაცემი), რომელიც აღემატება კაპიტალში (საწესდებოსა და საემისიოში) აქციონერის/მოწილის მიერ განხორციელებული შენატანის ოდენობის ფარგლებს, წარმოადგენს დივიდენდს.

იმ შემთხვევაში, თუ მოქმედებს განსახილველი მუხლი, თუნდაც იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას ფულადი ან ნატურალური ფორმით განხორციელებული გადახდა (განაცემი), აღემატებოდეს კაპიტალში (საწესდებოსა და საემისიოში) აქ-

ციონერის/მოწილის მიერ განხორციელებული შენატანის ოდენობის ფარგლებს, არ წარმოადგენს დივიდენდს.

მაგალითი 4: ზემოთ მითითებულ მაგალითში შპს X-ის პარტნიორის – შპს Y-ის შენატანი კაპიტალში შეადგენდა 100 000 ლარს.

შედეგი: მიუხედავად იმისა, რომ განსახილველ შემთხვევაში საწარმოს ლიკვიდაციისას პარტნიორის მიერ მიღებული განაცემი აღემატება მის შენატანს, მიღებული განაცემის ოდენობა, რომელიც აღემატება საწარმოში შენატანის ოდენობას არ წარმოადგენს დივიდენდს.

საწარმოს ლიკვიდაციისას, როდესაც უქმდება პარტნიორის წილი, პარტნიორის მიერ მიღებული განაცემი შესაძლოა აღემატებოდეს წილის როგორც აქტივის ღირებულებას ან იყოს მასზე ნაკლები, თუმცა მოგება და ზარალი არ აღიარდება.

მაგალითი 5: ზემოთ მითითებულ მაგალითში შპს X-ის პარტნიორის – შპს Y-ის შენატანი კაპიტალში შეადგენს 400 000 ლარს, შესაბამისად, საწარმოში მისი წილის 60%-ის ღირებულებაა 400 000 ლარი.

შედეგი: მიუხედავად იმისა, რომ საწარმოს ლიკვიდაციისას, მასში პარტნიორის წილის გაუქმებისას პარტნიორმა მიიღო ზარალი 400 000 – 300 000 =100 000 ოდენობით, იგი არ აღიარდება და პარტნიორისთვის არ წარმოადგენს გამოსაქვით ხარჯს.

ამორტიზაციას დაქვემდებარებული აქტივების განაწილებისას, აღნიშნული ნორმების მოქმედება ვრცელდება, თუ ხორციელდება ამორტიზაციის ერთი ნორმის მიხედვით დაჯგუფებული ჯგუფის ყველა აქტივის მიწოდება.

აქტივების გადაცემისას მიმღებისათვის აქტივების ღირე-

ბულებად ითვლება გადაცემის მომენტისათვის ჯგუფის ღირებულებითი ბალანსი.

მაგალითი 6: 2011 წელს საწარმო X-ის ლიკვიდაციისას, მის პარტნიორზე – შპს Y-ზე, რომელიც ლიკვიდაციის დაწყებამდე საწარმო X-ში ფლობდა 50 % წილს, გადაცემულ იქნა მისი წილის პროპორციული აქტივის, კერძოდ, შენობა-ნაგებობა.

შენობა-ნაგებობა საწარმო X-ის მიერ ექსპლუატაციაში მიღებული იყო 2010 წელს. ქონების მიმართ საწარმო X-მა გამოიყენა 2011 წლის 1 იანვრამდე მოქმედი საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 183-ე მუხლის მე-13 ნაწილი და უძრავი ქონების ღირებულება საგადასახადო მიზნებისთვის სრულად გამოქვითა ერთობლივი შემოსავლებიდან.

შედეგი: ლიკვიდაციისას საწარმო Y-ზე გადაცემული უძრავი ქონების ღირებულება მიმღებისთვის – საწარმო Y-ისთვის იქნება ნული.

4.6.3.1 საგადასახადო ვალდებულების შესრულება საწარმოს/ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას

საწარმოს/ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას საგადასახადო ვალდებულებას ასრულებს და საგადასახადო დავალიანებას იხდის, როგორც წესი, ამ საწარმოს/ორგანიზაციის სალიკვიდაციო კომისია. გაერთიანებების და ამხანაგობების ლიკვიდაციისას/საქმიანობის შეწყვეტისას საგადასახადო ვალდებულების შესრულებას და საგადასახადო დავალიანების გადახდას სოლიდარულად ახორციელებენ ამ საწარმოს პარტნიორები/მონაწილეები.

საწარმოს/ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას ზედმეტად გადახდილ თანხას საგადასახადო ორგანო დადგენილი წესით უბრუნებს საწარმოს/ორგანიზაციის სალიკვიდაციო კომისიას (საწარმოს მონაწილეებს).

თავი 5. საწარმოს ყველა აქტივის მიწოდება

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „მ“ ქვეპუნქტის თანახმად:

ჩათვლის უფლებით დღგ-ისგან გათავისუფლებულია: „დღგ-ის გადამხდელის მიერ საწარმოს ყველა აქტივის ან ამ საწარმოს დამოუკიდებლად მოქმედი ქვედანაყოფის მიწოდება ერთი ოპერაციის ფარგლებში დღგ-ის მეორე გადამხდელისათვის, თუ მიმწოდებელი და მიმღები მხარეები მიწოდებიდან 15 კალენდარული დღის განმავლობაში წერილობით ატყობინებენ საგადასახადო ორგანოს ასეთი მიწოდების შესახებ. დამოუკიდებლად მოქმედ ქვედანაყოფად ითვლება ერთმანეთთან ფუნქციურად დაკავშირებული ძირითადი საშუალებებისა და თანმხლები კომუნიკაციების ერთობლიობა, რომელიც დამოუკიდებლად ფუნქციონირებს და რომლის დამოუკიდებლად ფუნქციონირება არ არის დამოკიდებული მესაკუთრის შეცვლაზე“.

ანალიზი:

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 160-ე მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად დამატებული ღირებულების გადასახადით (დღგ-ით) დაბეგვრის ობიექტია დასაბეგრი ოპერაცია. ამავე კოდექსის 161-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის მიხედვით დღგ-ით დასაბეგრი ოპერაციაა „საქართველოს ტერიტორიაზე განხორციელებული საქონლის მიწოდება ან/და მომსახურების გაწევა“.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მე-16 მუხლის პირველი ნაწილი განმარტავს, რომ „საქონლის მიწოდებად ითვლება პირის მიერ სხვა პირისათვის საქონელზე საკუთრების უფლების გადაცემა სასყიდლით (მათ შორის, საქონლის რეალიზაცია, გაცვლა, ხელფასის ან ნატურალური ფორმით ანაზღაურება) ან უსასყიდლოდ“.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 167-ე მუხლის

პირველი ნაწილის მიხედვით არსებობს დღგ-ისგან გათავისუფლება ჩათვლის უფლებით და ჩათვლის უფლების გარეშე. ამავე კოდექსის, 167-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, დღგ-ისგან გათავისუფლება ჩათვლის უფლებით გულისხმობს, რომ „ოპერაცია არ ექვემდებარება დღგ-ის დარიცხვას (არ იბეგრება) და გამოიყენება ჩათვლის უფლება".

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლი მთლიანად ეთმობა დღგ-ისგან გათავისუფლების მარეგულირებელ ნორმებს, რომელიც გულისხმობს პირის უფლებას ისარგებლოს შეღავათით, გათავისუფლდეს გადასახდისაგან ან/და ამ უფლების გამოყენებით შეიმციროს დასაბეგრი ობიექტის მიხედვით გადასახდელი თანხის ოდენობა. ერთ-ერთი ასეთი შემთხვევა, როდესაც პირი თვაისუფლდება დღგ-ისგან ჩათვლის უფლებით გაწერილია ამ კოდექსის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „მ" ქვეპუნქტით.

თუ ერთი დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრირებული პირი გარიგების საფუძველზე აწოდებს მეორე დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრირებულ პირს, საწარმოს ყველა აქტივს,(ამ შემთხვევაში იგულისხმება, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მე-8 მუხლის მე-2 და მე-15 ნაწილების მიხედვით გათვალისწინებული, როგორც მატერიალურ ასევე არამატერიალურ აქტივები) და ამ აქტივებთან ფუნქციურად დაკავშირებულ სხვა აქტივებს, რომელიც ფუნქციურად ურთიერთდაკავშირებული ობიექტია ძირითად აქტივთან ან/და აწოდებს მოძრავ აქტივებს, რომელიც ძირითადი აქტივის შემადგენელი ნაწილია. ამასთან, აღნიშნული მიწოდება ხორციელდება ერთი ოპერაციის ფარგლებში, ანუ ერთჯერადად დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრირებული პირისათვის და მიმწოდებელი და მიმღები მხარეები მიწოდებიდან 15 კალენდარული დღის განმავლობაში წერილობით ატყობინებენ საგადასახადო ორგანოს ამგვარი მიწოდების თაობაზე, ოპერაცია განიხილება ჩათვილს უფლებით დღგ-ისგან გათავისუფლებულ ოპერაციად.

ამასთან, აღნიშნული ნორმა ორგანიზაციაზე მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება გავრცელდეს, თუ ორგანიზაცია ეწევა

ეკონომიკურ საქმიანობას და მისი ქონების ნაწილი ამ კოდექსის 30-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად ითვლება საწარმოს ქონებად.

მიმღები შესაძლებელია იყოს ნებისმიერი დღგ-ის გადამხდელი პირი.

მაგალითი 1: შპს „X"-სა და შპს „Y"-ს შორის, (ორივე მათგანი არის დღგ-ის გადასახდის გადამხდელი პირი), გაფორმდა ხელშეკრულება, რომლითაც შპს „X"-მა გადაწყვიტა მიყიდოს შპს „Y"-ს ჰიდროელექტროსადგური, ამ შემთხვევაში უძრავი ქონება – მატერიალური აქტივი, აგრეთვე ჰიდროელექტროსადგურთან ფუნქციურად დაკავშირებული აქტივები, როგორიც არის მაგალითად ჰესი, აღნიშნული ჰესი და აქტივები საწარმოს სხვა აქტივებისაგან დამოუკიდებლად ახდენენ ელექტროენერგიის წარმოებას. უძრავი ქონება თავისი დანიშნულებით წარმოადგენს ჰიდროელექტროსადგურის ფუნქციონერებისათვის აუცილებელ, ფუნქციურად ურთიერთდაკავშირებულ ობიექტს, ხოლო მოძრავი აქტივები – ჰიდროელეტროსადგურის ელექტრო-მექანიკური სისტემის შემადგენელ ნაწილებს და მის მომსახურებისათვის საჭირო მოწყობილობებს.

შედეგი: აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას და იმის გათვალისწინებით, თუ აქტივის მიმწოდებელი და მიმღები ასეთი მიწოდებიდან 15 კალენდარულ დღეში აცნობებენ საგადასახადო ორგანოს, ასეთი მიწოდების შესახებ, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „მ" ქვეპუნქტის მიხედვით, განიხილება საწარმოს ყველ აქტივისა და დამოუკიდებლად მოქმედი ქვედანაყოფის მიწოდებად და ჩათვლის უფლებით დღგ-ისგან გათავისუფლებულ ოპერაციად.

მაგალითი 2: დაუშვათ, შენობაში ფუნქციონირებს საზ. კვების ობიექტი. აღნიშნული შენობის ¼ ნაწილი, რომელიც ცალკე დამოუკიდებელ ფუნქციონირებად ქვედანაყოფს (საწარმოს, ბიზნესს) არ წარმოადგენდა ინდ.მეწარმის მიერ გასხვისებული იქნა სხვა პირზე, ამასთან პირმა რომელიც ახდენდა ამ ბიზნესის ოპერირებას განაგრძო გასხვისებული შენობის ფაქტობრივი ფლობა/სარგებლობა. გარკვეული პერიოდის შემდეგ, დანარჩენი ¾ ნაწილი ინდ. მეწარმემ მიყიდა „შპს"-ს, რითაც შეწყვიტა ქონების ¼ ნაწილით სარგებლობაც. ინდ. მეწრამემ ქონების თითოეული ნაწილის მიწოდება განიხილა დღგ-ით გათავისუფლებულ ოპერაციად და საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „მ" ქვეპუნქტის თანახმად არ დაბეგრა დღგ-ით.

შედეგი: თუ ხდება ქონების ნაწილის და არა დამოუკიდებელი ფუნქციონირებადი ქვედანაყოფის მიწოდება, აღნიშნული გარემოება ვერ აკმაყოფილებს სსკ-ის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „მ" ქვეპუნქტით განსაზღვრულ პირობას, შესაბამისად ოპერაცია უნდა შეფასდეს, როგორც ქონების რეალიზაცია და დაიბეგროს დღგ-ით. საწარმოს დაერიცხება დღგ-ის კუთვნილი გადასახადი და დეკლარაციაში გადასახდის შემცირების შემთხვევაში დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე მუხლის შესაბამისად.

მაგალითი 3: დღგ-ის გადასახდის გადამხდელ პირებს შორის – შპს „X"-სა და შპს „Y"-ს შორის გაფორმდა ხელშეკრულება საწარმოს ყველა აქტივისა ან ამ საწარმოს დამოუკიდებლად მოქმედი ქვედანაყოფის მიწოდების თაობაზე, მხარეებმა ასეთი მიწოდებიდან 15 კალენდარული დღის განმავლობაში აცნობეს საგადასახადო ორგანოს. განხორციელებული ოპერაციის შესახებ.

ანალიზი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას, თუ აქტივის მიმწოდებელი და მიმღები საწარმოს მიწოდებიდან 15 კალენდარულ დღეში აცნობებენ საგადასახადო ორგანოს, აღნიშნული მიწოდება საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „მ" ქვეპუნქტის მიხედვით, განიხილება საწარმოს დამოუკიდებლად მოქმედი ქვედანაყოფის მიწოდებად და ჩათვლის უფლებით დღგ-ისგან გათავისუფლებულ ოპერაციად.

იმის გათვალისწინებით, თუ შემოწმებით დადგინდა რომ აღნიშნული აქტივის მიწოდება არ აკმაყოფილებს 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „მ" ქვეპუქტით დადგენილ პირობებს, მაგრამ მიმწოდებლისა და მიმღების მიერ საგადასახადო ორგანოსათვის მიწოდებულია ინფორმაცა ასეთი მიწოდებიდან 15 კალენდარულ დღეში. მიმწოდებელს უფლება ეძლევა ამ ოპერაციის მიხედვით საგადასახადო ვალდებულება შეასრულოს საქართველოს საგადასახდო კოდექსის 275-ე მუხლით გათვალისწინებული სანქციის გარეშე, ხოლო მყიდველი უფლებამოსილია მიიღოს კუთვნილი დღგ-ის ჩათვლა ამ კოდექსის 174-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ე" და „ვ" ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული შეზღუდვების გარეშე.

თავი 6. დივიდენდების დაბეგვრა

6.1 დივიდენდების დაბეგვრის არსი და მაგალითები

დივიდენდი ლათინური წარმოშობის ცნებაა და თავის მხრივ ეფუძნება შემდეგ ლათინურ სიტყვებს: dividia (dividiae) – გათიშვა; divide (divisi, divisum, divider) – ვყოფ, ვაცალკავებ; dividuus, a, um – გაყოფილი, გასაყოფი. ცნობილი ლათინური გამოთქმა Divide et impera! – ნიშნავს – გათიშე და იბატონე.

რეზიდენტი საწარმოს მიერ ფიზიკური პირისთვის, არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირისთვის ან არარეზიდენტი საწარმოსთვის გადახდილი დივიდენდები იბეგრება გადახდის წყაროსთან გადასახდელი თანხის 5-პროცენტიანი განაკვეთით.

„მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული პირების (სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (სპს), კომანდიტური საზოგადოება (კს), შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (შპს), სააქციო საზოგადოება (სს, კორპორაცია) და კოოპერატივი) (გარდა ინდივიდუალური საწარმოსი) მიერ მიღებული დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება და დივიდენდების მიმღები საწარმოს მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

რეზიდენტი ფიზიკური პირის მიერ მიღებული დივიდენდები, რომლებიც დაიბეგრა გადახდის წყაროსთან, არ ჩაირთვება ამ პირის ერთობლივ შემოსავალში და შემდგომ დაბეგვრას არ ექვემდებარება.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის მიერ მიღებული დივიდენდები, რომლებიც დაიბეგრა გადახდის წყაროსთან, არ ჩაირთვება ამ პირის ერთობლივ შემოსავალში და შემდგომ დაბეგვრას არ ექვემდებარება.

საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის აქციებიდან/წილიდან მიღებული დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ იბე-

გრება და დივიდენდების მიმღები პირის მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

თავისუფლად მიმოქცევადი ფასიანი ქაღალდიდან მიღებული დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება და დივიდენდების მიმღები პირის მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

თავისუფლად მიმოქცევადი ფასიანი ქაღალდი არის საფონდო ბირჟის ლისტინგში სავაჭროდ დაშვებული საჯარო ან სასესხო ფასიანი ქაღალდი, რომლის თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი საანგარიშო წლის წინა წლის 31 დეკემბრის ან საანგარიშო წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ფასიანი ქაღალდების ემიტენტის მიერ საფონდო ბირჟისათვის მიწოდებული ინფორმაციით, უნდა აღემატებოდეს 25 პროცენტს. საფონდო ბირჟის ლისტინგი არის ფასიანი ქაღალდების დაშვება ბირჟაზე. ამ შემთხვევაში ხდება ფასიანი ქაღალდების რეგისტრაცია ბირჟაზე, რომელიც წარმოადგენს მათი ყიდვა-გაყიდვის საფუძველს. საჯარო ფასიანი ქაღალდი არის იმ კლასის ფასიანი ქაღალდები, რომლებიც დაშვებულია სავაჭროდ საფონდო ბირჟაზე ან/და რომლებსაც ჩანაწერით ფლობს ფასიანი ქაღალდების 100-ზე მეტი მფლობელი. სასესხო ფასიანი ქაღალდი არის ისეთი ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს უფლებას განსაზღვრული ძირითადი თანხის პროცენტით ან უპროცენტოდ მიღებაზე. იგი მოიცავს სამთავრობო ფასიან ქაღალდებს, თუ შესაბამისი ნორმატიული აქტით სხვა რამ არ არის განსაზღვრული. სამთავრობო ფასიანი ქაღალდი არის საქართველოს სახელმწიფოს მიერ გამოშვებული ფასიანი ქაღალდი. ასეთი შეიძლება იყოს ფასიანი ქაღალდები, რომლებიც ასახავს სახელმწიფოს ვალს ან/და გამოშვებულია საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ, მათ შორის, სახელმწიფო ვალის შესახებ საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოკლევადიანი სამთავრობო ფასიანი ქაღალდები, ობლიგაციები და სხვა.

რეზიდენტი საწარმოს მიერ სახელმწიფოსთვის გადახდილი დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება.

თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში თიზ-ის საწარმოდან მიღებული დივიდენდი გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება და ამ დივიდენდის მიმღები პირის მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

ანალიზი:

დივიდენდების დაბეგვრისას, გადასახადის გადამხდელმა, რომელიც გასცემს დივიდენდს, სსკ-ის მე-2 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, უნდა გამოიყენოს იმ პერიოდში მოქმედი გადასახადის განაკვეთი, რომელ პერიოდშიც ხდება დივიდენდის ფაქტობრივი გაცემა, მათ შორის, როცა დივიდენდი ჩაითვლება გაცემულად.

მაგალითი 1: რეზიდენტმა საწარმომ პარტნიორებზე 2012 წელს გასცა 2008 წელს წარმოქმნილი და განაწილებული 100 000 ლარის დივიდენდი.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას, დივიდენდი დაიბეგრება 2012 წელს მოქმედი განაკვეთით (5%) იმის მიუხედავად, რომ დივიდენდის წარმოქმნისა და განაწილების (დარიცხვის) წელს, ანუ 2008 წელს, დივიდენდი იბეგრებოდა 10%-იანი განაკვეთით.

ანალიზი:

იმის მიხედვით, თუ ვინ არის დივიდენდის მიმღები, განსხვავებულია დივიდენდის დაბეგვრის რეჟიმი, კერძოდ, თუ დივიდენდის მიმღებია ფიზიკური პირი (სსკ-ის მუხლი 34.1), არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი (სსკ-ის მუხლი 30.1„ა") ან არარეზიდენტი (უცხოური) საწარმო, დივიდენდი იბეგრება გადახდის წყაროსთან, ხოლო თუ დივიდენდის მიმღებია „მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული იურიდიული

პირი (სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება; კომანდიტური საზოგადოება; შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება; სააქციო საზოგადოება; კოოპერატივი), დივიდენდი გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება და დივიდენდების მიმღები საწარმოს მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

გასათვალისწინებელია, რომ 2011 წლის 23 ნოემბრამდე (2011 წლის 8 ნოემბრის 5202-IIს კანონით სსკ-ში ცვლილებების შეტანამდე) რეზიდენტი საწარმოს მიერ არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირისთვის გადახდილი დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ იბეგრებოდა და ექვემდებარებოდა არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ერთობლივ შემოსავალში შეტანას.

რეზიდენტი ფიზიკური პირის მიერ არარეზიდენტი საწარმოსაგან მიღებული დივიდენდები, რომლებიც არ განეკუთვნება საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავალს, თავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრისაგან (სსკ-ის მუხლი 82.1„ფ").

რეზიდენტი საწარმოს მიერ არარეზიდენტებისაგან მიღებული დივიდენდები რეზიდენტი საწარმოს ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

მაგალითი 2: რეზიდენტმა საწარმომ, რომლის დამფუძნებლები თანაბარწილად არიან რეზიდენტი სააქციო საზოგადოება, უცხოური საწარმო, ფიზიკური პირი და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი, 2011 წლის შედეგების მიხედვით 2012 წელს გაანაწილა და გასცა 1 000 000 ლარის დივიდენდები – თითოეულ პარტნიორზე 250 000 ლარი.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) სააქციო საზოგადოებაზე გაცემული დივიდენდი გადახ-

დის წყაროსთან არ დაიბეგრება და არ ჩაირთვება მის ერთობლივ შემოსავალში;

ბ) უცხოურ სანარმოზე, ფიზიკურ პირზე და არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირზე გაცემული დივიდენდები დაიბეგრება გადახდის წყაროსთან და დივიდენდის მიმღები პირების ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება;

გ) დივიდენდის მიმღებ პირებზე, მათი მოთხოვნის შემთხვევაში, საგადასახადო აგენტის მიერ უნდა გაიცეს „ცნობა შემოსავლის მიმღები პირის სარეგისტრაციო ნომრის, გვარისა და სახელის, საცხოვრებელი ადგილის მისამართის, საანგარიშო წლისათვის შემოსავლის საერთო თანხისა და დაკავებული გადასახადის საერთო თანხის მითითებით" (სსკ-ის მუხლი 154.3 „გ").

მაგალითი 3: არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის – ორგანიზაციის მიერ 2011 წლის თებერვალში მიღებული დივიდენდი არ დაიბეგრა გადახდის წყაროსთან. ორგანიზაციამ დივიდენდი არ ჩართო ერთობლივ შემოსავალში.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) 2011 წლის 23 ნოემბრამდე ორგანიზაციის მიერ მიღებული დივიდენდი არ იბეგრება გადახდის წყაროსთან და ექვემდებარება ერთობლივ შემოსავალში შეტანას;

ბ) ორგანიზაციის მიერ მიღებული დივიდენდით შემცირებულია ერთობლივი შემოსავალი;

გ) უნდა გაიზარდოს ორგანიზაციის ერთობლივი შემოსავალი და დაზუსტდეს დასაბეგრი მოგება (ზარალი);

დ) ორგანიზაცია დაჯარიმდება დეკლარაციაში მოგების გადასახადის შემცირების შემთხვევაში სსკ-ის 275-ე (ან ძვ. 132-ე) მუხლით.

ანალიზი:

დივიდენდის კვალიფიკაციის დადგენა მნიშვნელოვანია. ეს საშუალებას გვაძლევს განვსაზღვროთ, ექვემდებარება თუ არა განაცემი გაცემის წყაროსთან დაბეგვრას და რომელი განაკვეთით ექვემდებარება დაბეგვრას.

დივიდენდი განიმარტება სსკ-ის მე-8 მუხლის მე-12 ნაწილით, კერძოდ:

დივიდენდი არის აქციონერის/მოწილის მიერ აქციებიდან ან უფლებებიდან (წილებიდან) მიღებული (მათ შორის, პრივილეგირებული აქციებიდან პროცენტის სახით მიღებული) ნებისმიერი შემოსავალი, რომელიც მიიღება მოგების განაწილების შედეგად და რომელსაც იურიდიული პირი უნაწილებს აქციონერებს/მოწილეებს, კაპიტალში მათი კუთვნილი აქციების/უფლებების პროპორციულად ან პროპორციის დაცვის გარეშე. ამასთანავე, დივიდენდს არ მიეკუთვნება:

ა) იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას ან აქციის/წილის გამოსყიდვისას ფულადი ან ნატურალური ფორმით განხორციელებული გადახდა (განაცემი), რომელიც არ აღემატება კაპიტალში (საწესდებოსა და საემისიოში) აქციონერის/მოწილის მიერ განხორციელებული შენატანის ოდენობის ფარგლებს;

ბ) იურიდიული პირის აქციონერზე/მოწილეზე განხორციელებული გადახდა ამავე იურიდიული პირის აქციის/წილის საკუთრებაში გადაცემით.

დივიდენდის დეფინიციიდან იკვეთება, რომ საგადასახადო მიზნებისათვის პარტნიორზე (აქციონერზე/მოწილეზე) შუალედური დივიდენდის სახით განაცემმა (რომელიც გაცემის მომენტში დაიბეგრა როგორც დივიდენდი) დივიდენდის კვალიფიკაცია რომ მიიღოს, ის უნდა შეესაბამებოდეს საწარმოს სამეურნეო წლის გასანაწილებელ მოგებას, მიუხედავად იმისა, რომ „მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონით ნებადართულია შუალედური დივიდენდის გაცემა. შესაბამისად, დივიდენდის განსაზღვრისას გასათვალისწინებელია, რომ შუალედური მოგების შედეგად დივიდენდის სახით გაცემული თანხები, სამეურნეო წლის შედეგების მიხედვით, საგადასახადო მიზნებისათვის შეიძლება ვერ დაკვალიფიცირდეს, როგორც დივიდენდი. ასეთ შემთხვევაში, თუ საწარმომ მიიღო

გადანყვეტილება თანხების დაბრუნების შესახებ და შესაბამისად არ ხდება ამ თანხებით საწარმოს კაპიტალში დამფუძნებელთა შენატანების ოდენობის შემცირება, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 73-ე მუხლის მე-4 და მე-9 ნაწილის ნორმებიდან გამომდინარე, დაბრუნების თარიღამდე აღნიშნული განაცემი ჩაითვლება პარტნიორზე გაცემულ უპროცენტო სესხად, ხოლო თანხის დაუბრუნებლობის შემთხვევაში – თანხის მიმღები პარტნიორის შემოსავლად (რომელიც გაცემის მომენტში დაიბეგრა როგორც დივიდენდი), მაგრამ არა ხელფასის სახით განაცემად, თუნდაც ეს პარტნიორი იყოს თანხის გამცემ პირში დაქირავებით მომუშავე, რადგან ხელფასად საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის იწოდება დაქირავებით მომუშავე ფიზიკური პირის მიერ შრომითი ურთიერთობების ფარგლებში შესრულებული სამუშაოსათვის მიღებული ანაზღაურება (სსკის მე-12 მუხლის მე-2 ნაწილი), ზემოაღნიშნული თანხა კი არ წარმოადგენს ასეთ ანაზღაურებას.

მაგალითი 4: სააქციო საზოგადოებამ 2012 წლის 15 ივლისს დივიდენდების სახით გაანაწილა 2012 წლის ექვსი თვის შედეგების მიხედვით მიღებული 100000 ლარის მოგება. სააქციო საზოგადოების აქციათა 80%-ის მფლობელია რეზიდენტი იურიდიული პირი, ხოლო დანარჩენი აქციების მფლობელები არიან არადაქირავებული რეზიდენტი ფიზიკური პირები. საზოგადოებამ გადახდის წყაროსთან არ დააკავა და არ ასახა რეზიდენტ ფიზიკურ პირებზე გაცემული დივიდენდები, ხოლო აღნიშნულმა ფიზიკურმა პირებმა დივიდენდის სახით მიღებული შემოსავლები არ დაადეკლარირეს.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) ფიზიკურ პირებთან მიმართებაში სააქციო საზოგადოებას წარმოეშობა გადახდის წყაროსთან გაცემულ დივიდენდებზე გადასახადის დაკავების და ბიუჯეტში გადახდის ვალდებულება;

ბ) რეზიდენტ ფიზიკურ პირებს გადახდის წყაროსთან და-

ბეგვრას დაქვემდებარებულ შემოსავალზე საშემოსავლო გადასახადის დეკლარირების ვალდებულება არ წარმოეშობათ.

მაგალითი 5: სააქციო საზოგადოებამ, რომელშიც აქციათა 60%-ის მფლობელია საქართველოს საწარმო, ხოლო დანარჩენი 40%-ის – ფიზიკური პირები, 2011 წლის ექვსი თვის შედეგების მიხედვით დივიდენდების სახით გაანაწილა 50000 ლარი. ფიზიკურ პირებზე გაცემული 20000 ლარი (50000ხ40%) დაიბეგრა გადახდის წყაროსთან. სამეურნეო წლის შედეგების მიხედვით სააქციო საზოგადოების დივიდენდებად გასანაწილებელმა მოგებამ შეადგინა 53500 ლარი.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას, რადგან ექვსი თვის შედეგების მიხედვით დივიდენდების სახით 50000 ლარი უკვე გაცემულია, სააქციო საზოგადოებას დივიდენდის სახით შეუძლია გაანაწილოს დამატებით 3500 ლარი (53500–50000).

მაგალითი 6: 2011 წლამდე დადგენილი წესით საწარმოს მიერ დივიდენდების სახით სსკ-ის ძველი 195(1)-ე მუხლით გათვალისწინებულ ფიზიკურ პირებზე 281(36)-ე მუხლის მოთხოვნების დაცვით განაწილებულია შუალედური მოგება (წილის პროპორციულად ან პროპორციის გარეშე). გაცემული თანხები დაბეგრილია გადახდის წყაროსთან. წლიური შედეგებით დადგინდა, რომ საწარმოს მოგება არ მიუღია და, შესაბამისად, განაწილებული თანხები ვერ დაკვალიფიცირდა როგორც დივიდენდი. მიუხედავად იმისა, რომ პარტნიორს მხოლოდ დივიდენდის მიღების უფლება აქვს, დოკუმენტურად დასტურდება, რომ ზედმეტად გაცემული დივიდენდის თანხები არ ბრუნდება და, ამასთან, არ დასტურდება საწარმოს კაპიტალის შემცირება (წილის მფლობელის მიერ კაპიტალის გატანა).

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) შუალედური მოგების დივიდენდების სახით განაწილება შესაძლებელია;

ბ) დაუბრუნებელი თანხა თავისი შინაარსით პარტნიორისათვის გაცემის თარიღიდან საგადასახადო მიზნებისათვის ჩაითვლება საწარმოსაგან მიღებულ შემოსავლად;

გ) შემოსავლის გამცემს საგადასახადო აგენტის ვალდებულება არ დაეკისრება რეზიდენტ ფიზიკურ პირთან მიმართებაში;

დ) წყაროსთან დაკავებული დივიდენდის დეკლარირებული თანხა ექვემდებარება შემცირებას;

ე) თუ პარტნიორი იმავდროულად დაქირავებული პირია, აღნიშნული განაცემი არ კვალიფიცირდება ხელფასად და გამოსაქვით ხარჯს არ წარმოადგენს;

ვ) დაუბრუნებელ თანხაზე პარტნიორს უნდა დაერიცხოს კუთვნილი საშემოსავლო გადასახადი;

ზ) პარტნიორი დეკლარაციის წარუდგენლობის შემთხვევაში დაჯარიმდება სსკ-ის 274-ე მუხლით;

თ) თუ პარტნიორს დეკლარაცია წარდგენილი აქვს, დეკლარაციაში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე (ან ძვ. 132-ე) მუხლით.

ფაქტობრივი გარემოება 7: 2011 წლამდე დადგენილი წესით საწარმოს მიერ დივიდენდების სახით სსკ-ის ძველი 195(1)-ე მუხლით გათვალისწინებულ ფიზიკურ პირებზე 281(36)-ე მუხლის მოთხოვნების დაცვით განაწილებულია შუალედური მოგება (წილის პროპორციულად ან პროპორციის გარეშე). გაცემული თანხები დაბეგრილია გადახდის წყაროსთან. წლიური შედეგებით დადგინდა, რომ საწარმოს მოგება არ მიუღია და, შესაბამისად, განაწილებული თანხები ვერ დაკვალიფიცირდა, როგორც დივიდენდი. ვინაიდან პარტნიორს მხოლოდ დივიდენდის მიღების უფლება აქვს, მიღებულია გადაწყვეტილება თანხების საწარმოსათვის დაბრუნების თაობაზე.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) შუალედური მოგების დივიდენდების სახით განაწილება შესაძლებელია;

ბ) დაუბრუნებელი თანხა თავისი შინაარსით საწარმოსათვის გაცემის თარიღიდან საგადასახადო მიზნებისათვის ჩაითვლება უპროცენტოდ გაცემულ სესხად;

გ) დასაბრუნებელი თანხა თავისი შინაარსით პარტნიორისათვის გაცემის თარიღიდან საგადასახადო მიზნებისათვის ჩაითვლება უპროცენტო სესხის მიღებად;

დ) საწარმოს საგადასახადო აგენტის ვალდებულება პარტნიორთან მიმართებაში არ დაეკისრება;

ე) წყაროსთან დაკავებული დივიდენდის დეკლარირებული თანხა ექვემდებარება შემცირებას;

ვ) თუ პარტნიორი იმავდროულად დაქირავებული პირია, აღნიშნული განაცემი არ კვალიფიცირდება ხელფასად და გამოსაქვით ხარჯს არ წარმოადგენს;

ზ) თანხის ეკონომიკურ საქმიანობაში გამოყენების შემთხვევაში, პარტნიორს უფლება აქვს გამოქვითოს მის მიღებასთან დაკავშირებული ხარჯები;

თ) სესხის საბაზრო პროცენტით გაიზრდება საწარმოს ერთობლივი შემოსავალი და მოგების გადასახადის შემცირების შემთხვევაში იგი დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე (ან ძვ. 132-ე) მუხლით;

ი) პარტნიორს სარგებელზე უნდა დაერიცხოს კუთვნილი გადასახადი სსკ-ის 167-ე (ძვ.) მუხლით გათვალისწინებული განაკვეთით;

კ) პარტნიორი დეკლარაციის წარუდგენლობის შემთხვევაში დაჯარიმდება სსკ-ის 274-ე მუხლით;

ლ) თუ პარტნიორს დეკლარაცია წარდგენილი აქვს, მაშინ დეკლარაციაში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში იგი დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე (ან ძვ. 132-ე) მუხლით.

მაგალითი 8: 2011 წელს დადგენილი წესით საწარმოს მიერ დივიდენდების სახით სსკ-ის ძველი 130(1)-ე მუხლით გათვალისწინებულ ფიზიკურ პირებზე 309(2)-ე მუხლის მოთხოვნების დაცვით განაწილებულია შუალედური მოგება (წილის პროპორციულად ან პროპორციის გარეშე). გაცემული თანხები დაბეგრილია გადახდის წყაროსთან. წლიური შედეგებით დადგინდა, რომ საწარმოს მოგება არ მიუღია და, შესაბამისად, განაწილებული თანხები ვერ დაკვალიფიცირდა როგორც დივიდენდი. მიუხედავად იმისა, რომ პარტნიორს მხოლოდ დივიდენდის მიღების უფლება აქვს, დოკუმენტურად დასტურდება, რომ ზედმეტად გაცემული დივიდენდის თანხები არ ბრუნდება და, ამასთან, არ დასტურდება საწარმოს კაპიტალის შემცირება (წილის მფლობელის მიერ კაპიტალის გატანა).

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) შუალედური მოგების დივიდენდების სახით განაწილება შესაძლებელია;

ბ) დაუბრუნებელი თანხა თავისი შინაარსით პარტნიორისათვის გაცემის თარიღიდან საგადასახადო მიზნებისათვის ჩაითვლება საწარმოსაგან მიღებულ შემოსავლად;

გ) შემოსავლის გამცემი ვალდებულია გადახდის წყაროსთან დააკავოს საშემოსავლო გადასახადი სსკ-ის 154-ე მუხლის პირველი ნაწილის „მ" ქვეპუნქტის შესაბამისად, ამასთან, თუ პარტნიორი გადასახადის გადამხდელის მოწმობის მქონე ფიზიკური პირია, შემოსავლის გამცემს გადახდის წყაროსთან გადასახადის დაკავების ვალდებულება არ დაეკისრება;

დ) წყაროსთან დაკავებული დივიდენდის დეკლარირებული თანხა ექვემდებარება შემცირებას;

ვ) პარტნიორის დაუბრუნებელ თანხაზე საწარმოს უნდა დაერიცხოს გადახდის წყაროსთან დასაკავებელი გადასახადი;

ზ) საწარმო დაჯარიმდება დეკლარაციაში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში სსკ-ის 275-ე მუხლით.

მაგალითი 9: სააქციო საზოგადოებამ, რომელშიც აქციათა 60%-ის მფლობელია საქართველოს საწარმო, ხოლო დანარჩენი 40%-ის – ფიზიკური პირები, 2011 წლის ექვსი თვის შედეგების მიხედვით დივიდენდების სახით გაანაწილა 50000 ლარი. ფიზიკურ პირებზე გაცემული 20000 ლარი (50000ხ40%) დაიბეგრა გადახდის წყაროსთან 1000 ლარით (20000ხ5%). 2011 წლის შედეგების მიხედვით სააქციო საზოგადოების გასანაწილებელმა მოგებამ შეადგინა 29000 ლარი. სააქციო საზოგადოების საერთო კრებამ მიიღო გადაწყვეტილება შუალედური მოგების დივიდენდების სახით ზედმეტად განაწილებული თანხის – 21000 ლარის (ფიზიკური პირებიდან 8400 ლარის და იურიდიული პირებიდან 12600 ლარის) საზოგადოებისათვის დაბრუნების თაობაზე. აღნიშნული თანხები დაბრუნებულია, რაც დასტურდება საწარმოს სააღრიცხვო ჩანაწერებით. მიერ კაპიტალის გატანა).

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) შუალედური მოგების დივიდენდების სახით განაწილება შესაძლებელია;

ბ) რადგან ექვსი თვის შედეგების მიხედვით დივიდენდების სახით აქციონერებზე გაცემული თანხა (50000 ლარი) აღემატება წლიური შედეგების მიხედვით გასანაწილებელ მოგებას (29000 ლარი), სხვაობა 21000 ლარი (50000–29000) დივიდენდად ვერ დაკვალიფიცირდება;

გ) დასაბრუნებელი თანხა 21000 ლარი თავისი შინაარსით საწარმოსათვის გაცემის თარიღიდან დაბრუნების თარიღამდე საგადასახადო მიზნებისათვის ჩაითვლება უპროცენტოდ გაცემულ სესხად;

დ) დასაბრუნებელი თანხა 21000 ლარი თავისი შინაარსით

პარტნიორებისთვის გაცემის თარიღიდან დაბრუნების თარიღამდე საგადასახადო მიზნებისათვის ჩაითვლება უპროცენტო სესხის მიღებად;

ე) საწარმოს საგადასახადო აგენტის ვალდებულება პარტნიორთან მიმართებაში არ დაეკისრება;

ვ) შუალედური მოგების განაწილების შედეგად დივიდენდების სახით განაცემებზე გადახდის წყაროსთან დაკავებული გადასახადის თანხა 1000 ლარი დაექვემდებარება შემცირებას 420 ლარით (21000 ხ 40%ხ5%=420);

ზ) თუ პარტნიორი იმავდროულად დაქირავებული პირია, აღნიშნული განაცემი არ კვალიფიცირდება ხელფასად და გამოსაქვით ხარჯს არ წარმოადგენს;

თ) თანხის ეკონომიკურ საქმიანობაში გამოყენების შემთხვევაში, პარტნიორს უფლება აქვს გამოქვითოს მის მიღებასთან დაკავშირებული ხარჯები;

ი) სესხის საბაზრო პროცენტით გაიზრდება საწარმოს ერთობლივი შემოსავალი და მოგების გადასახადის შემცირების შემთხვევაში იგი დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე მუხლით;

კ) პარტნიორს სარგებელზე უნდა დაერიცხოს კუთვნილი გადასახადი სსკ-ის 81-ე მუხლით გათვალისწინებული განაკვეთით;

ლ) პარტნიორი დეკლარაციაში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე მუხლით.

ანალიზი:

დივიდენდის განმარტებიდან გამომდინარე, შემოსავალი, რომელიც პარტნიორების მიერ მიიღება იურიდიული პირის მოგების განაწილების შედეგად, თუნდაც ეს განაწილება მოხდეს ამ პირის კაპიტალში პარტნიორთა კუთვნილი აქციების/უფლებების პროპორციის დაცვის გარეშე, წარმოადგენს დივიდენდს. ამასთან, თუ არ არსებობს ხელშეკრულება პარტნიორებს შორის დივიდენდების კუთვნილი აქციების/უფლებების პროპორციის დაცვის გარეშე განაწილების თაობაზე, ჩაითვლება, რომ იურიდიული პირის მიერ დივიდენდები განაწილებ-

ულია ამ პირის კაპიტალში პარტნიორთა კუთვნილი აქციების/უფლებების პროპორციის შესაბამისად.

მაგალითი10: საწარმოს ჰყავს ორი პარტნიორი: ფიზიკური და იურიდიული პირი, თითოეულის წილი თანაბარია და შეადგენს 50%-ს. სამეურნეო წლის დასაწყისში პარტნიორებმა დადეს ხელშეკრულება, რომ დივიდენდები მათ შორის განაწილდება თავდაპირველი წილობრივი პროპორციის დაცვის გარეშე შემდეგნაირად: 30% ფიზიკურ პირს და 70% იურიდიულ პირს. წლიური შედეგების მიხედვით საწარმომ დივიდენდებად გასცა 100000 ლარი, მათ შორის, ფიზიკურ პირზე 30000 ლარი და იურიდიულ პირზე 70000 ლარი.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) პარტნიორ ფიზიკურ პირზე გასაცემი დივიდენდი 30000 ლარი ექვემდებარება გადახდის წყაროსთან დაბეგვრას;

ბ) პარტნიორ იურიდიულ პირზე გასაცემი დივიდენდი 70000 ლარი გაცემის წყაროსთან დაბეგვრას არ ექვემდებარება და დივიდენდის მიმღები პირის ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

მაგალითი11: საწარმოს ჰყავს ორი პარტნიორი: ფიზიკური და იურიდიული პირი, თითოეულის წილი თანაბარია და შეადგენს 50%-ს. პარტნიორებს არა აქვთ დადებული ხელშეკრულება დივიდენდების თავდაპირველი წილობრივი პროპორციის დაცვის გარეშე განაწილების შესახებ. წლიური შედეგების მიხედვით საწარმომ დივიდენდებად გასცა 100000 ლარი, მათ შორის, ფიზიკურ პირზე 30000 ლარი და იურიდიულ პირზე 70000 ლარი.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას ჩაითვლება, რომ:

ა) პარტნიორებს შორის დივიდენდები განაწილდა საწარმოს კაპიტალში მათი კუთვნილი წილის შესაბამისად, ანუ თითოეულზე 50000 ლარი, ამასთან, პარტნიორ ფიზიკურ პირს დივიდენდი დაებეგრება გადახდის წყაროსთან, ხოლო პარტნიორ იურიდიულ პირს დივიდენდი არ დაებეგრება გადახდის წყაროსთან და ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაერთვება;

ბ) პარტნიორმა ფიზიკურმა პირმა გადახდის წყაროსთან დაბეგრილი 20%-იანი წილის (20000 ლარის) შესატყვისი თანხა, ანუ 19000 ლარი (20000 – (20000ხ5%=1000)) გადასცა პარტნიორ იურიდიულ პირს;

გ) პარტნიორმა იურიდიულმა პირმა პარტნიორი ფიზიკური პირისაგან სარგებლის სახით მიიღო 19000 ლარი, რომელიც ექვემდებარება მის ერთობლივ შემოსავალში ჩართვას.

ანალიზი:

იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას ლიკვიდატორმა პარტნიორს აქციის/წილის სანაცვლოდ შეიძლება გადასცეს იურიდიული პირის საკუთრებაში არსებული ქონება. თუ ასეთი გადაცემისას პარტნიორს უბრუნდება იურიდიული პირის კაპიტალში (საწესდებოსა და საემისიოში) შეტანილი ქონება, რომლის საბაზრო ღირებულება ლიკვიდაციის მომენტისათვის აღემატება კაპიტალში შეტანისას დაფიქსირებულ ღირებულებას, მაშინ ამ ქონების ნამეტი ღირებულება ჩაითვლება პარტნიორზე გაცემულ დივიდენდად (სსკ-ის მე-8 მუხლის მე-12 ნაწილის „ა" ქვეპუნქტიდან გამომდინარე).

მაგალითი12: შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებას ლიკვიდაციის მომენტისათვის გასანაწილებელი დარჩა საბაზრო ღირებულებით 300000 ლარის ქონება, მათ შორის 100000 ლარის უძრავი ქონება წარმოადგენს საზოგადოების კაპიტალში დამფუძნებელი ფიზიკური პირის „დავითის" მიერ შეტანილ ქონებას, რომლის ღირებულება შეტანის მომენტშიც 100000 ლარი იყო, ხოლო 200000 ლარის უძრავი ქონება წარმოიშვა ეკონომიკური საქმიანობის პერიოდში. აქედან, „დავითს" წილის შესაბამისად გადაეცა 100000 ლარის უძრავი ქონება, ხოლო 200000 ლარის უძრავი ქონება გადაეცა დამფუძნებელ ფიზიკურ პირს „ალექსანდრეს", რომლის შენატანი საზოგადოების კაპიტალში იყო 50000 ლარის მომსახურება.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) „დავითისთვის" გადაცემული ქონება არ განიხილება დივიდენდად, რამდენადაც იგი არ აღემატება მის მიერ იურიდიული პირის კაპიტალში განხორციელებული შენატანის ღირებულებას;

ბ) „ალექსანდრესთვის" გადაცემული ქონების ის ღირებულება, რომელიც აღემატება „ალექსანდრეს" მიერ იურიდიული პირის კაპიტალში განხორციელებული შენატანის ღირებულებას, ანუ 150000 ლარი (200000-50000) განიხილება დივიდენდად და ექვემდებარება დაბეგვრას გადახდის წყაროსთან.

მაგალითი 13: საწარმომ კაპიტალში შენატანის ოდენობით 100%-იანი წილის მფლობელ პარტნიორზე გასცა სესხი საბაზროზე დაბალი წლიური საპროცენტო განაკვეთით და მოთხოვნებში ასახა როგორც ძირითადი თანხა, ასევე მისაღები პროცენტი. მოგების გადასახადის მიზნებისათვის შემოსავალში აიღო გაცემულ სესხზე დარიცხული პროცენტის თანხა შესაბამისი პერიოდების მიხედვით საბაზრო საპროცენტო განაკვეთით და მოახდინა დეკლარირება. საწარმომ ისე შეწყვიტა ეკონომიკური საქმიანობა და პარტნიორმა ისე გადაწყვიტა საწარმოს ლიკვიდაცია, რომ საწარმოს მოთხოვნა პარტნიორის მიმართ არ გაუუქმებია და არ წარუდგენია „გადახდის წყაროსთან დაკავებული გადასახადის დეკლარაცია".

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) საწარმოს ლიკვიდაციის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების მომენტში დივიდენდად უნდა განეხილა სხვაობა მოთხოვნებში დაფიქსირებულ თანხასა (ძირ თანხას+პროცენტის თანხა) და პარტნიორის მიერ კაპიტალში შენატანის ოდენობას შორის და დაებეგრა გადახდის წყაროსთან;

ბ) საწარმოს უნად დაერიცხოს გადახდის წყაროსთან დასაკავებელი გადასახადი (დივიდენდი);

გ) საწარმო დაჯარიმდება „გადახდის წყაროსთან დაკავებული გადასახადის დეკლარაციაში" გადასახადის შემცირების შემთხვევაში სსკ-ის 275-ე (ძვ. 132-ე) მუხლით.

მაგალითი14: დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრირებული საწარმოს დამფუძნებელია 6 ფიზიკური პირი. კაპიტალში ქონებრივი შენატანია – თანასაკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთი, რომელიც შეფასებულია დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ 40000 ლარად. მიღებულია გადაწყვეტილება საწარმოს ლიკვიდაციის შესახებ დაფუძნებიდან 1 წლის შემდეგ. ლიკვიდაციისას იგივე ქონება საბაზრო ღირებულებით – 80000 ლარი – გაიტანა წილის პროპორციულად დამფუძნებელმა ფიზიკურმა პირებმა ისე, რომ საწარმოს მიერ დაბეგვრა/წყაროსთან დაკავება არ მომხდარა.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) მიწის ნაკვეთის მიწოდება გათავისუფლებულია დღგ-ისაგან;

ბ) მიწის ნაკვეთის გადაცემა მოგების გადასახადის მიზნებისათვის საწარმოს ჩაეთვლება მიწოდებად საბაზრო ფასით. შესაბამისად, უნდა დაზუსტდეს საწარმოს დასაბეგრი მოგება (ნამეტი თანხა (80000-40000) ჩაირთვება ერთობლივ შემოსავალში) და დღგ-ის პროპორციული ჩათვლები, გათავისუფლებული მიწოდების გათვალისწინებით;

გ) იგივე ქონების (შენატანის) უკან დაბრუნება არ ჩაითვლება დივიდენდად და საწარმოს დამფუძნებელ ფიზიკურ პირთა მიმართ წყაროსთან დაკავების ვალდებულება არ წარმოიშობა;

დ) წილის პროპორციულად ფიზიკურ პირთა ნამეტი (80000-40000) არ თავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადისაგან (სსკ-ის 82-ე (ძვ.168-ე) მუხლი) და ფიზიკური პირების მიერ დეკლარირებას ექვემდებარება დამოუკიდებლად.

ანალიზი:

საწარმოს მიერ თავისი აქციების გამოსყიდვის, აგრეთვე, პარტნიორის მიერ საწარმოდან წილის გატანის შემთხვევებში

პარტნიორის მიერ შენატანის ოდენობის ზევით მიღებული ნამეტი შემოსავალი განიხილება დივიდენდად.

მაგალითი15: სააქციო საზოგადოებამ აქციონერის საკუთრებაში არსებული 100000 ლარის (ნომინალური ღირებულებით) აქციები გამოისყიდა 123756 ლარად (საბაზრო ფასი), რის შედეგად აქციონერმა მიიღო 23756 ლარის ნამეტი შემოსავალი. ამასთან, სააქციო საზოგადოებამ საანგარიშო წელი დაამთავრა მოგებით.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) ნამეტი შემოსავალი განიხილება აქციონერის მიერ მიღებულ დივიდენდად;

ბ) თუ აქციონერი ფიზიკური პირია, დივიდენდი დაიბეგრება გადახდის წყაროსთან;

გ) თუ აქციონერი „მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული იურიდიული პირია, დივიდენდი გადახდის წყაროსთან არ დაიბეგრება და დივიდენდების მიმღები იურიდიული პირის მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

ანალიზი:

როდესაც იურიდიული პირის პარტნიორს ამ იურიდიული პირის კაპიტალის გაზრდის გარეშე, აქციების დანაწევრების, დაყოფის ან სხვა გარემოებების გამო, რომლითაც ხდება მხოლოდ ერთეული აქციის ნომინალური ღირებულების კლება, საკუთრებაში გადაეცემა ამავე იურიდიული პირის დამატებითი აქციები, აღნიშნული გადახდა არ უნდა იქნეს განხილული დივიდენდად. ასევე არ განიხილება დივიდენდად იურიდიული პირის მიერ პარტნიორისათვის დივიდენდის, ხელფასის, საქონლის მიწოდების/გაწეული მომსახურების სანაცვლოდ ფულადი ან ნატურალური ფორმით განხორციელებული გადახდა/განა-

ცემი და დაიბეგრება გადახდის წყაროსთან გაცემის/გადაცემის მომენტში.

მაგალითი16: აქციონერს გააჩნია 100 ცალი აქცია, 1 აქციის ნომინალური ღირებულებით 100 ლარი, ანუ სულ 10 000 ლარის აქციები. სააქციო საზოგადოებამ გადაწყვიტა 1 აქციის ნომინალური ღირებულების 10 ლარამდე შემცირება დამატებითი აქციების გამოშვების ხარჯზე. აქციონერს დამატებით გადაეცა 900 ცალი აქცია, რის შედეგადაც აქციონერის საკუთრებაში არსებული აქციების რაოდენობამ შეადგინა 1000 ცალი (100+900=1000 ცალი აქცია, 1 აქციის ნომინალური ღირებულებით 10 ლარი).

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას, სააქციო საზოგადოების მიერ აქციონერისთვის დამატებითი აქციების გადაცემა არ წარმოადგენს დივიდენდს.

მაგალითი17: იურიდიული პირის პარტნიორს, რომელიც ასრულებს დირექტორის მოვალეობას, ხელფასის სანაცვლოდ გადაეცა ამავე იურიდიული პირის 50 ცალი აქცია.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას, იურიდიული პირის მიერ პარტნიორისთვის გადაცემული აქციები (ნომინალური ღირებულებით) ჩაითვლება ხელფასად და დაიბეგრება გადახდის წყაროსთან გადაცემის მომენტში.

საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის აქციებიდან/წილიდან მიღებული დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება და დივიდენდების მიმღები პირის მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

ანალიზი:

საერთაშორისო ფინანსური კომპანია არის ფინანსური ინსტიტუტი ("ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ" საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის 54-ე პუნქტის თანახმად, იურიდიული პირი, რომლის საქმიანობაა ფინანსური მომსახურების განხორციელება), რომელსაც თავისი უფლებამოსილი წარმომადგენლის განცხადების საფუძველზე მომავალი კალენდარული წლებისათვის, ხოლო ასეთი საწარმოების სახელმწიფო რეგისტრაციის შემთხვევაში – რეგისტრაციასთან ერთად მიმდინარე და მომავალი კალენდარული წლებისათვის ენიჭება საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის სტატუსი და გაიცემა ამ სტატუსის დამადასტურებელი სერტიფიკატი (სსკ-ის მუხლი 23.1).

თუ საერთაშორისო ფინანსური კომპანია წლიური შედეგების მიხედვით მოგებას გაანაწილებს თავის აქციონერებზე/მოწილეებზე, კაპიტალში მათი კუთვნილი აქციების/უფლებების პროპორციულად ან პროპორციის დაცვის გარეშე, მაშინ აღნიშნული განაცემები (დივიდენდები), მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არიან დივიდენდის მიმღები პირები, გადახდის წყაროსთან არ დაიბეგრება.

მაგალითი18: საერთაშორისო ფინანსურმა კომპანიამ 2011 წლის შედეგების მიხედვით 2012 წელს აქციების მფლობელ პირებზე გასცა 10000 ლარის დივიდენდი.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას, გაცემული დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ დაიბეგრება და დივიდენდების მიმღები პირების მიერ მიღებული დივიდენდები ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

თავისუფლად მიმოქცევადი ფასიანი ქაღალდიდან მიღებული დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება და

დივიდენდების მიმღები პირის მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

ანალიზი:

თავისუფლად მიმოქცევადი ფასიანი ქაღალდი არის საფონდო ბირჟის ლისტინგში სავაჭროდ დაშვებული საჯარო ან სასესხო ფასიანი ქაღალდი, რომლის თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი საანგარიშო წლის წინა წლის 31 დეკემბრის ან საანგარიშო წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ფასიანი ქაღალდების ემიტენტის მიერ საფონდო ბირჟისათვის მიწოდებული ინფორმაციით უნდა აღემატებოდეს 25 პროცენტს (სსკ-ის მუხლი 8.13).

"ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ" საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის 32-ე პუნქტის თანახმად, ფასიანი ქაღალდი (ფასიანი ქაღალდები) არის მიმოქცევადი ფინანსური ინსტრუმენტები და უფლებები, რომელთა საჯარო შეთავაზებაც შესაძლებელია წილობრივი თუ სასესხო ფასიანი ქაღალდების სახით (ან მათი კომბინირებული ვარიანტით) ან რომლებიც შეიძლება გარდაიქმნას ასეთებად ან რომლებიც არიან ასეთებზე ხელმოწერისა თუ ასეთების შეძენის უფლების მატარებლები, საინვესტიციო ხელშეკრულებები და ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული სხვა ინსტრუმენტები და უფლებები.

"ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ" საქართველოს კანონით განსაზღვრული იმ საჯარო ან სასესხო ფასიანი ქაღალდიდან მიღებული დივიდენდი, რომელიც სავაჭროდ დაშვებულია საფონდო ბირჟის ლისტინგში და რომლის თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი საანგარიშო წლის წინა წლის 31 დეკემბრის ან საანგარიშო წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ფასიანი ქაღალდების ემიტენტის მიერ საფონდო ბირჟისათვის მიწოდებული ინფორმაციით, აღემატება 25 პროცენტს, გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება და დივიდენდების მიმღები პირის მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

მაგალითი 19: რეზიდენტმა ფიზიკურმა პირმა, რომელიც ფლობს რეზიდენტი სააქციო საზოგადოების აქციებს, 2012 წელს აღნიშნული აქციებიდან მიიღო დივიდენდი. საფონდო ბირჟის მონაცემებით, სააქციო საზოგადოების აქციები სავაჭროდ დაშვებული იყო საფონდო ბირჟის ლისტინგში, ამასთან, ამ აქციების თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი 2011 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით აღემატება 25 პროცენტს. სააქციო საზოგადოებამ ჩათვალა, რომ დაცული იყო სსკ-ის 130-ე მუხლის მე-5 ნაწილის მოთხოვნა და ფიზიკურ პირზე გაცემული დივიდენდი არ დაბეგრა გადახდის წყაროსთან. მომდევნო წელს დადგინდა, რომ ემიტენტის მიერ საფონდო ბირჟისათვის მიწოდებული ინფორმაცია არასწორია, კერძოდ, სააქციო საზოგადოების აქციების თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი არ აღემატება 25 პროცენტს.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას:

ა) საფონდო ბირჟისათვის არასწორი ინფორმაციის მიწოდებით გამოწვეული შეუსრულებელი საგადასახადო ვალდებულების დაფარვა უნდა უზრუნველყოს სააქციო საზოგადოებამ (ემიტენტმა) როგორც საგადასახადო აგენტმა;

ბ) სააქციო საზოგადოებას დაეკისრება ფიზიკურ პირზე გაცემული დივიდენდის კუთვნილი გადასახადის გადახდა;

გ) დივიდენდის მიმღებს საგადასახადო ვალდებულება არ წარმოეშვება.

რეზიდენტი საწარმოს მიერ სახელმწიფოსთვის გადახდილი დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება.

ანალიზი:

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, სახელმწიფოს ან/და ადგილობრივ თვითმმართველობას, როგორც საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს, შეუძლია სამეწარმეო

საზოგადოებებში მონაწილეობდეს პარტნიორად როგორც კერძო სამართლის იურიდიული პირი და იღებდეს დივიდენდს.

მაგალითი 20: შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებამ, რომლის 100-პროცენტიანი წლის მფლობელი არის სახელმწიფო, 2011 წლის შედეგების მიხედვით 2012 წელს გასცა 235000 ლარის დივიდენდი.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას, გაცემული დივიდენდი გადახდის წყაროსთან არ დაიბეგრება.

თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში თიზ-ის საწარმოდან მიღებული დივიდენდი გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება და ამ დივიდენდის მიმღები პირის მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

ანალიზი:

საგადასახადო მიზნებისათვის თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის საწარმო (შემდგომ თიზ-ის საწარმო) არის „თავისუფალი ინდუსტრიული ზონების შესახებ" საქართველოს კანონის შესაბამისად შექმნილი საწარმო (სსკ-ის მუხლი 25.1).

„თავისუფალი ინდუსტრიული ზონების შესახებ" საქართველოს კანონის მე-7 მუხლის თანახმად, თიზ-ის საწარმო შეიძლება იყოს ნებისმიერი ორგანიზაციულ-სამართლებრივი და საკუთრების ფორმის საწარმო, რომელიც რეგისტრირებულია თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი საწარმოთა რეგისტრაციის ნორმების შესაბამისად. თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის გარეთ რეგისტრირებული საწარმოები (როგორც საქართველოს, ისე უცხოური) თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში საქმიანობას ახორციელებენ ამ ზონაში რეგისტრირებული მუდმივი დაწესებულებების მეშვეობით. თიზ-ის საწარმო საქართველოს სხვა

ტერიტორიაზე (თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის გარეთ) საქმიანობას ახორციელებს როგორც უცხოური საწარმოს მუდმივი დაწესებულება.

თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში რეგისტრირებული თიზ-ის საწარმოდან მიღებული დივიდენდი, მიუხედავად დივიდენდის მიმღები პირის ადგილმდებარეობისა, არ ექვემდებარება გადახდის წყაროსთან დაბეგვრას და ამ დივიდენდის მიმღები პირის მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

მაგალითი 21: თიზ-ის საწარმომ 2011 წლის შედეგების მიხედვით 2012 წელს გასცა 50000 ლარის დივიდენდი. დივიდენდის მიმღებები პირები არიან როგორც რეზიდენტი, ისე არარეზიდენტი ფიზიკური და იურიდიული პირები.

შედეგი:

აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას, გაცემული დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ დაიბეგრება.

6.2 რეკომენდაციები დივიდენდების დაბეგვრის კონტროლთან დაკავშირებით

ყურადღება მიაქციეთ იმ ფაქტს, რომ გადასახადის გადამხდელმა, რომელიც გასცემს დივიდენდს, უნდა გამოიყენოს იმ პერიოდში მოქმედი გადასახადის განაკვეთი, როდესაც ხდება დივიდენდის ფაქტობრივი გაცემა. შესაბამისად, დივიდენდი შეიძლება იყოს, მაგ. 2008 წელს წარმოქმნილი და განაწილებული(ანუ დარიცხული), ხოლო რეალურად გაცემული იყოს, მაგ. 2012 წელს. ამდენად, თუ დივიდენდის განაწილებისა და გაცემის პერიოდს შორის არსებობს განსხვავებული საგადასახადო განაკვეთები, მაშინ დივიდენდის დაბეგვრა უნდა მოხდეს გაცემის დროს არსებული დაბეგვრის განაკვეთების მიხედვით.

გაარკვიეთ დივიდენდის დაბეგვრის სუბიექტი. დაბეგვრის სუბიექტის იდენტიფიკაცია საშუალებას იძლევა განისაზღვროს დივიდენდის გადახდის წყაროსთან დაბეგვრის მართლზომიერება. კერძოდ, დივიდენდის გადახდის წყაროსთან დაბეგვრის აუცილებელი პირობაა, რომ დივიდენდის მიმღები იყოს: ფიზიკური პირი ან არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი ან არარეზიდენტი (უცხოური) საწარმო. ამასთან, ყურადღება უნდა მიექცეს იმ ფაქტს, რომ 2011 წლის 23 ნოემბრამდე, კერძოდ, 2011 წლის 8 ნოემბრის 5202 კანონით სსკში ცვლილების შეტანამდე, არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირისათვის გადახდილი დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ იბეგრებოდა და ექვემდებარებოდა არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ერთობლივ შემოსავალში შეტანას.

თუ დივიდენდის მიმღები ფიზიკური პირია, განახორციელეთ დივიდენდის გამცემის იდენტიფიცირება რეზიდენტობის თვალსაზრისით. კერძოდ, თუ დივიდენდი საქართველოს რეზიდენტ ფიზიკურ პირს მიღებული აქვს არარეზიდენტი საწარმოსაგან და იგი არ განეკუთვნება საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავალს, მაშინ დივიდენდი თავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადისაგან.

განაცემის დივიდენდის კვალიფიკაციის სტატუსის შემოწმების დროს დადგინდეთ შემდეგი ფაქტორების თანხვედრა: ა) დივიდენდი შეიძლება გაცემულ იქნეს მხოლოდ მოგების განაწილებიდან; ბ) დივიდენდის მიღება შეუძლიათ მხოლოდ აქციონერებს ან მოწილეებს; გ) დივიდენდი შეიძლება გაცემულ იქნეს, როგორც ფულადი, ასევე სასაქონლო სახით; დ) დივიდენდის სახით განაცემი დივიდენდის გამცემის ლიკვიდაციის ან აქციის (წილის) გამოსყიდვისას უნდა აღემატებოდეს დივიდენდის მიმღების მიერ კაპიტალში განხორციელებული შენატანის ოდენობას; ე) დივიდენდად ვერ დაკვალიფიცირდება იურიდიული პირის აქციონერზე (მოწილეზე) გადახდა ამავე იურიდიული პირის აქციის (წილის) საკუთრებაში გადაცემით.

თუ სამეურნეო წლის შედეგების მიხედვით დივიდენდის

გამცემმა პირმა ვერ მიიღო გასანაწილებელი მოგება, ხოლო მან უკვე გასცა შუალედური დივიდენდი, მაშინ შეცვალეთ დივიდენდის კვალიფიკაცია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებების მიხედვით: ა) თუ საწარმომ მიიღო გადაწყვეტილება დივიდენდად გაცემული თანხების დაბრუნების შესახებ და არ ხდება ამ თანხებით საწარმოს კაპიტალში დამფუძნებელთა შენატანების ოდენობის შემცირება, მაშინ დაბრუნების თარიღამდე განაცემი ჩაითვლება პარტნიორზე გაცემულ უპროცენტო სესხად; ბ) თუ საწარმომ მიიღო გადაწყვეტილება დივიდენდად გაცემული თანხების დაბრუნების შესახებ და არ ხდება ამ თანხებით საწარმოს კაპიტალში დამფუძნებელთა შენატანების ოდენობის შემცირება, მაშინ თანხის დაუბრუნებლობის შემთხვევაში აღნიშნული განაცემი ჩაითვლება პარტნიორის შემოსავლად და არა ხელფასად.

თუ დივიდენდები განაწილებულია პარტრნიორების აქციების (წილების) პროპორციის დაცვის გარეშე, მაშინ დივიდენდების ასეთი განაწილება დააკვალიფიცირეთ პროპორციის მიხედვით განაწილებად მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არ არსებობს პარტნიორთა შეთანხმება (ხელშეკრულება) არაპროპორციული განაწილების შესახებ. იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს ასეთი შეთანხმება, მაშინ დივიდენდების განაწილება მართლზომიერად ჩაითვლება.

შეისწავლეთ ის ფაქტი, რომ, თუ იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას პარტნიორს გადაეცემა ქონება ფულადი ან ნატურალური ფორმით ან იურიდიული პირის მიერ პარტნიორის აქციის (წილის) გამოსყიდვისას პარტნიორს ფულადი ან ნატურალური ფორმით გადაეცემა ქონება და ასეთი გადაცემისას პარტნიორს უბრუნდება იურიდიული პირის კაპიტალში შეტანილი ქონება, რომლის საბაზრო ღირებულება არ აღემატება კაპიტალში შეტანისას დაფიქსირებულ ღირებულებას, მაშინ ამ ქონების გაცემა არ ჩაითვლება დივიდენდად და გაცემული ქონება არ დაიბეგრება.

ყურადღება მიაქციეთ იმ ფაქტს, რომ დივიდენდის კვალიფიკაცია არ უნდა მიენიჭოს ისეთ გადახდას, რომლის დროსაც

იურიდიული პირის პარტნიორს ამ იურიდიული პირის კაპიტალის გაზრდის გარეშე, აქციების დანაწევრების, დაყოფის ან სხვა გარემოებების გამო, რომლითაც ხდება მხოლოდ ერთეული აქციის ნომინალური ღირებულების კლება, საკუთრებაში გადაეცემა ამავე იურიდიული პირის დამატებითი აქციები.

მხედველობაში იქონიეთ ის ფაქტი, რომ, თუ პირი (ნებისმიერი პირი) დივიდენდებს ღებულობს საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის აქციებიდან(წილებიდან), მაშინ დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ უნდა დაიბეგროს, ხოლო დივიდენდის მიმღები პირის მიერ ის ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება. ანალოგიური პრინციპი მოქმედებს თავისუფლად მიმოქცევადი ფასიანი ქაღალდებიდან მიღებული დივიდენდების შემთხვევაში.

შეამოწმეთ ის სიტუაცია, რომლის მიხედვით რეზიდენტი საწარმოს მიერ სახელმწიფოსათვის გადახდილი დივიდენდები გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება. ასევე, თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში თიზ-ის საწარმოდან მიღებული დივიდენდი გადახდის წყაროსთან არ იბეგრება და ამ დივიდენდის მიმღები პირის მიერ ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება.

მხედველობაში იქონიეთ ის ფაქტი, რომ საშემოსავლო გადასახადისაგან თავისუფლდება ფიზიკური პირის მიერ 2 წელზე მეტი ვადით საკუთრებაში არსებული აქტივების მიწოდებით მიღებული ნამეტი, გარდა გამსხვისებლის მიერ აქტივების მიწოდებამდე ეკონომიკურ საქმიანობაში გამოყენების შემთხვევისა. ამასთან, აქტივების ეკონომიკურ საქმიანობაში გამოყენებად არ ითვლება მათი 2 წლის შემდეგ მიწოდება ან/და ფასიანი ქაღალდების(წილის) მხოლოდ ფლობა დივიდენდებისა და პროცენტების მიღების მიზნით.

საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული შემოსავლის განსაზღვრის დროს შეისწავლეთ ის ფაქტი, რომ საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავალს მიეკუთვნება რეზიდენტი იურიდიული პირისაგან მიღებული დივიდენდი, რეზიდენტი იურიდიული პირის აქციის ან/და იურიდიულ პირში პარტნიორის წილის რეალიზაციით მიღებული შემოსავალი.

ყურადღება გაამახვილეთ იმ ფაქტზე, რომ იურიდიული პირის ლიკვიდაციის დროს თუ პარტნიორ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციული აქტივი და, ამასთან პარტნიორი იურიდიული პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა 50 პროცენტს ან მეტს ამ იურიდიულ პირში, მაშინ აქტივების განაწილება არ არის დივიდენდი, ხოლო ასეთი გადაცემა არ ითვლება აქტივების მიწოდებად.

მხედველობაში იქონიეთ ის ფაქტი, რომ რეორგანიზაციის მხარე იურიდიულ პირში წილის განაწილება, რაც წარმოშობს მსგავს უფლებას სხვა იურიდიულ პირში, როლმელიც ასევე ამ რეორგანიზაციის მხარეა, არ არის დივიდენდი.

6.3 კორპორაციული გადასახადის იმპუტაციური სისტემა

კორპორაციული დაბეგვრის იმპუტაციური სისტემა არის იმ იურიდიული პირების საგადასახადო ვალდებულებების გაანგარიშების სისტემა, რომლებიც იბეგრებიან კორპორაციული გადასახადებით. ამ სისტემის მიხედვით განაწილებადი და გაუნაწილებელი მოგება იბეგრება კორპორაციული გადასახადის ერთიანი განაკვეთით. აქციონერებზე დივიდენდების გაცემის დროს ამოიღება მხოლოდ ე.წ კორპორაციის საავანსო გადასახადი, სტანდარტული საშემოსავლო გადასახადის განაკვეთის ოდენობით. წლის ბოლოს კორპორაციული გადასახადის მთლიანი თანხის გაანგარიშების დროს საავანსო გადასახადები მთლიანად გამოიქვითება ამ თანხიდან და სხვაობა შეიტანება ბიუჯეტში.

იმპუტაციური დაბეგვრის დროს აქციონერები ღებულობენ აქციებიდან მისაღებ მთლიან თანხას გადასახადების გადახდის გარეშე, ხოლო კორპორაციის საავანსო გადასახადები ფორმდება საგადასახადო კრედიტის სახით, ანუ აქციონერები ოფიციალურად არ არიან კორპორაციული გადასახადის გადამხდელები.

აქციონერის მიერ დივიდენდის სახით მიღებული მთელი თანხა შედის მათ ერთობლივ შემოსავალში და იბეგრება საშემოსავლო გადასახადით კორპორაციის საავანსო გადასახადის და კანონმდებლობით დადგენილი შეღავათების გათვალისწინებით(ჩათვლით).

ასეთი დაბეგვრის სისტემა მოქმედებს ბელგიაში, დანიაში, ირლანდიაში, იტალიაში, დიდ ბრიტანეთში, საფრანგეთში იმ მიზნით, რომ არმოიფხვრას კორპორაციის მოგების ორმაგი დაბეგვრა. ნავარაუდევია, რომ ევროკავშირის ყველა ქვეყანა გადავიდეს მსგავს სისტემაზე.

თავი 7. კორპორაციული ოპერაციების დაბეგვრის ცალკეული შემთხვევები

7.1. კორპორაციული დაბეგვრის ზოგადი საკანონმდებლო ნორმები

ამხანაგობის წევრის მიერ ამხანაგობიდან ქონების გატანა (ქონების ინდივიდუალურ საკუთრებაში მიღება) ან/და მომსახურების მიღება ითვლება ამხანაგობის მიერ საბაზრო ღირებულებით ქონების მიწოდებად ან/და მომსახურების გაწევად (ვრცელდება 2009 წლის 7 აგვისტოდან შექმნილ ამხანაგობებზე).

ამხანაგობიდან წილის სანაცვლოდ მომსახურების ან საქონლის ინდივიდუალურ საკუთრებაში მიღება (ამ შემთხვევაში ქონების გამოტანა ან/და რეგისტრაცია ითვლება ამხანაგობის მიერ ქონების მიწოდებად), რომლის დროსაც დასაბეგრი ოპერაციის თანხა განისაზღვრება საქონლის/ მომსახურების საბაზრო ფასით (გადასახადების, მოსაკრებლებისა და სხვა გადასახდელების ჩათვლით) დღგ-ის გარეშე (ვრცელდება ***2009 წლის 7 აგვისტოდან შექმნილ ამხანაგობებზე).***

ამხანაგობის შემთხვევაში მფლობელის წილი, თუ მასზე არ არის მიმაგრებული/განპიროვნებული ქონება, აგრეთვე ქონებაზე უფლების წინასწარი რეგისტრაციის შემთხვევაში უფლება არის ფინანსური ინსტრუმენტი. მაგ. თუ ამხანაგობის წევრის წილი არის 20 პროცენტი და ეს წილი წინასწარ არ არის განსაზღვრული რაიმე ქონების სახით (მაგ. 20 პროცენტიანი წილის სანაცვლოდ მისი მფლობელი წლის ბოლოს მიიღებს ერთ ბინას), მაშინ ეს წილი არის ფინანსური ინსტრუმენტი. ამასთან ქონებაზე უფლების წინასწარი რეგისტრაცია საჯარო რეესტრში არის ფინანსური ინსტრუმენტი-როგორც უფლება.

ამხანაგობის წევრები არიან ურთიერთდამოკიდებული პირები.

ამხანაგობა ითვლება საწარმოდ.

საშემოსავლო გადასახადისაგან თავისუფლდება ამხანაგობის მიერ თავისი წევრისთვის (თანამფლობელისთვის) ქონების გადაცემით მიღებული შემოსავალი, თუ ამხანაგობის წევრები მხოლოდ ფიზიკური პირები არიან, ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობა არ შეცვლილა ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განაწილების) მომენტამდე და ამხანაგობა განაწილების მომენტისათვის არ არის დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელი. ამხანაგობის წევრის გარდაცვალებისას ამხანაგობის წევრის წილის მემკვიდრეზე გადასვლა ან „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ" საქართველოს კანონით დადგენილი წესით ამხანაგობის წევრის წილის რეალიზაცია არ განიხილება ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობის ცვლილებად.

დღგ-ს მიზნებისათვის საწარმოდან ან/და ამხანაგობიდან წილის სანაცვლოდ მომსახურების ან საქონლის ინდივიდუალურ საკუთრებაში მიღება (ამ შემთხვევაში ქონების გამოტანა ან/და რეგისტრაცია ითვლება ამხანაგობის მიერ ქონების მიწოდებად).

ჩათვლის უფლების გარეშე დღგ-ისგან გათავისუფლებულია:

ამხანაგობის წილის (ქონებაზე წინასწარი რეგისტრაციის უფლების) მიწოდება, თუ ამ წილზე (უფლებაზე) არ არის მიმაგრებული/განპირობებული ქონება, გარდა წილის (უფლების) სანაცვლოდ ქონების ინდივიდუალურ საკუთრებაში მიღების შემთხვევისა;

- ამხანაგობის მიერ თავისი წევრისთვის (თანამფლობელისთვის) ქონების მიწოდება (განაწილება), თუ ამხანაგობის წევრები არიან მხოლოდ ფიზიკური პირები, ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობა არ შეცვლილა ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განაწილების) მომენტამდე და ამხანაგობა განაწილების მომენტისათვის არ არის დღგ-ის გადამხდელი. ამხანაგობის წევრის გარდაცვალებისას ამხანაგობის წილის მემკვიდრეზე გადასვლა ან „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ" საქართველოს კანონით დადგენილი წესით ამხანაგობის

წევრის წილის რეალიზაცია არ ითვლება ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობის ცვლილებად.

ჩათვლის უფლებით დღგ-ისგან გათავისუფლებულია:

აქტივების მინოდება შესატანის სახით საწარმოს კაპიტალში ან ამხანაგობაში. ამასთანავე, ითვლება, რომ აქტივების მინოდების საანგარიშო პერიოდის მიხედვით აქტივების მიმღებმა პირმა შესაბამის საქონელზე მიიღო ჩათვლა; სახელმწიფოსთვის ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობისათვის აქტივების გამოტანა იმ საწარმოს კაპიტალიდან, რომლის წილის/ აქციების 50 პროცენტზე მეტი სახელმწიფოს ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობის საკუთრებაშია.

შემოსავლებს, რომლებიც არ არის დაკავშირებული დაქირავებით მუშაობასთან და ეკონომიკურ საქმიანობასთან, განეკუთვნება ნებისმიერი შემოსავალი ან სარგებელი, გარდა პარტნიორთა შენატანებისა, რომლებიც ზრდიან იმ საწარმოს წმინდა აქტივს, რომელთა პარტნიორებიც არიან შენატანების განმახორციელებელი პირები.

დივიდენდი არის აქციონერის/მოწილის მიერ აქციებიდან ან უფლებებიდან (წილებიდან) მიღებული (მათ შორის, პრივილეგირებული აქციებიდან პროცენტის სახით მიღებული) ნებისმიერი შემოსავალი, რომელიც მიიღება მოგების განაწილების შედეგად და რომელსაც იურიდიული პირი უნაწილებს აქციონერებს/მოწილეებს, კაპიტალში მათი კუთვნილი აქციების/ უფლებების პროპორციულად ან პროპორციის დაცვის გარეშე. ამასთანავე, დივიდენდს არ მიეკუთვნება:

ა) იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას ან აქციის/წილის გამოსყიდვისას ფულადი ან ნატურალური ფორმით განხორციელებული გადახდა (განაცემი), რომელიც არ აღემატება კაპიტალში (საწესდებოსა და საემისიოში) აქციონერის/მოწილის მიერ განხორციელებული შენატანის ოდენობის ფარგლებს;

ბ) იურიდიული პირის აქციონერზე/მოწილეზე განხორციელებული გადახდა ამავე იურიდიული პირის აქციის/წილის საკუთრებაში გადაცემით.

კორპორაციული ოპერაციები – არის აქციების და კაპი-

ტალში წილების დანაწევრება, კონსოლიდაცია, კაპიტალის გაზრდა/შემცირება (მათ შორის, კაპიტალის გაზრდაში მონაწილეობის უფლებების ემისია, შეძენა/გასხვისება და მიმოქცევა), ორი ან ორზე მეტი იურიდიული პირის შერწყმა/იურიდიული პირის ორ ან ორზე მეტ იურიდიულ პირად დაყოფა, ლიკვიდაცია, დივიდენდების დარიცხვასთან/აღრიცხვასთან და გადახდასთან დაკავშირებული მომსახურება (ფულადი ან კანონით დაშვებული ნებისმიერი სხვა ფორმით).

აქტივების ეკონომიკურ საქმიანობაში გამოყენებად არ ითვლება ფასიანი ქაღალდების/წილის მხოლოდ ფლობა დივიდენდებისა და პროცენტების მიღების მიზნით.

ეკონომიკური საქმიანობით მიღებულ შემოსავლებს განეკუთვნება დივიდენდი.

საქართველოში არსებულ წყაროდან მიღებულ შემოსავალს განეკუთვნება: რეზიდენტი იურიდიული პირისაგან მიღებული დივიდენდი, რეზიდენტი იურიდიული პირის აქციის ან/და იურიდიულ პირში პარტნიორის წილის რეალიზაციით მიღებული შემოსავალი; საქართველოში არსებული და ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული უძრავი ქონებით მიღებული შემოსავალი, მათ შორის, ასეთ ქონებაში პარტნიორის წილის რეალიზაციით მიღებული შემოსავალი; იმ საწარმოს აქციების ან პარტნიორის წილის მიწოდებით მიღებული შემოსავალი, რომლის აქტივების ღირებულების 50 პროცენტზე მეტი პირდაპირ ან არაპირდაპირ იქმნება საქართველოში არსებული უძრავი ქონების ღირებულებიდან.

გადასახადის წყაროსთან გადასახადის დაკავება ევალება რეზიდენტი საწარმო, რომელიც პირს უხდის დივიდენდს.

პარტნიორი ეწოდება მეწილეს, აქციონერს, კომანდიტს, კომპლემენტარს და კოოპერატივის წევრს.

არარეზიდენტი ფიზიკური პირი, რომელიც შემოსავალს იღებს ქონების რეალიზაციით, არის საშემოსავლო გადასახადის გადამხდელი კალენდარული წლის განმავლობაში საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული ერთობლივი შემოსავლიდან, რომელიც მცირდება ამ პერიოდისათვის ასეთი შე-

მოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული გამოქვითვების თანხებით. ქონების რეალიზაციით მიღებულ შემოსავლებს განეკუთვნება რეზიდენტი იურიდიული პირის ჩვეულებრივი აქციების ან პარტნიორის წილის რეალიზაციით მიღებული ნამეტი.

საშემოსავლო გადასახადისაგან თავისუფლდება საწარმოს ლიკვიდაციის ან კაპიტალის შემცირების გზით ამ საწარმოს პარტნიორ ფიზიკურ პირზე წილის სანაცვლოდ უძრავი ქონების საკუთრებაში გადაცემით მიღებული ნამეტი, თუ საწარმოს წილზე ფიზიკური პირის საკუთრების უფლების წარმოშობიდან გასულია 2 წელზე მეტი.

არარეზიდენტი საწარმო, რომელიც შემოსავალს იღებს ქონების რეალიზაციით, რომელიც დაკავშირებული არ არის საქართველოში მის მუდმივ დაწესებულებასთან, არის მოგების გადასახადის გადამხდელი კალენდარული წლის განმავლობაში საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული ერთობლივი შემოსავლიდან, რომელიც მცირდება ამ პერიოდისათვის ასეთი შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული გამოქვითვების თანხებით. ქონების რეალიზაციით მიღებულ შემოსავლებს განეკუთვნება რეზიდენტი იურიდიული პირის ჩვეულებრივი აქციების ან პარტნიორის წილის რეალიზაციით მიღებული ნამეტი.

დღგ-ის გადამხდელი პარტნიორისაგან/წევრისაგან შენატანის სახით საქონლის/მომსახურების მიღების შემთხვევაში საწარმო/ამხანაგობა ვალდებულია დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციისათვის მიმართოს საგადასახადო ორგანოს დღგ-ით დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელებამდე, მაგრამ შენატანის განხორციელებიდან არა უგვიანეს 10 კალენდარული დღისა.

საბაჟო ღირებულების განსაზღვრის მიზნებისათვის პირები ურთიერთდამოკიდებულად ითვლება, თუ ისინი არიან საქმიანობაში კანონიერად აღიარებული პარტნიორები.

საემისიო კაპიტალი არის სხვაობა საწარმოს მიერ აქციების პირველადი განთავსებიდან მიღებულ ან მისაღებ თანხასა და ამ აქციების ჯამურ ნომინალურ ღირებულებას შორის, აგრეთვე სამეწარმეო საზოგადოების დაფუძნებისას არაფულადი შესა-

ტანის ღირებულების მეტობა დათქმულ თანხაზე.

ფინანსური ინსტრუმენტი არის ნებისმიერი შეთანხმება (ხელშეკრულება), რომელიც წარმოშობს როგორც ერთი პირის ფინანსურ აქტივს, ისე მეორე პირის ფინანსურ ვალდებულებას. იგი მოიცავს: ფულად სახსრებს (ნაღდი და უნაღდო ფორმით), სესხებს (კრედიტებს), სასესხო ვალდებულებებს, თამასუქებსა და ფასიან ქაღალდებს, მათ შორის: კაპიტალში წილებს, აქციებს, ობლიგაციებს და ისეთ წარმოებულ ფასიან ქაღალდებს, როგორებიცაა: ოფციონი, ფიუჩერსი, ფორვარდი, სვოპი და სხვა.

ფინანსურ ოპერაციას მიეკუთვნება კაპიტალში წილების, აქციების, ობლიგაციების, სერტიფიკატების, თამასუქებისა და სხვა ფასიანი ქაღალდების გამოშვებასთან, შეძენასთან, მიმოქცევასთან და მიწოდებასთან (მათ შორის, მომავალში) დაკავშირებული ოპერაციები, მათ შორის, მათი მიმოქცევის უზრუნველყოფა.

ერთობლივ შემოსავალში ასახვას არ ექვემდებარება სახელმწიფოსთვის ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობისათვის იმ საწარმოს კაპიტალიდან აქტივების გამოტანა, რომლის წილის/აქციების 50 პროცენტზე მეტი სახელმწიფოს ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობის საკუთრებაშია.

საწარმოში, რომლის წილის (აქციების) 20 პროცენტზე მეტი პირდაპირ ან არაპირდაპირ ეკუთვნის მოგების გადასახადისაგან განთავისუფლებულ იურიდიულ პირს, გამოსაქვითი პროცენტების თანხის ზღვრული ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს გადამხდელის მიერ პროცენტის სახით მიღებული ნებისმიერი შემოსავლის თანხისა და პროცენტის სახით მიღებული შემოსავლისა და პროცენტის სახით გაწეული ხარჯის გაუთვალისწინებლად განსაზღვრული დასაბეგრი მოგების 50 პროცენტის ოდენობის თანხის ჯამს.

7.2. კორპორაციული ოპერაციების დროს საბაზრო ფასის გამოყენების(გამოუყენებლობის) შემთხვევები

შესაბამისი კორპორაციული ოპერაციის დროს საგადასახადო კანონმდებლობა იმპერატიულად ითხოვს საბაზრო ფასების გამოყენებას დაბეგვრის მიზნებისათვის ან მათი გამოყენების მიზანშეუწონლობას. კერძოდ, საბაზრო ფასის გამოყენების აუცილებლობა წარმოიშობა შემდეგ შემთხვევებში:

ა) ამხანაგობის წევრის მიერ ამხანაგობის ქონების გატანა(ქონების ინდივიდუალურ საკუთრებაში მიღება) ან/და მომსახურების მიღება;

ბ) იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას მასში 50 პროცენტზე ნაკლები წილის მფლობელის მიერ წილის სანაცვლოდ აქტივის გატანა;

გ) სანარმოდან ან/და ამხანაგობიდან წილის სანაცვლოდ მომსახურების ან საქონლის ინდივიდუალურ საკუთრებაში მიღება, როდესაც ასეთი შემთხვევა დაბეგვრის მიზნებისათვის განიხილება მიწოდებად.

შემთხვევები, როდესაც გარიგების ფასი მნიშვნელოვნად განსხვავდება საბაზრო ფასისაგან, მაგრამ არ დგება საბაზრო ფასის გამოყენების საკითხი შემდეგია:

ა) პირის მიერ საგადასახადო შეღავათის მქონე მეორე პირისაგან აქტივების შეძენა არ განხორციელებულა ხარჯის გაზრდის მიზნით. მაგ. ამხანაგობამ, რომელიც ეწევა ეკონომიკურ საქმიანობას, მის წევრ ფიზიკურ პირებს შესატანის-მიწის ნაკვეთის სანაცვლოდ მიაწოდა ფართი და სხვა საკომპენსაციო თანხა, რომელიც ჯამურად აღემატება შენატანის საბაზრო ფასს. შედეგად მოხდა ამხანაგობის გამოსაქვითი ხარჯების გაზრდა, ფიზიკური პირის საგადასახადო შეღავათების გამოყენებით;

ბ) 50 პროცეზე ნაკლები წილის მქონე პირს წილის სანაცვლოდ იურიდიული პირისაგან გააქვს აქტივი(მათ შორის ლიკვიდაციის დროს), მაგრამ აღნისნული აქტივის მიწოდება ხე-

ლოვნურად არ ხდება ზოგადად ჩამოყალიბებულ საბაზროზე ნაკლებ ფასად;

გ) ფიზიკური პირის მიერ იურიდიული პირის კაპიტალში ზოგადად ჩამოყალიბებული საბაზრო ფასთან შედარებით გაცილებით მეტ ფასად შეტანილი უძრავი ქონება(საცხოვრებელი ბინა მასზე დამაგრებული მიწით ან/და სხვა აქტივი) თუ აღნიშნული საწარმოსთვის ეს არ წარმოადგენს ხარჯის ხელოვნურად გაზრდის საშუალებას.

7.3. კორპორაციული დაბეგვრის პრაქტიკული სიტუაციები

1. სიტუაცია: ამხანაგობის წევრმა ამხანაგობიდან გაიტანა ქონება და მიიღო იგი ინდივიდუალურ საკუთრებაში. ასეთ შემთხვევაში ამ ქონების გადაცემა ამხანაგობის მიერ ჩაითვლება თუ არა მიწოდებად და ექვემდებარება თუ არა დაბეგვრას?

პასუხი: მოგების გადასახადის მიზნებისათვის ქონების გადაცემა ჩაითვლება მიწოდებად საბაზრო ფასით; დღგ-ის მიზნებისათვის ამხანაგობიდან წილის სანაცვლოდ მომსახურების ან საქონლის ინდივიდუალურ საკუთრებაში მიღება (ამ შემთხვევაში ქონების გამოტანა ან/და რეგისტრაცია) ითვლება ამხანაგობის მიერ ქონების მიწოდებად, რომლის დროსაც დასაბეგრი ოპერაციის თანხა განისაზღვრება საქონლის/ მომსახურების საბაზრო ფასით (გადასახადების, მოსაკრებლებისა და სხვა გადასახდელების ჩათვლით) დღგ-ის გარეშე.

2. სიტუაცია: ამხანაგობის წევრმა წილის სანაცვლოდ ამხანაგობიდან გაიტანა ქონება და მიიღო იგი ინდივიდუალურ საკუთრებაში. ასეთ შემთხვევაში ამ ქონების გადაცემა ამხანაგობის მიერ ჩაითვლება თუ არა მიწოდებად?

პასუხი: ქონების გატანა ჩაითვლება მიწოდებად.

3. სიტუაცია: ამხანაგობის წევრმა მიაწოდა წილი ქონებაზე წინასწარი რეგისტრაციის უფლების სახით. ამ

ნილზე(უფლებაზე) არ არის მიმაგრებული/განპიროვნებული ქონება. იბეგრება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით?

პასუხი: გათავისუფლებულია დღგ-საგან ჩათვლის უფლებით.

4. სიტუაცია: ამხანაგობის წევრმა მიაწოდა წილი ქონებაზე წინასწარი რეგისტრაციის უფლების სახით. ამ ნილზე(უფლებაზე) მიმაგრებულია/განპიროვნებულია ქონება. იბეგრება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით?

პასუხი: იბეგრება დღგ-ით, რადგანაც წილზე(უფლებაზე) მიმაგრებულია/განპიროვნებულია ქონება.

5. სიტუაცია: ამხანაგობის წევრმა ამხანაგობიდან გაიტანა ქონება და მიიღო იგი ინდივიდუალურ საკუთრებაში. ასეთ შემთხვევაში ამ ქონების გადაცემა ამხანაგობის მიერ რომელი ფასით ჩაითვლება მიწოდებად: ამ ქონების თავდაპირველი ფასით, თუ საბაზრო ფასით?

პასუხი: საბაზრო ფასით.

6. სიტუაცია: ამხანაგობის წევრმა წილის სანაცვლოდ ამხანაგობიდან გაიტანა ქონება და მიიღო იგი ინდივიდუალურ საკუთრებაში. ასეთ შემთხვევაში ამ ქონების გადაცემა ამხანაგობის მიერ რომელი ფასით ჩაითვლება მიწოდებად: ამ ქონების თავდაპირველი ფასით, თუ საბაზრო ფასით?

პასუხი: საბაზრო ფასით.

7. სიტუაცია: ამხანაგობამ თავის წევრს მიაწოდა (გაუნაწილა) ქონება. შემდეგი პირობები ასეთია: ამხანაგობის წევრები არიან მხოლოდ ფიზიკური პირები; ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობა არ შეცვლილა ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განაწილების) მომენტამდე; ამხანაგობა ქონების განაწილების მომენტისათვის არ არის დღგ-ს გადამხდელი. ექვემდებარება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით დაბეგვრას?

პასუხი: გათავისუფლებულია დღგ-საგან ჩათვლის უფლების გარეშე.

8. სიტუაცია: ამხანაგობამ თავის წევრს მიაწოდა (გაუნაწილა) ქონება. შემდეგი პირობები ასეთია: ამხანაგობის წევრები არიან ფიზიკური და იურიდიული პირები; ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობა არ შეცვლილა ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განაწილების) მომენტამდე; ამხანაგობა ქონების განაწილების მომენტისათვის არ არის დღგ-ს გადამხდელი. ექვემდებარება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით დაბეგვრას?

პასუხი: იბეგრება დღგ-ით.

9. სიტუაცია: ამხანაგობამ თავის წევრს მიაწოდა (გაუნაწილა) ქონება. შემდეგი პირობები ასეთია: ამხანაგობის წევრები არიან მხოლოდ იურიდიული პირები; ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობა არ შეცვლილა ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განაწილების) მომენტამდე; ამხანაგობა ქონების განაწილების მომენტისათვის არ არის დღგ-ს გადამხდელი. ექვემდებარება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით დაბეგვრას?

პასუხი: იბეგრება დღგ-ით.

10. სიტუაცია: ამხანაგობამ თავის წევრს მიაწოდა (გაუნაწილა) ქონება. შემდეგი პირობები ასეთია: ამხანაგობის წევრები არიან მხოლოდ ფიზიკური პირები; ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობა გაიზარდა ერთი წევრით ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განაწილების) მომენტამდე; ამხანაგობა ქონების განაწილების მომენტისათვის არ არის დღგ-ს გადამხდელი. ექვემდებარება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით დაბეგვრას?

პასუხი: იბეგრება დღგ-ით.

11. სიტუაცია: ამხანაგობამ თავის წევრს მიაწოდა (გაუნაწილა) ქონება. შემდეგი პირობები ასეთია: ამხანაგობის წევრები არიან მხოლოდ ფიზიკური პირები; ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობა შემცირდა ერთი წევრით ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განაწილების) მომენტამდე; ამხანაგობა ქონების განაწილების მომენტისათვის არ არის დღგ-ს გადამხდელი. ექვემდებარება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით დაბეგვრას?

პასუხი: იბეგრება დღგ-ით.

12. სიტუაცია: ამხანაგობამ თავის წევრს მიაწოდა (გაუნაწილა) ქონება. შემდეგი პირობები ასეთია: ამხანაგობის წევრები არიან მხოლოდ ფიზიკური პირები; ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობას გამოაკლდა ერთი წევრი, ხოლო სანაცვლოდ შემოვიდა სხვა წევრი ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განანილების) მომენტამდე; ამხანაგობა ქონების განაწილების მომენტისათვის არ არის დღგ-ს გადამხდელი. ექვემდებარება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით დაბეგვრას?

პასუხი: იბეგრება დღგ-ით.

13. სიტუაცია: ამხანაგობამ თავის წევრს მიაწოდა (გაუნაწილა) ქონება. შემდეგი პირობები ასეთია: ამხანაგობის წევრები არიან მხოლოდ ფიზიკური პირები; ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობა შეიცვალა ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განანილების) მომენტის შემდეგ; ამხანაგობა ქონების განაწილების მომენტისათვის არ არის დღგ-ს გადამხდელი. ექვემდებარება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით დაბეგვრას?

პასუხი: გათავისუფლებულია დღგ-საგან ჩათვლის უფლების გარეშე.

14. სიტუაცია: ამხანაგობამ თავის წევრს მიაწოდა (გაუნაწილა) ქონება. შემდეგი პირობები ასეთია: ამხანაგობის წევრები

არიან მხოლოდ ფიზიკური პირები; ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობა არ შეცვლილა ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განაწილების) მომენტამდე; ამხანაგობა ქონების განაწილების მომენტისათვის არის დღგ-ს გადამხდელი. ექვემდებარება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით დაბეგვრას?

პასუხი: იბეგრება დღგ-ით.

15. სიტუაცია: ამხანაგობამ თავის წევრს მიაწოდა (გაუნაწილა) ქონება. შემდეგი პირობები ასეთია: ამხანაგობის წევრები არიან მხოლოდ ფიზიკური პირები; ამხანაგობის წევრთა შემადგენლობა შეიცვალა ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განაწილების) მომენტამდე. კერძოდ, ამხანაგობის წევრის გარდაცვალებისას ამხანაგობის წილი გადავიდა მემკვიდრეზე; ამხანაგობა ქონების განაწილების მომენტისათვის არ არის დღგ-ს გადამხდელი. ექვემდებარება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით დაბეგვრას?

პასუხი: გათავისუფლებულია დღგ-საგან ჩათვლის უფლების გარეშე.

16. სიტუაცია: ამხანაგობამ თავის წევრს მიაწოდა (გაუნაწილა) ქონება. შემდეგი პირობები ასეთია: ამხანაგობის წევრები არიან მხოლოდ ფიზიკური პირები; მოხდა „სააღსრულებლო წარმოებათა შესახებ" საქართველოს კანონით დადგენილი წესით ამხანაგობის წევრის წილის რეალიზაცია ამხანაგობის დაფუძნებიდან ქონების გადაცემის (განაწილების) მომენტამდე; ამხანაგობა ქონების განაწილების მომენტისათვის არ არის დღგ-ს გადამხდელი. ექვემდებარება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით დაბეგვრას?

პასუხი: გათავისუფლებულია დღგ-საგან ჩათვლის უფლების გარეშე.

17. სიტუაცია: ამხანაგობის წევრმა ფიზიკურმა პირმა ამხანაგობაში შესატანის სახით შეიტანა აქტივები. იბეგრება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით?

პასუხი: გათავისუფლებულია დღგ-საგან ჩათვლის უფლებით.

18. სიტუაცია: ამხანაგობის წევრმა იურიდიულმა პირმა ამხანაგობაში შესატანის სახით შეიტანა აქტივები. იბეგრება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით?

პასუხი: გათავისუფლებულია დღგ-საგან ჩათვლის უფლებით.

19. სიტუაცია: იურიდიულმა პირმა საწარმოს კაპიტალში შესატანის სახით შეიტანა აქტივები. იბეგრება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით?

პასუხი: გათავისუფლებულია დღგ-საგან ჩათვლის უფლებით.

20. სიტუაცია: ფიზიკურმა პირმა საწარმოს კაპიტალში შესატანის სახით შეიტანა აქტივები. იბეგრება თუ არა აღნიშნული ოპერაცია დღგ-ით?

პასუხი: გათავისუფლებულია დღგ-საგან ჩათვლის უფლებით.

21. სიტუაცია: პირმა საწარმოს კაპიტალში ან ამხანაგობაში შესატანის სახით შეიტანა აქტივები. მოცემული აქტივი საწარმომ(ამხანაგობამ) მიაწოდა დღგ-საგან გათავისუფლებული ოპერაციის სახით. ექვემდებარება თუ არა დღგ აღდგენას?

პასუხი: ვინაიდან, საწარმოს კაპიტალში ან ამხანაგობაში შესატანის სახით აქტივების მიწოდების დროს ითვლება, რომ აქტივების მიწოდების საანგარიშო პერიოდის მიხედვით აქტივების მიმღებმა პირმა შესაბამის საქონელზე მიიღო ჩათვლა, შესაბამისად დღგ ექვემდებარება აღდგენას.

22. სიტუაცია: ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. შემდეგი პირობები ასეთია: პარტნიორ იურიდიულ პირს გადაე-

ცემა მისი წილის პროპორციული აქტივი; პარტნიორი იურიდიული პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა ლიკვიდაციაში მყოფი იურიდიული პირის 50 პროცენტს ან მეტს. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ აქტივების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა არ ითვლება აქტივების მიწოდებად.

23. სიტუაცია: ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. შემდეგი პირობები ასეთია: პარტნიორ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციულზე უფრო ნაკლები აქტივი; პარტნიორი იურიდიული პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა ლიკვიდაციაში მყოფი იურიდიული პირის 50 პროცენტს ან მეტს. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ აქტივების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა არ ითვლება აქტივების მიწოდებად.

24. სიტუაცია: ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. შემდეგი პირობები ასეთია: პარტნიორ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციულზე უფრო მეტი აქტივი; პარტნიორი იურიდიული პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა ლიკვიდაციაში მყოფი იურიდიული პირის 50 პროცენტს ან მეტს. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ აქტივების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა ითვლება აქტივების მიწოდებად.

25. სიტუაცია: ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. შემდეგი პირობები ასეთია: პარტნიორ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციული აქტივი; პარტნიორი იურიდიული პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა ლიკვიდაციაში მყოფი იურიდიული პირის 50 პროცენტზე ნაკლებს. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ აქტივების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა ითვლება აქტივების მიწოდებად.

26. სიტუაცია: ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. შემდეგი პირობები ასეთია: პარტნიორ ფიზიკურ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციული აქტივი; პარტნიორი ფიზიკური პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა ლიკვიდაციაში მყოფი იურიდიული პირის 50 პროცენტს ან მეტს. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ აქტივების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა ითვლება აქტივების მიწოდებად.

27. სიტუაცია: ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. შემდეგი პირობები ასეთია: პარტნიორ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციული აქტივი; პარტნიორი იურიდიული პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა ლიკვიდაციაში მყოფი იურიდიული პირის 50 პროცენტს ან მეტს. აქტივების ასეთი განაწილება ითვლება თუ არა დივიდენდად?

პასუხი: აქტივების ასეთი განაწილება არ არის დივიდენდი.

28. სიტუაცია: პირი იურიდიულ პირს გადასცემს აქტივებს ამ იურიდიულ პირში 50 ან მეტი პროცენტის წილის ან აქციების სანაცვლოდ. აქტივების ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა მიწოდებად?

პასუხი: აქტივების ასეთი გადაცემა არ არის მიწოდება.

29. სიტუაცია: ფიზიკური პირი იურიდიულ პირს გადასცემს აქტივებს ამ იურიდიულ პირში 50 ან მეტი პროცენტის წილის ან აქციების სანაცვლოდ. აქტივების ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა მიწოდებად?

პასუხი: აქტივების ასეთი გადაცემა არ არის მიწოდება.

30. სიტუაცია: იურიდიული პირი იურიდიულ პირს გადასცემს აქტივებს ამ იურიდიულ პირში 50 ან მეტი პროცენტის

წილის ან აქციების სანაცვლოდ. აქტივების ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა მიწოდებად?

პასუხი: აქტივების ასეთი გადაცემა არ არის მიწოდება.

31. სიტუაცია: პირი იურიდიულ პირს გადასცემს აქტივებს ამ იურიდიულ პირში 50-ზე ნაკლები პროცენტის წილის ან აქციების სანაცვლოდ. აქტივების ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა მიწოდებად?

პასუხი: აქტივების ასეთი გადაცემა არის მიწოდება.

32. სიტუაცია: ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. შემდეგი პირობები ასეთია: პარტნიორ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციული აქტივი; პარტნიორი იურიდიული პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა ლიკვიდაციაში მყოფი იურიდიული პირის 50 პროცენტს ან მეტს; აქტივი ექვემდებარება ამორტიზაციას ჯგუფური მეთოდით; ხდება ამორტიზაციის ერთი ნორმის მიხედვით დაჯგუფებული ჯგუფის ყველა აქტივის ერთდროულად გადაცემა. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ აქტივების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა არ ითვლება აქტივების მიწოდებად.

33. სიტუაცია: ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. შემდეგი პირობები ასეთია: პარტნიორ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციული აქტივი; პარტნიორი იურიდიული პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა ლიკვიდაციაში მყოფი იურიდიული პირის 50 პროცენტს ან მეტს; აქტივი ექვემდებარება ამორტიზაციას ჯგუფური მეთოდით; ხდება ამორტიზაციის ერთი ნორმის მიხედვით დაჯგუფებული ჯგუფის აქტივის ნაწილის გადაცემა. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ აქტივების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა ითვლება აქტივების მიწოდებად.

34. სიტუაცია: ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. შემდეგი პირობები ასეთია: პარტნიორ არარეზიდენტ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციული აქტივი; პარტნიორი იურიდიული არარეზიდენტი პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა ლიკვიდაციაში მყოფი იურიდიული პირის 50 პროცენტს ან მეტს. ასეთი გადაცემა, როგორც წესი, ითვლება თუ არა ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ აქტივების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა, როგორც წესი, ითვლება აქტივების მიწოდებად, ვინაიდან პარტნიორი იურიდიული პირი არარეზიდენტია.

35. სიტუაცია: ხდება იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. შემდეგი პირობები ასეთია: პარტნიორ არარეზიდენტ იურიდიულ პირს გადაეცემა მისი წილის პროპორციული აქტივი; პარტნიორი იურიდიული არარეზიდენტი პირი ლიკვიდაციამდე ფლობდა ლიკვიდაციაში მყოფი იურიდიული პირის 50 პროცენტს ან მეტს; საგადასახადო ორგანომ დაასკვნა, რომ არ ხდება გადასახადებისაგან თავის არიდება და გასცა შესაბამისი თანხმობა. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ აქტივების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა არ ითვლება აქტივების მიწოდებად.

36. სიტუაცია: ხდება შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების გარდაქმნა სხვა იურიდიულ პირად (მაგ. სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოებად). შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების ქონება(მათ შორის წილი ან აქციები) გადაეცემა ახლადშექმნილ იურიდიულ პირს. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ქონების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა არ ითვლება ქონების მიწოდებად.

37. სიტუაცია: ხდება შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების მიერთება სხვა იურიდიულ პირთან (მაგ. სოლი-

დარული პასუხისმგებლობის საზოგადოებასთან). შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების ქონება(მათ შორის წილი ან აქციები) გადაეცემა ახლადშექმნილ იურიდიულ პირს. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ქონების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა არ ითვლება ქონების მიწოდებად.

38. სიტუაცია: ხდება შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების დაყოფა ორ იურიდიულ პირად. (მაგ. სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოებად და სააქციო საოგადოებად). შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების ქონება(მათ შორის წილი ან აქციები) გადაეცემა ახლადშექმნილ იურიდიულ პირებს. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ქონების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა არ ითვლება ქონების მიწოდებად.

39. სიტუაცია: ხდება შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებიდან სხვა იურიდიული პირის გამოყოფა.(მაგ. შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების და სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების). შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების ქონების(მათ შორის წილის ან აქციების) ნაწილი გადაეცემა გამოყოფილ იურიდიულ პირს. ასეთი გადაცემა ითვლება თუ არა ქონების მიწოდებად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა არ ითვლება ქონების მიწოდებად.

40. სიტუაცია: ხდება შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებიდან სხვა იურიდიული პირის გამოყოფა.(მაგ. სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების). შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების მოწილეს თავისი წილის სანაცვლოდ გადაეცემა შესაბამისი წილი გამოყოფილ იურიდიულ პირში. ასეთი გადაცემა განიხილება თუ არა დივიდენდად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა არ განიხილება დივიდენდად.

41. სიტუაცია: ხდება ორი ან მეტი რეზიდენტი იურიდიული პირის შერწყმა, რის შედეგადაც იქმნება ერთ-ერთი დასახ-

ელების იურიდიული პირის სახელწოდების იურიდიული პირი ან სხვა ახალი იურიდიული პირი. ასეთი შემთხვევა განიხილება თუ არა რეორგანიზაციად დაბეგვრის მიზნებისათვის?

პასუხი: ასეთი შერწყმა განიხილება რეორგანიზაციად.

42. სიტუაცია: ხდება ორი ან მეტი რეზიდენტი და არარეზიდენტი იურიდიული პირის შერწყმა, რის შედეგადაც იქმნება ერთ-ერთი დასახელების იურიდიული პირის სახელწოდების იურიდიული პირი ან სხვა ახალი იურიდიული პირი. ასეთი შემთხვევა განიხილება თუ არა რეორგანიზაციად დაბეგვრის მიზნებისათვის?

პასუხი: ასეთი შერწყმა არ განიხილება რეორგანიზაციად.

43. სიტუაცია: ხდება ორი რეზიდენტი იურიდიული პირის მიერ ერთმანეთის ხმის უფლების მქონე 50 პროცენტის ან მეტი წილების (აქციების) და რეზიდენტი იურიდიული პირის პარტნიორის წილის საერთო მოცულობის ღირებულების 50 პროცენტის ან მეტის შეძენა შეძენა (გაცვლა). ასეთი შემთხვევა განიხილება თუ არა რეორგანიზაციად დაბეგვრის მიზნებისათვის?

პასუხი: ასეთი შემთხვევა განიხილება რეორგანიზაციად.

44. სიტუაცია: ხდება რეზიდენტი იურიდიული პირის აქტივების 50 პროცენტის და მეტის შეძენა სხვა რეზიდენტი იურიდიული პირის მიერ ხმის უფლების მქონე წილის(აქციების) სანაცვლოდ, დივიდენდთან მიმართებით პრივილეგირებული უფლების გარეშე. ასეთი შემთხვევა განიხილება თუ არა რეორგანიზაციად დაბეგვრის მიზნებისათვის?

პასუხი: ასეთი შემთხვევა განიხილება რეორგანიზაციად.

45. სიტუაცია: ხდება რეზიდენტი იურიდიული პირის აქტივების 50 პროცენტის და მეტის შეძენა სხვა რეზიდენტი იურიდიული პირის მიერ ხმის უფლების მქონე წილის(აქციების) სანაცვლოდ, დივიდენდთან მიმართებით პრივილეგირებული

უფლებით. ასეთი შემთხვევა განიხილება თუ არა რეორგანიზაციად დაბეგვრის მიზნებისათვის?

პასუხი: ასეთი შემთხვევა არ განიხილება რეორგანიზაციად.

46. სიტუაცია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების (A საწარმო) პარტნიორები არიან ფიზიკური პირები. პარტნიორთა ნაწილმა დააფუძნა B საწარმო, ხოლო მეორე ნაწილმა – C საწარმო. ამ საწარმოების დაფუძნების დროს მათ კაპიტალში შეტანილ იქნა აღნიშნულ ფიზიკურ პირთა წილები. შესაბამისად, A საწარმოს პარტნიორები გახდნენ B და C საწარმოები, რომლებიც ფლობენ A საწარმოს 50-50 პროცენტიან წილებს. იმ შემთხვევაში, როდესაც ხორციელდება A საწარმოს ლიკვიდაცია შესაბამისი აქტივების გადაცემა პარტნიორი იურიდიული პირებისათვის ჩაითვლება თუ არა აქტივების მიწოდებად და გადასახადებით დასაბეგრ ოპერაციად?

პასუხი: A საწარმოს ლიკვიდაცია ჩაითვლება გადასახადის გადახდისაგან თავის არიდებად და აქტივების გადაცემები-მიწოდებად და შესაბამისად მოგების გადასახადისა და დღგ-ით დასაბეგრ ოპერაციებად.

47. სიტუაცია: არარეზიდენტმა საწარმომ დააფუძნა საქართველოში ფილიალი-მუდმივი დაწესებულება. ფილიალმა ეკონომიკური საქმიანობის შედეგად სანგარისო წლის ბოლოს მიიღო მოგება, გადაიხადა მოგების გადასახადი, ხოლო წმინდა მოგება გადაურიცხა დედა კომპანიას. გადარიცხული თანხა განიხილება თუ არა დივიდენდად?

პასუხი: გადარიცხული თანხა არ განიხილება დივიდენდად, ვინაიდან დივიდენდს იურიდიული პირი უნაწილებს აქციონერებს ან მოწილეებს, ხოლო ფილიალი არ არის იურიდიული პირი.

48. სიტუაცია: A საწარმომ 100 პროცენტიანი წილით დააფუძნა B საწარმო და ამ საწარმოს კაპიტალში შეიტანა

ძირითადი საშუალება, რომლის ღირებულება მან B საწარმოს დაფუძნების წინა წელს მთლიანად გამოქვითა ერთობლივი შემოსავლიდან. რა იქნება B საწარმოში შეტანილი ძირითადი საშუალების ჯგუფის ღირებულებითი ბალანსი?

პასუხი: ნოლი, ვინაიდან წინა წელს მთლიანად გამოიქვითა ძირითადი საშუალების ღირებულება.

49. სიტუაცია: A, B და C პირებმა დააფუძნეს სააქციო საზოგადოება შემდეგი წილობრივი მდგომარეობით: A პირს 60 პროცენტი ანუ 6000 აქცია, B პირს 30 პროცენტი ანუ 3000 აქცია, ხოლო C-პირს 1000 აქცია ანუ 10 პროცენტი. თითო აქციის ღირებულება შეადგენს ერთ ლარს. პარტნიორებმა გადაწყვიტეს კაპიტალის გაზრდა ფულადი შენატანების გზით აქციებისა და ფულადი შენატანების არაპროპორციული გზით, ისე, რომ პარტნიორების ერთმანეთის მიმართ პროცენტული თანაფარდობა არ შეცვლილიყო. კერძოდ, კაპიტალი გაზარდეს 900 000 ლარით ანუ 100 000 ლარამდე. A პირის მიერ შეტანილმა თანხამ შეადგინა 600 000 ლარი, B პირისამ-300 000 ლარი, ხოლო C პირმა 100 000 ლარი. აქციების რაოდენობა გადანაწილდა შენატანების არაპროპორციულად: A პირს-700 000 აქცია, B პირს-200 000 აქცია, ხოლო C პირს 100 000 აქცია. იბეგრება თუ არა A პირის მიერ გაზრდილი აქციებით მიღებული შემოსავალი, მიუხედავად იმისა, რომ დივიდენდების განაწილების პროცენტები არ იცვლება?

პასუხი: ვინაიდან A პირმა პარტნიორებისაგან მიიღო სარგებელი მისი ფულადი შენატანის არაპროპორციული აქციების ოდენობით, ეს ოდენობა წარმოადგენს სარგებელს და ექვემდებარება ერთობლივ შემოსავალში შეტანას და გამოქვითვას დადგენილი წესით.

50. სიტუაცია: სააქციო საზოგადოების პარტნიორებმა გადაწყვიტეს საწარმოს კაპიტალის გაზრდა აქციების ემისიის გზით. გამოშვებული აქციები შეიძინეს პარტნიორებმა. ერთერთმა პარტნიორმა აქციების სანაცვლოდ კაპიტალში შეიტანა

უძრავი ქონება, რომლის საბალანსო და საბაზრო ღირებულებებს შორის სხვაობამ შეადგინა 3 მილიონი ლარი საბალანსო ღირებულების სასარგებლოდ. პარტნიორს ერგო უძრავი ქონების საბაზრო ღირებულების შესაბამისი აქციები. სხვაობა 3 მილიონის ოდენობით წარმოადგენს თუ არა სააქციო საზოგადოების სარგებელს და ექვემდებარება თუ არა დაბეგვრას?

პასუხი: შემოსავლად არ განიხილება პარტნიორთა შენატანები, რომლებიც ზრდიან იმ საწარმოს წმინდა აქტივს, რომელთა პარტნიორებიც არიან შენატანების განმახორციელებელი პირები.

51. სიტუაცია: 2011 წლამდე დადგენილი წესით დივიდენდების სახით განაწილებულია შუალედური მოგება(წილის პროპორციულად ან პროპორციის გარეშე). გაცემული თანხები დაბეგრილია გადახდის წყაროსთან. წლიური შედეგებით დადგინდა, რომ საწარმოს მოგება არ მიუღია და შესაბამისად განაწილებული თანხები ვერ დაკვალიფიცირდა, როგორც დივიდენდი. მიუხედავად იმისა, რომ პარტნიორს მხოლოდ დივიდენდის მიღების უფლება აქვს, დოკუმენტურად დასტურდება, რომ ზედმეტად გაცემული დივიდენდის თანხები არ ბრუნდება და ამასთან არ დასტურდება საწარმოს კაპიტალის შემცირება. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: შუალედური მოგების დივიდენდების სახით განაწილება შესაძლებელია. დაუბრუნებელი თანხა თავისი შინაარსით პარტნიორისათვის გაცემის თარირიდან ჩაითვლება საწარმოსაგან მიღებულ შემოსავლად. შემოსავლის გამცემს საგადასახადო აგენტის ვალდებულება არ დაეკისრება რეზიდენტ ფიზიკურ პირთან მიმართებაში. დაუბრუნებელ თანხაზე პარტნიორს უნდა დაერიცხოს კუთვნილი გადასახადი სსკ 167-ე (ძვ) მუხლით გათვალისწინებული განაკვეთით. პარტნიორი დეკლარაციის წარუდგენლობის შემთხვევაში დაჯარიმდება სსკ-ის 274-ე მუხლით. თუ პარტნიორს დეკლარაცია წარდგენილი აქვს, მაშინ იგი დაჯარიმდება გადასახადის შემცირებისათვის სსკ-ის 275-ე(ძვ. 132-ე) მუხლით.

52. სიტუაცია: დივიდენდების სახით განაწილებულია შუალედური მოგება. გაცემული თანხები დაბეგრილია გადახდის წყაროსთან. წლიური შედეგებით განაწილებული თანხები ვერ დაკვალიფიცირდა, როგორც დივიდენდი. მიუხედავად იმისა, რომ პარტნიორს მხოლოდ დივიდენდის მიღების უფლება აქვს, არ იქნა მიღებული გადაწყვეტილება თანხების დაბრუნების თაობაზე. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: შუალედური მოგების დივიდენდის სახით განაწილება შესაძლებელია. დაუბრუნებელი თანხა პარტნიორისათვის ჩაითვლება შემოსავლად. დაუბრუნებელ თანხაზე პარტნიორს უნდა დაერიცხოს კუთვნილი გადასახადი(სსკ-176-ე მუხლი). პარტნიორი დეკლარაციის წარუდგენლობის შემთხვევაში დაჯარიმდება სსკ-ის 131-ე მუხლით. თუ პარტნიორს დეკლარაცია წარდგენილი აქვს, მაშინ იგი დაჯარიმდება გადასახადის შემცირებისათვის სსკ-ის 132-ე მუხლით. შემოსავლის გამცემს საგადასახადო აგენტის ვალდებულება არ დაეკისრება.

53. სიტუაცია: დივიდენდის სახით განაწილებულია შუალედური მოგება. გაცემული თანხები დაბეგრილია გადახდის წყაროსთან. წლიური შედეგებით განაწილებული თანხები ვერ დაკვალიფიცირდა, როგორც დივიდენდი. ვინაიდან პარტნიორს მხოლოდ დივიდენდის მიღების უფლება აქვს, მიღებულია გადაწყვეტილება თანხების დაბრუნების თაობაზე. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: შუალედური მოგების დივიდენდების სახით განაწილება შესაძლებელია. დასაბრუნებელი თანხა საწარმოსათვის ჩაითვლება უპროცენტოდ გაცემულ სესხად. დასაბრუნებელი თანხა პარტნიორისათვის ჩაითვლება უპროცენტო სესხის მიღებად. სესხის საბაზრო პროცენტით გაიზრდება ერთობლივი შემოსავალი და მოგების გადასახადის შემცირების შემთხვევაში საწარმო დაჯარიმდება (სსკ-ის 132 მუხლი). პარტნიორს სარგებელზე უნდა დაერიცხოს კუთვნილი გადასახადი(სსკ-ის 167-ე მუხლი). პარტნიორი დეკლარაციის წარუდგენლობის

შემთხვევაში დაჯარიმდება სსკ-ის 131-ე მუხლით. თუ პარტნიორს დეკლარაცია წარდგენილი აქვს, მაშინ იგი დაჯარიმდება გადასახადის შემცირებისათვის სსკ-ის 132-ე მუხლით. საწარმოს საგადასახადო აგენტის ვალდებულება პარტნიორთან მიმართებაში არ დაეკისრება.

54. სიტუაცია: 2011 წლამდე დადგენილი წესით დივიდენდების სახით განაწილებულია შუალედური მოგება(წილის პროპორციულად ან პროპორციის გარეშე). გაცემული თანხები დაბეგრილია გადახდის წყაროსთან. წლიური შედეგებით დადგინდა, რომ საწარმოს მოგება არ მიუღია და შესაბამისად განაწილებული თანხები ვერ დაკვალიფიცირდა, როგორც დივიდენდი. ვინაიდან პარტნიორს მხოლოდ დივიდენდის მიღების უფლება აქვს, მიღებულია გადაწყვეტილება თანხების საწარმოსათვის დაბრუნების თაობაზე. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: შუალედური მოგების დივიდენდების სახით განაწილება შესაძლებელია. დასაბრუნებელი თანხა თავისი შინაარსით საწარმოსათვის გაცემის თარიღიდან ჩაითვლება უპროცენტოდ გაცემულ სესხად. დასაბრუნებელი თანხა თავისი შინაარსით პარტნიორისათვის გაცემის თარიღიდან ჩაითვლება უპროცენტო სესხის მიღებად. საწარმოს საგადასახადო აგენტის ვალდებულება პარტნიორთან მიმართებაში არ დაეკისრება. სესხის საბაზრო პროცენტით გაიზრდება საწარმოს ერთობლივი შემოსავალი და მოგების გადასახადის შემცირების შემთხვევაში იგი დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე (ძვ. 132-ე) მუხლით. პარტნიორს სარგებელზე უნდა დაერიცხოს კუთვნილი გადასახადი სსკ-ის 167-ე (ძვ) მუხლით გათვალისწინებული განაკვეთით. პარტნიორი დეკლარაციის წარუდგენლობის შემთხვევაში დაჯარიმდება სსკ-ის 274-ე მუხლით. თუ პარტნიორს წარდგენილი აქვს დეკლარაცია, მაშინ გადასახადის შემცირების შემთხვევაში იგი დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე (ძვ. 132-ე) მუხლით.

55. სიტუაცია: ორგანიზაციის მიერ მიღებული დივიდენდი არ დაიბეგრა გადახდის წყაროსთან. ორგანიზაციამ დივიდენდი არ ჩართო ერთობლივ შემოსავალში. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: ორგანიზაციის მიერ მიღებული დივიდენდი არ იბეგრება გადახდის წყაროსთან. ორგანიზაციის მიერ მიღებული დივიდენდით შემცირებულია ერთობლივი შემოსავალი. უნდა გაიზარდოს ერთობლივი შემოსავალი და დაზუსტდეს დასაბეგრი მოგება(ზარალი). ორგანიზაცია დაჯარიმდება დეკლარაციაში მოგების გადასახადის შემცირებისათვის(სსკ-ის 132-ე მუხლი).

56. სიტუაცია: ორგანიზაციის მიერ მიღებული დივიდენდი არ დაიბეგრა გადახდის წყაროსთან. ორგანიზაციამ დივიდენდი არ ჩართო ერთობლივ შემოსავალში. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: ორგანიზაციის მიერ მიღებული დივიდენდი არ იბეგრება გადახდის წყაროსთან და ექვემდებარება ერთობლივ შემოსავალში შეტანას. ორგანიზაციის მიერ მიღებული დივიდენდით შემცირებულია ერთობლივი შემოსავალი. უნდა გაიზარდოს ერთობლივი შემოსავალი და დაზუსტდეს დასაბეგრი მოგება(ზარალი). ორგანიზაცია დაჯარიმდება დეკლარაციაში მოგების გადასახადის შემცირების შემთხვევაში სსკ-ის 275-ე (ძვ. 132-ე) მუხლით.

57. სიტუაცია: საწარმომ საწესდებო კაპიტალში შენატანის ოდენობით არარეზიდენტ დამფუძნებელზე გასცა სესხი 5% წლიური განაკვეთით და ასახა მოთხოვნებში, როგორც ძირითადი თანხა, ასევე მისაღები პროცენტი. მოგების გადასახადის გაანგარიშების მიზნებისათვის შემოსავალში აიღო გაცემულ სესხზე დარიცხული პროცენტის თანხა შესაბამისი პერიოდის მიხედვით ეროვნული ბანკის მიერ გამოქვეყნებული საბაზრო საპროცენტო განაკვეთით და მოახდინა დეკლარი-

რება. პირველი ვარიანტი: საწარმომ აპატია ვალდებულება დამფუძნებელს. მის მიმართ გააუქმა მოთხოვნა დარიცხული პროცენტის ნაწილში, შეწყვიტა ეკონომიკური საქმიანობა და პარტნიორმა გადაწყვიტა საწარმოს ლიკვიდაცია. მეორე ვარიანტი: საწარმოს მოთხოვნა არ გააუქმებია დამფუძნებლის მიმართ. საწარმომ შეწყვიტა ეკონომიკური საქმიანობა და პარტნიორმა გადაწყვიტა საწარმოს ლიკვიდაცია. საშემოსავლო გადასახადის დეკლარირება ორივე ვარიანტში საწარმოს არ მოუხდენია. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: მეორე ვარიანტში საწარმოს ლიკვიდაციის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების მომენტში დივიდენდად უნდა განეხილა მოთხოვნებში დაიქსირებულ (ძირითადი+პროცენტის 5% თანხა) თანხას გამოკლებული საწარმოს დაფუძნებისას პარტნიორის მიერ კაპიტალში შემოტანილი თანხა და უნდა დაებეგრა გადახდის წყაროსთან. პირველ ვარიანტში საწარმოს მიერ პარტნიორისათვის გაუქმებული მოთხოვნა დარიცხული პროცენტის თანხის ოდენობით წარმოადგენს არარეზიდენტი პარტნიორის მიერ ნაპატიები ვალით მიღებულ შემოსავალს და გადახდის წყაროსთან არ დაიბეგრება. მეორე ვარიანტში საწარმოს დაერიცხება საშემოსავლო გადასახადი დაუკავებელი დივიდენდის გამო. მეორე ვარიანტში პირი დაჯარიმდება გადახდის წყაროსთან გადასახადის დაუკავებლობისათვის(სსკ-ის 134-ე მუხლით). მეორე ვარიანტში პირი დაჯარიმდება საშემოსავლო გადასახადის დეკლარაციის წარუდგენლობისათვის(სსკ-ის 131-ე მუხლი).

58. სიტუაცია: საწარმომ საწესდებო კაპიტალში შენატანის ოდენობით არარეზიდენტ დამფუძნებელზე გასცა სესხი საბაზროზე დაბალი წლიური საპროცენტო განაკვეთით და ასახა მოთხოვნებში, როგორც ძირითადი თანხა, ასევე მისაღები პროცენტი. მოგების გადასახადის გაანგარიშების მიზნებისათვის შემოსავალში აიღო გაცემულ სესხზე დარიცხული პროცენტის თანხა შესაბამისი პერიოდის მიხედვით საბაზრო საპროცენტო განაკვეთით და მოახდინა დეკლარირება. პირველი ვარიანტი:

საწარმომ აპატია ვალდებულება დამფუძნებელს. მის მიმართ გააუქმა მოთხოვნა დარიცხული პროცენტის ნაწილში, შეწყვიტა ეკონომიკური საქმიანობა და პარტნიორმა გადაწყვიტა საწარმოს ლიკვიდაცია. მეორე ვარიანტი: საწარმოს მოთხოვნა არ გააუქმებია დამფუძნებლის მიმართ. საწარმომ შეწყვიტა ეკონომიკური საქმიანობა და პარტნიორმა გადაწყვიტა საწარმოს ლიკვიდაცია. საშემოსავლო გადასახადის დეკლარირება არცერთ ვარიანტში საწარმოს არ მოუხდენია. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: მეორე ვარიანტში საწარმოს ლიკვიდაციის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების მომენტში დივიდენდად უნდა განეხილა მოთხოვნებში დაფიქსირებულ (ძირითადი+პროცენტის თანხა) თანხას გამოკლებული პარტნიორის მიერ კაპიტალში შენატანის ოდენობა და დაებეგრა გადახდის წყაროსთან. პირველ ვარიანტში საწარმოს მიერ პარტნიორისათვის გაუქმებული მოთხოვნა დარიცხული პროცენტის თანხის ოდენობით არარეზიდენტი პარტნიორისათვის წარმოადგენს ვალის პატიებით მიღებულ შემოსავალს და გადახდის წყაროსთან არ დაიბეგრება. მეორე ვარიანტში საწარმოს უნდა დაერიცხოს გადახდის წყაროსთან დასაკავებელი გადასახადი(დივიდენდის მიხედვით). მეორე ვარიანტში საწარმო დაჯარიმდება საშემოსავლო გადასახადის დეკლარაციაში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში სსკ-ის 275-ე(ძვ.132-ე) მუხლით.გადახდის წყაროსთან გადასახადის დაუკავებლობისათვის(სსკ-ის 134-ე მუხლით). პირველ ვარიანტში პირის ქმედებაში საგადასახადო სამართალდარღვევა არ იკვეთება და არ ხდება დამატებით საგადასახადო ვალდებულების დაკისრება.

59. სიტუაცია: საწარმომ გადახდის წყაროსთან არ დააკავა რეზიდენტ ფიზიკურ პირზე გაცემული დივიდენდი, და არ ასახა შესაბამის დეკლარაციაში. ფიზიკურ პირს არ დაუდეკლარირებია დივიდენდის სახით მიღებული შემოსავალი. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: საწარმო სსკ-ის 218-ე მუხლის პირველი ნაწილის

„ზ" ქვეპუნქტის თანახმად ვალდებული იყო დივიდენდის გადახდისას დაეკავებინა საშემოსავლო გადასახადი. ფიზიკურ პირს იმ შემოსავლის მიხედვით, რომელიც ექვემდებარება გადახდის წყაროსთან დაბეგვრას, საშემოსავლო გადასახადის დეკლარირების ვალდებულება არ წარმოეშვება(სსკ-ის 217-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა" ქვეპუნქტი). საწარმოს დაერიცხება დაუკავებელი საშემოსავლო გადასახადი გაცემული დივიდენდის მიხედვით. დეკლარაციაში გადასახადის შემცირების გამო საწარმოს დაეკისრება ჯარიმა სსკ-ის 132-ე მუხლის საფუძველზე, ასევე წყაროსთან გადასახადის დაუკავებლობის გამო ჯარიმა სსკ-ის 134-ე მუხლის საფუძველზე.

60. სიტუაცია: რეზიდენტმა საწარმომ გადახდის წყაროსთან არ დააკავა და არ ასახა შესაბამის დეკლარაციაში რეზიდენტ ფიზიკურ პირზე გაცემული დივიდენდი. ფიზიკურ პირს არ დაუდეკლარირებია დივიდენდის სახით მიღებული შემოსავალი. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: საწარმო ვალდებული იყო დივიდენდის გაცემისას გადახდის წყაროსთან დაეკავებინა საშემოსავლო გადასახადი. ფიზიკურ პირს იმ შემოსავლის მიხედვით, რომელიც ექვემდებარება გადახდის წყაროსთან დაბეგვრას, საშემოსავლო გადასახადის დეკლარირების ვალდებულება არ წარმოეშვება. საწარმოს დაერიცხება გადახდის წყაროსთან დაუკავებელი საშემოსავლო გადასახადი გაცემული დივიდენდის მიხედვით. დეკლარაციაში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში საწარმოს დაეკისრება ჯარიმა სსკ-ის 275-ე(ძვ. 132-ე) მუხლით.

61. სიტუაცია: ფიზიკურმა პირმა, რომელიც ფლობს საფონდო ბირჟის ლისტინგში დაშვებული საწარმოს აქციებს წლის შედეგებზე(2009 წლის 2 იანვრის შემდგომ) მიიღო დივიდენდი. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული სიის(საფონდო ბირჟის ინფორმაცია) შესაბამისად ამ აქციების თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი აღემატება 25 პროცენტს (სსკ-ის 195-ე მუხლი). ემიტენტის(აგენტის) მიერ

დივიდენდი არ დაიბეგრა გადახდის წყაროსთან. 2010 წელს დადგინდა, რომ ემიტენტის მიერ საფონდო ბირჟისათვის მიწოდებული ინფორმაცია არასწორია-თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი არ აღემატება 25 პროცენტს. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: თუ დაცული იქნებოდა სსკ-ის 195-ე მუხლის მე-5 ნაწილის პირობა, მაშინ აგენტს არ ქონდა გადახდის წყაროსთან დივიდენდის დაბეგვრის ვალდებულება, ხოლო დივიდენდი ერთობლივ შემოსავალში შეტანას არ ექვემდებარებოდა. საფონდო ბირჟისათვის არასწორი ინფორმაციის მიწოდებით გამოწვეული შეუსრულებელი საგადასახადო ვალდებულებების დაფარვა უნდა უზრუნველყოს ემიტენტმა(საგადასახადო აგენტმა). ფიზიკურ პირზე გაცემული დივიდენდის კუთვნილი გადასახადის გადახდა უნდა დაეკისროს ემიტენტს(აგენტს). ემიტენტის მიმართ გამოყენებულ უნდა იქნეს სსკ-ის 132, 134 და 1422 მუხლებით დადგენილი სანქციები. დივიდენდის მიმღებს საგადასახადო ვალდებულება არ წარმოეშვება და არ დაჯარიმდება დეკლარაციაში გადასახადის შემცირებისათვის.

62. სიტუაცია: ფიზიკურმა პირმა, რომელიც ფლობს საფონდო ბირჟის ლისტინგში დაშვებული საწარმოს აქციებს წლის შედეგებზე მიიღო დივიდენდი. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული სიის(საფონდო ბირჟის ინფორმაცია) შესაბამისად ამ აქციების თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი აღემატება 25 პროცენტს. ემიტენტის(აგენტის) მიერ დივიდენდი არ დაიბეგრა გადახდის წყაროსთან. მომდევნო წელს დადგინდა, რომ ემიტენტის მიერ საფონდო ბირჟისათვის მიწოდებული ინფორმაცია არასწორია-თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი არ აღემატება 25 პროცენტს. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: თუ დაცული იქნებოდა სსკ-ის 130-ე(ძვ. 195-ე) მუხლის მე-5 ნაწილის პირობა, მაშინ აგენტს არ ქონდა გადახდის წყაროსთან დივიდენდის დაბეგვრის ვალდებულება, ხოლო დივიდენდი ერთობლივ შემოსავალში შეტანას არ ექვემდებარებო-

და. საფონდო ბირჟისათვის არასწორი ინფორმაციის მიწოდებით გამოწვეული შეუსრულებელი საგადასახადო ვალდებულებების დაფარვა უნდა უზრუნველყოს ემიტენტმა(საგადასახადო აგენტმა). ფიზიკურ პირზე გაცემული დივიდენდის კუთვნილი გადასახადის გადახდა უნდა დაეკისროს ემიტენტს(აგენტს). ემიტენტის მიმართ შესაბამისი საფუძვლების არსებობის შემთხვევაში გამოყენებულ უნდა იქნეს სსკ-ის 275-ე(ძვ. 132-ე) და 285-ე(ძვ1422-ე) მუხლებით გათვალისწინებული სანქციები. დივიდენდის მიმღებს საგადასახადო ვალდებულება არ წარმოეშვება და მის მიმართ სსკ-ით გათვალისწინებული სანქციები არ გამოიყენება.

63. სიტუაცია: 2011 წელს დადგენილი წესით დივიდენდების სახით განაწილებულია შუალედური მოგება(წილის პროპორციულად ან პროპორციის გარეშე). გაცემული თანხები დაბეგრილია გადახდის წყაროსთან. წლიური შედეგებით დადგინდა, რომ საწარმოს მოგება არ მიუღია და შესაბამისად განაწილებული თანხები ვერ დაკვალიფიცირდა, როგორც დივიდენდი. მიუხედავად იმისა, რომ პარტნიორს მხოლოდ დივიდენდის მიღების უფლება აქვს, დოკუმენტურად დასტურდება, რომ ზედმეტად გაცემული დივიდენდის თანხები არ ბრუნდება და ამასთან არ დასტურდება საწარმოს კაპიტალის შემცირება. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: შუალედური მოგების დივიდენდის სახით განაწილება შესაძლებელია. დაუბრუნებელი თანხა თავისი შინაარსით პარტნიორისათვის გაცემის თარიღიდან ჩაითვლება საწარმოსაგან მიღებულ შემოსავლად. შემოსავლის გამცემი ვალდებულია გადახდის წყაროსთან დააკავოს საშემოსავლო გადასახადი(სსკ-ის 154-ე მუხლის პირველი ნაწილის „მ" ქვეპუნქტის შესაბამისად). პარტნიორის დაუბრუნებელ თანხაზე საწარმოს უნდა დაერიცხოს გადახდის წყაროსთან დასაკავებელი გადასახადი. საწარმო დაჯარიმდება დეკლარაციაში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში სსკ-ის 275-ე მუხლით.

64. სიტუაცია: 2011 წელს დადგენილი წესით დივიდენდების სახით განანილებულია შუალედური მოგება(წილის პროპორციულად ან პროპორციის გარეშე). გაცემული თანხები დაბეგრილია გადახდის წყაროსთან. წლიური შედეგებით დადგინდა, რომ საწარმოს მოგება არ მიუღია და შესაბამისად განაწილებული თანხები ვერ დაკვალიფიცირდა, როგორც დივიდენდი. ვინაიდან პარტნიორს მხოლოდ დივიდენდის მიღების უფლება აქვს, მიღებულია გადაწყვეტილება თანხების საწარმოსათვის დაბრუნების თაობაზე. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: შუალედური მოგების დივიდენდის სახით განაწილება შესაძლებელია. დაუბრუნებელი თანხა თავისი შინაარსით პარტნიორისათვის გაცემის თარიღიდან ჩაითვლება უპროცენტოდ გაცემულ სესხად. დასაბრუნებელი თანხა თავისი შინაარსით პარტნიორისათვის გაცემის თარიღიდან ჩაითვლება უპროცენტო სესხის მიღებად. საწარმოს საგადასახადო აგენტის ვალდებულება პარტნიორთან მიმართებაში არ დაეკისრება. სესხის საბაზრო პროცენტით გაიზრდება საწარმოს ერთობლივი შემოსავალი და მოგების გადასახადის შემცირების შემთხვევაში იგი დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე მუხლით. პარტნიორს სარგებელზე უნდა დაერიცხოს კუთვნილი გადასახადი სსკ-ის 81-ე მუხლით გათვალისწინებული განაკვეთით. პარტნიორი დეკლარაციაში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე მუხლით.

65. სიტუაცია: საწარმომ შეიძინა ძირითადი საშუალებები და იმავე წელს გამოქვითა სსკ-ის 183-ე მუხლის მე-13 ნაწილით(ან სსკ-ის 183-ე მუხლის მე-2 ნაწილით 1000 ლარამდე ღირებულების). დღგ-ის გადამხდელ საწარმოში მიმდინარეობს სალიკვიდაციო პროცესი. გამოქვითული ძირითადი საშუალებების ღირებულება არ არის ასახული ლიკვიდაციისას წარმოდგენილ მოგების გადასახადის დეკლარაციაში ერთობლივ შემოსავალში. პირველი ვარიანტი: ძირითადი საშუალება წაიღო პარტნიორმა რეზიდენტმა იურიდიულმა პირმა, რომელიც

ლიკვიდაციამდე ფლობს 50%-ზე მეტ წილს. მეორე ვარიანტი: ძირითადი საშუალება წაიღო რეზიდენტმა პარტნიორმა-იურიდიულმა პირმა(გარდა პირველ ვარიანტში მითითებული პირისა). შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: პირველი ვარიანტის მიხედვით ლიკვიდირებული იურიდიული პირის მიერ პარტნიორისათვის ქონების გადაცემა არ ჩაითვლება მიწოდებად. მეორე ვარიანტის მიხედვით ლიკვიდირებულ პირს ძირითადი საშუალების ღირებულება უნდა ჩაერთო ერთობლივ შემოსავალში, საბალანსო ნარჩენი ღირებულებით ან სხვა საბაზრო ღირებულებით. პირველი ვარიანტის მიხედვით პირს პასუხისმგებლობა არ დაეკისრება. მეორე ვარიანტის მიხედვით დაზუსტდება დასაბეგრი შემოსავალი და დაიბეგრება მოგებისა და დღგ-ის გადასახადებით. პირი დაჯარიმდება დეკლარაციებში გადასახადის შემცირებისათვის(სსკ-ის 132-ე მუხლი).

66. სიტუაცია: დღგ-ის გადამხდელი საწარმოს დამფუძნებელია 6 ფიზიკური პირი. კაპიტალში ქონებრივი შენატანია-თანასაკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთი-შეფასებული დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ 40000 ლარად. მიღებულია გადაწყვეტილება საწარმოს ლიკვიდაციის შესახებ დაფუძნებიდან 1 წლის შემდეგ. ლიკვიდაციისას იგივე ქონება საბაზრო ღირებულებით-80000 ლარი-გაიტანეს წილის პროპორციულად, დამფუძნებელმა ფიზიკურმა პირებმა ისე, რომ საწარმოს მიერ დაბეგვრა/წყაროსთან დაკავება არ მომხდარა. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: საწარმოს მოგების გადასახადის მიზნებისათვის მიწის ნაკვეთის გადაცემა ჩაითვლება მიწოდებად საბაზრო ფასით. ნამეტი თანხა(80000-40000) ჩაირთვება ერთობლივ შემოსავალში. მიწის მიწოდება დღგ-ისაგან გათავისუფლებულია. იგივე ქონების (შენატანის) დაბრუნება არ ჩაითვლება დივიდენდად და საწარმოს დამფუძნებელ ფიზიკურ პირთა მიმართ წყაროსთან დაკავების ვალდებულება არ წარმოიშობა. წილის პროპორციულად ფიზიკურ პირთა ნამეტი(80000-40000) არ

თავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადისაგან(სსკ-ის 168-ე მუხლი) და ფიზიკური პირების მიერ დეკლარირებას ექვემდებარება დამოუკიდებლად. უნდა დაზუსტდეს საწარმოს დასაბეგრი მოგება. უნდა დაზუსტდეს საწარმოს დღგ-ის პროპორციული ჩათვლები გათავისუფლებული მიწოდების გათვალისწინებით. საწარმო დაჯარიმდება შესაბამისი გადასახადის დეკლარაცია(ებ) ში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში(სსკ 132-ე მუხლი).

67. სიტუაცია: განხორციელდა დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრირებული საწარმოს ლიკვიდაცია, რომლის 100%-იანი წილის მფლობელი იყო რეზიდენტი იურიდიული პირი. კაპიტალში შენატანი-უძრავი ქონება-შეფასებულია დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ 40 000 ლარად. პირველი ვარიანტი: ლიკვიდაციისას, დამფუძნებელმა შენატანის სანაცვლოდ მიიღო 100000 ლარის სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობა, ისე, რომ საწარმოს დაბეგვრა არ მოუხდენია. მეორე ვარიანტი: საწარმოს ლიკვიდაციისას, დამფუძნებელმა მიიღო იგივე აქტივი, რომლის საბაზრო ღირებულება გატანისას შეადგენდა 60000 ლარს. საწარმოს მიერ დაბეგვრა არ მომხდარა. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: მხოლოდ პირველ ვარიანტში: დამფუძნებელს ქონების განაწილებით მიღებული ნამეტი-60000 ლარი(100000-40000) ჩაეთვლება დივიდენდად. ამასთან, იგი წყაროსთან დაკავებას არ დაექვემდებარება და დამფუძნებლის ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაერთვება. მხოლოდ პირველ ვარიანტში: ლიკვიდირებულ საწარმოს გამოქვითვები უნდა შეემცირებინა გადაცემული სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ღირებულებით. ორივე ვარიანტში: საწარმოსათვის ლიკვიდაციისას გადაცემული ქონება მოგების გადასახადის მიზნებისათვის არ ითვლება მიწოდებად. ორივე ვარიანტში: დამფუძნებელმა იურიდიულმა პირმა ლიკვიდაციისას მიღებული აქტივი უნდა აღიაროს გადაცემამდე ლიკვიდირებულ საწარმოს არსებული ღირებულებით. ორივე ვარიანტში: საწარმოსათვის ლიკვიდა-

ციისას გადაცემული ქონება დღგ-ის მიზნებისატვის ითვლება საბაზრო ღირებულებით მიწოდებად. ორივე ვარიანტში უნდა დაზუსტდეს საწარმოს დღგ-ით დასაბეგრი ბრუნვა. მხოლოდ პირველ ვარიანტში: ლიკვიდაციის პროცესში მყოფი საწარმოს უნდა შეუმცირდეს გამოსაქვითი ხარჯი ლიკვიდაციის გამო წარდგენილ დეკლარაციაში. საწარმო დაჯარიმდება შესაბამის დეკლარაცია(ებ)ში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში(სსკ-ის 132-ე მუხლით).

68. სიტუაცია: დღგ-ის გადამხდელი საწარმოს 100% წილის მფლობელია ერთი ფიზიკური პირი. კაპიტალში ქონებრივი შენატანია-უძრავი ქონება-შეფასებული დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ 5000 ლარად. მიღებულია გადაწყვეტილება საწარმოს ლიკვიდაციის შესახებ დაფუზნებიდან 3 წლის შემდეგ. პირველი ვარიანტი: ლიკვიდაციისას იგივე აქტივი საბაზრო ღირებულებით-5000 ლარი-გაიტანა დამფუძნებელმა ისე, რომ საწარმოს მიერ დაბეგვრა/წყაროსთან დაკავება არ მომხდარა. მეორე ვარიანტი: ლიკვიდაციისას იგივე აქტივი საბაზრო ღირებულებით-6000 ლარი-გაიტანა დამფუძნებელმა ისე, რომ საწარმოს მიერ დაბეგვრა/წყაროსთან დაკავება არ მომხდარა. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: ორივე ვარიანტში: საწარმოსათვის გადასახადებით (დღგ, მოგების გადასახადი) დასაბეგრი ობიექტი გამოითვლება ლიკვიდაციისას გატანილი ქონების საბაზრო ფასით. ორივე ვარიანტში: შენატანის დაბრუნება არ ჩაიტვლება დივიდენდად და საწარმოს დამფუძნებელ ფიზიკური პირის მიმართ წყაროსთან დაკავების ვალდებულება არ წარმოიშობა. მეორე ვარიანტში: ფიზიკური პირის ნამეტი(6000-5000) გათავისუფლებულია საშემოსავლო გადასახადისაგან(სსკ-ის 168-ე მუხლი). ორივე ვარიანტში უნდა დაზუსტდეს საწარმოს დასაბეგრი მოგება და დღგ-ის ბრუნვა. საწარმო დაჯარიმდება შესაბამის დეკლარაცია(ებ)ში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში(სსკ-ის 132-ე მუხლი).

69. სიტუაცია: საწარმოს ერიცხება კრედიტორული დავალიანება ლიკვიდირებული საწარმოს მიმართ ძირითადი თანხისა და პირგასამტეხლოს სახით. ლიკვიდირებულ საწარმოს აღნიშნულ მოთხოვნაზე უფლებამონაცვლე არ ჰყავს. კრედიტორული დავალიანება სრულად გამოქვითულია ერთობლივი შემოსავლიდან. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: ლიკვიდაციის შესახებ გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან ვალდებულება (ძირითადი თანხა და ამ პერიოდისათვის პირგასამტეხლო) უნდა აღიარდეს ნაპატიებ ვალად და ჩართულ იქნეს ერთობლივ შემოსავალში. ლიკვიდაციის დღიდან უნდა შეწყვეტილიყო პირგასამტეხლოს აღიარება ხარჯებში. დასაბეგრი შემოსავალი გაიზრდება ნაპატიები ვალით; ამოირიცხება პირგასამტეხლოს სახით აღიარებული ხარჯები ლიკვიდაციის შესახებ გადაწყვეტილების დღიდან. საწარმოს დაერიცხება მოგების გადასახადი. მოგების გადასახადის შემცირების შემთხვევაში, საწარმო დაჯარიმდება სსკ-ის 132-ე მუხლით.

70. სიტუაცია: ფიზიკურ პირთა ჯგუფმა(55 იძულებით გადაადგილებული პირი) შეიზინა სახელმწიფოს მიერ დაფუძნებული შპს-ის 100%-იანი წილი. შპს-ს გააჩნია უძრავი ქონება, რომელიც შეფასებულია ექსპერტის მიერ 2009 წლის ოქტომბრის მდგომარეობით 11308000 ლარად. საზოგადოებამ 2009 წლის ოქტომბერში გამოაცხადა ლიკვიდაცია. ქონების მიწოდება არ განხორციელებულა. არ განხორციელებულა ქონების განაწილებაც(არც კრების ოქმით). შპს-ს არ განუხორციელებია სამეურნეო ოპერაციები და არ არის რეგისტრირებული დღგ-ის გადამხდელად. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: აღნიშნული ოპერაცია სსკ-ის 73-ე მუხლის(ძვ. 104-ე მუხლის) საფუძველზე შინაარსობრივად უნდა შეფასდეს, როგორც სახელმწიფოს მიერ ქონების გამოტანა მის მიერ დაწესებული საწარმოდან და პრივატიზების წესით იძულებით გადაადგილებულ პირებისათვის თანასაკუთრებაში გადაცემა.

საწარმოს ქმედებაში საგადასახადო სამართალდარღვევა არ იკვეთება და დამატებითი ვალდებულებების დაკისრება არ ხდება.

71. სიტუაცია: საწარმოს არარეზიდენტისაგან მიღებული მომსახურება დაბეგრილი აქვს უკუდაბეგვრის წესით და გადახდილი დღგ-ის თანხაზე მიღებული აქვს ჩათვლა. მომსახურებაზე გაწეული ხარჯები გამოქვითულია ერთობლივი შემოსავლიდან. მიღებულია გადაწყვეტილება ლიკვიდაციის თაობაზე. ამასთან საწარმოს არ განუხორციელებია დღგ-ით დასაბეგრი ოპერაციები. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: ასეთი ხარჯები უნდა შეფასდეს, როგორც ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები. შესაბამისად, მომსახურებაზე გაწეული ხარჯების გამოქვითვა ერთობლივი შემოსავლიდან მართლზომიერია. სსკ-ის მოთხოვნების თანახმად, გადახდილი დღგ-ის ჩათვლა ეკუთვნის პირს, თუ მიღებული საქონელი/მომსახურება გამოყენებულია ან გამოყენებული იქნება დღგ-ით დასაბეგრ ოპერაციებში. იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ ხდება საწარმოს ლიკვიდაცია, აღნიშნული საქონელი/მომსახურება ვერ იქნება გამოყენებული დასაბეგრ ოპერაციებში. შესაბამისად, საწარმოს არ აქვს ჩათვლის მიღების უფლება. შეფასებაში აღნიშნული პოზიციის გათვალისწინებით უნდა გაუქმდეს ჩათვლილი დღგ-ის თანხა იმ საანგარიშო პერიოდში, როდესაც მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება ლიკვიდაციაზე. დეკლარაციებში გადასახადის შემცირების შემთხვევაში საწარმო დაჯარიმდება სსკ-ის 275-ე(ძვ. 132-ე) მუხლის შესაბამისად.

72. სიტუაცია: საწარმომ, რომელიც არ არის რეგისტრირებული დღგ-ის გადამხდელად, გამოაცხადა ლიკვიდაცია. სალიკვიდაციო კომისიამ საწარმოს ძირითადი საშუალება(შენობა) გაყიდა 100000 ლარზე მეტად. პირველი ვარიანტი: ოპერაცია არ დაიბეგრა დღგ-ით. მეორე ვარიანტი: საწარმომ ოპერაციის მიხედვით საბანკო დაწესებულებაში გადაიხადა დღგ-ის თანხა. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: სსკ-ის 157-ე მუხლის მე-4 ნაწილის(ძვ. 221-ე მუხლის პირველი ნაწილის 'გ' ქვეპუნქტის) თანახმად პირი დღგ-ის გადამხდელად ითვლება იმ ერთჯერადი ოპერაციის ან ერთ დღეში განხორციელებული დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელების მომენტიდან(ამ ოპერაციის ჩათვლით), რომლის მიხედვითაც დასაბეგრი ოპერაციის თანხა გადააჭარბებს 100000 ლარს. პირველ ვარიანტში: პირი ვალდებული იყო, დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციისათვის მიემართა საგადასახადო ორგანოსათვის დასაბეგრი ოპერაციების საერთო თანხის 100000 ლარზე გადაჭარბების დღიდან არაუგვიანეს 2 სამუშაო დღისა. მეორე ვარიანტში იმის გათვალისწინებით, რომ აღნინული საწარმო ლიკვიდაციის პროცესშია და ამ მიზეზით დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაცია ექვემდებარება გაუქმებას, მხოლოდ ის ფაქტი, რომ პირმა განცხადებით არ მიმართა დღგ-ის რეგისტრაციის გაუქმების თაობაზე არ უნდა იქნეს განხილული სამართალდარღვევად. ამასთან, საბანკო დანესებულებაში საგადასახადო დავალების შევსება სსკ-ის 73-ე(ძვ. 104-ე) მუხლის გათვალისწინებით უნდა ჩაითვალოს, როგორც პირის მიერ დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციის განცხადების წარდგენად. პირველი ვარიანტი: უნდა განისაზღვროს კუთვნილი დღგ შესაბამისი საანგარიშო პერიოდის მიხედვით. პირველი ვარიანტი: დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციის გარეშე საქმიანობისათვის საწარმო დაჯარიმდება სსკ-ის 282-ე(ძვ. 140-ე) მუხლის მიხედვით. მეორე ვარიანტი: პირის მიმართ დამატებითი საგადასახადო ვალდებულების დაკისრება არ ხდება.

73. სიტუაცია: საბინაო ამხანაგობაში შენატანია-მიწის ნაკვეთი და მასზე დამაგრებული შენობა-ნაგებობები. ამხანაგობას არ ჰქონდა წარდგენილი ქონების(მ.შ. მიწის) გადასახადის დეკლარაციები. პირელი ვარიანტი: საგადასახადო შემოწმებისას მიწის და ქონების ეკონომიკურ საქმიანობაში ჩართულობა არ დადგენილა. მეორე ვარიანტი: საგადასახადო

შემოწმებისას მიწის და ქონების ეკონომიკურ საქმიანობაში ჩართულობა დადგენილია. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: პირველ ვარიანტში ქონების გადასახადის დეკლარაციის წარდგენა სავალდებულო არ არის. მეორე ვარიანტში ეკონომიკურ საქმიანობაში ჩართული ქონების(მ.შ. მიწა0 ნაწილში ანხანაგობის ქონება განიხილება საწარმოს ქონებად. მეორე ვარიანტში ამხანაგობას დაერიცხება ქონების(მ.შ მიწის) გდასახადი. მეორე ვარიანტში ამხანაგობას დაერიცხება ჯარიმა ქონების დეკლარაციის წარუდგენლობისათვის(სსკ-ის 131-ე მუხლი).

74. სიტუაცია: დღგ-ის გადამხდელი საწარმოს მიერ ბინათმშენებლობის ამხანაგობაში შეტანილია 2010 წლის 2 აგვისტოს მიწის ნაკვეთი და სამშენებლო მასალები. ხელსეკრულების საფუძველზე განსაზღვრულია საწარმოსათვის სანაცვლოდ საცხოვრებელი ფართის გადაცემა. საწარმომ ამხანაგობაში განხორციელებული შენატანი არ ჩათვალა მიწოდებად და არ დაბეგრა მოგების გადასახადით და დღგ-ით. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: საწარმოს მიერ ბინათმშენებლობის ამხანაგობაში განხორციელებული შენატანი განიხილება მიწოდებად საბაზრო ფასებით, თუმცა არ განიხილება დღგ-ით დასაბეგრ ოპერაციად, სსკ-ის 225-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ" ქვეპუნქტის საფუძველზე. ამხანაგობა ვალდებული იყო გაევლო დღგ-ის გადამხდელის რეგისტრაცია სსკ-ის 221-ე მუხლის მე-6 ნაწილის საფუძველზე. საწარმოს მიერ შემცირებულია ერთობლივი შემოსავალი. გადაანგარიშდება(გაიზრდება) საწარმოს ერთობლივი შემოსავალი და დაერიცხება კუთვნილი მოგების გადასახადი. გადასახადების შემცირების შემთხვევაში, საწარმოს დაერიცება სსკ-ის 132-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯარიმები.

75. სიტუაცია: დღგ-ის გადამხდელი საწარმოსათვის ბინათმშენებლობის ამხანაგობაში შენატანის სანაცვლოდ გათ-

ვალისწინებულია საცხოვრებელი ფართების გადაცემა. მისაღებ საცხოვრებელ ფართებზე საკუთრების უფლება საწარმოს მიერ რეალიზებულია. ამასთან, კომპენსაციის თანხა არ არის ასახული ერთობლივ შემოსავალში და არ არის დაბეგრილი დღგ-ით. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: საცხოვრებელ ფარტებზე საკუთრების წინასწარი უფლების რეალიზაცია: ა) ჩაითვლება დღგ-ით დაბეგვრის ობიექტად; ბ) ეკონომიკური საქმიანობით მიღებულ შემოსავლად. გადაანგარიშდება(გაიზრდება) საწარმოს ერთობლივი შემოსავალი და დღგ-ით დასაბეგრი ბრუნვა და დაერიცხება კუთვნილი მოგების გადასახადი და დღგ. შესაბამის დეკლარაციაში გადასახადების შემცირების შემთხვევაში საწარმოს დაერიცხება სსკ-ის 132-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯარიმა.

76. სიტუაცია: დღგ-ის გადამხდელი საწარმოს მიერ ბინათმშენებლობის ამხანაგობაში შეტანილია მიწის ნაკვეთი, რომლის საბაზრო ღირებულება არ არის დადგენილი დოკუმენტურად. ხელშეკრულების საფუზველზე განსაზღვრულია საწარმოსათვის სანაცვლოდ საცხოვრებელი ფართის გადაცემა.საწარმომ ამხანაგობაში განხორციელებული შენატანი არ ჩათვალა მიწოდებად და არ დაბეგრა მოგების გადასახადით და დღგ-ით. შევაფასოთ საწარმოს მოქმედება.

პასუხი: საწარმოს მიერ ბინათმშენებლობის ამხანაგობაში განხორციელებული შენატანი მიწის სახით განიხილება მიწოდებად საბაზრო ფასებით, მხოლოდ მოგების გადასახადის მიზნებისათვის. საწარმოს მიერ შემცირებულია ერთობლივი შემოსავალი მიწის ნამეტი ღირებულებით(მიწის საბაზრო ღირებულებას-მიწის შეძენის ღირებულება). მიწის მიწოდება გათავისუფლებულია დღგ-ისაგან სსკ-ის 230-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ჰ6" ქვეპუნქტის საფუძველზე.

77. სიტუაცია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებიდან გავიდა ერთ-ერთი დამფუძნებელი პარტნიორი ფიზიკური პირი, რომელსაც საზოგადოებიდან ეკუთვნის

ქონების წილი. აღნიშნული ქონება შექმნილია საზოგადოების მოგების ხარჯზე. როგორ დაიბეგრება წილის სანაცვლოდ გაცემული ქონება?

პასუხი: საწარმოს პარტნიორს შეუძლია გავიდეს საზოგადოებიდან და კუთვნილი წილი მიიღოს ფულადი ან ნატურალური ფორმით. პარტნიორის წილი საზოგადოებაში გამოიხატება მყარ ნომინალურ ღირებულებაში, საზოგადოებიდან გასვლა კი წილის გასხვისებაა. წილის გასხვისებისათვის საზოგადოების წესდება შეიძლება განსაზღვრავდეს სხვადასხვა აუცილებელ წინაპირობებს, მაგრამ ყველაზე გავრცელებულ შემთხვევაში გასვლის გზით წილის გასხვისებისას, სხვა პარტნიორები ახდენენ გასული პარტნიორის წილის შეძენას ნომინალური ღირებულებით. იგივე პირობით ხდება გასული პარტნიორისათვის წილის ნატურით ანაზღაურება, ხოლო გადასაცემი ქონების ღირებულება უნდა შეფასდეს გადაცემის თარიღის მდგომარეობით. ამ პირობით მიღებული(გაცემული) წილის ღირებულება ერთობლივ შემოსავალში არ შედის. შესაბამისად საზოგადოების პარტნიორის მიერ საწესდებო კაპიტალიდან ნომინალური ღირებულებით დათმობილი(გაყიდული) წილიდან მიღებული შემოსავლები დაბეგვრას არ ექვემდებარება, ხოლო ნომინალური ღირებულების ზევით მიღებული თანხები დაიბეგრება, როგორც დივიდენდი.

78. სიტუაცია: საწარმოს ჰყავს სამი მეწილე, რომელთა წილები შემდეგნაირად ნაწილდება: 25ლარი(25%), 35ლარი(35%) და 40 ლარი(40%). ამ უკანასკნელმა მოითხოვა საწარმოდან გასვლა და წილის სანაცვლოდ ქონების მიღება. საწარმომ მას თავისი წილის სანაცვლოდ გადასცა 50 ლარის ღირებულების ქონება. სხვაობა წილის ღირებულებასა და ქონების ღირებულებას შორის 10 ლარი წარმოადგენს თუ არა დივიდენდს?

პასუხი: სხვაობა წარმოადგენს დივიდენდს.

79. სიტუაცია: სააქციო საზოგადოების პარტნიორმა გადაწყვიტა ამ საწარმოს აქციების გაყიდვა, ხოლო სააქციო

საზოგადოებამ მისი გამოსყიდვა. აქციონერის აქციების ნომინალური ღირებულება შეადგენს 100 ლარს, ხოლო საბაზრო ღირებულება 150 ლარს. საწარმომ ეს აქციები შეისყიდა 150 ლარად. წარმოადგენს თუ არა სხვაობა 50 ლარი დივიდენდს?

პასუხი: სხვაობა წარმოადგენს დივიდენდს.

80. სიტუაცია: სააქციო საზოგადოების აქციების განსაზღვრულ ნაწილს ფლობს შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება. სააქციო საზოგადოებამ გადაწყვიტა გამოესყიდა თავისი აქციები. აქციონერის აქციების ნომინალური ღირებულება ემთხვევა საბაზრო ღირებულებას და შეადგენს 100 ლარს. სანარმომ ეს აქციები შეისყიდა 100 ლარად. წარმოადგენს თუ არა გადახდილი 100 ლარი დივიდენდს?

პასუხი: გადახდილი თანხა არ წარმოადგენს დივიდენდს.

81. სიტუაცია: საწარმომ მეწილეს ფულადი დივიდენდის სანაცვლოდ გადასცა თავისი წილი, რომელიც ამ საწარმოს ჰქონდა სხვა საწარმოში. ასეთი გადაცემა ჩაითვლება თუ არა დივიდენდად?

პასუხი: ასეთი გადაცემა არ ჩაითვლება დივიდენდად.

82. სიტუაცია: სააქციო საზოგადოებამ თავისი აქციები გაყიდა საფონდო ბირჟაზე. აქციების ნომინალური ღირებულება იყო 100 ლარი, ხოლო გაყიდვის საბაზრო ღირებულება 250 ლარი. აქციების გაყიდვით მიღებული სხვაობა (და არა მოგება) 150 ლარის ოდენობით შეიძლება თუ არა გაიცეს დივიდენდად?

პასუხი: 150 ლარი არის საემისიო კაპიტალი ანუ სხვაობა საწარმოს მიერ ემისირებული აქციების გაყიდვის დროს მათ საბაზრო და ნომინალურ ღირებულებებს შორის. ამიტომ ის, ისევე, როგორც საწესდებო კაპიტალი, დივიდენდად არ გაიცემა. თუ საწარმო გამოისყიდის ამ აქციებს აქციონერისაგან და აღმოჩნდება, რომ აქციების გამოსყიდვისას მან აქციონერს გადაუხადა საემისიო კაპიტალზე(150 ლარზე) მეტი, მაშინ ნამეტი თანხა არის დივიდენდი, ხოლო 150 ლარი და მასზე ნაკლები თანხა არ ჩაითვლება დივიდენდად.

83. სიტუაცია: სააქციო საზოგადოება დააფუძნა 3 პირმა, რომლებიც ფლობენ გამოშვებული აქციების 100 პროცენტს ნომინალური ღირებულებით 100 ლარი. ამის შემდეგ სააქციო საზოგადოებამ განახორციელა 50 ლარის ოდენობის აქციების გამოშვება და გაყიდვა. რომელ აქციებს შეიძლება მიენიჭოს საწესდებო კაპიტალის სტატუსი?

პასუხი: საწესდებო კაპიტალი არის საზოგადოების დაფუძნებისას შენატანების ჯამი. შესაბამისად, 100 ლარი იქნება საწესდებო კაპიტალი, ხოლო დანარჩენი კაპიტალის მატება.

84. სიტუაცია: საწარმო იღებს კრედიტს კომერციული ბანკიდან და ამ თანხით ყიდულობს სხვა საწარმოს აქციებს. შეუძლია თუ არა მას კრედიტზე გადახდილი პროცენტი, როგორც ხარჯი გამოქვითოს ერთობლივი შემოსავლიდან?

პასუხი: არა, რადგანაც დივიდენდი არ შედის საწარმოს ერთობლივ შემოსავალში და შესაბამისად პროცენტთან დაკავშირებული ხარჯები არ უკავშირდება ერთობლივი შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს.

85. სიტუაცია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება დააფუძნა 3 პირმა. დაფუძნებისას პარტნიორებს წესდების მიხედვით კაპიტალში უნდა შეეტანათ შესაბამისად 50, 30 და 20 ლარის საბაზრო ღირებულების ქონება. პარტნიორმა, რომელსაც უნდა შეეტანა კაპიტალში 50 ლარის ქონება- შემოიტანა 80 ლარის ღირებულების ქონება. რა კვალიფიკაცია შეიძლება მიეცეს სხვაობას(80-50) 30 ლარის ოდენობით?

პასუხი: სხვაობა 30 ლარის ოდენობით წარმოადგენს საემისიო კაპიტალს და იგი გამოყვანილ უნდა იქნეს საწესდებო კაპიტალიდან.

86. სიტუაცია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება დააფუძნა 2 პირმა ქონებრივი შენატანების გზით. ერთი პირის შენატანი ნაცვლად 100 ლარისა იყო 150 ლარი. ამ პირ-

მა გარკვეული პერიოდის შემდეგ საწარმოდან გაიტანა ქონება თავისი შენატანების პროპორციულად-150 ლარის ოდენობით. შეიძლება თუ არა ამ თანხას მიეცეს დივიდენდის კვალიფიკაცია?

პასუხი: ეს თანხა არ იქნება დივიდენდი, ვინაიდან პარტნიორმა იმდენივე თანხის ქონება გამოიტანა, რაც მან შეიტანა საწესდებო და საემისიო კაპიტალში.

87. სიტუაცია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება დააფუძნა 2 პირმა ქონებრივი შენატანების გზით. ერთი პირის შენატანი ნაცვლად 100 ლარისა იყო 150 ლარი. გარკვეული პერიოდის შემდეგ 150 ლარის ქონების საბაზრო ღირებულება გახდა 1000 ლარი. პირმა საწარმოდან გაიტანა 1000 ლარის ღირებულების ქონება ჩათვალა, რა, რომ მისი წილი შეესაბამებოდა გატანილი ქონების ღირებულებას. ადგილი აქვს თუ არა დივიდენდის გაცემას?

პასუხი: ნამეტი თანხა (1000-150) 850 ლარი შეადგენს დივიდენდს. ამასთან, დივიდენდი არ იქნებოდა 1000 ლარის ღირებულების ქონება იმ შემთხვევაში, თუ ქონების გამოტანამდე საწარმო მოახდენდა პარტნიორის მიერ კაპიტალსი შეტანილი ქონების აფასებას 150 ლარიდან 1000 ლარამდე შესაბამისი წესდების შეცვლით.

88. სიტუაცია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება დააფუძნა 2 პირმა. ამის შემდეგ ერთერთმა პარტნიორმა (ან ორივემ) შეისყიდა მიწა და შეიტანა საწარმოს კაპიტალში. შესაბამისად წესდების ცვლილების გზით გაიზარდა საწარმოს კაპიტალი. შემდგომ საწარმომ ამ მიწაზე ააშენა სახლი და გაყიდა მიწიანად. მიწის ღირებულება უნდა შევიდეს თუ არა საწარმოს ერთობლივ შემოსავალში?

პასუხი: მიწის ღირებულება უნდა გამოვიდეს კაპიტალიდან. შესაბამისად შემცირდება კაპიტალის ოდენობა და მიწის შესაბამისი ღირებულება შეიტანება საწარმოს ერთობლივ შემოსავალში. ამასთან, მიწის ღირებულება საწარმოსთვის იქნება სარგებელი.

89. სიტუაცია: განვიხილოთ სამი თანამდევი სიტუაცია: ა) საწარმომ განახორციელა 1 ლარის ნომინალური ღირებულების 1 აქციის ემისია და გაყიდვა 5 ლარად. გარკვეული პერიოდის შემდეგ ეს აქცია გამოისყიდა საწარმომ 6 ლარად. საწარმოს საემისიო კაპიტალი იყო 4ლარი(5-1). გამოსყიდვის შემდეგ საემისიო კაპიტალი „გაქრა" და გახდა ნოლის ტოლი; ბ) პირობები იგივეა. საწარმომ ეს აქცია გამოისყიდა 3 ლარად. საწარმოს საემისიო კაპიტალი იყო 4 ლარი(5-1). გამოსყიდვის შემდეგ საემისიო კაპიტალი გახდა 1 ლარი(4-3); გ) პირობები იგივეა. საწარმომ აქცია გამოისყიდა 2 ლარად. საემისიო კაპიტალი გახდა 2 ლარი(4-2). არის თუ არა პარტნიორის წილი 1და 2 ლარიან საემისიო კაპიტალში და შესაბამისად აქვს თუ არა პარტნიორს რაიმე მოთხოვნის უფლება?.

პასუხი: ვინაიდან საწარმომ გაისტუმრა პარტნიორი, ამ უკანასკნელს არ წარმოეშვება საწარმოს მიმართ მოთხოვნები. რაც შეეხება 1 და 2 ლარის ოდენობის საემისიო კაპიტალს იგი 100 პროცენტით ეკუთვნის საწარმოს.

90. სიტუაცია: საწარმოს ჰყავს ორი დამფუძნებელი ფიზიკური პირი, რომელთა წილები საწესდები კაპიტალში განსაზღვრულია 1000-1000 ლარის ოდენობით. საწარმოს წმინდა აქტივები შეადგენს 1000 000 ლარს. ერთმა მეწილემ თავისი წილი გაყიდა მესამე პირზე 2000 ლარად. შეესაბამება თუ არა წილის ღირებულება დაბეგვრის თვალსაზრისით მის რეალურ ღირებულებას?

პასუხი: მეწილეს უფლება აქვს წილი, როგორც საქონელი(არამატერიალური აქტივი) გაყიდოს ნებისმიერ ფასად-თვითღირებულებაზე ნაკლებადაც. თუ, პირები ურთიერთდამოკიდებულები არ არიან, მაშინ საგადასახადო ორგანოს იმ შემთხვევაში აქვს უფლება გამოიყენოს საბაზრო ფასი, თუ იგი დაასაბუთებს, რომ წილის გაცხადებული ფასი განსხვავდება ფაქტობრივი ფასისაგან. გაცხადებული ფასი ნიშნავს ყიდვა-გაყიდვის გარიგების დოკუმენტში დაფიქსირებულ

ფასს, ხოლო ფაქტობრივი ფასი იმ თანხას, რომელიც რეალურად გადაუხადეს გამყიდველს. ასეთი დასაბუთება უნდა მოხდეს ან მოწმეთა ჩვენებით ან სხვა რაიმე სამხილით, რომელიც დაამტკიცებს „მარცხენა" თანხის გადახდის ფაქტს.

91. სიტუაცია: საწარმომ თავისი 100 ლარის ნომინალური ღირებულების აქციები გაყიდა 150 ლარად ან საწარმოს საწესდებო კაპიტალში მეწილემ დამატებით შეიტანა 500 ლარი. ამ ორ შემთხვევაში საწარმოს ერთობლივი შემოსავალი გაიზარდა თუ არა?

პასუხი: ერთობლივი შემოსავალი არ გაზრდილა, ვინაიდან პარტნიორთა შენატანები, რომლებიც ზრდიან იმ საწარმოს წმინდა აქტივს, რომელთა პარტნიორებიც არიან შენატანის განმახორციელებელი პირები, არ წარმოადგენს შემოსავალს.

92. სიტუაცია: არარეზიდენტ პირს გააჩნია რეზიდენტ იურიდიულ პირში წილი და ახორციელებს მის გაყიდვას. მიღებული შემოსავალი ჩაითვლება თუ არა საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლად?

პასუხი: მიღებული შემოსავალი ჩაითვლება საქართველოსი არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლად.

93. სიტუაცია: არარეზიდენტ პირს გააჩნია რეზიდენტ იურიდიულ პირში წილი და ღებულობს დივიდენდს. მიღებული შემოსავალი ჩაითვლება თუ არა საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლად?

პასუხი: მიღებული შემოსავალი ჩაითვლება საქართველოსი არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლად.

94. სიტუაცია: გერმანიაში არსებული არარეზიდენტი საწარმოს აქტივები შეადგენს 100 აშშ დოლარს, საიდანაც 60 აშშ დოლარის ღირებულების აქტივი მდებარეობს საქართველოში უძრავი ქონების სახით. საწარმოს იმ პარტნიორმა, რომელმაც შეიტანა 60 აშშ დოლარის ღირებულების ქონება

საწარმოს კაპიტალში, განახორციელა წილის გაყიდვა. რომელი ქვეყნის წყაროდან არსებულ შემოსავლად ითვლება მიღებული შემოსავალი: გერმანიის თუ საქართველოს?

პასუხი: მიღებული შემოსავალი ჩაითვლება საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლად, რადაგანაც საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლად ჩაითვლება იმ საწარმოს აქციების ან პარტნიორის წილის მიწოდებით მიღებული შემოსავალი, რომლის აქტივების ღირებულების 50 პროცენტზე მეტი პირდაპირ ან არაპირდაპირ იქმნება საქართველოში არსებული უძრავი ქონების ღირებულებიდან.

თავი 8. კორპორაციული დაბეგვრის ზოგადი საკითხები საზღვარგარეთის ქვეყნებში

8.1. ავსტრალია

ავსტრალიაში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, სააქციო საზოგადოება, ამხანაგობა, შეზღუდული პასუხისმგებლობის ამხანაგობა, კერძო მენარმეები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: ავსტრალიური კომპანიების მიერ განაწილებული დივიდენდის თანხები არ შედის მათი აქციონერების დასაბეგრ შემოსავალში იმპუტაციური კრედიტის პრაქტიკის გამოყენების გამო.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის გადასახადი გადაიხდევინება კორპორაციული გადასახადის ოდენობით და წესით. უცხოელი ინვესტორები იხდიან ამ გადასახადს მხოლოდ უშუალოდ ავსტრალიის ტერიტორიაზე არსებულ აქტივებზე.

ზარალის დაბეგვრა: ავსტრალიის იურიდიული პირების მიერ ზარალის მიღების შემთხვევაში ეს ზარალი გადადის შემდგომ პერიოდებზე განუსაზღვრელი ვადით, იმ პირობით, რომ თუ შენარჩუნებული იქნება აქციონერების მუდმივი შემადგენლობის 50 პროცენტი.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 30 პროცენტს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: საპროცენტო შემოსავალი, რომელიც მიიღო არარეზიდენტმა იურიდიულმა პირმა იბეგრება წყაროსთან 10 პროცენტიანი განაკვეთით, თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებით სხვა არ არის გათვალისწინებული; როიალტი, რომელიც მიიღო არარეზიდენტმა იურიდიულმა პირმა იბეგრება გადახდის წყაროსთან 30 პროცენტის ოდენო-

ბით, თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. არარეზიდენტ აქციონერებზე განაწილებული დივიდენდი იბეგრება 0 პროცენტით, იმ შემთხვევაში, თუ საწარმომ შეასრულა თავისი საგადასახადო ვალდებულებები ანუ გადაიხადა კორპორაციული გადასახადი. იმ შემთხვევაში, თუ საწარმოს არ აქვს შესრულებული საგადასახადო ვალდებულებები დივიდენდის გაცემის დროს, მაშინ არარეზიდენტი აქციონერების დივიდენდებზე გადასახდელი განაკვეთი შეადგენს 30 პროცენტს.

8.2. ავსტრია

ავსტრიაში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, სააქციო საზოგადოება, ამხანაგობა, კერძო მეწარმეები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: დივიდენდები, რომლებიც მიიღება ავსტრიის რეზიდენტი პირებისაგან არ იბეგრება.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის გადასახადი გადაიხდევინება კორპორაციული გადასახადის ოდენობით და წესით.

ზარალის დაბეგვრა: ავსტრიის იურიდიული პირების მიერ ზარალის მიღების შემთხვევაში ეს ზარალი გადადის შემდგომ პერიოდებზე განუსაზღვრელი ვადით. ამასთან, მომავალ წელს გამოიქვითება მთელი ჯამური ზარალის არაუმეტეს 75 პროცენტი.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 25 პროცენტს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი შეადგენს სააქციო საზოგადოებისათვის 3500 ევროს, ხოლო შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანიებისათვის 1750 ევროს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: რეზიდენტ და არარეზიდენტ იურიდიულ პირებზე გაცემული პროცენტი არ იბეგრება, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სესხზე და კრედი-

ტზე გირაოს სახით გამოიყენება ავსტრიის ტერიტორიაზე არსებული უძრავი ქონება; როიალტი, რომელიც მიიღო პირმა იბეგრება გადახდის წყაროსთან 30 პროცენტის ოდენობით; დივიდენდები, რომელიც ავსტრიის ერთმა იურიდიულმა პირმა გადაუხადა მეორეს-არ იბეგრება. დივიდენდები, რომელიც მიეცემათ არარეზიდენტებს იბეგრება წყაროსთან 25 პროცენტის ოდენობით, თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

8.3. ბრიტანეთის ვირჯინიის კუნძულები

ვირჯინიის კუნძულებში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, ამხანაგობა და ტრასტები.

გადასახადები დივიდენდზე: დივიდენდები არ იბეგრება.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდა არ იბეგრება.

ზარალის დაბეგვრა: ვინაიდან კორპორაციული გადასახადი არ არსებობს, შესაბამისად ზარალის მარეგულირებელი ნორმები არ არსებობს.

კორპორაციული გადასახადი არ არსებობს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: რეზიდენტ და არარეზიდენტ იურიდიულ პირებზე გადახდილი საპროცენტო შემოსავალი, როიალტი და დივიდენდი წყაროსთან არ იბეგრება.

8.4. ბულგარეთი

ბულგარეთში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, სააქციო საზოგადოება, შეზღუდული პასუხისმგებლობის ამხანაგობა, კერძო მეწარმეები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: ერთი ბულგარული იურიდიული პირის მიერ მეორე ბულგარული იურიდიული პირისათვის გადახდილი დივიდენდები არ შედის დივიდენდის მიმღების დასაბეგრ შემოსავლებში. დივიდენდები, რომელიც მიღებულია ბულგარეთის გადასახადის გადამხდელების მიერ ევროკავშირის რეზიდენტი კომპანიებიდან არ შეიტანება დივიდენდის მიმღების დასაბეგრ შემოსავალში. ყველა სხვა დივიდენდი იბეგრება დადგენილი წესით.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის თანხები შეიტანება დასაბეგრ ბაზაში და იბეგრება კორპორაციული გადასახადით.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი გადაიტანება მიმდინარე წელს იმ პირობით თუ ამ პერიოდში შენარჩუნებულია კომპანიის წინა მფლობელები. ზარალის გადატანის ვადა არის 5 წელი. ამასთან გარკვეული პირობების დაკმაყოფილების შემდეგ შესაძლებელია მიმდინარე წლის ზარალი გადატანილ იქნას წინა წლის მოგებაზე.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 10 პროცენტს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: საპროცენტო შემოსავალი და დივიდენდი, რომელიც მიიღო არარეზიდენტმა პირმა იბეგრება წყაროსთან 5 პროცენტიანი განაკვეთით, თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებით სხვა არ არის გათვალისწინებული. ამასთან, ეს შემოსავლები არ იბეგრება წყაროსთან, თუ მათი მიმღებია ევროკავშირის რეზიდენტი; როიალტი, რომელიც მიიღო არარეზიდენტმა პირმა იბეგრება გადახდის წყაროსთან 10 პროცენტის ოდენობით. თუ როიალტი გაცემულია ევროკავშირის რეზიდენტ პირებზე, მაშინ რიგ შემთხვევებში განაკვეთი შეადგენს 5 პროცენტს. თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებით გათვალისწინებულია შემცირებული განაკვეთები, მაშინ გამოიყენება ასეთი განაკვეთები. ასეთი ერთიანი განაკვეთები, რომელიც იქნება ერთიანი საერთოევროპული განაკვეთები ბულგარეთისათვის ძალაში შევა 2015 წლის 1 იანვარს.

8.5. ჩრდილოეთ ირლანდიისა და დიდი ბრიტანეთის გაერთიანებული სამეფო

გაერთიანებულ სამეფოში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: სააქციო საზოგადოება, შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, ტრასტები უძრავი ქონების ინვესტიციებში, შეზღუდული პასუხისმგებლობის ამხანაგობა, ამხანაგობა, მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: დივიდენდები გამოიქვითება ბრიტანული კომპანიების დასაბეგრი ბაზიდან, გარდა ბანკებისა და სხვა ფინანსური ინსტიტუტების მიერ მიღებული დივიდენდებისა.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის თანხები შეიტანება ბრიტანული კომპანიების დასაბეგრ ბაზაში. გარკვეული პერიოდის განმავლობაში კომპანიის საკუთრებაში არსებული აქტივების გაყიდვიდან მიღებული შემოსავლები გამოიქვითება დასაბეგრი ბაზიდან. ასეთ პერიოდად მიიჩნევა არანაკლებ 12 თვე 24 თვიდან, რომელიც წინ უსწრებს გაყიდვას და არანაკლებ გაყიდული აქტივების 10 პროცენტისა. რიგ შემთხვევებში შვილობილი კომპანიების აქციების გაყიდვიდან მიღებული შემოსავლები გამოიქვითება დასაბეგრი ბაზიდან.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი გადაიტანება მომდევნო წლებზე შეუზღუდავად. ამასთან სამრეწველო და სავაჭრო ზარალი კომპენსირდება მხოლოდ სამრეწველო და სავაჭრო საქმიანობებიდან, ხოლო ფინანსური საქმიანობიდან ზარალი-მხოლოდ ფინანსური საქმიანობიდან.

კორპორაციული გადასახადის საბაზო განაკვეთი შეადგენს 24 პროცენტს, ხოლო იმ კომპანიებისათვის, რომელთა დასაბეგრი შემოსავალი ნაკლებია 300 ათას ფუნტ სტერლინგზე-20 პროცენტს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: დივიდენდი იბეგრე-

ბა 20 პროცენტით, რომელსაც ღებულობენ ტრასტები უძრავ ქონებაში ინვესტირებიდან და იმ შემოსავლებიდან, რომლებსაც ისინი იღებენ უძრავი ქონების იჯარიდან; როიალტი, რომელიც მიიღო არარეზიდენტმა პირმა იბეგრება გადახდის წყაროსთან 20 პროცენტის ოდენობით, თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

8.6. გიბრალტარი

გიბრალტარში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, ამხანაგობა, შეზღუდული პასუხისმგებლობის ამხანაგობა, კერძო მეწარმეები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: დივიდენდების განაწილებული თანხები არ შედის კორპორაციულად დასაბეგრ შემოსავლებში.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის გადასახადი არ არსებობს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ზრდა გამოწვეულია მუდმივი პროფესიონალური საქმიანობის მიმდინარეობის პროცესში.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი გადაიტანება მომდევნო წლებში შეუზღუდავად იმ პირობით თუ შენარჩუნებულია კომპანიის წინა აქციონერები და ამ იურიდიული პირის საქმიანობის პროფილი.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 10 პროცენტს, თუმცა რიგ შემთხვევებში ის შეიძლება გაიზარდოს 20 პროცენტამდე.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: საპროცენტო შემოსავალი, დივიდენდი და როიალტი რომელიც მიიღო არარეზიდენტმა ან რეზიდენტმა იურიდიულმა პირმა წყაროსთან არ იბეგრება.

8.7. ჰონკონგი

ჰონკონგში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: სააქციო საზოგადოება, შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, ამხანაგობა, კერძო მეწარმეები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: დივიდენდების განაწილებული თანხები გამოიქვითება დივიდენდების მიმღები იურიდიული პირების დასაბეგრი შემოსავლებიდან.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდიდან შემოსავლები არ ჩაირთვება ჰონკონგის იურიდიული პირების დასაბეგრ მოგებაში, თუ ასეთი შემოსავალი არ მიიღება გადამხდელის ძირითადი პროფესიული საქმიანობიდან.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი გადაიტანება მომდევნო წლებში შეუზღუდავად. ამასთან მიმდინარე პერიოდის ზარალი არ შეიძლება დაიფაროს წინა პერიოდების მოგების ხარჯზე.

კორპორაციული გადასახადის საბაზო განაკვეთი შეადგენს 16,5 პროცენტს, ხოლო ზოგიერთი არაინკორპორირებული სტრუქტურისათვის-15 პროცენტს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: როიალტი იბეგრება წყაროსთან იმ შემთხვევაში, თუ ის გადაიხდევინება ჰონკონგის ტერიტორიაზე შექმნილი უფლებების გამოყენებისათვის; საპროცენტო შემოსავალი და დივიდენდი წყაროსთან არ იბეგრება.

8.8. დანია

დანიაში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, სააქციო საზოგადოება, ამხანაგობა, კერძო მეწარმეები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: დანიის იურიდიული პირების მიერ შვილობილი კომპანიის აქციებიდან მიღებული დივიდენდები, როგორც წესი არ ექვემდებარება დაბეგვრას. ამასთან შემოსავლები პორტფელური ინვესტიციებით შეძენილი აქციებიდან ჩვეულებრივ იბეგრება კორპორატიული წესით დაბეგვრის შესაბამისად.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდიდან გადასახადი შეადგენს კორპორაციული გადასახადის ოდენობას. ამასთან შვილობილი კომპანიის აქციების გაყიდვით მიღებული ნამეტი გამოიქვითება მთლიანი დასაბეგრი შემოსავლიდან.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი გადაიტანება მომდევნო წლებში შეუზღუდავად. ამასთან მიმდინარე პერიოდის ზარალი არ შეიძლება დაიფაროს წინა პერიოდების მოგების ხარჯზე.

კორპორაციული გადასახადის საბაზო განაკვეთი შეადგენს 25 პროცენტს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: პროცენტები, რომელიც გადაიხდება არარეზიდენტ იურიდიულ პირებზე წყაროსთან არ იბეგრება, მაგრამ რიგი ოპერაციები ურთიერთდაკავსირებულ იურიდიულ პირებზე საგადასახადო ორგანოს მიერ შეიძლება დაიბეგროს 25 პროცენტის ოდენობით; როიალტი, რომელიც გადახდილია არარეზიდენტი იურიდიული პირებისთვის იბეგრება 25 პროცენტის ოდენობით; დივიდენდები, რომელიც გადახდილია არარეზიდენტ კომპანიებზე იმ შემთხვევაში არ ექვემდებარება დაბეგვრას წყაროსთან, როდესაც დივიდენდების გაცემა ხდება შვილობილი კომპანიის აქციების მიხედვით ან ერთიანი ჯგუფის აქციების მიხედვით.

8.9. კვიპროსი

კვიპროსში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, ამხანაგობა, მუდმივი დანესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: განაწილებული დივიდენდების თანხები არ შედის მისი მიმღების კორპორაციულად დასაბეგ თანხებში. ზოგიერთ შემთხვევაში დივიდენდები შეიძლება გამოირიცხოს იმ თანხებიდან, რომელიც ექვემდებარება გადახდას თავდაცვაზე სპეციალური მოსაკრებლის სახით.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის გადასახადი აქციების გაყიდვებზე არ არსებობს. კაპიტალის ზრდის გადასახადი ამოიღება კვიპროსში არსებული უძრავი ქონების რეალიზაციიდან 20 პროცენტის ოდენობით.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი გადაიტანება მომდევნო წლებში შეუზღუდავად. ამასთან, მიმდინარე წლის ზარალი არ შეიძლება გადაიფაროს წინა წლის მოგებით.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 10 პროცენტს. ამასთან, თავდაცვაზე სოციალური მოსაკრებელი შეადგენს დივიდენდიდან 20 პროცენტს, პროცენტიდან 15 პროცენტს და უძრავი ქონების იჯარიდან 3 პროცენტს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: საპროცენტო შემოსავალი, რომელიც მიღებული აქვთ რეზიდენტ და არარეზიდენტ იურიდიულ პირებს წყაროსთან არ იბეგრება; როიალტი, რომელიც მიღებული აქვთ კინემატოგრაფიის სფეროში უცხოელ იურიდიულ პირებს იბეგრება წყაროსთან 5 პროცენტის ოდენობით, ხოლო სხვა სფეროებში 10 პროცენტის ოდენობით. სხვა განაკვეთები შეიძლება იყოს გათვალისწინებული საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესაბამისად; დივიდენდის გადახდის დროს რეზიდენტ და არარეზიდენტ იურიდიულ პირებზე გადასახადი არ გადაიხდევინება.

8.10. ლუქსემბურგი

ლუქსემბურგში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, სააქციო საზოგადოება, ამხანაგობა და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: განაწილებული დივიდენდების თანხები იბეგრება და გადაიხდება მისი კორპორაციული მიმღებების მიერ საშემოსავლო გადასახადის ოდენობით.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის გადასახადი არ არსებობს. ამასთან, უმრავლეს შემთხვევაში კაპიტალის ზრდა ექვემდებარება დაბეგვრას კორპორაციული დაბეგვრის შესაბამისად, გარდა აქციების გაყიდვით მიღებული კაპიტალის ზრდისა.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი გადაიტანება მომდევნო წლებში შეუზღუდავად. ამასთან, მიმდინარე წლის ზარალი არ შეიძლება გადაიფაროს წინა წლის მოგებით.

კორპორაციული გადასახადის ფედერალური განაკვეთი შეადგენს 21 პროცენტს იმ იურიდიული პირებისათვის, რომელთა ჯამური წლიური შემოსავალი აჭარბებს 15 ათას ევროს და -20 პროცენტს იმ იურიდიული პირებისათვის, რომელთაც უფრო ნაკლები შემოსავალი აქვთ. ამასთან, დამატებითი საშემოხავლო გადასახადი დგინდება ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოების მიერ.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი შეადგენს 1500 ევროს იმ იურიდიული პირებისათვის, რომელთა აქტივების 90 პროცენტი შედგება აქციების, ობლიგაციების, ფასიანი ქაღალდების და ფინანსური ინსტრუმენტებისაგან.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: საპროცენტო შემოსავალი წყაროსთან არ იბეგრება, გარდა იმ შემოსავლებისა, რომელიც მიიღება ლუქსემბურგში განთავსებული დეპოზიტებიდან და ბონდებიდან, რომელიც იბეგრება წყაროსთან 15 პროცენტის ოდენობით; როიალტი, რომელიც მიღებული აქვს არარეზიდენტ იურიდიულ პირებს წყაროსთან არ იბეგრება; დივიდენდები, რომელიც უნაწილდებათ საზღვარგარეთის აქციონერებს იბეგრება წყაროსთან 15 პროცენტის ოდენობით. ლუქსემბურგის რეზიდენტებსა და ევროკავშირის რეზიდენტებზე დივიდენდების დაბეგვრა რეგულირდება ევროკავშირის კანონმდებლობით.

8.11. მალტა

მალტაში მენარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, ამხანაგობა, ტრასტები და ფონდები.

გადასახადები დივიდენდზე: განაწილებული დივიდენდების თანხები შედის მიმღების დასაბეგრ მოგებაში, მაგრამ არსებობს მთელი რიგი განსაკუთრებული შემთხვევებიც. შემოსავლები, რომელიც მიიღება ჰოლდინგური კომპანიების მიერ დამოკიდებული საწარმოების საქმიანობიდან, აგრეთვე ჰოლდინგური კომპანიების შემოსავლები, რომელიც მიიღება დამოკიდებულ საწარმოთა აქციების გაყიდვით- მალტაში არ იბეგრება.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის გადასახადი სავალდებულოა, მაგრამ აქაც არსებობს განსაკუთრებული გამონაკლისები.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი გადაიტანება მომდევნო წლებში შეუზღუდავად. ამასთან, მიმდინარე წლის ზარალი არ შეიძლება გადაიფაროს წინა წლის მოგებით. ფინანსური საქმიანობიდან ზარალი შეიძლება გადაიფაროს მხოლოდ ფინანსური საქმიანობიდან მოგებით.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 35 პროცენტს. შემოსავლები, რომელიც მიღებულია რიგი საინვესტიციო სამუშაოების შესრულების შედეგად იბეგრება 15, 12 და 10 პროცენტით.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: საპროცენტო შემოსავალი და როიალტი წყაროსთან არ იბეგრება, იმ პირობით, თუ გადამხდელი და მიმღები არ არიან ნათესავი ან კონტროლირებული იურიდიული პირები, ხოლო მიმღები არ ეწევა მალტის ტერიტორიაზე ეკონომიკურ საქმიანობას და არა აქვს მუდმივი დაწესებულება მალტაში; დივიდენდი წყაროსთან არ იბეგრება.

8.12. ნიდერლანდები

ნიდერლანდებში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, სააქციო საზოგადოება, ამხანაგობა, კოოპერატივები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: რეზიდენტი იურიდიული პირების მიერ მიღებული დივიდენდები არ იბეგრება შემდეგი პირობებით: დივიდენდის მიმღები დივიდენდის გადამხდელის სააქციო კაპიტალში ფლობს არანაკლებ 5 პროცენტს; შვილობილი კომპანიის ფლობა ხორციელდება პორტფელური ინვესტიციების ფარგლებს გარეთ; შვილობილი კომპანიის მოგება იბეგრება საზღვარგარეთ, რომელიც ეთანადება ნიდერლანდების დაბეგვრის განაკვეთებს; შვილობილი კომპანიების აქტივების 50 პროცენტი კვალიფიცირდება, როგორც „აქტიური".

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის გადასახადი არ არსებობს, თუ სრულდება შემდეგი პირობები: ზრდის მიმღები გადამხდელის სააქციო კაპიტალში ფლობს არანაკლებ 5 პროცენტს; შვილობილი კომპანიის ფლობა ხორციელდება პორტფელური ინვესტიციების ფარგლებს გარეთ; შვილობილი კომპანიის მოგება იბეგრება საზღვარგარეთ, რომელიც ეთანადება ნიდერლანდების დაბეგვრის განაკვეთებს; შვილობილი კომპანიების აქტივების 50 პროცენტი კვალიფიცირდება, როგორც „აქტიური". სხვა შემთხვევაში, კაპიტალის ზრდა, რომელიც მიღებულია სხვა წყაროებიდან იბეგრება 25 პროცენტით.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი გადაიტანება მომდევნო 9 ფინანსური წლის განმავლობაში. მიმდინარე წლის ზარალი შეიძლება დაიფაროს წინა ერთი წლის მოგების ხარჯზე.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი 20 პროცენტის ოდენობით დადგენილია იმ იურიდიული პირებისათვის, რომელთა წლიური ჯამური შემოსავალი შეადგენს 200 000 ევრომდე და 25 პროცენტი იმ იურიდიული პირებისათვის,

რომელთა წლიური ჯამური შემოსავალი აღემატება 200 000 ევროს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: საპროცენტო შემოსავალი და როიალტი, რომელიც გადახდილია არარეზიდენტ იურიდიულ პირებზე წყაროსთან არ იბეგრება; დივიდენდები, რომელიც ნაწილდება უცხოელ აქციონერებზე იბეგრება 15 პროცენტით. ამასთან რეზიდენტების მიერ მიღებული დივიდენდები არ იბეგრება თუ: დივიდენდის მიმღები დივიდენდის გადამხდელის სააქციო კაპიტალში ფლობს არანაკლებ 5 პროცენტს; შვილობილი კომპანიის ფლობა ხორციელდება პორტფელური ინვესტიციების ფარგლებს გარეთ; შვილობილი კომპანიის მოგება იბეგრება საზღვარგარეთ, რომელიც ეთანადება ნიდერლანდების დაბეგვრის განაკვეთებს; შვილობილი კომპანიების აქტივების 50 პროცენტი კვალიფიცირდება, როგორც „აქტიური".

8.13. ახალი ზელანდია

ახალ ზელანდიაში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, ამხანაგობა, შეზღუდული პასუხისმგებლობის ამხანაგობა, ტრასტები, კერძო მეწარმეები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: ახალზელანდიური კომპანიებიდან მიღებული დივიდენდები არ იბეგრება გადასახადით, თუ კომპანიამ, რომელმაც გასცა დივიდენდი, უკვე გადაიხადა კორპორაციული საშემოსავლო გადასახადი. განაწილებული დივიდენდების თანხა არ შედის მისი მიმღების დასაბეგრ შემოსავალში იმპლუტაციური კრედიტის მიღების შედეგად. დივიდენდები, რომელიც მიღებულია ახალზელანდიური რეზიდენტების მიერ საზღვარგარეთის შვილობილი კომპანიებიდან, უმრავლეს შემთხვევაში არ იბეგრება გადასახადებით.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის გადასახადი არ არსებობს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ზრდა მიღებულია მუდმივი პროფესიული საქმიანობის შედეგად.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი, რომელიც მიიღეს იურიდიულმა პირებმა გადაიტანება მომდევნო წლებში იმ პირობით, რომ ამ პერიოდებში არ შეცვლილა კომპანიის მფლობელები. ერთი კომპანიის ზარალი შეიძლება გადაეცეს მეორე კომპანიას, რომელიც შედის კომპანიის ერთიან სამეურნეო-ორგანიზაციულ ჯგუფში.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 28 პროცენტს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: არარეზიდენტებზე გადახდილი საპროცენტო შემოსავალი და როიალტი იბეგრება 15 პროცენტის ოდენობით; დივიდენდები, რომელიც განაწილებულია არარეზიდენტ აქციონერებზე, რომლებსაც აქვთ 10 პროცენტზე მეტი სააქციო კაპიტალში, არ იბეგრება, თუ კომპანიამ წინასწარ შეასრულა საგადასახადო ვალდებულებები(ანუ გადაიხადა კორპორატიული საშემოსავლო გადასახადი). თუ კომპანიამ არ შეასრულა საგადასახადო ვალდებულებები დივიდენდების გაცემის მომენტისათვის, მაშინ დივიდენდზე გადასახადის განაკვეთი იმ არარეზიდენტი აქციონერებისათვის, რომლებიც ფლობენ აქციების 10 პროცენტზე მეტს, შეადგენს 30 პროცენტს.

8.14. პანამა

პანამაში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, ამხანაგობა, უცხოური საწარმოების მონაწილეობით შექმნილი ერთობლივი საწარმოები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: დივიდენდები, რომელიც გადახდილია პანამის წყაროებიდან იბეგრება 10 პროცენტიანი განაკვეთით. დივიდენდები, რომელიც მიეცემათ პანამის იურიდიულ პირებს საზღვარგარეთის წყაროებიდან-იბეგრება 5 პროცენტიანი განაკვეთით. იურიდიული პირები, რომლებიც საქმიანობენ პანამის თავისუფალ ეკონომიკურ ზონებში(გარდა პანამა-წყნარი ოკეანის სპეციალური ზონისა), იხდიან დივიდენდებზე გადასახადს 5 პროცენტის ოდენობით მიუხედავად წყაროსი. დივიდენდებზე გადასახადი სავალდებულოა ყველა იმ კრედიტებზე და სესხებზე, რომლებსაც პანამის კომპანიები გასცემენ თავიანთ აქციონერებზე.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის გადასახადი შეადგენს 10 პროცენტს. მოგება, რომელიც წარმოიქმნება უძრავი ქონების გაყიდვის დროს, კვალიფიცირდება, როგორც კაპიტალის ზრდა.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი გადაიტანება მომდევნო 5 წლის განმავლობაში და არაუმეტეს 20 პროცენტის ოდენობით თითოეულ კალენდარულ წელზე. იურიდიული პირების მიერ დეკლარირებული ზარალის ოდენობა არ შეიძლება აჭარბებდეს იმავე პერიოდში მიღებული მოგების 50 პროცენტს.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი დადგენილია 25 პროცენტის ოდენობით მთლიანი მოგებიდან ან 1,168 პროცენტის ოდენობით ერთობლივი შემოსავლიდან.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი იურიდიული პირებისათვის განსაზღვრულია 1,168 პროცენტის ოდენობით საანგარიშო წლის ერთობლივი შემოსავლიდან.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: არარეზიდენტებზე გაცემული დივიდენდები იბეგრება 10 და 5 პროცენტიანი განაკვეთით, აგრეთვე 20 პროცენტიანი განაკვეთით იმ აქციებზე გაცემულ დიიდენდებზე, რომელზეც არ მიეთითება მათი რეალური მფლობელები; არარეზიდენტებზე გაცემული როიალტი და პროცენტი იბეგრება 12,5 პროცენტით.

8.15. სინგაპური

სინგაპურში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანია, ამხანაგობა, კერძო მეწარმეები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: დივიდენდების განაწილებული თანხები არ შედის მისი მიმღების დასაბეგრ შემოსავლებში.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდის გადასახადი არ არსებობს.

ზარალის დაბეგვრა: წინა წლების ზარალი შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს მიმდინარე ფინანსურ წელს, იმ პირობით, რომ მოცემულ პერიოდში არ შეცვლილა კომპანიის მფლობელები. გარკვეული მოთხოვნების შესრულების შემდეგ, მიმდინარე წლის ზარალი შეიძლება მიმართულ იქნეს წინა წლის მოგებაზე. ერთი კომპანიის ზარალის თანხები შეიძლება გადაცემულ იქნას სხვა კომპანიაზე, რომელიც შედის ერთიან ორგანიზაციულ-სამეურნეო ჯგუფში.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 17 პროცენტს. ამასთან, წლიური შემოსავლის პირველ 100 000 სინგაპურის დოლარზე განსაზღვრულია ფიქსირებული საგადასახადო დათმობა 75 პროცენტის ოდენობით, ხოლო შემდგომ 290 000 სინგაპურულ დოლარზე საგადასახადო დათმობა შეადგენს 50 პროცენტს.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: არარეზიდენტებზე გადახდილი პროცენტი იბეგრება 15 პროცენტით. განაკვეთი შეიძლება შემცირებულ იქნეს საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესაბამისად; არარეზიდენტებზე გადახდილი როიალტი იბეგრება 10 პროცენტით. განაკვეთი შეიზღება შემცირებულ იქნეს საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესაბამისად; დივიდენდები წყაროსთანარ იბეგრება.

8.16. ამერიკის შეერთებული შტატები

აშშ-ში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: კორპორაციები, შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანიები, ტრასტები, ამხანაგობა, შეზღუდული პასუხისმგებლობის ამხანაგობა, კერძო მეწარმეები და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: აშშ-ს იურიდიული პირების მიერ გაცემული დივიდენდები გამოიქვითება მიმღების დასაბეგრი მოგებიდან 100-დან 70 პროცენტის ოდენობით იმის მიხედვით, თუ რა წილი აქვს მას დივიდენდის გამცემ იურიდიულ პირში.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: კაპიტალის ზრდიდან შემოსავლები შეიტანება აშშ-ს იურიდიული პირების დასაბეგრ მოგებაში. კაპიტალის ზრდის გაანგარიშების დროს მხედველობაში მიიღება მხოლოდ ის ზარალი, რომელიცწარმოიშვა კაპიტალის ბრუნვის დროს, ხოლო სხვა საქმიანობიდან მიღებული ზარალი მხედველობაში არ მიიღება.

ზარალის დაბეგვრა: მიმდინარე წლის ზარალი მხედველობაში მიიღება 2 წინა და 20 შემდგომი პერიოდის მოგების გაანგარიშების დროს.

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს: მინიმალური კორპორაციული განაკვეთი-15 პროცენტი-წლიური ერთობლივი შემოსავლით-50000 აშშ დოლარამდე; 50 000 აშშ დოლარზე ზემოთ და 75 000 დოლარზე ქვემოთ შემოსავლებისათვის-7500 აშშ დოლარს+50000 აშშ დოლარზე ზემოთ თანხის 25 პროცენტი; 75 000 აშშ დოლარზე ზემოთ და 100 000 დოლარზე ქვემოთ შემოსავლებისათვის-13 750 აშშ დოლარს+75 000 აშშ დოლარზე ზემოთ თანხის 34 პროცენტი; 100 000 აშშ დოლარზე ზემოთ და 335 000 დოლარზე ქვემოთ შემოსავლებისათვის-22 250 აშშ დოლარს+100 000 აშშ დოლარზე ზემოთ თანხის 39 პროცენტი; 335 000 აშშ დოლარზე ზემოთ და 10 მლნ დოლარზე ქვემოთ შემოსავლებისათვის-113900 აშშ დოლარს+335 000 აშშ დოლარზე ზემოთ თანხის 34 პროცენტი;

10 მლნ აშშ დოლარზე ზემოთ და 15 მლნ დოლარზე ქვემოთ შემოსავლებისათვის-3,4 მლნ აშშ დოლარს+10 მლნ აშშ დოლარზე ზემოთ თანხის 35 პროცენტი; 15 მლნ აშშ დოლარზე ზემოთ და 18 333 333 მლნ დოლარზე ქვემოთ შემოსავლებისათვის-5,15 მლნ აშშ დოლარს+15 მლნ აშშ დოლარზე ზემოთ თანხის 38 პროცენტი; იურიდიული პირები, რომლებსაც აქვთ 18 333 333 მლნ-ზე მეტი შემოსავალი იხდიან კორპორაციულ გადასახადს 35 პროცენტის ოდენობით.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: აშშ-ს იურიდიული პირების მიერ უცხოეთის კორპორაციებისათვის გაცემული როიალტი, პროცენტი და დივიდენდი იბეგრება 30 პროცენტის ოდენობით. განაკვეთი შეიძლება შემცირდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესაბამისად.

8.17. შვეიცარია

შვეიცარიაში მეწარმეობის ძირითადი ფორმებია: შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანიები, სააქციო საზოგადოება და მუდმივი დაწესებულებები.

გადასახადები დივიდენდზე: შვეიცარიაში მიღებულ დივიდენდებზე გადასახადს იხდის დივიდენდების მიმღები, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მიმღებს აქვს დივიდენდების გადამხდელის აქციების 10 პროცენტზე ნაკლები ან, როდესაც ჯამური თანხა დივიდენდის გადამხდელის სააქციო კაპიტალში არ აღემატება 1 მილიონ შვეიცარულ ფრანკს.

კაპიტალის ზრდის გადასახადი: შვეიცარიაში არ არსებობს კაპიტალის ზრდის გადასახადი, მაგრამ ზოგიერთ შემთხვევაში კაპიტალის ზრდიდან ამოიღება კორპორაციული გადასახადი.

ზარალის დაბეგვრა: მიმდინარე წლის ზარალი მხედველობაში გადაიტანება შემდგომი 7 წლის განმავლობაში. მიმდინარე წლის ზარალი არ შეიძლება მიმართულ იქნეს წინა წლების მოგებაზე..

კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს: ფედ-

ერალური კორპორაციული გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 8,5 პროცენტს. დამატებითი საშემოსავლო გადასახადი დგინდება ადგილობრივი და რეგიონალური ხელისუფლების ორგანოების მიერ, ხოლო ჯამური განაკვეთი შეიძლება იყოს 12-დან 22 პროცენტამდე.

მინიმალური გადასახადის ფიქსირებული განაკვეთი არ არსებობს.

წყაროსთან დასაბეგრი შემოსავლები: პროცენტები წყაროსთან არ იბეგრება, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც პროცენტები გაცემულია შვეიცარიის ბანკებში განთავსებული დეპოზიტებიდან და ბონდებიდან. ასეთ პროცენტზე გადასახადის განაკვეთი შეადგენს 35 პროცენტს; არარეზიდენტებზე გაცემული როიალტი წყაროსთან არ იბეგრება; რეზიდენტი აქციონერების მიერ განაწილებული დივიდენდები იბეგრება წყაროსთან 35 პროცენტის ოდენობით. შვეიცარიასა და ევროკავშირს შორის დივიდენდების დაბეგვრის საკითხები რეგულირდება საერთოევროპული კანონმდებლობით.

თავი 9. ცნობილ საფონდო ბირჟებზე დაშვებული ფასიანი ქაღალდების საჯაროდ შეთავაზება საქართველოში

პირი, რომლის მფლობელობაში არსებული ფასიანი ქაღალდები დაშვებულია სავაჭროდ უცხო ქვეყნის ერთ-ერთ აღიარებულ საფონდო ბირჟაზე მაინც და რომელიც აპირებს აღნიშნული ფასიანი ქაღალდებით ან/და უცხო ქვეყნის აღიარებულ ბირჟაზე (დანართი №1) დაშვებული ფასიანი ქაღალდების ემიტენტის სხვა ფასიანი ქაღალდებით საჯარო შეთავაზების განხორციელებას საქართველოში, არ საჭიროებს ეროვნული ბანკის მიერ ემისიის პროსპექტის დამტკიცებას.

იმ შემთხვევაში, თუ საჯარო შეთავაზების განმახორციელებელია ემიტენტი, რომლის ფასიანი ქაღალდები დაშვებულია სავაჭროდ უცხო ქვეყნის აღიარებული საფონდო ბირჟებიდან ერთ-ერთზე მაინც, მაგრამ საქართველოში საჯარო შეთავაზების განხორციელებისთვის იგი ახორციელებს განსხვავებული კლასის ფასიანი ქაღალდების ემისიას, რომელსაც არ აქვს საიდენტიფიკაციო ნომერი, ემიტენტი აცნობებს ამის შესახებ ეროვნულ ბანკს და აღნიშნულ ფასიან ქაღალდებს საიდენტიფიკაციო ნომერი მიენიჭება ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესის შესაბამისად.

საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტი, რომლის ფასიანი ქაღალდები დაშვებულია სავაჭროდ უცხო ქვეყნის ერთ-ერთ აღიარებულ საფონდო ბირჟაზე და რომელიც საქართველოში ახორციელებს საჯარო შეთავაზებას, ვალდებულია ეროვნულ ბანკში წარმოადგინოს ყველა ის ფინანსური, თუ სხვა სახის ანგარიში, რომლის წარდგენაც მას ევალება იმ აღიარებულ საფონდო ბირჟაზე, რომელზეც მისი ფასიანი ქაღალდები დაშვებულია სავაჭროდ და რომლის შესახებ მან საჯარო შეთავაზების დროს აცნობა ეროვნულ ბანკს.

ფინანსური, თუ სხვა სახის ანგარიში საერთაშორისო ფინანსურმა ინსტიტუტმა უნდა წარადგინოს იმ ფორმით და იმ ვადებში როგორც იმ აღიარებულ საფონდო ბირჟაზე, რომელზეც მისი ფასიანი ქაღალდები დაშვებულია სავაჭროდ და რომლის შესახებ მან საჯარო შეთავაზების დროს აცნობა ეროვნულ ბანკს.

დანართი №1

უცხო ქვეყნის აღიარებული საფონდო ბირჟების ნუსხა

1. ავსტრიის რესპუბლიკა:

ვენის საფონდო ბირჟა (Wiener Borse AG – http://www.wbag.at);

2. ბელგიის სამეფო:

ბრიუსელის საფონდო ბირჟა – „ევრონექსტ ბრიუსელი" (Euronext Brussels – http://www.euronext.com);

3. ბულგარეთის რესპუბლიკა:

ბულგარეთის საფონდო ბირჟა – სოფია (Bulgarian Stock Exchange, Sofia – http://www.bse-sofia.bg);

4. კვიპროსის რესპუბლიკა:

კვიპროსის საფონდო ბირჟა (Cyprus Stock Exchange – http://www.cse.com.cy);

5. ჩეხეთის რესპუბლიკა:

პრაღის საფონდო ბირჟა (Prague Stock Exchange – http://www.pse.cz);

6. დანიის სამეფო:

კოპენჰაგენის საფონდო ბირჟა – „ოუ ემ იქს კოპენჰაგენი" (Copenhagen Stock exchange, OMX Copenhagen – http://www.omxnordicexchange.com);

7. ესტონეთის რესპუბლიკა:

ტალინის საფონდო ბირჟა – „ოუ ემ იქს ტალინი" (Tal-

linn Stock Exchange, OMX Tallinn – http://www.baltic.omxnordic-exchange.com);

8. ფინეთის რეპუბლიკა:

ჰელსინკის საფონდო ბირჟა – „ოუ ემ იქს ჰელსინკი" (Helsinki Stock Exchange, OMX Helsinki – http://www.omxnordicexchange.com);

9. საფრანგეთის რესპუბლიკა:

„ევრონექსტ პარიზი" (Euronext Paris ; http://www.euronext.com/);

10. გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა:

ა) „დოიჩე ბორსე" (Deutsche Borse – http://deutsche-boerse.com/);

ბ) ბერლინის საფონდო ბირჟა (Borse Berlin – http://www.equiduct-trading.de);

გ) ჰამბურგის საფონდო ბირჟა (Borse Hamburg – http://www.hamburger-boerse.de);

დ) ჰანოვერის საფონდო ბირჟა (Borse Hanover – http://www.boersenag.de);

ე) მიუნხენის საფონდო ბირჟა (Borse Munchen – http://www.boerse-muenchen.de);

ვ) „ევრექსი" (Eurex – http://www.eurexchange.com);

ზ) შტუტგარტის საფონდო ბირჟა (Borse Stuttgart – http://www.boerse-stuttgart.de);

11. საბერძნეთის რესპუბლიკა:

ა) ათენის საფონდო ბირჟა (Athens Stock Exchange – http://www.ase.gr);

ბ) თესალონიკის საფონდო ბირჟა (Thessalonica Stock Exchange – http://www.tsec.ase.gr);

12. უნგრეთის რესპუბლიკა:

ბუდაპეშტის საფონდო ბირჟა (Budapest Stock Exchange – http://www.bse.hu);

13. ირლანდია:

ირლანდიის საფონდო ბირჟა (Irish Stock Exchange – http://www.ise.ie);

14. იტალიის რესპუბლიკა:

იტალიის/მილანის საფონდო ბირჟა (Borsa Italiana – http://www.borsaitaliana.it);

15. ლატვიის რესპუბლიკა:

რიგის საფონდო ბირჟა – „ოუ ემ იქს რიგა" (Riga Stock Exchange, OMX – http://nasdaqomx.com);

16. ლიტვის რესპუბლიკა:

ვილნიუსის საფონდო ბირჟა – „ოუ ემ იქს ვილნიუსი" (Vilnius Stock Exchange, OMX – http://nasdaqomx.com);

17. ლუქსემბურგის დიდი საჰერცოგო:

ლუქსემბურგის საფონდო ბირჟა (Luxembourg Stock Exchange – http://www.bourse.lu);

18. მალტის რესპუბლიკა:

მალტის საფონდო ბირჟა (Malta Stock Exchange – http://www.borzamalta.com.mt);

19. ნიდერლანდის სამეფო:

„ევრონექსტ ამსტერდამი" (Euronext Amsterdam – http://www.euronext.com);

20. პოლონეთის რესპუბლიკა:

ა) ვარშავის საფონდო ბირჟა (Warsaw Stock Exchange – http://www.gpw.pl);

ბ) „ნიუ ქონექთი" (New Connect – http://www.newconnect.pl);

21. პორტუგალიის რესპუბლიკა:

ა) „ევრონექსტ ლისაბონი" (Euronext Lisbon – http://www.euronext.com);

ბ) „ოპექსი" (OPEX – http://www.opex.pt);

22. რუმინეთი:

ა) ბუქარესტის საფონდო ბირჟა (Bucharest Stock Exchange – http://www.bvb.ro);

ბ) "სიბექსი" (SIBEX – Sibiu Monetary Financial and Commodities Exchange – http://www.bmfms.ro);

23. სლოვაკეთის რესპუბლიკა:

ბრატისლავას საფონდო ბირჟა (Bratislava Stock Exchange – http://www.bsse.sk);

24. სლოვენიის რესპუბლიკა:

ლუბლიანას საფონდო ბირჟა (Ljubljana stock Exchange – http://www.ljse.si);

25. ესპანეთის სამეფო:

ა) მადრიდის საფონდო ბირჟა (Bolsa de Madrid – http://www.bolsamadrid.es);

ბ) ბარსელონას საფონდო ბირჟა (Bolsa de Barcelona – http://www.borsabcn.es);

გ) ვალენსიის საფონდო ბირჟა (Bolsa de Valencia – http://www.bolsavalencia.es);

დ) ბილბაოს საფონდო ბირჟა (Bolsa de Bilbao – http://www.bolsabilbao.es);

26. შვედეთის სამეფო:

ა) სტოკჰოლმის საფონდო ბირჟა – „ოუ ემ იქს სტოკჰოლმი" (Stockholm Stock Exchange. OMX – http://omxnordicexchange.com);

ბ) „ჩრდილოეთის მზარდი ბაზარი" (Nordic Growth Market – http://www.ngm.se);

27. დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფო:

ა) ლონდონის საფონდო ბირჟა (London Stock Exchange – http://www.londonstockexchange.com);

ბ) ლონდონის საერთაშორისო ფიუჩერსების ბირჟა – „ევრონექსტი" (London International Financial Futures Options Exchange – Euronext – http://www.euronext.com);

გ) „პლას მარკეტს" (Plus Markets – http://www.plusmarketsgroup.com);

დ) ნორმანდიის კუნძულების საფონდო ბირჟა (Channel Islands Stock Exchange – http://www.cisx.com);

ე) გიბრალტარის საფონდო ბირჟა (Gibraltar stock Exchange);

28. ამერიკის შეერთებული შტატები:

ა) ნიუ იორკის საფონდო ბირჟა (New York Stock exchange – NYSE Euronext – http://www.nysc.com);

ბ) „ნასდაკი ოუ ემ იქსი" (NASDAQ OMX – http://nasdaqomx.com);

გ) „ენ აი სი" (NYC – New York Cotton Exchange – „ICE Trade the world" – http://www.theice.com);

დ) „ნიუ იორკის ფიუჩერსების ბირჟა" (New York Futures Exchange – „ICE Trade the world" – http://www.theice.com);

ე) ჩიკაგოს სავაჭრო საბჭო (Chicago Board of Trade – http://www.cbot.com);

ვ) ჩიკაგოს ოფციების სავაჭრო საბჭო (Chicago Board Options Exchange – http://www.cboe.com);

ზ) ჩიკაგოს საფონდო ბირჟა (Chicago Stock Exchange – http://www.chx.com);

თ) ყავის, შაქრის და კაკაოს ბირჟა (Coffee, Sugar and Cocoa Exchange – http://www.theice.com);

ი) ამერიკის საფონდო ბირჟა (American Stock Exchange – http://www.amex.com);

კ) კანზასის სავაჭრო საბჭო (Kansas City Board of Trade – http://www.kcbt.com);

ლ) მინეაპოლისის მარცვლეულის ბირჟა (Minneapolis Grain Exchange – http://www.mgex.com);

29. კანადა:

ა) „ნასდაკ კანადა" (NASDAQ Canada – http://www.nasdaq-canada.com);

ბ) ტორონტოს საფონდო ბირჟა (Toronto Stock Exchange – TSX Group – http://www.tsx.com);

გ) მონრეალის საფონდო ბირჟა (Montreal Stock exchange – http://www.m-x.ca);

დ) კანადის ახალი საფონდო ბირჟა (Canada's New Stock Exchange – http://www.cnq.ca);

ე) კანადის ფიუჩერსების ბირჟა (ICE Futures Canada – https://www.theice.com/futures–canada.jhtml);

30. კორეის რესპუბლიკა:

ა) „კოსდაკი" (KOSDAQ – Korean Securities Dealers Automated Quotations);

ბ) კორეის საფონდო ბირჟა (Korea stock Exchange – http://krx.co.kr);

31. იაპონია:

ა) ტოკიოს საფონდო ბირჟა (Tokyo stock Exchange – http://www.tse.or.jp);

ბ) "ჯასდაკი" (JASDAQ – http://www.jasdaq.co.jp);

გ) ოსაკას საფონდო ბირჟა (Osaka Stock Exchange – http://www.ose.or.jp);

დ) ფუკუოკას საფონდო ბირჟა (Fukuoka Stock Exchange – http://www.fse.or.jp);

ე) ნაგოიას საფონდო ბირჟა (Nagoya stock Exchange – http://www.nse.or.jp);

ვ) საპოროს საფონდო ბირჟა (Sapporo Securities Exchange – http://www.sse.or.jp);

32. ჰონგ კონგი:

ა) ჰონგ კონგის საფონდო ბირჟა (Hong Kong Stock Exchange – http://www.hkex.com.hk);

ბ) ჰონგ კონგის მზარდი საწარმოების ბაზარი (Hong Kong Growth Enterprise Market – http://www.hkgem.com);

33. ისრაელის სახელმწიფო:

თელავივის საფონდო ბირჟა (Tel Aviv Stock Exchange – http://www.tase.co.il);

34. სინგაპურის რესპუბლიკა:

ა) სინგაპურის საფონდო ბირჟა (Singapore Stock Exchange – http://www.sgx.com);

ბ) სინგაპურის სასაქონლო ბირჟა (Singapore Commodity Exchange – http://www.sicom.com.sg);

35. ბაჰრეინის სამეფო:

ბაჰრეინის საფონდო ბირჟა (Bahrain Stock Exchange – http://www.bahrainstock.com);

36. შვეიცარიის კონფედერაცია:

ა) შვეიცარიის საფონდო ბირჟა (SWX Swiss Exchange – http://www.swx.com);

ბ) ბერნის საფონდო ბირჟა (Berne Exchange – http://www.berne-x.com);

37. არაბთა გაერთიანებული საამიროები

ა) აბუ დაბის საფონდო ბირჟა (Abu Dhabi stock Exchange – http://www.adx.ae);

ბ) დუბაის საფინანსო ბაზარი (Dubai Financial Market – http://www.dfm.ae);

გ) დუბაის საერთაშორისო საფინანსო ბირჟა (Dubai International financial Exchange – http://www.difx.ae);

38. ისლანდიის რესპუბლიკა:

ისლანდიის საფონდო ბირჟა – „ოუ ემ იქს ისლანდია" (Iceland Stock Exchange – OMX – http://omxnordicexchange.com);

39. ნორვეგია:

ოსლოს საფონდო ბირჟა – „ოუ ემ იქს ოსლო" (Oslo Stock Exchange, OMX – http://omxnordicexchange.com);

40. ახალი ზელანდია:

ახალი ზელანდიის საფონდო ბირჟა (New Zealand Stock Exchange – http://www.nzx.com);

41. ავსტრალიის თანამეგობრობა:

ა) სიდნეის ფიუჩერსების ბირჟა (Sydney Futures Exchange – http://www.sfe.com.au);

ბ) ავსტრალიის წყნარი ოკეანის ბირჟა (Australia Pacific Exchange – http://www.apx.com.au);

გ) ავსტრალიის ნაციონალური საფონდო ბირჟა (National Stock exchange of Australia – http://www.nsxa.com.au);

დ) ავსტრალიის ფასიანი ქაღალდების ბირჟა (Australian Securities Exchange – http://www.asx.com.au);

ე) ბენდიგოს საფონდო ბირჟა (Bendigo Stock Exchange – http://www.bsx.com.au);

42 მაკედონია:

მაკედონიის საფონდო ბირჟა (Macedonia Stock Exchange – http://www.mse.org.mk);

43 მონტენეგრო:

ა) მონტენეგროს საფონდო ბირჟა (Montenegro Stock Exchange – http://www.montenegroberza.com);

ბ) ფასიანი ქაღალდების ახალი საფონდო ბირჟა (New Secu-

rities Stock Exchange or NEX Stock Exchange (NEX) – http://www.tmx.com/en/nex/);

44. სერბეთი:

ბელგრადის საფონდო ბირჟა (Belgrade Stock Exchange – http://www.belex.co.yu);

45. ხორვატია:

ზაგრების საფონდო ბირჟა (Zagreb stock Exchange – http://www.zse.hr);

46. ბოსნია და ჰერცოგოვინა:

ა) სარაევოს საფონდო ბირჟა (Sarajevo Stock Exchange – http://www.sase.ba);

ბ) ბანია ლუკას საფონდო ბირჟა (Banja Luka Stock Exchange – http://www.blberza.com);

47. რუსეთი:

ა) მოსკოვის ბანკთაშორისი სავალუტო ბირჟა (Moscow Interbank Currency Exchange – http://www.micex.com);

ბ) მოსკოვის საფონდო ბირჟა (Moscow Stock Exchange – http://www.mse.ru);

გ) რუსეთის სავაჭრო სისტემა (The Russian Trading System – http://www.rts.ru);

დ) სანკტ-პეტერბურგის საფონდო ბირჟა (Saint Petersburg Stock Exchange – http://www.spbex.ru);

48. ბელორუსია:

ბელორუსიის სავალუტო და საფონდო ბირჟა (Belarusian Currency and Stock Exchange – http://www.bcse.by);

49. მოლდავეთი:

მოლდავეთის საფონდო ბირჟა (Moldavia Stock Exchange – http://www.moldse.md);

50. უკრაინა:

ა) უკრაინის საფონდო ბირჟა (Ukrainian Stock Exchange – http://www.ukrse.kiev.ua);

ბ) „პი ეფ ტი ეს" – (PFTS Stock Exchange – http://www.pfts.com);

51. სომხეთი:

„ნასდაკი ოუ ემ იქსი" (NASDAQ OMX Armenia – http://www.nasdaqomx.am);

52. აზერბაიჯანი:

ბაქოს საფონდო ბირჟა (Baku Stock Exchange – http://www.bfb.az);

53. ყაზახეთი:

ყაზახეთის საფონდო ბირჟა (Kazakhstan Stock Exchange – http://www.kase.kz);

54. უზბეკეთი:

ტაშკენტის საფონდო ბირჟა (Toshkent Stock Exchange – http://www.uzse.uz/new/main/main.asp);

55. ფარერის კუნძულები:

ფარერის ფასიანი ქაღალდების ბაზარი (Faroese securities Market – http://vmf.fo/);

56. მალაიზია:

მალაიზიის საფონდო ბირჟა (Bursa Malaysia – http://www.klse.com.my);

57. ჩინეთი:

ა) შანჰაის საფონდო ბირჟა (Shanghai Stock Exchange – http://www.sse.com.cn);

ბ) შანჰაის მეტალის ბირჟა (Shanghai Metal Exchange – http://en.smm.cn/Information/Default.aspx);

გ) შენჟენის საფონდო ბირჟა (Shenzhen Stock Exchange – http://www.szse.cn);

58. ტაივანი:

ტაივანის საფონდო ბირჟა (Taiwan Stock Exchange – http://www.tse.com.tw);

59. მალდივები:

მალდივების საფონდო ბირჟა (Maldives Stock Exchange – http://www.maldivesstockexchange.com.mv);

60. პაპუა ახალი გვინეა:

პორტ მორსბის საფონდო ბირჟა (Port Moresby Stock Exchange – http://www.pomsox.com.pg);

61. ფიჯი:

სამხრეთ წყნარი ოკეანის საფონდო ბირჟა (South Pacific Stock Exchange – http://www.spsc.com.fj);

62. კატარი:

დოჰას ფასიანი ქაღალდების ბაზარი (Doha Securities Market – http://www2.dsm.com.qa/);

63. ეგვიპტე:

ეგვიპტის ბირჟა (The Egyptian Exchange – http://www.egyptse.com);

64. თურქეთი:

სტამბულის საფონდო ბირჟა (Istanbul Stock Exchange – http://www.ise.org);

65. ომანი:

მუსკატის საფონდო ბირჟა (Muscat Securities Market – http://www.msm.gov.om);

66. იორდანია:

ამანის საფონდო ბირჟა (Amman Stock Exchange – http://www.ase.com.jo);

67. საუდის არაბეთი:

საუდის არაბეთის საფონდო ბირჟა (Saudi Stock Exchange, Tadawul – http://www.tadawul.com.sa);

68. ბაჰამის კუნძულები:

ბაჰამის საფონდო ბირჟა (Bahamas Securities Exchange – http://www.bisxbahamas.com);

69. მექსიკა:

მექსიკის საფონდო ბირჟა (Bolsa Mexicana de Valores – http://www.bmv.com.mx);

70. კარიბის კუნძულები:

აღმოსავლეთ კარიბის საფონდო ბირჟა (Eastern Caribbean Securities Exchange – http://www.ecseonline.com);

71. ბერმუდა:

ბერმუდის საფონდო ბირჟა (Bermuda Stock Exchange – http://www.bsx.com);

72. ბრაზილია:

ა) რიო-დე-ჟანეიროს საფონდო ბირჟა (Rio de Janciro Stock Exchange – http://www.bvrj.com.br/);

ბ) ბრაზილიის საფონდო ბირჟა (BM&F Bovespa – www.bovespa.com.br);

გ) მინაუს, ესპირიტუს სანტოსის და ბრაზილიის საფონდო ბირჟა (BOVMESB – Minas, Brasília and Espírito Santo Stock Exchange – http://www.bovmesb.com.br);

73. ჩილე:

ა) სანტიაგოს საფონდო ბირჟა (Santiago stock exchange – http://www.bolsadesantiago.com);

ბ) სანტიაგოს ელექტრონული საფონდო ბირჟა (Santiago Electronic stock exchange – http://www.bolchile.cl);

74. სალვადორი:

სალვადორის საფონდო ბირჟა (Bolsa de Valores de El Salvador – http://www.bves.com.sv);

75. გვიანა:

გვიანას საფონდო ბირჟა (Guyana Stock Exchange – http://www.gasci.com);

76. ჰონდურასი:

ჰონდურასის საფონდო ბირჟა (Bolsa de Valores de Honduras – http://www.bolcen.org);

77. პანამა:

პანამის საფონდო ბირჟა (Bolsa de Valores de Panama – http://www.panabolsa.com);

78. პერუ:

ლიმას საფონდო ბირჟა (Bolsa de Valores de Lima – http://www.bvl.com.pe);

79. ურუგვაი:

ა) მონტევიდეოს საფონდო ბირჟა (Bolsa de Valores de Montevideo – http://www.bvm.com.uy);

ბ) ურუგვაის ელექტრონული ბირჟა (Bolsa Electronica de Valores de Uruguay – http://www.bevsa.com.uy);

80. ვენესუელა:

კარაკასის საფონდო ბირჟა (Bolsa de Valores de Caracas –

http://www.bolsadecaracas.com);

81. სამხრეთ აფრიკა:

ა) იოჰანესბურგის საფონდო ბირჟა (Johannesburg Securities Exchange – http://www.jse.co.za);

ბ) სამხრეთ აფრიკის ფიუჩერსების ბირჟა (SAFEX – The South African Futures Exchange – http://www.safex.co.za);

გ) ალტერნატიული ბირჟა (ALTX – http://www.altx.co.za);

დ) სამხრეთ აფრიკის ობლიგაციების ბირჟა (Bond exchange of South Africa – http://www.bondexchange.co.za);

82. ბოტსვანა:

ბოტსვანას საფონდო ბირჟა (Botswana Stock Exchange – http://www.bse.co.bw);

83. კოტ დივუარის რესპუბლიკა:

მოძრავი ქონების რეგიონალური საფონდო ბირჟა – (BRVM) (Bourse Régionale des Valeurs Mobilières SA – http://www.brvm.org/);

84. განა:

განას საფონდო ბირჟა (Ghana Stock exchange – http://www.gse.com.gh);

85. მავრიკი:

მავრიკის საფონდო ბირჟა (The Stock Exchange of Mauritius – http://www.stockexchangeofmauritius.com);

86. ტუნისი:

ტუნისის მოძრავი ქონების საფონდო ბირჟა (Bourse des Valeurs Mobilières de Tunis – http://www.bvmt.com.tn).

კორპორაციულ დაბეგვრასთან დაკავშირებული ტერმინების არანორმატიული და ნორმატიული განსაზღვრებები

აქტივი – ქონებრივ უფლებათა ერთობლიობა, რომელიც ეკუთვნის ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს ძირითადი საშუალებების, არამატერიალური აქტივების, საწარმოო მატერიალური მარაგების, ფულადი სახსრების, ფინანსური დაბანდებების, აგრეთვე სხვა ფიზიკურ და იურიდიულ პირებთან ფულადი მოთხოვნების სახით.

აქციების დანაწევრება – დამატებითი საწესდებო კაპიტალისაგან თავის არიდების და ინვესტორების უფრო ფართო წრის მოზიდვის მეთოდი, რომელსაც იყენებენ სააქციო კომპანიები. გამოიყენება იმ შემთხვევაში, როდესაც აქციების კურსი მაღლა იწევს და ჩნდება აქციების „დაპობის" საშუალება მათი რაოდენობის ერთჯერადი ზრდის გზით, მაგ. შემდეგი პროპორციით: ორი ახალი აქცია ერთი ძველის ნაცვლად ან სამი ორის ნაცვლად.

აქციონერი – სააქციო საზოგადოების თანამფლობელი, რომელიც ფლობს აქციებს და რომელიც ადასტურებს მის წილს სააქციო საზოგადოების კაპიტალში და აძლევს მას დივიდენდის მიღების უფლებას.

აქცია – ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს მისი მფლობელის მონაწილეობას სააქციო საზოგადოებაში და დივიდენდის მიღების უფლებას. აქციები იყიდება და შეისყიდება, მათ შორის საფონდო ბირჟაზე. აქციის ფასი ანუ კურსი შეიძლება მკვეთრად განსხვავდებოდეს მისი ნომინალური ღირებულებისაგან და დამოკიდებულია საწარმოს სამეურნეო მდგომარეობაზე, რეკლამაზე და საბირჟო თამაშებზე. აქციები არის უბრალო და პრივილეგირებული. შემოსავალი უბრალო აქციის მიხედვით მერყეობს საწარმოს მოგების შესაბამისად. პრივილეგირებული აქციები იძლევა წინასწარ განსაზღვრული, მყარი პროცენტით შემოსავლის მიღების უფლებას. საწარ-

მოს მიერ დივიდენდების სახით გასანაწილებელი მოგებიდან, პირველ რიგში გადაირიცხება პრივილეგირებული აქციებზე გასაცემი დივიდენდები, ხოლო შემდგომ დარჩენილი ნაწილი ნაწილდება ჩვეულებრივი აქციების მფლობელებზე. პრივილეგირებული აქციების ღირებულება, განსხვავებით ჩვეულებრივისაგან, იფარება სააქციო საზოგადოების მიერ განსაზღვრული ვადის გასვლის შემდეგ, ამასთან პრივილეგირებული აქციები რიგ ქვეყნებში არ იძლევა ხმის უფლებას. ამ უფლებით სარგებლობენ ჩვეულებრივი აქციის მფლობელები. მათ შორი მოგების განაწილება ხდება მათი დაბანდებული კაპიტალის წილის პროპორციულად, შესყიდული აქციების რაოდენობის მიხედვით. აქციის მფლობელს შეუძლია იგი გაყიდოს საფონდო ბირჟაზე ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე არსებული ფასის მიხედვით. აქციების გაყიდვა ნიშნავს შემოსავლების მიღებაზე უფლების გაყიდვას. აქციების კუსი პირდაპირპროპორციულია დივიდენდის ოდენობისა და უკუპროპორციულია სასესხო პროცენტისა. აქციების კურს მოქმედებს აგრეთვე სხვადასხვა სახის პოლიტიკური და ეკონომიკური ფაქტორები.

ადმინისტრაციული აქციები – აქციები, რომელიც ეკუთვის საწარმოს ადმინისტრაციას. ასეთი აქციების ფლობა ამაღლებს ადმინისტრაციის პასუხისმგებლობას საწარმოს ეფექტური საქმიანობის თვალსაზრისით. ასეთი აქციები ადმინისტრაციის წევრებს გადაეცემათ მათი კომპანიაში მუშაობის ვადით.

აქციები ნომინალური ღირებულების გარეშე-ისეთი აქციები, რომელთაც არა აქვთ ნომინალური ღირებულება.

აქცია პირობითი კონსიგნაციით-ისეთი აქცია, რომლის კოტირება ხდება ბირჟაზე, მაგრამ მათი ფაქტობრივი გამოშვება ჯერ არ მომხდარა.

აქცია წარმომდგენზე – ისეთი აქცია, რომლის მფლობელი ანონიმური პირია და რომელიც არის საწარმოს სრულუფლებიანი აქციონერი.

არაკოტირებადი აქცია – ისეთი აქცია, რომელიც ბირჟაზე გაყიდვას არ ექვემდებარება და გაცემულია ან გაჩუქებულია საწარმოს თანამშრომლებზე ჯილდოს სახით.

ახალი აქცია – აქცია, რომელიც გამოშვებულია საწარმოს კაპიტალის ზრდის ბაზაზე. პირველი დივიდენდის გადახდამდე ეს აქციები ბირჟაზე კოტირდება ცალკე ამ საწარმოს სხვა ჩვეულებრივი აქციებისაგან განსხვავებით.

ამხანაგობა – ფიზიკური ან იურიდიული პირების გაერთიანება ეკონომიკური ან არაეკონომიკური საქმიანობის განსახორციელებლად.

ამხანაგობა დამატებითი პასუხისმგებლობით – ამხანაგობა, რომლის დროსაც ამხანაგობის ვალდებულებებზე მისი წევრები პასუხს აგებენ, არა მხოლოდ ამხანაგობაში შეტანილი ქონებით, არამედ არამედ მთელი თავიანთი ქონებით იმ წილის პროპორციულად, რომელიც მათ აქვთ ამხანაგობაში.

ამხანაგობა შეზღუდული პასუხისმგებლობით – ისეთი იურიდიული პირი, რომლის წევრები ამხანაგობის ვალდებულებებზე პასუხს აგებენ მხოლოდ თავიანთი შენატანების ფარგლებში.

აქტივი – საწარმოს განკარგულებაში არსებული მატერიალური და არამატერიალური რესურსები, რომლებიც წარსულში განხორციელებული სამეურნეო მოვლენების შედეგს წარმოადგენს და მათგან საწარმო მომავალში ეკონომიკური სარგებლის მიღებას მოელის.(ნ)

აქტივების ღირებულება – აქტივების შესყიდვის, წარმოების, მშენებლობის, მონტაჟისა და დადგმის ხარჯები(დანახარჯები), აგრეთვე სხვა ხარჯები(დანახარჯები), რომელიც ზრდის მათ ღირებულებას, გარდა ისეთი დანახარჯებისა, რომლის პირდაპირ გამოქვითვის უფლება აქვს გადასახადის გადამხდელს, ხოლო აქტივების უსასყიდლოდ მიღებისას – აქტივების საბაზრო ფასი.(ნ)

აქცია – არამატერიალიზებული სახელობითი ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს სააქციო საზოგადოების ვალდებულებებს პარტნიორის(აქციონერის) მიმართ და აქციონერის უფლებებს სააქციო საზოგადოებაში; ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს მისი მფლობელის მონაწ-

ილეობას სააქციო საზოგადოების კაპიტალში და აძლევს მას დივიდენდის(მოგების წილის) უფლებას. ერთი ჩვეულებრივი აქცია უზრუნველყოფს ერთი ხმის უფლებას აქციონერთა საერთო კრებაზე, ხოლო პრივილეგირებული აქცია არ იძლევა ხმის უფლებას. პრივილეგირებული აქცია უზრუნველყოფს დივიდენდის მიღებას დადგენილი განაკვეთით. წესდებით შეიძლება დადგინდეს განსხვავებული წესი, რომელიც უზრუნველყოფს ჩვეულებრივი და პრივილეგირებული აქციების უფლებათა სხვაგვარად განსაზღვრას.(ნ)

ანტიგაზავება – აქციაზე შემოსავლის ზრდა ან აქციაზე ზარალის შემცირება, რომელიც გამოწვეულია იმ დაშვებით, რომ კონვერტირებადი ინსტრუმენტები არის კონვერტირებული ან ვარანტები და იფციონები იქნა გამოყენებული ან მოხდა ჩვეულებრივი აქციების გამოშვება სპეციფიკური პირობების დაკმაყოფილების შემდეგ.

აქციის ოფციონი – ხელშეკრულება, რომელიც მფლობელს უფლებას აძლევს, მაგრამ არ ავალდებულებს, გახდეს საწარმოს აქციათა ხელმომწერი განსაზღვრული პერიოდისათვის, აქციის ფიქსირებული ან განსაზღვრული ფასის პირობებში.

აქციების დანაწილება – აქციების რაოდენობის ზრდა მიმოქცევაში მისი ნომინალური ღირებულების შემცირების ხარჯზე. მაგ. აქციების დაყოფა პროპორციით 2/1, რომლის შემდეგაც აქციების ნომინალური ღირებულება მცირდება 2-ჯერ. აქციების დაყოფა ჩვეულებრივ გამოიყენება იმ შემთხვევაში, როდესაც კომპანია მიისწრაფვის თავისი ჩვეულებრივი აქციების საბაზრო ფასის არსებითი შემცირებისაკენ. აქციების დაყოფის მთავარი მიზანია მოათავსოს აქციები უფრო ხელსაყრელ საფასო ინტერვალში, აქცევს რა მათ მომხმარებლისთვის უფრო ხელსაყრელად.

აქციების გამსხვილება. აქციების გამსხვილება ნიშნავს მიმოქცევაში გასული აქციების რაოდენობის შემცირებას. მაგ. გამსხვილებისას პროპორციით ½ თითოეული აქციონერი იღებს ერთ ახალ აქციას ამ აქციონერის ხელთ არსებული ორი ძველი აქციის სანაცვლოდ. გამსხვილება გამოიყენება აქციის

საბაზრო ფასის გაზრდისათვის, როდესაც კომპანია ვარაუდობს, რომ აქციის ფასი აშკარად დაცემულია.

აქციების გამოსყიდვა-ფირმა ემიტენტის მიერ საკუთარი აქციების გამოსყიდვა ღია (მეორად) ბაზარზე, ან ტენდერის გზით. კომპანია თავის ჩვეულებრივ აქციებს გამოისყიდის მათი გამოყენების მიზნით საკუთარი მენეჯერების წასახალისებლად ადმინისტრაციული ოფციონების დახმარებით. ამ შემთხვევაში, აქციათა საერთო რაოდენობა ადმინისტაციული ოფციონების რეალიზაციის დროს არ იზრდება. აქციების გამოსყიდვის კიდევ ერთ მიზეზს წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ თავიდან იქნეს აცილებული სხვა კომპანიის მიერ მათი შთანთქმა, საკუთარი აქციების ბაზრიდან მოხსნის გზით. ზოგ შემთხვევაში კომპანიები, რომელთაც აღარ სურთ ღია სააქციო საზოგადოებებად დარჩენა, შეიზლება გახდნენ დახურული ტიპის აქციონერთა ყველა აქციის გამოსყიდვის გზით. გვხვდება აგრეთვე სიტუაციები, როცა აქციები გამოისყიდება მათი მიმოქცევიდან ამოღების მიზნით.

აქციების გამოსყიდვის მეთოდები აშშ-ში – არსებობს აქციათა გამოსყიდვის 3 ყველაზე მეტად გავრცელებული მეთოდი: ტენდერული მეთოდი ფიქსირებული ფასით, აქციების ტენდერული გამოსყიდვა (ჰოლანდიური აუქციონის გზით. „ჰოლანდიური" აუქციონი – აუქციონი ფასების შემცირებით მანამ, სანამ არ მოიძებნება მყიდველი) და შესყიდვა ღია ბაზარზე. როცა საუბარია აქციების ტენდერულ გამოსყიდვაზე ფიქსირებული ფასით, კომპანია ფორმალურ წინადადებებს სთავაზობს თავის აქციონერებს, გამოისყიდონ მათგან აქციათა განსაზღვრული რაოდენობა – როგოც წესი, წინასწარ დადგენილი წესის მიხედვით. ეს სახელშეკრულებო ფასი აღემატება აქციათა მიმდინარე საბაზრო ფასს. აქციონერებს შეუძლიათ აირჩიონ: გაყიდონ თავიანთი აქციები მითითებული ფასის მიხედვით, ან გააგრძელონ მათი შენახვა. როგორც წესი, ამ წინადადებების მოქმედების პერიოდი მოიცავს 2-3 კვირას. თუ აქციონერები გამოხატავენ მზადყოფნას გაყიდონ უფრო მეტი საკუთარი აქცია, ვიდრე თავდაპირველად სთავაზობდათ კომპანია, ახლა

კომპანიას შეუძლია გამოისყიდოს მთლიანი „სიჭარბე". თუმცა არ არის იგი ვალდებული გამოისყიდოს ეს „სიჭარბე". ზოგადად, ფირმის ტრანსაქციული დანახარჯები ფიქსირებული ფასით აქციების სატენდერო გზით გამოსყიდვაზე უფრო მაღალია, ვიდრე ხარჯები, რომლებიც დაკავშირებულია საფონდო ბირჟაზე აქციების შესყიდვასთან.

„ჰოლანდიური" აუქციონის დროს, კომპანია წინასწარ მიუთითებს აქციების რაოდენობას, რომელთა გამოსყიდვაც მას სურს, ასევე მინიმალურ და მაქსიმალურ ფასს, რომლის გადახდისთვისაც იგი მზადაა. როგორც წესი, მინიმალური ფასი მცირედით აღემატება მიმდინარე საბაზრო ფასს, ამგვარად, თითოეული აქციონერი იღებს შესაძლებლობას შესთავაზოს კომპანიას აქციათა ის რაოდენობა, რომლის გაყიდვისთვისაც იგი მზადაა, ასევე მათი მინიმალური მისაღები გასაყიდი ფასი, კომპანიის მიერ დაწესებული საფასე დიაპაზონის ჩარჩოებში. მიიღებს რა განცხადებას აქციათა გაყიდვის შესახებ აქციონერებისაგან, კომპანია მათ ახარისხებს ფასის ზრდის მიხედვით. შემდეგ იგი განსაზღვრავს იმ მინიმალურ ფასს, რომელიც უზრუნველყოფს აქციების მითითებული რაოდენობის მთლიანად გამოსყიდვას. ეს ფასი გადაეხდება ყველა აქციონერს, რომელთაც დააწესეს ფასი თავიანთ აქციებზე, რაც არ აღემატება ამ მინიმალურ ფასს. თუკი აქციების რაოდენობა, შემოთავაზებული აქციონერების მიერ, შესასყიდ ფასს არ აღემატება, მაშინ იგი აღმოჩნდება მოთხოვნილზე მეტი, ამიტომ კომპანია განახორციელებს შესყიდვებს პროპორციული პრინციპით. ხოლო, თუკი გასაყიდად წარმოდგენილია ძალზე ცოტა აქცია, მაშინ ფირმა ან აუქმებს თავის შეთავაზებას, ანდა გამოისყიდის ყველა გასაყიდად წარმოდგენილ აქციას მითითებულ მაქსიმალურ ფასად.

ფიქსირებული ფასით აქციების გამოსყიდვის წინადადებისაგან განსხვავებით, კომპანიისთვის წინასწარ არ არის ცნობილი საბოლოო შესაძენი ფასი. ორივე სახის წინადადებაში ფირმისთვის თავდაპირველად უცნობია იმ აქციათა რაოდენობა, რომლებიც წარმოდგენილი იქნება გასაყიდად. „ჰოლან-

დიური“ აუქციონის გზით აქციების გამოსყიდვა იქცა აქციების გამოსყიდვის საკმაოდ პოპულარულ საშუალებად და ასეთი წინადადებები აჭარბებს კიდევაც ფიქსირებული სახით აქციების გამოსყიდვის წინადადებათა რაოდენობას. მსხვილი კომპანიები, როგორც წესი, უფრო ხშირად ანიჭებენ უპირატესობას „ჰოლანდიურ“ აუქციონს, ვიდრე ფიქსირებული ფასით აქციების გამოსყიდვას.

ღია (საფონდო) ბაზარზე აქციების შეძენის დროს კომპანია შეისყიდის თავის აქციებს ისე, როგორც ამას აკეთებს ნებისმიერი სხვა ინვესტორი – საბროკერო ფირმის მეშვეობით. როგორც წესი, საბროკერო საკომისიო დგინდება მოლაპარაკებების პროცესში. არსებობს აშშ-ს ფასიანი ქაღალდების და ბირჟების კომისიის მიერ შემუშავებული განსაზღვრული წესები, რომლებიც შემოსაზღვრავენ საშუალებებს, რომლითაც კომპანია აწესებს ფასებს საკუთარი აქციების გამოსყიდვისას. ამრიგად, რათა გამოსყიდულ იქნას აქციების შედარებით მსხვილი პაკეტი, კომპანია საჭიროებს დროის საკმაოდ გრძელ პერიოდს. ამ მიზეზით, აქციების გამოსყიდვის შესახებ სატენდერო წინადადება საჭიროა უფრო მაშინ, როცა კომპანიას სჭირდება აქციათა მსხვილი პაკეტის გამოსყიდვა.

სანამ კომპანია დაიწყებს საკუთარი აქციების გამოსყიდვას, მან ინფომაცია უნდა მიაწოდოს აქციონერებს თავისი განზრახვის შესახებ. აქციების სატენდერო გამოსყიდვის შემთხვევაში, ასეთ ინფორმაციას შეიცავს თავად წინადადებები. ამ შემთხვევაში კი, კომპანია არ არის ვალდებული საიდუმლოდ შეინახოს სხვა ინფორმაცია. იმ ორგანიზაციის მხრიდან, რომელიც დაკავებულია მადანთა საბადოების შემუშავებით, არაეთიკური იქნებოდა, მაგალითად, მსხვილი საბადოს აღმოჩენის შესახებ ინფორმაციის დამალვა, სთავაზობს რა აქციების გამოსყიდვას. როცა საუბარია ღია ბაზარზე აქციათა გამოსყიდვის შესახებ, კომპანიის შესაბამის გეგმებზე ინფორმირება განსაკუთრებით აუცილებელია. წინააღმდეგ შემთხვევაში, აქციონერები თავიანთ აქციებს გაყიდიან ისე, რომ ეჭვიც არ ექნებათ გამოსყიდვის პროგრამის არსებობის შესახებ, რაც გამოიწვევს ამ აქციათა

მოგების გაზრდას. კომპანიის მიზნებისა და გამოსყიდვის მოცულობის შესახებ სრული ინფორმაციის ფლობის შემთხვევაში, აქციონერებს შეუძლიათ საკუთარი აქციების გაყიდვა, თუკი ისინი ამას მოისურვებენ. თუკი არ ფლობს ყველა აუცილებელ ინფორმაციას, აქციონერმა, რომელიც ყიდის თავის აქციებს, შეიძლება იზარალოს. როცა გამოსასყიდი აქციების მოცულობა მნიშვნელოვანია, ამას უფრო მეტად მიესადაგება აქციათა სატენდერო გამოსყიდვა, რადგანაც ამ დროს უზრუნველყოფილია ყველა აქციონერის უფლება და თანასწორობა. გამოსყიდული აქციები – ჩვეულებრივი აქციებია, რომლებიც იქნა გამოსყიდული და ინახება კომპანია ემიტენტის საფინანსო განყოფილებაში(ხაზინაში).

არამატერიალიზებული ფასიანი ქაღალდი – ფასიანი ქაღალდი, რომელიც არ არსებობს ქაღალდის ფორმით, მაგრამ არსებობს ჩანაწერის სახით ფასიანი ქაღალდების რეესტრში ან ნომინალური მფლობელების ჩანაწერებში რეგისტრირებული მესაკუთრის ან ნომინალური მფლობელის სახელზე. (ნ)

არაპირდაპირი მონაწილეობა (ფლობა) – იურიდიული პირის კაპიტალში წილის ფლობა შესაბამისი მესამე პირის მეშვეობით.(ნ)

ბროკერი-ფიზიკური პირი, რომელიც დამქირავებელი საბროკერო კომპანიის სახელით ახორციელებს ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებულ გარიგებებს ან/და ეწევა ამასთან დაკავშირებულ სხვა მომსახურებას.(ნ)

განცხადებული საწესდებო კაპიტალი – საზოგადოების აქციონერთა მიერ დათქმული და წესდებით გათვალისწინებული საწესდებო კაპიტალი.(ნ)

განაღდებული საწესდებო კაპიტალი – განცხადებული საწესდებო კაპიტალის ფაქტობრივად შევსებული ნაწილი.(ნ)

განმეორებადი ოფციონი – გადაცემული ახალი აქციის ოფციონი, როდესაც აქცია გამოყენებულია ადრინდელი აქციის ოფციონის გამოსაყენებელი ფასის დასაკმაყოფილებლად.

დახურული ტიპის სააქციო საზოგადოება – ისეთი სააქციო საზოგადოება, რომლის კაპიტალი იქმნება მხოლოდ დამფუძნებელთა აქციების ხარჯზე.

დამტკიცებული პროსპექტი – ემისიის პროსპექტი, რომელიც დამტკიცებულია საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ.(ნ)

დაცული აქცია – ისეთი აქცია, რომელიც მაღალრენტაბელურია და, რომლის საბირჟო კურსი სტაბილურია და არ ექვემდებარება კონიუქტურულ რყევებს. ასეთია მაგ. მუნიციპალური აქციები.

ექსდივიდენდი – აქცია, რომელიც დივიდენდის მიღების შემდეგ მაშინათვე იყიდება.

ემიტენტი – პირი, რომელიც კანონმდებლობით დადგენილი წესით უშვებს ფასიან ქაღალდებს.(ნ)

ემისიის პროსპექტი – წერილობითი შეტყობინება ან შეტყობინება ელექტრონული თუ ბეჭდვითი საინფორმაციო საშუალებებით, რომლის მიზანია ფასიანი ქაღალდის გასაყიდად შეთავაზება.(ნ)

ვარანტები, ოფციონები და მათი ეკვივალენტები – ფინანსური ინსტრუმენტები, რომელიც მის მესაკუთრეს ჩვეულებრივი აქციების შესყიდვის უფლებას აძლევს.

თავისუფლად მიმოქცევადი ფასიანი ქაღალდი – საფონდო ბირჟის ლისტინგში სავაჭროდ დაშვებული საჯარო ან სასესხო ფასიანი ქაღალდი, რომლის თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი საანგარიშო წლის წინა წლის 31 დეკემბრის ან საანგარიშო წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ფასიანი ქაღალდების ემიტენტის მიერ საფონდო ბირჟისათვის მიწოდებული ინფორმაციით, უნდა აღემატებოდეს 25 პროცენტს.

თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი – ემიტენტის მიერ გამოშვებული რომელიმე კლასის ფასიანი ქაღალდების წილი, რომელიც არ განეკუთვნება ქვემოთ ჩამოთვლილ არც ერთ კატეგორიას: ა) პირის (მათ შორის, ემიტენტის) საკუთრებაში არსებულ 5%-იან ან უფრო მსხვილ ამ კლასის ფასიანი ქაღალდების პაკეტს; ბ) სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების, საჯარო სამართლის იურიდიული პირების საკუთრებაში არსებულ ფასიან ქაღალდებს; გ) ემი-

ტენტის მმართველი ორგანოს წევრებისა და თანამშრომლების ბენეფიციურ საკუთრებაში არსებულ ფასიან ქაღალდებს.

თამასუქი – ფასიანი ქაღალდი, დოკუმენტი, რომლითაც მისი გამცემი პირი კისრულობს უპირობო ვალდებულებას გადაიხადოს თამასუქში ნაჩვენები თანხა პირადად ან სხვა პირს ავალებს მის გადახდას.(ნ)

კონვერტირებადი ობლიგაცია – ისეთი ფასიანი ქაღალდი, რომელიც განსაზღვრულ პირობებში შეიძლება გაიცვალოს ამ ობლიგაციის გამომშვები საწარმოს აქციებში.

კონვერტირებადი ფასიანი ქაღალდები-ობლიგაციები და პრივილეგირებული აქციები, რომლებიც გამოშვების პირობების მიხედვით შეიძლება გადაცვლილ იქნეს ჩვეულებრივ აქციებზე.

კაპიტალში წილი – პაი ანუ პირის მიერ საწარმოს მთელი კაპიტალის განსაზღვრული ნაწილის ფლობის უფლება.(ნ)

კასტოდიანური ოპერაციები-ფულადი სახსრების, ფასიანი ქაღალდების ან/და სხვა ფინანსური ინსტრუმენტების შენახვა და აღრიცხვის წარმოება.(ნ)

კომანდიტი-კომანდიტური საზოგადოების წევრი, რომლის დროსაც საზოგადოების კრედიტორების წინაშე მისი პასუხისმგებლობა განსაზღვრული საგარანტიო თანხის გადახდით შემოიფარგლება.(ნ)

კომპლემენტარი – კომანდიტური საზოგადოების წევრი, რომლის დროსაც საზოგადოების კრედიტორების წინაშე მისი პასუხისმგებლობა შეზღუდული არ არის. სრული პარტნიორები (კომპლემენტარები) საზოგადოების კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებენ, როგორც სოლიდარული მოვალეები, – მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ.(ნ)

კოოპერატივის წევრი – წევრთა შრომით საქმიანობაზე დაფუძნებული ან წევრთა მეურნეობის განვითარებისა და შემოსავლის გადიდების მიზნით შექმნილი საზოგადოების წევრი, რომელიც ვალდებულია გაწევრიანების დროს შეიტანოს გარკვეული შენატანი-პაი ან/და განსაზღვრული საგარანტიო თანხები.(ნ)

კორპორაციები, კომპანიები, ფირმები – კორპორაცია არის სააქციო საზოგადოება; კომპანია არის ისეთი საწარმო, რომლის სახელწოდებაც შეიცავს სიტყვას „საზოგადოება". „საზოგადოების" ნაცვლად შეიძლება გამოყენებულ იქნეს (შესაბამისი სამართლებრივი ფორმის მიხედვით) სიტყვა „კომპანია"; ფირმა არის საფირმო სახელწოდება, რომლითაც საქმიანობს მეწარმე სუბიექტი.(ნ)

კურატორიუმის წევრები – საზედამხედველო ანუ სარევიზიო კომისიის წევრები.(ნ)

კორპორაციული აქტივები – აქტივები, გარდა გუდვილისა, რომელიც ხელს უწყობს, როგორც განსახილველი ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულების, ასევე სხვა ფულადი სახსრებისწარმომქმნელი ერთეულების მომავალი ფულადი სახსრების მოძრაობას.

კაპიტალით განსაზღვრული წილობრივი გადახდის ოპერაცია – წილობრივი გადახდის ოპერაცია, რომლითაც საწარმო იღებს პროდუქციას ან მომსახურებას საწარმოს წილობრივი ინსტრუმენტების (მათ შორის, აქციებისა და აქციის ოფციონების) სანაცვლოდ.

კონტროლი (მნიშვნელოვანი წილი, მნიშვნელოვანი შენაძენი) – ვითარება, როდესაც პირი ან ურთიერთდაკავშირებულ პირთა წრე საწარმოში ფლობს ხმების 10%-ზე მეტს ან სხვაგვარად შეუძლია გააკონტროლოს საწარმო.(ნ)

კოტირება – საფონდო ბირჟის მიერ ფასიანი ქაღალდის ოფიციალური ფასის ან/და ფასთა ინტერვალის დადგენა გარკვეული თარიღისათვის, გაანგარიშებული დადებული გარიგებების ან/და გაკეთებული სავაჭრო განაცხადების საფუძველზე, ბირჟის მიერ დამტკიცებული მეთოდიკის შესაბამისად.(ნ)

ლიცენზირებული ფასიანი ქაღალდების ცენტრალური დეპოზიტარი – საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც უფლებამოსილია, რეგისტრირებული მესაკუთრის ან ნომინალური მფლობელის

დავალებით აწარმოოს ფასიანი ქაღალდების ცენტრალური კლირინგი და ანგარიშსწორება, აგრეთვე განახორციელოს სპეციალიზებული დეპოზიტარის და საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესებით განსაზღვრული სხვა მომსახურება.(ნ)

ლიცენზირებული ფინანსური ინსტიტუტი – პირი, რომელიც დაკავებულია საფინანსო საქმიანობით, როგორც მეწარმეობის სახით და გააჩნია შესაბამისი ლიცენზია. ამ სფეროში არსებობს შემდეგი სახის ლიცენზიები:

ა) საბანკო საქმიანობის ლიცენზია;

ბ) არასაბანკო-სადეპოზიტო – საკრედიტო საქმიანობის ლიცენზია;

გ) ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორის ლიცენზია;

დ) საბროკერო საქმიანობის ლიცენზია;

ე) საფონდო ბირჟის ლიცენზია;

ვ) ცენტრალური დეპოზიტარის ლიცენზია;

ზ) აქტივების მმართველის საქმიანობის ლიცენზია;

თ) სპეციალიზებული დეპოზიტარის ლიცენზია.(ნ)

მცურავი აქცია – აქცია, რომელიც ნაყიდია ხელსაყრელ დროს გადაყიდვის მიზნით.

მეორე რიგის აქცია – ისეთი აქცია, რომელზეც დივიდენდები გადაიხდება ყველა სხვა სახის აქციებზე დივიდენდების გადახდის შემდეგ.

მსუბუქი აქცია – დაბალი ღირებულების აქცია.

მნიშვნელოვანი წილი – განცხადებული თუ შევსებული კაპიტალის წილის 10 პროცენტი ან 10 პროცენტზე მეტი, რომელსაც პირი ფლობს კაპიტალში პირდაპირი ან არაპირდაპირი მონაწილეობით.(ნ)

მინორიტარული აქციონერი – ისეთი აქციონერი, რომელსაც არა აქვს კომპანიის მართვაში მონაწილეობის უფლება თავის წილი აქციების სიმცირის გამო. იმის გამო, რომ იგი ვერ აკონტროლებს კომპანიას, მის პაკეტს უწოდებენ „უკონტროლოს". უკონტროლო და კონტროლირებადი წილის მაგალითია:

პირველი ვარიანტი: მაგ. შპს „დიტო" ფლობს შპს „თედოს"

წილის 75 პროცენტს. 25 პროცენტი ამ შემთხვევაში არის უკონტროლო წილი.

მეორე ვარიანტი: შპს „გოდო" ფლობს შპს „თედოს" წილის 56 პროცენტს, თავის მხრივ შპს „თედო" ფლობს შპს „ლორენას" წილის 23 პროცენტს და შპს „დიტოს" წილის 78 პროცენტს. თავის მხრივ შპს „დიტო" ფლობს შპს „ლორენას" წილის 37 პროცენტს. როგორია შპს „გოდოსა" და შპს „ლორენას" ურთიერთდამოკიდებულება. ამ შემთხვევაში სახეზეა ორი სახის დამოკიდებულება მათ შორის: ა) ფორმალური კონტროლის თვალსაზრისით შპს „გოდო" ფლობს შპს „ლორენას" 41,74 პროცენტს(56ხ23+78ხ37). რეალურად, არაფორმალური თვალსაზრისით შპს „გოდო" ფლობს შპს „ლორენას" 60 პროცენტით(23%+37%).

მეორადი საჯარო ვაჭრობა – ფასიანი ქაღალდის იმგვარი ყიდვა ან გაყიდვა, რომელიც:

ა) არ ხორციელდება ემიტენტის სახელით ან არ წარმოადგენს საჯარო შეთავაზების ნაწილს;

ბ) ღიაა პირდაპირი ან წარმომადგენლის საშუალებით მონაწილეობისათვის არანაკლებ 100 პირისათვის ან პირთა წინასწარ დაუზუსტებელი წრისათვის.(ნ)

ობლიგაცია – ფასიანი ქაღალდი, რომლის მფლობელს უფლება აქვს მიიღოს შესაბამისი პროცენტი. სახელმწიფო ობლიგაციებზე პროცენტების დაფარვის წყარო არის, როგორც წესი, გადასახადები, ხოლო საწარმოს მიერ გამოშვებულ ობლიგაციებზე პროცენტების დაფარვის წყაროა-მოგება.

ობლიგაცია – ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს ობლიგაციის გამცემის მიერ სესხის აღების ფაქტს და ობლიგაციის მფლობელის უფლებას დაიბრუნოს ვალი განსაზღვრული პროცენტით ან დისკონტით. იგი არ მოითხოვს ემიტენტისაგან გირაოს წარმოდგენას. როგორც წესი, ობლიგაციის საპროცენტო განაკვეთი უფრო მაღალია, ვიდრე შესაბამისი თანხის საბანკო დეპოზიტში განთავსების დროს.

ოფციონი – ფასიანი ქაღალდების ან საქონლის ყიდვია ან გაყიდვის უფლება ან ორივე(ყიდვა-გაყიდვის) უფლება ერთად

შეთანხმებული ფასით წინასწარ განსაზღვრული დროის განმავლობაში.

ოფციონი – კონტრაქტი, რომელიც მფლობელს ან მყიდველს უფლებას აძლევს, მაგრამ ვალდებულებას არ აკისრებს, იყიდოს(მოითხოვოს) ან გაყიდოს(მიაწოდოს) რომელიმე განსაზღვრული ან სტანდარტული საქონელი ან ფინანსური ინსტრუმენტი დადგენილი ფასით, დადგენილი პერიოდის განმავლობაში(ამერიკული ოფციონი) ან დადგენილი თარიღისათვის(ევროპული ოფციონი).

პაი – პირის მიერ საწარმოში მონაწილეობის ნაწილი, წილი, რომელიც დაკავშირებულია განსაზღვრულ ქონებრივ უფლებებთან და მოვალეობებთან. პაი შეიძლება კაპიტალში შეტანილ იქნეს ფულადი ან ნატურალური ფორმით.

პარტნიორი – პარტნიორი, აქციონერი, კომანდიტი, კომპლემენტარი, კოოპერატივის წევრი „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად; „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული სოლიდარული პასუხისმგებელი საზოგადოების, კომანდიტური საზოგადოების, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების, სააქციო საზოგადოების ან კოოპერატივის წევრები. სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების პარტნიორები და კომანდიტური საზოგადოების პერსონალურად პასუხისმგებელი პარტნიორები–სრული პარტნიორები (კომპლემენტარები) საზოგადოების ვალდებულებებისათვის კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებენ სოლიდარულად, ანუ თითოეული პარტნიორი ვალდებულებებისათვის პასუხს აგებს მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ. პარტნიორებს შორის სხვაგვარი შეთანხმება ბათილია მესამე პირისათვის. კომანდიტური საზოგადოების შეზღუდული პარტნიორები (კომანდიტები), შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების, სააქციო საზოგადოებისა და კოოპერატივის პარტნიორები საზოგადოების ვალდებულებებისათვის კრედიტორების წინაშე პასუხს არ აგებენ. კომანდიტური საზოგადოების შეზღუდული პარტნიორები, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების, სააქციო საზოგადოებისა

და კოოპერატივის პარტნიორები კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებენ მათ მიერ შეუტანელი შესატანითაც, თუ პასუხისმგებლობა დადგა პარტნიორთა მიერ შეთანხმებული შენატანის სრულად შეტანამდე. პარტნიორები დებენ შეთანხმებას (წესდებას), რომლის საფუძველზედაც წესრიგდება საწარმოს საქმიანობასთან ან/და პარტნიორების ურთიერთობებთან დაკავშირებული საკითხები. საზოგადოების დაფუძნებისას პარტნიორები უნდა შეთანხმდნენ წილების განაწილებაზე და დათქვან კაპიტალში მათი შენატანის ოდენობა. შენატანი შეიძლება იყოს მატერიალური და არამატერიალური ქონება, სამუშაოს შესრულება ან/და მომსახურების გაწევა.(ნ)

პოტენციური ჩვეულებრივი აქცია – ისეთი ფინანსური ინსტრუმენტი ან სხვა სახის ხელშეკრულება, რომელმაც შესაძლოა მის მესაკუთრეს ჩვეულებრივი აქციების ფლობის უფლება მისცეს.

პირობითი სააქციო შეთანხმება – შეთანხმება სპეციფიკური პირობების დაკმაყოფილებაზე დამოკიდებული აქციების გამოშვების შესახებ.

პირობით გამოსაშვები ჩვეულებრივი აქციები – ჩვეულებრივი აქციები, რომელიც გამოშვებულია პირობითი სააქციო შეთანხმებით დადგენილი პირობების დაკმაყოფილებისას, ძალიან დაბალი ან ნულოვანი ანაზღაურების პირობით.

პოტენციური ჩვეულებრივი აქცია-ისეთი ფინანსური ინსტრუმენტი ან სხვა სახის ხელშეკრულება, რომელმაც შესაძლოა მის მესაკუთრეს ჩვეულებრივი აქციების ფლობის უფლება მისცეს.

რეგისტრირებული მესაკუთრე – პირი, რომელიც არ არის ფასიანი ქაღალდის ნომინალური მფლობელი ან რეგისტრირებული მფლობელის წარმომადგენელი და რომელიც აკმაყოფილებს ნებისმიერ შემდეგ მოთხოვნას:

ა) არის ფასიანი ქაღალდის რეგისტრირებული მფლობელი, გარდა ნომინალური მფლობელისა;

ბ) წერილობითი შეთანხმების საფუძველზე ნებას რთავს ნომინალურ მფლობელს, იმოქმედოს მისი ინტერესებისათვის;

გ) იღებს ფულად მოგებას, როგორც ფასიანი ქაღალდის მესაკუთრე;

დ) აქვს ფასიან ქაღალდთან დაკავშირებული ხმის განკარგვის უფლება;

ე) აქვს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული სხვა უფლება, გახდეს ფასიანი ქაღალდის რეგისტრირებული მესაკუთრე.(ნ)

რეგისტრირებული მფლობელი – ფასიანი ქაღალდების მესაკუთრე ან ნომინალური მფლობელი, რომელიც რეგისტრირებულია ფასიანი ქაღალდების რეესტრში.(ნ)

რეპო შეთანხმება – შეთანხმება, რომლის მიზანია მხარეთა მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულების უზრუნველყოფა, როდესაც ერთი მხარე თანახმაა, მიჰყიდოს მეორე მხარეს ფასიანი ქაღალდები მყიდველის მიერ გამყიდველისათვის შესყიდვის თანხის გადახდის სანაცვლოდ, იმავდროული შეთანხმებით, რომ მყიდველი გამყიდველს მიჰყიდის იმავე ან მსგავს ფასიან ქაღალდებს გარკვეული, შეთანხმებული თარიღის დადგომის დღეს ან მოთხოვნისთანავე, მყიდველის მიერ გამყიდველისათვის გამოსყიდვის თანხის გადაცემის სანაცვლოდ.(ნ)

საწარმოს აქტივები – საწარმოს ქონება. იგი შედგება მატერიალური, ფინანსური და არანივთობრივი აქტივებისაგან. ***მატერიალურ აქტივებს მიეკუთვნება:*** მიწა; სანარმოო დანიშნულების შენობა-ნაგებობები; არასაწარმოო დანიშნულების შენობა-ნაგებობები; ადმინისტრაციული შენობები; საწარმოს ბალანსზე არსებული საცხოვრებელი სახლები, საბავშვო, სასწავლო, სამკურნალო, გამაჯანსაღებელი და სხვა შენობები და დაწესებულებები; დამონტაჟებული და დაუმონტაჟებელი საწარმოო მოწყობილობები; არასაწარმოო დანიშნულების მოძრავი ქონება; ნედლეულის, საწვავის, ნახევარფაბრიკატების და მზა პროდუქციის მარაგები; ქონება, ძირითადი საშუალებები, შენობები და ნაგებობები, მიწის ნაკვეთები, რომლებიც გაცემულია იჯარით; საწარმოს საკუთრებაში არსებული ფილიალები, შვილობილი კომპანიები, თუ მათ არ აქვთ იურიდიული პირის

სტატუსი, ხოლო მათი ბალანსი არ არის გაყოფილი მოცემულ საწარმოს ბალანსთან. ***ფინანსურ აქტივებს მიეკუთვნება:*** სალაროს ნაღდი ფული; ბანკის დეპოზიტები; შენატანები; ჩეკები; სადაზღვევო პოლისები; დაბანდებები ფასიან ქაღალდებში; კომერციული კრედიტი ანუ მიწოდებული საქონლის (მომსახურების) ანაზღაურებასთან დაკავშირებული სხვა საწარმოების ვალდებულებები; სხვა საწარმოების აქციებში პორტფელური დაბანდებები; სხვა საწარმოებში აქციების საკონტროლო პაკეტები; პაი ანუ სხვა საწარმოებში წილობრივი მონაწილეობა. ***არანივთობრივ აქტივებს მიეკუთვნება:*** სავაჭრო მარკები, საფირმო ნიშნები, პატენტები, ნოუ-ჰაუ, ინტელექტუალური საკუთრების სხვა სახეები; გამოყენების უფლება.

სააქციო საზოგადოება – საწარმო ან ორგანიზაცია, რომლის საწესდებო კაპიტალი დაყოფილია აქციების განსაზღვრული რიცხვით და რომელიც განაწილებულია აქციონერებს შორის.

სააქციო კაპიტალი – სააქციო საზოგადოების ძირითადი კაპიტალი, რომელიც ფორმირდება აქციების ემისიის ხარჯზე. განასხვავებენ შემდეგი სახის სააქციო კაპიტალს: ძირითადი კაპიტალი, რომლის ოდენობა ჩაწერილია წესდებაში; ხელმოწერითი-რომელიც მობილიზებულია ხელმოწერების გზით; ანაზღაურებული-რომელიც შეტანილია ხელმოწერის მომენტში. შესაძლებელია, რომ სადამფუძნებლო აქციები უფრო მეტი თანხით იყოს გამოშვებული, ვიდრე კომპანიის აქტივების რეალური ღირებულებაა. მეტობა წარმოადგენს სადამფუძნებლო მოგებას, რომელიც წარმოქმნის კომპანიის დამატებით კაპიტალს.

სახელობითი აქცია – აქცია, რომელიც გამოშვებულია განსაზღვრულ პირზე. სხვა პირზე ამ აქციის გადაცემის დროს აქციონერი აკეთებს ჩანაწერს ამ აქციის მეორე მხარეზე.

საფონდო ბირჟა – საფონდო ბირჟა არის ისეთი პირი, რომელიც ემსახურება ფასიანი ქაღალდების მიმოქცევას (კოტირებას). აქ ხდება ძირითადად ფასიანი ქაღალდების მეორად ბაზარზე მიმოქცევა, სადაც იყიდება ადრე გამოშვებული

ფასიანი ქაღალდები, ხოლო პირველად ბაზარზე ხდება ახალგამოშვებული ფასიანი ქაღალდების მიმოქცევა.

სალიკვიდაციო ბალანსი – დოკუმენტი, რომელშიც ლიკვიდაციის თარიღისათვის ასახულია საშუალებების სიდიდე და წყაროები, აგრეთვე საწარმოს ანგარიშების მდგომარეობა იმ სალიკვიდაციო პერიოდის დამთავრების შემდეგ, რომლის განმავლობაშიც ამოღებულ უნდა იქნას დებიტორული დავალიანება და გასტუმრებული კრედიტორული დავალიანებები.

სალიკვიდაციო ნაშთი – საწარმოს ლიკვიდაციის პროცესში ყველა აქტივის რეალიზაციასა და ყველა ვალის გადახდას შორის სხვაობა.

სრული ამხანაგობა – ისეთი ამხანაგობა, რომლის წევრებს აქვთ შეუზღუდავი სოლიდარული პასუხისმგებლობა მთელი თავიანთი ქონებით ამხანაგობის ვალდებულებების მიმართ. სრული ამხანაგობის ქონება ფორმირდება მონაწილეების შენატანების საფუძველზე.

საემისიო კაპიტალი – სხვაობა საწარმოს მიერ აქციების პირველადი განთავსებიდან მიღებულ ან მისაღებ თანხასა და ამ აქციების ჯამურ ნომინალურ ღირებულებას შორის, აგრეთვე სამეწარმეო საზოგადოების დაფუძნებისას არაფულადი შესატანის ღირებულების მეტობა დათქმულ თანხაზე.(ნ)

სალიკვიდაციო კომისია – საწარმოს მონაწილეები. საწარმოს/ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას საგადასახადო ვალდებულებას, აგრეთვე გადასახდელი საურავისა და ჯარიმების გადახდას ასრულებს ამ საწარმოს/ორგანიზაციის სალიკვიდაციო კომისია მისი (საწარმოს/ორგანიზაციის) ფულადი სახსრებით, აგრეთვე ამ საწარმოს/ორგანიზაციის ქონების რეალიზაციით მიღებული სახსრებით. ფილიალის ან სხვა ქვედანაყოფის ლიკვიდაციისას საგადასახადო ვალდებულებას ასრულებს უშუალოდ ის საწარმო/ორგანიზაცია, რომლის შემადგენლობაშიც შედიოდა იგი, ხოლო თვით ამ საწარმოს/ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას – ამ საწარმოს/ორგანიზაციის სალიკვიდაციო კომისია.(ნ)

საფონდო ბირჟა – ფასიანი ქაღალდების ორგანიზებული ბაზარი, რომელიც უზრუნველყოფს ფასიანი ქაღალდებისა და

სხვა ფინანსური ინსტრუმენტების ყიდვა-გაყიდვის შესახებ წინადადებების შეგროვებას, ვაჭრობის ორგანიზებას დადგენილი ნესებისა და პროცედურების შესაბამისად და ავრცელებს დადებულ გარიგებათა შესახებ და ფასებთან დაკავშირებულ სხვა ინფორმაციას.(ნ)

საფონდო ბირჟის ლისტინგი – ფასიანი ქაღალდების დაშვება ბირჟაზე. ამ შემთხვევაში ხდება ფასიანი ქაღალდების რეგისტრაცია ბირჟაზე, რომელიც წარმოადგენს მათი ყიდვა-გაყიდვის საფუძველს. აქციები, რომლებიც არ არის შეტანილი ლისტინგში ოფიციალურ ვაჭრობას არ ექვემდებარება და იყიდება „ქუჩის" ბაზარზე.

საწარმოს კაპიტალი – მატერიალური და არამატერიალური აქტივების ერთობლიობა. ბუღალტრულად კაპიტალს ინვესტორის მოთხოვნას უწოდებენ.

საწესდებო კაპიტალი-მოქმედი კანონმდებლობით საწესდებო კაპიტალის შექმნის ვალდებულება არ არსებობს. საქართველოს კანონმდებლობაში ტერმინი „საწესდებო კაპიტალი" შეიძლება გამოყენებული იყოს საზოგადოების დაფუძნებისას მისი კაპიტალის (შენატანების ჯამი), საზოგადოების საკუთარი კაპიტალის, საზოგადოების აქციების ნომინალური ღირებულების აქციების რაოდენობაზე ნამრავლის, საწარმოს პარტნიორთა ხმების სრული რაოდენობის მნიშვნელობით.(ნ)

საჯარო ფასიანი ქაღალდები – იმ კლასის ფასიანი ქაღალდები, რომლებიც დაშვებულია სავაჭროდ საფონდო ბირჟაზე ან/და რომლებსაც ჩანაწერით ფლობს ფასიანი ქაღალდების 100-ზე მეტი მფლობელი, ხოლო სასესხო ფასიანი ქაღალდი არის ისეთი ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს უფლებას განსაზღვრული ძირითადი თანხის პროცენტით ან უპროცენტოდ მიღებაზე. იგი მოიცავს სამთავრობო ფასიან ქაღალდებს, თუ შესაბამისი ნორმატიული აქტით სხვა რამ არ არის განსაზღვრული.

სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდი – ფინანსური ინსტრუმენტი, რომელიც გამოშვებულია თანხების მოზიდვის მიზნით საქართველოს სახელით საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს

მიერ, მოკლევადიანი, საშუალოვადიანი ან გრძელვადიანი, პროცენტიანი ან უპროცენტო სახით, გამოსახული ეროვნული ან კონვერტირებადი ვალუტით.

სახაზინო აქციები – საკუთარი უკვე განთავსებული აქციების გამოსყიდვა.(ნ)

სამთავრობო ფასიანი ქაღალდი – საქართველოს სახელმწიფოს მიერ გამოშვებული ფასიანი ქაღალდი.(ნ)

საინვესტიციო ხელშეკრულება – ხელშეკრულება, რომლის მიხედვითაც ინვესტორი აძლევს სხვა პირს ფულს ან სხვა უფლებას საკუთრებაზე ეკონომიკურ საქმიანობაში დასაბანდებლად, შესაძლო შემოსავლის მიღების მიზნით.(ნ)

სასესხო ფასიანი ქაღალდი – ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს უფლებას განსაზღვრული ძირითადი თანხის პროცენტით ან უპროცენტოდ მიღებაზე; იგი მოიცავს სამთავრობო ფასიან ქაღალდებს, თუ შესაბამისი ნორმატიული აქტით სხვა რამ არ არის განსაზღვრული.(ნ)

საჯარო ფასიანი ქაღალდები – იმ კლასის ფასიანი ქაღალდები, რომლებიც განთავსდა საჯარო შეთავაზების გზით ან/და დაშვებულია სავაჭროდ საფონდო ბირჟაზე.(ნ)

საბოლოო პროსპექტი – ემისიის პროსპექტი, რომელიც დამტკიცებულია საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ და შეიცავს შესათავაზებელი ფასიანი ქაღალდების რაოდენობას, ხოლო თუ საბროკერო კომპანია/კომპანიები თანახმა არის/არიან ფასიანი ქაღალდების გაყიდვაზე ემიტენტის ან/და ფასიანი ქაღალდების მფლობელების სახელით – აგრეთვე ინფორმაციას ფასიანი ქაღალდების შეთავაზების ხელშეკრულებების შესახებ.(ნ)

სააქციო კაპიტალი – კომერციული ბანკის აქციონერთა კაპიტალი, რომელიც განისაზღვრება, როგორც სხვაობა ბანკის მთლიან აქტივებსა და მთლიან ვალდებულებებს შორის.(ნ)

უფასო აქციები – ისეთი აქციები, რომელიც ნაწილდება აქციონერებს შორის მათ ხელთ არსებული აქციების პროპორციის მიხედვით საზოგადოების კაპიტალის საბაზრო ღირებულების ზრდის მოტივაციით.

უკუშესყიდვის ან უკან მიყიდვის შეთანხმება (რეპო შეთანხმება) – მყიდველსა და გამყიდველს შორის დადებული ხელშეკრულება იმის შესახებ, რომ გამყიდველი შემდეგ უკან იყიდის ამ მყიდველი უკან მიჰყიდის გამყიდველს ჩვეულებრივ თამასუქებს, ფასიან ქაღალდებს ან ორივე ქონებას გარკვეული ვადის გასვლის შემდეგ ან გარკვეული პირობების შესრულების შემდეგ ან მაშინ, როდესაც შესრულდება ორივე ზემოაღნისნული პირობა.

უცხო ქვეყნის აღიარებული საფონდო ბირჟა – საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ აღიარებულ ბირჟათა სიაში შეყვანილი საფონდო ბირჟა, რომლის წესები შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებსა და პრაქტიკას. ასეთ ბირჟებს, როგორც მინიმუმი, მიეკუთვნებიან განვითარებულ ქვეყნებში არსებული, მაღალი საერთაშორისო რეპუტაციის მქონე ბირჟები.(ნ)

ფასიანი ქაღალდების ემისია – ფასიანი ქაღალდების გამოშვება მიმოქცევაში, მათ შორის ფასიანი ქაღალდების გაყიდვა მისი პირველი მფლობელების მიერ. ემისია ხორციელდება სააქციო საზოგადოების დაფუძნების დროს მის დამფუძნებლებზე აქციების გადაცემით ან სასესხო კაპიტალის მოზიდვით ობლიგაციების სახით.

ფასიანი ქაღალდები – მიმოქცევადი ფინანსური ინსტრუმენტები და უფლებები, რომელთა საჯარო შეთავაზებაც შესაძლებელია წილობრივი თუ სასესხო ფასიანი ქაღალდების სახით (ან მათი კომბინირებული ვარიანტით) ან რომლებიც შეიძლება გარდაიქმნას ასეთებად ან რომლებიც არიან ასეთებზე ხელმოწერისა თუ ასეთების შეძენის უფლების მატარებლები, საინვესტიციო ხელშეკრულებები და ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული სხვა ინსტრუმენტები და უფლებები.(ნ)

ფასიანი ქაღალდების ემიტენტი – პირი, რომელიც კანონმდებლობით დადგენილი წესით უშვებს ფასიან ქაღალდებს.(ნ)

ფინანსური ვალდებულება – ფულადი სავალო ვალდებულება. მაგ. თამასუქი.(ნ)

ფინანსური ინსტრუმენტი – ნებისმიერი შეთანხმება (ხელშეკრულება), რომელიც წარმოშობს როგორც ერთი პირის ფინანსურ აქტივს, ისე მეორე პირის ფინანსურ ვალდებულებას. იგი მოიცავს: ფულად სახსრებს (ნაღდი და უნაღდო ფორმით), სესხებს (კრედიტებს), სასესხო ვალდებულებებს, თამასუქებსა და ფასიან ქაღალდებს, მათ შორის: კაპიტალში წილებს, აქციებს, ობლიგაციებს და ისეთ წარმოებულ ფასიან ქაღალდებს, როგორებიცაა: ოფციონი, ფიუჩერსი, ფორვარდი, სვოპი და სხვა. ფინანსური ინსტრუმენტი აგრეთვე მოიცავს ფულადი გამოსახვის მქონე, საქართველოს კანონმდებლობით დაშვებულ ნებისმიერ შეთანხმებას ორ სუბიექტს (კონტრაგენტს) შორის. ამასთანავე, თუ აღნიშნული შეთანხმების არსებობის პერიოდში მის ნებისმიერ ეტაპზე ამ შეთანხმების შედეგად განხორციელდა საქონლის ან/და მომსახურების მიწოდება, გარდა ფინანსური ოპერაციებისა და მომსახურების მიწოდებისა, ამ ფინანსური ინსტრუმენტის მფლობელ სუბიექტებს შორის ან/და მესამე პირებისათვის/მესამე პირებისაგან, ასეთი მიწოდების მომენტიდან იგი აღარ ითვლება ფინანსურ ინსტრუმენტად.(ნ)

ფინანსური მომსახურება – ფინანსურ ინსტრუმენტებთან ან/და ფინანსურ ოპერაციებთან დაკავშირებული მომსახურება. (ნ)

ფინანსური ოპერაციები – შემდეგი სახის ოპერაციები:

ა) ყველა სახის ანგარიშის (მათ შორის, საანგარიშსწორებო, სადეპოზიტო, საბროკერო და ა. შ.) გახსნა,

განკარგვა, დახურვა, აგრეთვე ნებისმიერი საგადამხდელო ინსტრუმენტით სარგებლობა, მათ შორის, კლირინგი და ანგარიშსწორება ნაღდი ან უნაღდო ფორმით (მათ შორის, საინკასაციო მომსახურება);

ბ) ფინანსური ინსტრუმენტის მიმოქცევა და მიმოქცევასთან დაკავშირებული ოპერაციები ნაღდი და უნაღდო ფორმით და ნებისმიერი საგადამხდელო ინსტრუმენტით სარგებლობა;

გ) კრედიტის (სესხის) აღება/გაცემა/გადაცემა, სინდიცირება, სტრუქტურირება, მართვა და განკარგვა, მათ შორის,

კრედიტის (სესხის) უზრუნველსაყოფად განხორციელებული ქმედებები (ქონების/აქტივის დაგირავება, საკრედიტო რისკის მესამე პირზე ნაწილობრივ ან მთლიანად გადაყიდვა, გარანტიების ან ანალოგიური შინაარსის ფინანსური ინსტრუმენტების გაცემა/დამოწმება/მართვა/განკარგვა ან ასეთი ინსტრუმენტის შეძენა/მის ბენეფიციარად ყოფნა), აგრეთვე კრედიტის (სესხის) მომსახურება (საპროცენტო სარგებლისა და ძირის გადახდა) და კრედიტზე (სესხზე) საპროცენტო სარგებლისა და კრედიტის (ძირის) დაფარვის მიღება, ასევე ფაქტორინგი;

დ) კაპიტალში წილის, აქციის, ობლიგაციის, სერტიფიკატების, თამასუქებისა და სხვა ფასიანი ქაღალდების გამოშვებასთან, შეძენასთან, მიმოქცევასთან და მიწოდებასთან (მათ შორის, მომავალში) დაკავშირებული ოპერაციები, მათ შორის, მათი მიმოქცევის უზრუნველყოფა;

ე) ფულადი სახსრების, ფასიანი ქაღალდების ან/და სხვა ფინანსური ინსტრუმენტების ემისია, მართვა (მათ შორის, საპენსიო და საინვესტიციო ფონდების ან დანაზოგთა სხვა კოლექტიური და ინდივიდუალური სქემების ფორმირება, მათში ფინანსური ინსტრუმენტების აკუმულირება), განკარგვა, განთავსება (მათ შორის, მესამე პირებთან, გარანტირებულ და არაგარანტირებულ საფუძველზე), ნომინალურ მფლობელობაში მიღება/გადაცემა, სესხება/გასესხება დროებით (რეპოს) საფუძველზე, ადმინისტრირება, მათ შორის, რეგისტრაცია (რეესტრის ფორმირება/წარმოება), გადაცემა, ბლოკირება/განბლოკვა, დატვირთვა/განტვირთვა, სხვა დეპოზიტარული (მათ შორის, სპეციალური დეპოზიტარის) და კასტოდიანური ოპერაციები (შენახვა და აღრიცხვის წარმოება), მათი სამართლიანი ღირებულების დადგენა;

ვ) ფინანსური ინსტრუმენტებით გარიგების პირობებისა და ანგარიშსწორების გარანტად (მათ შორის, მესამე მხარედ) გამოსვლა;

ზ) კორპორაციული ოპერაციები, კერძოდ, აქციების და კაპიტალში წილების დანაწევრება, კონსოლიდაცია, კაპიტალის

გაზრდა/შემცირება (მათ შორის, კაპიტალის გაზრდაში მონაწილეობის უფლებების ემისია, შეძენა/გასხვისება და მიმოქცევა), ორი ან ორზე მეტი იურიდიული პირის შერწყმა/იურიდიული პირის ორ ან ორზე მეტ იურიდიულ პირად დაყოფა, ლიკვიდაცია, დივიდენდების დარიცხვასთან/აღრიცხვასთან და გადახდასთან დაკავშირებული მომსახურება (ფულადი ან კანონით დაშვებული ნებისმიერი სხვა ფორმით);

თ) დაზღვევა ან/და გადაზღვევა.(ნ)

ფიუჩერსული ბირჟა – ბირჟა, სადაც ვაჭრობა მიმდინარეობს ფიუჩერსული კონტრაქტებით საქონლის ან ფასიანი ქაღალდების მომავალში მიწოდების პირობით. პრაქტიკულად ყველა თანამედროვე ბირჟები (სასაქონლო, საფონდო და სავალუტო) ფიუჩერსული ბირჟებია, რომლებიც ფიუჩერსული კონტრაქტებით ვაჭრობენ. არისტოტელეს თქმით პირველი ფიუჩერსული კონტრაქტი დადო ჯერ კიდევ თალეს მილეთელმა. მან ასტრონომიული დაკვირვების შედეგად იწინასწარმეტყველა, რომ ზეთისხილის საუკეთესო მოსავალი იქნებოდა მომავალი წლის შემოდგომაზე. მან წინასწარ იაფად იყიდა ზეთისხილის გადამუშავების უფლებები და შემდგომ ძვირად გაყიდა ისინი.

ფასიანი ქაღალდების პირველადი და მეორადი ბაზარი – პირველადია ისეთი ბაზარი, სადაც პირველად ხდება ფასიანი ქაღალდის ყიდვა-გაყიდვა, ხოლო მეორადი-სადაც ხდება ადრე გამოშვებული (გაყიდული) ფასიანი ქაღალდის ყიდვა-გაყიდვა. ფასიანი ქაღალდების მეორად ბაზარს ზოგჯერ ნახმარი ავტომობილების მეორად ბაზარს ამსგავსებენ: პირველად ბაზარზე გაყიდული ავტომობილი(ახალი ავტომობილი) ავტომობილის გამომშვები საწარმოსათვის პირდაპირი ინვესტიციაა, ხოლო მეორად ბაზარზე გაყიდული არა.

ფასიანი ქაღალდების ემისია (გამოშვება) – პროცედურა, რომლის საშუალებითაც ემიტენტი განათავსებს ფასიან ქაღალდებს.(ნ)

ფასიანი ქაღალდების კლასი-ემიტენტის ყველა ის ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს იდენტურ უფლება-მოვალეობებს.(ნ)

წილობრივი ფასიანი ქაღალდი – ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს მესაკუთრის წილს საწარმოში.(ნ)

ფასიანი ქაღალდების ბაზრის მონაწილე – ინვესტორი, ემიტენტი, ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირებადი მონანილე, აუდიტორი.(ნ)

ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირებადი მონაწილე – საფონდო ბირჟა, ცენტრალური დეპოზიტარი, ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორი, ანგარიშვალდებული საწარმო, ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შუამავალი.(ნ)

ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შუამავალი – საბროკერო კომპანია ან სხვა შუამავალი, რომლის საქმიანობასაც ზედამხედველობას უწევს საქართველოს ეროვნული ბანკი თავის მიერ დადგენილი წესებით.(ნ)

ფასიანი ქაღალდის ნომინალური მფლობელი – იურიდიული პირი, რომელიც არის ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შუამავალი, ბანკი ან ცენტრალური დეპოზიტარი, რომელსაც რეგისტრირებული მესაკუთრე (ან სხვა ნომინალური მფლობელი) წერილობითი ხელშეკრულებით ანიჭებს უფლებას, ფასიანი ქაღალდები ამ ნომინალური მფლობელის სახელზე შეიტანოს რეესტრში და რეგისტრირებული მესაკუთრის ან ნომინალური მფლობელის ინტერესებისათვის ჩაებას ამ ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებულ სხვა ოპერაციებში.(ნ)

ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორი – საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც აწარმოებს ემიტენტის ფასიანი ქაღალდების რეესტრს და ასრულებს სხვა ფუნქციებს, რომლებიც განსაზღვრულია ხელშეკრულებაში ემიტენტსა და ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორს შორის.(ნ)

ფასიანი ქაღალდების რეესტრი – რეესტრი, რომელსაც აწარმოებს ემიტენტი ან ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორი და რომელშიც აღნიშნულია რეგისტრირებული მფლობელებისა და მათ მფლობელობაში არსებული ფასიანი ქაღალდების რაოდენობა, კლასი და მათთან დაკავშირებული, კანონმდებლობით განსაზღვრული სხვა ინფორმაცია.(ნ)

ფასიანი ქაღალდების შეთავაზების ხელშეკრულება – ხელშეკრულება ფასიანი ქაღალდების შეთავაზების განმახორციელებელ ემიტენტსა და ერთ ან რამდენიმე საბროკერო კომპანიას შორის, რომლის მიხედვითაც, საბროკერო კომპანია/კომპანიები კისრულობს/კისრულობენ ვალდებულებას, განათავსოს/განათავსონ ფასიანი ქაღალდები გარანტირებულ ან არაგარანტირებულ საფუძველზე, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესების შესაბამისად:

ა) გარანტირებული საფუძველი ფასიანი ქაღალდების შეთავაზების ხელშეკრულებასთან დაკავშირებით ნიშნავს საბროკერო კომპანიების მიერ ემიტენტისაგან ფასიანი ქაღალდების მთელი ემისიის შესყიდვას, თავიანთ საკუთრებაში მისი დატოვების ან შემდგომი გადაყიდვის გარანტიით;

ბ) არაგარანტირებული საფუძველი ფასიანი ქაღალდების შეთავაზების ხელშეკრულებასთან დაკავშირებით ნიშნავს საბროკერო კომპანიების მიერ ემიტენტისაგან ფასიანი ქაღალდების მთელი ემისიის პირობით შესყიდვას, თავიანთ საკუთრებაში მისი დატოვების ან შემდგომი გადაყიდვის გარანტიის გარეშე.(ნ)

ფინანსური ინსტიტუტები – იურიდიული პირები, რომელთა საქმიანობაა ფინანსური მომსახურების განხორციელება და რომლებიც მოქმედებენ კომერციული ბანკის, სადაზღვევო ორგანიზაციის, გადამზღვეველი კომპანიის, საინვესტიციო ბანკის, საფონდო ბირჟის, ცენტრალური დეპოზიტარის, საბროკერო კომპანიის, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის, საკრედიტო კავშირის, საინვესტიციო ფონდის ან/და ფინანსური მომსახურების განმახორციელებელი სხვა ორგანიზაციის სახით. საქართველოს ეროვნულ ბანკს შეუძლია გააფართოოს და განმარტოს ფინანსური ინსტიტუტების ჩამონათვალი. (ნ)

ფასიანი ქაღალდების თავისუფალი ბრუნვის კოეფიციენტი – ემიტენტის მიერ გამოშვებული და განთავსებული რომელიმე კლასის ფასიანი ქაღალდების წილი, რომელიც არ განეკუთვნება ქვემოთ ჩამოთვლილ არც ერთ კატეგორიას:

ა) პირის (მათ შორის, ემიტენტის) რეგისტრირებულ საკუთრებაში არსებულ 5%-იან ან უფრო მსხვილ ამ კლასის ფასიანი ქაღალდების პაკეტს, გარდა იმ ფასიანი ქაღალდების პაკეტისა, რომელსაც დეპოზიტარული ხელწერილების გამოშვების მიზნით რეგისტრირებულ საკუთრებაში ფლობს საერთაშორისო დეპოზიტარი;

ბ) სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების, საჯარო სამართლის იურიდიული პირების რეგისტრირებულ საკუთრებაში არსებულ ფასიან ქაღალდებს;

გ) ემიტენტის მმართველი ორგანოს წევრებისა და თანამშრომლების რეგისტრირებულ საკუთრებაში არსებულ ფასიან ქაღალდებს. (ნ)

ფინანსური ინსტრუმენტი – მიმოქცევადი ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს წილობრივ მონაწილეობას ადგილობრივ ან უცხოურ კომპანიაში, ან მისი ეკვივალენტი; მიმოქცევადი სასესხო ინსტრუმენტი/ვალდებულება; სხვა მიმოქცევადი ფასიანი ქაღალდი, რომელიც იძლევა ფასიანი ქაღალდების შეძენის უფლებას მასზე ხელმოწერის, მისი ყიდვის ან მისი გაცვლის გზით, ან რომლის შესრულება ხდება შეთანხმებულ და მიმდინარე ფასთა შორის სხვაობის დაფარვით, ან რომელიც ითვალისწინებს ფულად ანგარიშსწორებას, გარდა საგადახდო ინსტრუმენტისა; ერთობლივი საინვესტიციო ფონდის მიერ ემიტირებული უფლება; ფულის ან სავალუტო ბაზრის ინსტრუმენტი; ანგარიშზე რიცხული ძვირფასი ლითონები; სხვა დოკუმენტი, რომელსაც აქვს ფულადი გამოხატულება ან/და რომელიც არის ორ ან მეტ მხარეს შორის არსებული ფულადი სახსრების გადახდასთან დაკავშირებული სავალდებულო იურიდიული ძალის მქონე შეთანხმების დადასტურება, ასევე ზემოთ ჩამოთვლილ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული მოთხოვნები, უფლებები ამ ინსტრუმენტებზე ან მათთან დაკავშირებული უფლებები.(ნ)

ფინანსური ლევერეჯი – საწარმოს მიერ სესხის აღება ჩვეულებრივ აქციებზე შემოსავლების გაზრდის მიზნით. ასეთი სახსრების ეფექტურად გამოყენების შემთხვევაში იზრდება

ერთობლივი შემოსავალი, იზრდება მოგება და იზრდება დივიდენდი, შესაბამისად იზრდება ჩვეულებრივი აქციების ფასი.

ღია ტიპის სააქციო საზოგადოება – ისეთი სააქციო საზოგადოება, რომლის კაპიტალი იქმნება არა მხოლოდ დამფუძნებლების, არამედ ნებისმიერი პირისაგან, რომლებიც ფლობენ საზოგადოების აქციებს.

შეთავაზება – გამოშვებული ან გამოსაშვები ფასიანი ქაღალდის ან მასზე საკუთრების უფლების გაყიდვის ან ანაზღაურებით გასხვისების ნებისმიერი ცდა. იგი არ გულისხმობს საბროკერო კომპანიისათვის ან საბროკერო კომპანიის მიერ შეთავაზებულ წინადადებას მიიღოს მონაწილეობა ფასიანი ქაღალდის ან მასზე საკუთრების უფლების შეთავაზების ხელშეკრულებაში.(ნ)

შეთავაზების განაცხადი – საქართველოს ეროვნული ბანკისათვის წარდგენილი განაცხადი, რომელიც გულისხმობს მის ნებისმიერ შესწორებას და ნებისმიერ ემისიის პროსპექტს, ანგარიშს ან დოკუმენტს, რომელიც ამ განაცხადის ნაწილია, – უშუალოდ ან ჩართული მასზე მითითებით. (ნ)

შვილობილი საწარმო (შვილობილი ორგანიზაცია) – იურიდიული პირი, რომელშიც ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირებადი მონაწილე ფლობს წილის (ხმის უფლების მქონე აქციების, პაის) 50 პროცენტს ან 50-ზე მეტ პროცენტს, ხოლო იურიდიული სტატუსის არმქონე ორგანიზაციული წარმონაქმნის შემთხვევაში – აკონტროლებს მას.(ნ)

ჩვეულებრივი აქცია – აქცია, რომელიც უზრუნველყოფს ერთი ხმის უფლებას აქციონერთა საერთო კრებაზე. განსხვავებით ჩვეულებრივისაგან-პრივილეგირებული აქცია არ იძლევა ხმის უფლებას. პრივილეგირებული აქცია უზრუნველყოფს დივიდენდის მიღებას დადგენილი განაკვეთით. დივიდენდის ოდენობა და მიღების წესი განისაზღვრება საწარმოს წესდებით. წესდებით შეიძლება დადგინდეს განსხვავებული წესი, რომელიც უზრუნველყოფს ჩვეულებრივი და პრივილეგირებული აქციების უფლებათა სხვაგვარად განსაზღვრას. ერთი კლასის აქციები თანაბარი უფლებებით უზრუნველყოფენ მათ მფლო-

ბელებს. დივიდენდების უცილობლად გაცემის შეპირება ბათილია.(ნ)

ჩვეულებრივი აქცია – ისეთი წილობრივი ინსტრუმენტი, რომელსაც ყველაზე უფრო დაბალი მდგომარეობა უკავია კაპიტალური ინსტრუმენტების ყველა სხვა კლასთან მიმართებაში.

ჩვეულებრივი აქციების ფუთ-ოფციონი – ხელშეკრულება, რომელიც მფლობელს უფლებას აძლევს ჩვეულებრივი აქციები გაყიდოს განსაზღვრულ ფასად მოცემული პერიოდისათვის.

ჩეკი-დადგენილი ფორმის ფასიანი ქაღალდი, რომელიც შეიცავს ჩეკის გამცემის წერილობით დავალებას საბანკო დაწესებულებებისადმი გაანაღდოს ჩეკში აღნიშნული თანხა.(ნ)

ცენტრალური დეპოზიტარი (დეპოზიტარი) – საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც უფლებამოსილია, რეგისტრირებული მესაკუთრის ან ნომინალური მფლობელის დავალებით აწარმოოს ფასიანი ქაღალდების ცენტრალური კლირინგი და ანგარიშსწორება, აგრეთვე განახორციელოს სპეციალიზებული დეპოზიტარის და საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესებით განსაზღვრული სხვა მომსახურება.(ნ)

წარმოებული ფასიანი ქაღალდები – დერივატები (რისგანმე წარმოებული, რისამე პროდუქტი ანუ დამოკიდებული), რომლის ღირებულებაც დამოკიდებულია სხვა პირველადი აქტივების ღირებულებაზე. მაგ. ისეთი დერივატების ღირებულება, როგორიც არის ოფციონი, ფიუჩერსი, ფორვარდი და სვოპი დამოკიდებულია, ისეთი პირველადი აქტივების ღირებულებაზე, როგორიც არის საქონელი, ფული(ვალუტა), აქციები, ობლიგაციები და სხვა. როგორც წესი დერივატივები გამოიყენება საბაზო აქტივის არა ყიდვა-გაყიდვის მიზნით, არამედ ფასთა შორის სხვაობიდან შემოსავლის მისაღებად.

წილობრივი ინსტრუმენტი – ნებისმიერი ხელშეკრულება, რომელიც ადასტურებს საწარმოს აქტივებში ყველა მისი ვალდებულების გამოქვითვის შემდეგ დარჩენილი წილის საკუთრების უფლებას.

წილობრივი გადახდის შეთანხმება – შეთანხმება საწარმოსა და მეორე მხარეს შორის (თანამშრომლობის ჩათვლით), განახორციელოს წილობრივი გადახდის ოპერაცია, რომელიც მეორე მხარეს უფლებას აძლევს მიიღოს ფული ან საწარმოს სხვა აქტივები იმ თანხით, რომელიც ეფუძნება საწარმოს აქციების ან სხვა წილობრივი ინსტრუმენტების ფასს, ან მიიღოს საწარმოს წილობრივი ინსტრუმენტები, თუ უფლებამოსილების გადაცემის განსაზღვრული პირობები.

წილობრივი გადახდის ოპერაცია – ოპერაცია, რომლითაც საწარმო იღებს პროდუქციას ან მომსახურებას, როგორც საწარმოს წილობრივი ინსტრუმენტების (აქციებისა და აქციის ოფციონების ჩათვლით) ანაზღაურებას ან იძენს პროდუქციას ან მომსახურებას იმ თანხით, რომელიც ეფუძნება საწარმოს აქციების ან სხვა წილობრივი ინსტრუმენტების ფასს.

წინასწარი პროსპექტი – ემისიის პროსპექტი, რომელიც წარედგინა საქართველოს ეროვნულ ბანკს, მაგრამ ჯერ არ დამტკიცებულა მის მიერ.(ნ)

წევრი – საფონდო ბირჟის ან ცენტრალური დეპოზიტარის კლიენტი, რომელიც საფონდო ბირჟის ან ცენტრალური დეპოზიტარის წესის შესაბამისად აღიარებულია საფონდო ბირჟის ან ცენტრალური დეპოზიტარის წევრად.(ნ)

გამოყენებული ლიტერატურა

1. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი
2. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი
3. საქართველოს კანონი „მეწარმეთა შესახებ"
4. ფინანსური ლექსიკონი ტტპ://ენც-დიც.ცომ.
5. შ. ელიავა, პრაქტიკული ბუღალტერია, თბ.2012
6. ა. ხორავა, ნ. კვატაშიძე, ნ. სრესელი, ზ. გოგრიჭიანი, ბუღალტრული აღრიცხვა, თბ. 2006
7. ი. პაპასქუა, როგორ გავერკვეთ საკანონმდებლო ლაბირინთებში, თბ.2001
8. აუდიტისა და მარწმუნებელი მომსახურების საერთაშორისო ოფიციალური დოკუმენტების ცნობარი, რედაქტორები: ლ. ჭუმბურიძე და რ. ძაძამია, თბ, 2004;
9. გ. ურიდია, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის კომენტარები, თბ. 2011.
10. გ. ურიდია, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის ტერმინთა განმარტება, თბ. 2010.
11. ხ. ბარბაქაძე, კორპორაციათა ფინანსები(ლექციების კურსი), წწწ.ნპლგ.გოვ.გე.
12. ლ. ტარასევიჩი, პ. გრებენნიკოვი, ა. ლეუსკი, კორპორაციული ფინანსების თეორია, მ. 2007(რუს.ენაზე).
13. ნ. ტერაშვილი, ჯ.ქიტიაშვილი, დ. ბიბიჩაძე, დივიდენდის, პროცენტის, როიალტის აღრიცხვა და დაბეგვრა, თბ.2013.
14. ნ. ტერაშვილი, დამატებული ღირებულების გადასახადი, თბ.2013.
15. ნ. ტერაშვილი, საგადასახადო პოლიტიკის აქტუალური საკითხები, თბ. 2005
16. ლ. ჭანტურია, თ.ნინიძე, მეწარმეთა შესახებ კანონის კომენტარები(მესამე გამოცემა), თბ.2002.
17. ი. მესხია, ბიზნესის საფუძვლები, თბ. 2011.
18. ი. მესხია, საერთაშორისო ვაჭრობა, თბ. 2011.

სარჩევი

შესავალი.....

თავი 1. კორპორაციული დაბეგვრის ეკონომიკური სუბიექტების სამართლებრივი ფორმები.....
1.1. ზოგადი დებულებები.....
1.2. ინდივიდუალური მეწარმე 6
1.3. სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება .. 7
1.4. კომანდიტური საზოგადოება..... 9
1.5. შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება 12
1.6. სააქციო საზოგადოება 14
1.7. კოოპერატივი..... 21
1.8. ამხანაგობა..... 26
1.9. ორგანიზაციები..... 31
1.10. არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირები..... 32
1.11. არარეგისტრირებული კავშირი (გაერთიანება) . 35
1.12. საბიუჯეტო ორგანიზაცია..... 36
1.13. საჯარო სამართლის იურიდიული პირი..... 36
1.14. რელიგიური ორგანიზაცია 39
1.15. საქველმოქმედო ორგანიზაცია..... 39
1.16. საჯარო რეესტრი. ამონაწერი საჯარო რეესტრიდან..... 42

თავი 2. კორპორაციული გაერთიანებების ფორმები.....54
2.1 ტრესტი..... 54
2.2 კონცერნი..... 54
2.3 კონსორციუმი 55

2.4 კარტელი 56
2.5 ჰოლდინგი 57
2.6 სინდიკატი 57
2.7 სამრეწველო-საფინანსო ჯგუფი 57
2.8 სტრატეგიული ალიანსი 58
2.9 პული 58
2.10 სამეურნეო ასოციაცია 58
2.11 კონგლომერატი 59

თავი 3. კაპიტალი, აქცია, წილი 60
3.1. კაპიტალი 60
3.2 კაპიტალის სტრუქტურა დაბეგვრის თვალსაზრისით მოდელიან-მილერის თეორიის მიხედვით და სუსტი კაპიტალიზაცია 63
3.3. აქცია 69
3.4. წილი 77

თავი 4. საწარმოს რეორგანიზაცია და ლიკვიდაცია 81
4.1. საწარმოს რეორგანიზაციის ორგანიზაციული საკითხები 81
4.2 საწარმოთა გაერთიანების ზოგადი პრინციპები .. 83
4.2. საწარმოს რედმიცილება, როგორც რეორგანიზაციის სახე 84
4.3. პარტნიორის გასვლა საზოგადოებიდან 84
4.4. რეორგანიზაციის საგადასახადო ასპექტები 85
4.4.1 საგადასახადო ვალდებულების შესრულება საწარმოს/ორგანიზაციის რეორგანიზაციის დროს ... 88
4.5. იურიდიულ პირში წილის (აქციების) სანაცვლოდ აქტივების შეტანა 90

4.6. იურიდიული პირის ლიკვიდაცია 91
4.6.1 საწარმოს ლიკვიდაციის ორგანიზაციული საკითხები..... 91
4.6.2 სახელმწიფოს ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს 50 პროცენტზე მეტი წილობრივი მონაწილეობით არსებული საწარმოების ლიკვიდაციის ორგანიზაციული საკითხები 95
4.6.3. იურიდიული პირის ლიკვიდაციის დაბეგვრის საკითხები 101
4.6.3.1 საგადასახადო ვალდებულების შესრულება საწარმოს/ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას..... 106

თავი 5. საწარმოს ყველა აქტივის მიწოდება..... 107

თავი 6. დივიდენდების დაბეგვრა 112
6.1 დივიდენდების დაბეგვრის არსი და მაგალითები 112
6.2 რეკომენდაციები დივიდენდების დაბეგვრის კონტროლთან დაკავშირებით 136
6.3 კორპორაციული გადასახადის იმპუტაციური სისტემა 140

თავი 7. კორპორაციული ოპერაციების დაბეგვრის ცალკეული შემთხვევები 142
7.1. კორპორაციული დაბეგვრის ზოგადი საკანონმდებლო ნორმები 142
7.2. კორპორაციული ოპერაციების დროს საბაზრო ფასის გამოყენების(გამოუყენებლობის) შემთხვევები... 148
7.3. კორპორაციული დაბეგვრის პრაქტიკული სიტუაციები 149

თავი 8. კორპორაციული დაბეგვრის ზოგადი..... 188
საკითხები საზღვარგარეთის ქვეყნებში..... 188
8.1. ავსტრალია 188
8.2. ავსტრია 189
8.3. ბრიტანეთის ვირჯინიის კუნძულები 190
8.4. ბულგარეთი 190
8.5. ჩრდილოეთ ირლანდიისა და დიდი
ბრიტანეთის გაერთიანებული სამეფო..... 192
8.6. გიბრალტარი..... 193
8.7. ჰონკონგი..... 194
8.8. დანია 194
8.9. კვიპროსი 195
8.10. ლუქსემბურგი 196
8.11. მალტა..... 198
8.12. ნიდერლანდები..... 199
8.13. ახალი ზელანდია..... 200
8.14. პანამა 201
8.15. სინგაპური..... 203
8.16. ამერიკის შეერთებული შტატები..... 204
8.17. შვეიცარია..... 205

თავი 9. ცნობილ საფონდო ბირჟებზე დაშვებული ფასიანი ქაღალდების საჯაროდ შეთავაზება საქართველოში ... 207

კორპორაციულ დაბეგვრასთან დაკავშირებული ტერმინების არანორმატიული და ნორმატიული განსაზღვრებები..... 220

გამოყენებული ლიტერატურა..... 250

გონერ ურიდია

კორპორაციული დაბეგვრა

გამომცემლობა „მერიდიანი“
თბილისი 2013

ტექნიკური რედაქტორი
კახაბერ რუსიძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
დავით კუტუბიძე